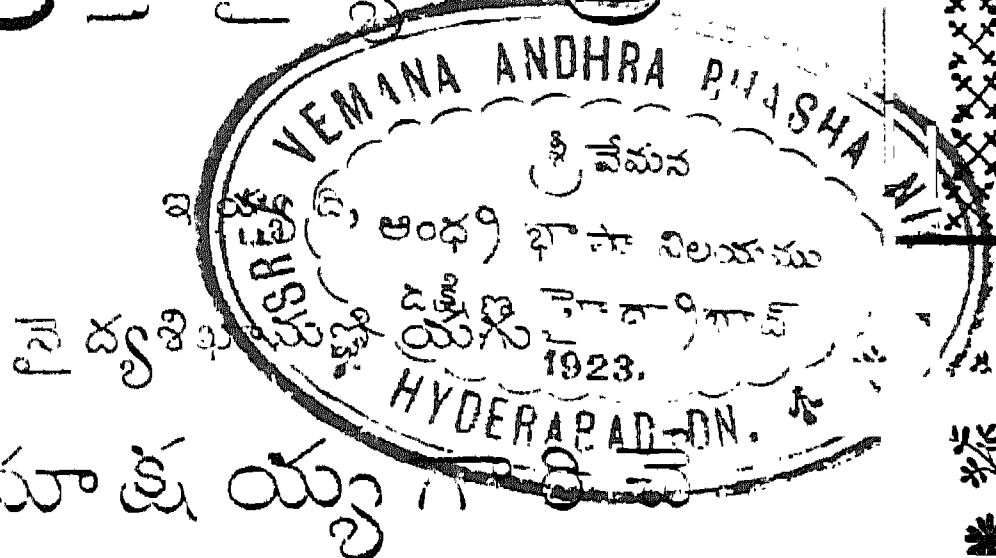

శ్రీ రస్తు.

శ్రీకృష్ణ పరబ్రహ్మణేనమః.

నూతనముగా వ్రాయబడిన

వ్యాస ప్రోక్త వైద్య శాస్త్రము.

కామాక్షయ్య గారిచే

వ్రాయబడినది

వే. కుప్పుస్వామి మొదలారివారిచే

అమెరికా డైమోడు ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడియె.

చెన్నపురి.

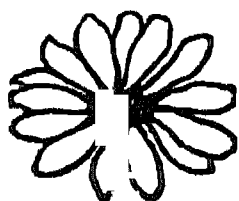
1923.

గుండు బగన్నాధం,

ముక్కపల్లి, శాసనం.

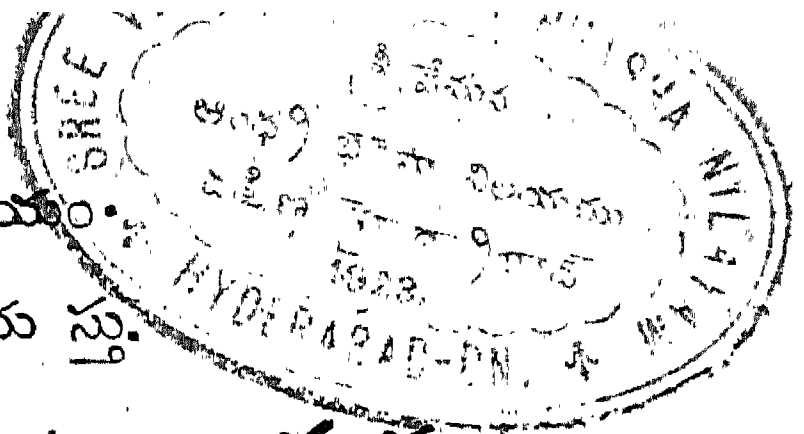
Registered Copy Right

దీనివలె 1-8-0.

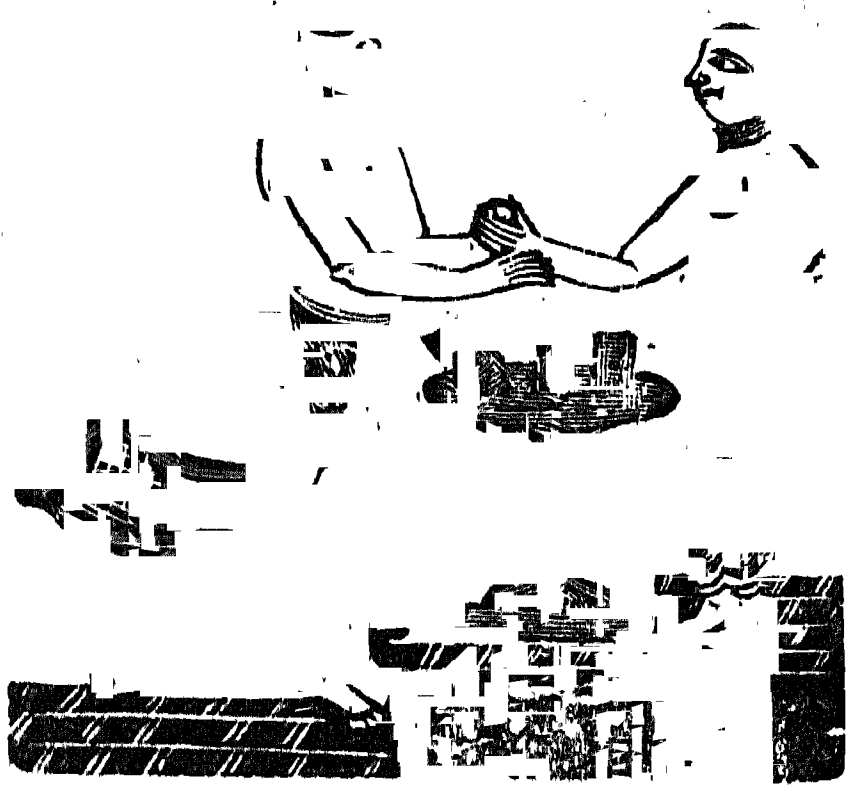

శ్రీరామజయం.

అ వి ఘ్న మ స్తు.

వ్యస ప్రాక్షవైద్య శాస్త్రము.

జ్వర పణిగరుడ.

పాదరసం పాలు ౧ ఇంగిలీకం పాలు ౪
నెల్లికాయగంధకం పాలు ౧ శుద్ధిజేసిన నేపాళపప్పు. ౮

ఈసదుకులు కల్వములో పుష్కెత్తవేళకషాయముతో ౪ రుపా
ములు మద్దించిమిర్యాలు ప్రమాణంమాత్రలుజేసి నీడను యెండించి వక
మాత్ర అల్లపురసమునపొంగించి కొంచెము తేనెవిడిచి వకమాత్రచాది
పుచ్చుకునేది మూడుపూటలు మూడుమాత్రలు పుచ్చుకొనేది పిత్తవాత
జ్వరములు మానును తేనెలో పుచ్చుకుంటే పైత్య జ్వరములు మానును
మిర్యాలుపొంగించి వకమాత్ర చాదిపుచ్చుకుంటే వాత జ్వరములు మా
నును సన్నరాష్ట్రం, మిర్యాలు చిత్రమూలం, విష్ణుకాంతం, నెలవేము,
యవినలియగొట్టి కషాయంబెట్టియందులో వకమాత్రచాదియిచ్చితే దోష

జ్వరములు సన్ని పాతజ్వరములు మానును గుంటగలగరవేళ్లు, నీరుగొబ్బి
వేళ్ళు, దొండవేరు, నూగుదోసవేళ్ళు, మొగలింగచక్క, సొంటి, పిప్పళ్లు,
మిర్యాలు, ఇవినలియగొట్టి కషాయంబెట్టి యిందులో మాత్ర యిచ్చినట్ల
యితే విషపాండు జ్వరములు, విషజ్వరములు హరించును. ఒక్కసారిప్ర
వర్తియకాను కందిగింజ ప్రమాణం మాత్రచాది చనుబాలుతోగాని తేనె
తోగాని చాదికన్నులకు కలికంవేసేది జన్నిదోషం జ్వరదోషములమొక్క
మైకముహరించును విడువని జ్వరములకు మూడుదినములు ఆరుపూటలుగి
దినములు పదిపూటలుయిచ్చేది.

ఇందుకు పత్యము,

కందిపప్పు, లేతవంకాయపిండెలు, మునగపిండెలు, కాచినవరుగు
లు వ్రుస్తివరుగులు, అర్దొండవరుగులు, పెద్దచిక్కుడికాయ, కొద్దిగాపు
లుసు, వేళినచారుకందగడ్డ, వేసీళ్లు, దాహం, వంకాయవరుగులు, యివిచే
ర్చుకొనేది గోధుమరొట్టె, గోధుమరవగంజి, ఆవుపాలు, చీనాచక్కెర యి
విచేర్చుకునేది మరియేమికూడదు.

6 మాసములు వకసంవత్సరం 3 సంవత్సరములు బిడ్డలుకు కందిగిం
జప్రమాణం మాత్రయివ్వవచ్చును, పెద్దవాండ్లుకు మిరపగింజప్రమాణం
పింజప్రమాణం మాత్రలుయిచ్చేది.

జ్వరాంకుశ మాత్రలు.

పాదరసం	పలం		నాభి	పలం	
నెల్లి కాయగంధకం	,,		తాళకం	,,	
ఇంగ్లీకం	,,		శుద్ధి జేళిన నేపాళములు	,,	
వెలిగారం	,,				

ఇ 2 వస్తువులు కల్వములో వేసి మర్దించి.

సొంటి	పలం		నెల్లి కాయలు	పలం	
మిర్యాలు	,,		కరక్కాయలు	,,	
సన్నపిప్పళ్ళు	,,		తాడికాయ	,,	

ఇవియూరున్న చూర్ణించివస్త్రకాయంచేసి కల్వములోపైనమందుల తోకూడావేసి గుంటగలకరాకు రసంతో ౪ ఝాములుబాగుగామర్దించి కాటుకవలెమర్దించి కందిగింజలేక మిర్యాలు ప్రమాణం గురిగింజ ప్రమాణం మాత్రలుజేసినీడలో యెండనిచ్చి బుడ్డిలోవుంచుకునేది తర్వాత తుళసి ఆకువాడ్చివకతులం రసంతీసి పెద్దవాండ్లకున్న వకమాత్ర చాదియిచ్చేది.

రేపుమాపు రెండుపూటలు మూడుదినములు6 పూటలుయిచ్చేది, జ్వరములు హరించును మిర్యాలునూరిపోంగించిన రసముతోచాదియిచ్చి తేవాతములునొప్పులు. చలిశీతశజ్వరములు, పిత్తవాతజ్వరములువిషవాత జ్వరముల్గుమహావాతజ్వరములుహరించును, చిత్రమూలంవేరుపట్ట, గంటు భారంగి, చేదుపొళ్ల, నెలవేము, విష్ణుక్రాంత, సుగంధపాలవేళ్లు, అతిమధురం, అక్కరకట్టి, త్రికటకం, త్రిఫలాలుతిప్పతీగ, ఖద్దూరపుకాయ, తాళిశపత్రి, వట్టి వేళ్లు, శ్రీగంధపుచక్క, దేవదారిచక్క, పులిమిడిచక్క, తామరగడ్డ, గొలిమిడి వేళ్ళుయీదినుసులు ఒక్కొక్కటివకపలం ఇవి నలియగొట్టి పూటవకటింటి కిరెండు తులాలు వకచట్టిలోవేసి, అరపడినీళ్ళుబోసి వకపలిమెడుగా కాచి లేక అర ఆళాకుగా కాచి యీ కషాయములలో వక మాత్రచాది పుచ్చు కునేది రేపు మాపు పది దినములు పుచ్చుకుంటే వాయువులు, వాతజ్వర ములు, పిత్తజ్వరములు, శ్లేష్మజ్వరములు, ద్వందజ్వరములు, ఆహికజ్వర ములు, అజీర్ణజ్వరములు మొదలైనవి. హరించును 6 మాసములు 3 మాసములు, వకసంవత్సరం 3 సంవత్సరములు బిడ్డలు మొదలు వృద్ధుల వరకు పుచ్చుకునేది కేవలం చిన్నబిడ్డలకు, పెసలుగింజ, కందిగింజ ప్రమాణం 3-4-10-12 సంవత్సరముల వారలకున్న, పెద్దవార్లకు ముసలివాండ్లకు మిరపగింజ, గురిగింజ ప్రమాణం మాత్రలు దేహతత్వం తెలుసుకొని వకటి రెండు మాత్రలు పూట వకటింటికి పుచ్చుకునేది.

ఇచ్చాపత్యము.

కందిపప్పు, వంకాయ, మునగకాయ, లేతబెండకాయ, పొట్లక్కాయ, పెద్దచిక్కుడికాయ, కందగడ్డలు, తరుగుకూర, అత్తికాయ, పుస్తికాయలు, పాతనిమ్మ పూరగాయ, దోసవరుగులు, పుస్తివరుగులు, దొండ

వ్యాస ప్రాశ్న.

వరుగులు, కాచివరుగులు, నెల్లికాయ పచ్చడి, పాతచింతాకు పచ్చడి, కందిపచ్చడి చారు, కందిపప్పుచారు, గోధుమరొట్టి, గోధుమగంజి, చింత పండుపులుసు, వేసీశృదాహం యివి అనుకూలం మరేమికూడదు.

తాళకం, రసంనాభి నేపాళములను సుద్ధిజేసుకునేది. యీజ్వరాంకు శము దివ్యమైన అవుషధం, యెవరు యేమైనాతప్పి అవత్యతములు చేసినా అన్నిటి నిహరించి జ్వరవాయువులను హరించి దేహాన్ని, ఆరోగ్య పెట్టు చున్నది. బాలురు అప్పుడుపుట్టిన చిన్నశిశువు మొదలు వృద్ధులు వరకు, సంజీవిగాకాపాడును ఇంకా జలుబుయొడలుభారము, గర్భములో నొప్పులు వీటికి 2-3 మాత్రలు రెండులవంగములు మాత్రలు పంటితోనమలి పుచ్చు కుంటే 1-2-3 పూటలులో ఆరోగ్యమవుతున్నది. జ్వరములు మెండుగా కాగేటప్పుడు, పెరుగు, నెయ్యి, మజ్జిగ. శీతల పదార్థములు కూడదు కడ మప్పుడు. ఇచ్చాపత్యం.

మరివక జ్వరాంకుశం దీనిపేరు బైరవి.

పాదరసం.	పలం	౧	జాదికాయ,	పలం	౪
నాభి	,,	౧	పిప్పళ్యచూర్ణము.	,,	౧౪
గంధకం	,,	౧			

పాదరసం, నాభిని శుద్ధిచేసుకొని యీవస్తువులున్న కల్వంలో వేసి కమ్మేరాకులరసంతో ౨ రూములుమర్దించి, అల్లపురసంతో వకరూము మర్దించి గురుగింజ ప్రమాణం మాత్రలుచేసి నీడనయెండించి అల్లపురసం తోవకమాత్ర పుచ్చుకునేది రేపుమాపు ౧ దినం రెండుదినములు మూడు దినములు పుచ్చుకుంటే వాతజ్వరములు, పిత్తజ్వరములు, క్లేష్మజ్వరము లుమానును వోమరసములోగాని వోమద్రావకములోగాని యిస్తే శీతల జ్వరములు, జ్వరాతిసారములు అనగా అజీర్ణజ్వరములమీద కలిగినమం దబేదులు, మాంధ్యములు, జలుబువల్ల కంఠమందుగలిగినకఫము, రొమ్ము నొప్పులు, వాయువులు మొదలైనవి మానును.

జ్వరముమీద కలిగినబేదులు గ్రహణి బేదులు మాంధ్యబేదులు శీతబేదులకు.

వైద్య శాస్త్రము.

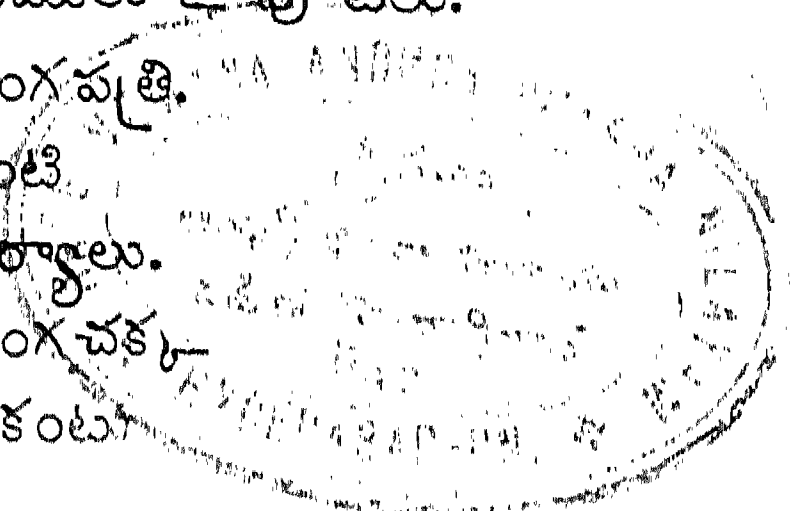
*

అతివస	పలం		తాళిశపత్రి	పలం	
మిర్యాలు	"		పోస్తుకాయ	"	
సొంటి	"				

ఇవి అన్ని నలియగొట్టి వక పాత్రలో వేళి కాలుపడినీళ్లుబోసి, అరటి శాకుగాకాచి యా అరటిశాకుకషాయం రెండుపూటలున్న వక్కొక బెర విమాత్రతో కూడాపుచ్చుకునేది 3 దినములు ౬ పూటలు.

జాపత్రికాయ
జాపత్రి
యేలకులు
పోస్తు
అతివస
గొబ్బివిత్తులు

లవంగపత్రి.
సొంటి
మిర్యాలు.
లవంగచక్క
కరకంట

ఇవి అన్ని కాలు కాలుపలం చూర్నంజేసి గ ౧ యెత్తు వక వరహ యెత్తు చూర్నములో బైరవిమాత్రలు రెండుమాత్రలు పొడిజేసి కలిపి ౪ బొట్లు తేనెబోసికలిపి పుచ్చుకునేది పైసవ్యాధులు తీరును. సొంటి కషాయములో పుచ్చుకుంటే సకల జ్వరములు మానును.

పులుపు దానిమ్మంబపండ్ల రసములో యి సైవాంతులు యెక్కిళ్ళు తీరును.

అశ్వగంధ	పలం ౧	భూచక్రగడ్డ	పలం ౧
సుగంధపాల	" ౧	కన్యకుమారిగడ్డ	" ౧
పరంగిచక్క	" ౧		

ఈచూర్నముపయినమాత్రలో 20 దినములు యి సై అస్తిగత జ్వరములుగణకాక, పురాణ జ్వరములు, ఒళ్లుచిక్కడము, అన్ని ద్వేషములు అగ్నిమాంధ్యములు మొదలయినవిమానును.

ఇచ్చా పత్యము.

జ్వరములకు శీతల పదార్థములు కూడదు.

కందిపప్పు, వంకాయ, అరటి కచ్చెలు, అరటిపువ్వు, కందగడ్డలు చిక్కుడికాయ, అత్తికాయ పుల్లు మొదలయినవి అనుకూలము రేగువడియము వ్రశిరికె వడియము వడ్లపేలాలు వడియం వ్రస్తివరుగులు, కాచి వరుగులు యివిఅనుకూలము మరేమికూడదు.

వ్యాస ప్రోక్ష.

మరివకబైరవం ధీనికి ఆనందబైరవమని పేరు.

ఇంగిలీకము	పలం ౧	సన్నపిప్పళ్ళు	పలం
నాభి	,, ౧	మిర్యాలు	,,
సాంటి	,, ౧	వెలిగారం	,,

ఇవి అన్ని కల్వముతో వేసి నిమ్మపండ్ల రసముతో నాలుగు రూములు మర్చించి మిర్యాలంత లేక గురిగింజ ప్రమాణం మాత్రలు చేశి నీడయెండనిచ్చి వకమాత్ర మిర్యాలుకషాయముతో చాదియిస్తే జలుబుజములు మందజ్వరములు, వాయువులు హరించును, లవంగ మొగ్గలు ముఝుయాభైరవిమాత్రవకటి తమలపాకునచుట్టి నమలిమింగేది యీ ప్రరము మూడుపూటలు పుచ్చుకుంటే కంఠ రాపు, వొడలునొప్పులు జలుమానును.

(ఈమాత్ర) సన్న రాష్ట్రం అక్కరకట్టి
మిర్యాలు

నలియగొట్టి కషాయము బెట్టి వకమాత్ర చాదిపుచ్చుకుంటే జ్వములు శిరోభారములు మానును.

ఈ భైరవిమాత్ర కందిగింజ ప్రమాణం చనుపాలుతో చాది కంటిక కలికము వేసి తే శిరోభారము, మైకము- నేత్రదోషము. జ్వరదోషములు నివారణమవును,

ఇందుకు ఇచ్చా పత్యము.

కందిపప్పు, వంకాయపిందెలు, దురదకంద, తియ్యకంద, చేమకూర, పెద్దచిక్కుడికాయ, పందిటి బీరకాయ, వుసిరి కెవడియం, పాతవిమ్మపూగాయ మొదలయినవి అనుకూలము వాత పదార్థములు శీతఫలములు పదార్థములు కూడదు మరిన్ని చిన్న బిడ్డలకు చిన్నమాత్రలు పెవార్లకు - టి, రెండు, మాత్రలు పుచ్చుకోవచ్చును, వాతదేహము, మదగర్భము గలవారికిన్ని పిత్తవాతమువలన బలిసినదేహము గలవారికిన్ని మాత్రలుకూడా పుచ్చుకునేది, మించిన వాయువులకు మించిన జ్వరము అనుపానములు గుర్రెరిగి యీ గ్రంథములో ఉదహరించిన అనుపానములలో యిచ్చేది. దివ్యమైన రోగహరమై అపుషధములకు అనుకూలమై యుర్వేదమందుముఖ్యమై విలసిల్లుచుండెడు అనుపానములు యీ గ్రంథ

వై న్య శాస్త్రము.

2

మందు ఉదహరించివున్నదిగనక ఆయా అనుపానములయందు అవశ్యములు ప్రయోగించవలెను.

జ్వర కుఠారము.

గౌరిపాషాణం వకపలం సన్నపగుడ్డనుమూటగట్టి, అరపడినున్న పురాళ్లు వకకుండలోబోసి నీళ్ళుబోసి కలిపి దీనిలో గౌరిమూటనువుంచి రెండురూములు వుడక బెట్టితె శుద్ధియకాను.

త్రికంటిక గుళిక.

రసం	పలం	౧	కరక్కాయ	పలం	౧
ఇంగిలీకం	,,	౧	తాడికాయ	,,	౧
రసకర్పూరం	,,	౧	వ్రశిరికాయ	,,	౧
నాబి	,,	౧	మోడి	,,	౧
సవ్వరం	,,	౧	సన్నరాష్ట్రం	,,	౧
తాళకం	,,	౧	బారంగిపలం	,,	౧
శొంటి	,,	౧	కటుకరోహిణి	,,	౧
మిరియాలు	,,	౧	గందకం	,,	౧
పిప్పలి	,,	౧	గౌరి	,,	౧

శుద్ధిచేయవలసిన సదుకులు శుద్ధిచేసుకొని తతిమసదుకులు చూర్ణముచేసి కల్వంలోవేసి గందపచెక్క కషాయమున నాలుగుజాములు తిప్ప తీగ రసమున నాలుగుజాములు అల్లంరసమున నాలుగుజాములు జిల్లేడు పట్ట కషాయములో నాలుగుజాములు నిమ్మపండ్లరసమున నాలుగుజాములు మర్దించి పెసలుగింజలుప్రమాణం మాత్రలుజేసి నీడనుయెండించి కరాటమునందు యుంచి విష్ణుకాంతి కోలపొన్న నెలవేముముళ్ళ పప్పలి సొంటిఱురియూలు కషాయమున 1 మాత్రకలిపి యివ్వను 2-3 పూటలు ఉదయం సాయంత్రంయివ్వను వాతజ్వరం మేహజ్వరం శీతజ్వరం పయిత్యజ్వరం వికాహికత్రియామి కచాతుది 1 కసన్నిపాతమును మానును, మాసరివేరు కషాయమున యిస్తై మేహజ్వరములుమానును శొంటి ఇంగువ తెల్లవ్రప్పి మిరియాలుకషాయమున 1 మాత్రయిచ్చిన కడుపుకుట్టు మానును నల్లదురద గెంజిరసమున యిచ్చిన స్వాసకాసములు మానును చిన్న పల్లెరు రసమునయిచ్చివ పక్కసూలలుమానును స్వల్పరోగములు క3-7 పూటలుయిచ్చేదితీగమోసముల్కుఅరమండలం తీసుకొనవలయును ఇత్సా

పత్యం శ్రీసంబోగం లాహిరివస్తువులు కూడదు నూనె ఆనాలు అనినాకు
గుమ్మడికాయ పులవపప్పు మొదలగు చెలిదివస్తువులు కూడదు మండ
లము పుచ్చుకొనునార్కి 8 దివములుకు వొకతూరి నూనె-ప 1 ఆపుపాలు
ప 1 అల్లంరసం-ప 1 యీమూడు 3 ఒకటిగాకల్పి చిటచిటలు అనక కా
చి స్నానంచేయను స్నానంచేయుదినం జేషధం తీసుకొన కూడదు.

మహాజ్వరాకుశం.

గోరోజనం	,,	౧	అతిమదురం	,,	౧
పచ్చకర్పూరం	,,	౧	రససిందూరం	,,	౧
చలవమిరియాలు	,,	౧	రసకర్పూరం	,,	౧
చంగల్వగోష్టి	,,	౧	ఇంగిలీకం	,,	౧
మిరియాలు	,,	౧	తెల్లపుప్పిపట్ట	,,	౧
శొంఠి	,,	౧	జిల్లేడుపట్ట	,,	౧
పిప్పలి	,,	౧	కాంతసిందూరం	,,	౧
తానికాయ	,,	౧	ఏలకలు	,,	౧
సుగందపాల	,,	౧	లవంగలు	,,	౧
అక్కరకట్ట	,,	౧	జాజికాయ	,,	౧
చిత్రమూలం	,,	౧	నేర్వాళం	,,	గి
జెగడ	,,	౧	పచ్చకర్పూరం	,,	౧

ఇవియన్నియు చూర్ణముచేసి అల్లంరసంలో ౪ జాములు గుంటగల
గర ఆకురసంలో ౪ జాములు నిమ్మపులుసున ౪ జాములుమర్దించి గురి
గింజప్రమాణం మాత్రలుచేసి నీడనుయెండించి కరాటమునందు యుంచి
అల్లం మిరియాలు తయిలపువ్వులు సమం కషాయంయుంచి ఆకషాయము
లో ౧ మాత్రకల్వ 3-గి పూటలు ఉడయం సాంతం యివ ౪ జ్వర
ములుమానును ౬ నెలలు బిడ్డలు మొదలు పెద్ద వృద్ధులనున్న క్షవ్వ
వచ్చును అనుపానవిశేషములచే అనేకవ్యాధులు మానును చిత్రమూలం
మునగపట్ట మావిలింగచెక్క మిరపకాండ నెలవేము కోలపొన్న తిప్ప
తీగె సొంటి బారంగి సన్నరాష్ట్రం అక్కరకట్ట ఇది దినుసు ౧-కి కాలు
పలంవంతున తూచి నలియగొట్టి ఒకపడి నీళ్ళుబోసి ఆళాకు నీళ్ళునండ
కాచి ఆకషాయములో ౧-౨ మాత్రలుయుంచి పుచ్చుకొనగా సన్నిపాత
ములు మానును.

వైద్య శాస్త్రము.

౯

పీత్తజ్వరమువిషమజ్వరాలకు నిమ్మపులుసుతో అనగా నిమ్మపండ్లరస ముతో యిస్తే సప్తజ్వరాలుమానును రేపుమాపు మూడుపూటలుగాని ఆరుపూటలుగాని యిచ్చేది.

ఇందుకుపత్యము.

వేడిసీళ్ళఅన్నము వేచినపుప్పు యివిఅనుకూలము మరియేమికూడదు పాపాణవర్గములు కలిశినబౌషధములు 7-8 సంవత్సరములువయస్సు కుమించినవారలకు ఉపయోగించవలెను లేతప్రాయముగలవారలకు ప్రయోగించకూడదు మరిన్ని మహావాయువులు కఠినదోషములు మహాసన్నులు కంఠగత కఫవాతములు సంభవించినప్పుడు విషసంభందమైన బౌషధములు ఉపయోగపరచవలెను.

పదమూడు సన్ని పాతకములకున్న సర్వజ్వరములకును ఇంగిలీకకట్టు రసకర్పూరకట్టు.

ఇంగిలీకం పలం ౮ కోవురసకర్పూరము పలం ౮

ఇవిరెండున్ను సకచానికలోబెట్టి పొయ్యిమీదవ్రంచి తెల్లవుప్పిరి కురసముతో 4 రూములున్న తెల్లవుల్లి పాయలరసముతో 7 రూములున్న సన్నగామంట వేస్తూ చురుకిచ్చేది.

తర్వాత.

హారతికర్పూరము పలం ౫ సాంబ్రాణి పలం ౫

ఇవిరెండున్ను నూరితే నీరునీరుగామైనమాను యీమైనము యిను సపెనుములోకరగ బెట్టి యిందులోపైనరసకర్పూరము యింగిలీక పెళ్లలు వే బాగాసరిగా పొరిటియెత్తుకొని కరుచుకున్న సాంబ్రాణికర్పూరమును త్తితోచివ్వి వేసిశుద్ధముజేసికొని డబ్బిలోవుంచుకునేది.

తర్వాత.

ఈయింగిలీక రసకర్పూరకట్టు అనుపాన విశేషములతో చిన్నబిడ్డల మొదలుకొని పెద్దవాండ్లు ముసలివాండ్లవరకు వుపయోగించేదిగర్భ

వాయువులు, యిశువువాయువులు, కఫవాయువులు వీటితోకూడినజ్వరములు, మాంధ్యములు, అజీర్ణ వాయువులు, శూలవాయువులు, దోషములు, సన్నిపాతవాయువులు, ధనుర్ వాయువులు, అదురువాయువులు, తిరుగుడువాయువులు, వృదర వాయువులు పేగులరిచేవాతములు ఘనవాతములు పక్షవాతములు కీలువాయువులు, శిరోవాయువులు, ముడక్కువాయువులు, డమరకవాయువులు, సర్వాంగకంఠవాయువులు వీటితోకూడిన వికారములుహరించి దేహముఆరోగ్యమాను.

ఇందుకుపత్యము.

దేహబలాబలముచూచుకొని రోగబలముయెరిగి అనుపానముయెరిగి యీయింగిలీకకట్టు రసకర్పూరకట్టు ప్రయోగించేది తగినపతనముపెట్టేది,

సకలజ్వరములకున్న మహాసన్నిపాతనములకున్న సకల

దోషములకున్న మహావాయువులకున్న

అమృతసంజీవిగుళికె,

శుద్ధిజేసినకోపురసకర్పూరం ప , ౧ శుద్ధిజేసిపవీరం పలం

శుద్ధిజేసినరససింధూరం ,, ౧ శుద్ధినాభి ,,

శుద్ధియింగిలీకం ,, ౧

ఇవియిదుసరుకులున్న కల్పములోవేసి ముందుగానల్ల పురసతోవకదినము మర్దించేది,

వావిలాకు రసముతోవకదినము మర్దించేది

నల్ల తొళశియాకురసముతో వకదినముమర్దించేది,

తేనెతోవకరూముమర్దిచిడబ్బిలోవుంచుకొని తర్వాత మనిషిబలముచూచి రోగబలముచూచి మిరపగింజ ప్రమాణము మాత్ర తాబెల్లములోగాని ద్రాక్షపండుచీల్చి యందులోవుంచి వుంటజేసిగాని పుకునేది మహాజన్ని సన్నిపాతకములకు 4 రూములు నాలుగుమాత్రలు

వైద్య శాస్త్రము.

౧౧

యిచ్చినట్లుయితే దోషములు జ్వరభేది జ్వరాతిసారములు శిరోదోషములు జ్వరశూలలు మహావాతములు వాయువులు ద్వందజ్వరదోషములు వాత పిత్త శ్లేష్మజ్వరములవలనకలిగిన మహాసన్నిపాతకములు మొదలయినవి హరించును.

పత్యము.

ద్రవేహబలముచూచుకొని కందిపప్పు, వంకాయ, లేతబెండకాయ, కందలుగోధుమగంజి. వేసిశృన్నము యివిబెట్టేది, కొద్దిగాపులుసు వేసుకునేది.

ఈమహాషధము తాటిబెల్లముతోపొదిగి 5 దినములు 10 పూటలుగాని 12 పూటలుగాని పుచ్చుకుంటే కరిమేహములు, మేహపుండ్లు కొఱుకుజాడ్యములు, ప్రక్కశూలలు, లూటీలు, వడిశిగడ్డలు, మేహగ్రంధులుపటాపంచలై పోవును చెయ్యికాళ్లుపట్లుపోవును,

ఇందుకుపత్యము.

మేకపుప్పంచలు
పొరిటిన్నకై మాకూర
కొయ్యతోటకూర
లేతబెండకాయ
అరటికాయ
అత్తికాయ
కందిపప్పు
అటికిమామిడికూర

గోధమరవ
చీనాచక్కెర
మునగకాయ
చిక్కుడికాయ
పొళ్లకాయ
పొన్నగంటికూర
చారుపులుసు

ఇవిపైనచెప్పిన రోగములకువాడుకునేది.

జ్వరజన్నిదోషములకుపత్యంపుంచేది.

చెయ్యికాళ్లుపట్లు స్త్రీలరోగములన్ని మానును.

కొంతమందికినోరు సున్నంతిన్నట్టు నోరుపోక్కువుంటే తుమ్మచక్కకషాయము పుక్కిలింపజేసేది.

74 జ్వరములకున్న సకలజ్వరములకున్న 13 సన్ని

పాతకములకున్న సప్తదోషములకున్న

ఆనందబైరవం.

గౌరిపామాణం	పలం	౧	నాభి	పలం	౧
ఇంగిలీకం	,,	౧	నెల్లకాయగంధకం	,,	౧
మనశిల	,,	౧	సవ్వరం	,,	౧
తాళకం	,,	౧	మృదారుశింగి	,,	౧
వెలిగారం	,,	౧	తొట్టిపామాణం	,,	౧

ఇవి పదిదినములు పీంగానిజాడిలో వేసి జాడినిండా ఆడపిల్లకాయల మూత్రము రెండు శేర్లుపోసి పైనపీంగానిమూతమూసి శీలమట్టిజేసిగుంట త్రొవ్వి గుంటలోవుంచిపూడ్చి 40 దినములుఅయిన తర్వాత జాడిలోవున్న మందును యెత్తుకొని కల్వములోవుంచి మంచికలబందపాలువిడిచి 8 రూములుమర్దనజేసిబిళ్ల జేసియెండలోయెండబెట్టి యీబిళ్ల పెంకులోబెట్టి పెంకుమూసిశీలమట్టియిచ్చి భూమిపురము గావేసేది, భూమిపురమనగా చదరమైనభూమియందు బెత్తెడులోతుత్రొవ్వి అందులోపైనమందును పెంకునువుంచి ఈపెంకుపైనమన్ను ముద్దగాకలిపి రెండువేళ్ళమందుగా భూమికిచదరముగాపెంకుపైనపూసి బాగాఅతికివేసి దీనిపైనవ్రేలెడుమందు యిసుకబోసిపదిపిడకలుతుంచిపెట్టి నిప్పువేసేది యెత్తుతక్కునగాకుండా బొషధం పురములుతీరును తర్వాత కల్వములోవుంచి

మైల్ తుత్తభస్మం పలం ౧ గురుభస్మం వరహయెత్తు ౧
పాదరసం ,, ౧

ఈమూడువస్తువులున్ను పైనపురం వేసినబొషధమున్ను పసుపుపూలుపూసేపుమెత్తాకురసముతోవకరూముమర్దనజేసినకందిగింజలంతమాత్రలుజేసి నీడలోయెండబెట్టియీమాత్రలుకొంచము చెమ్మవుండగా నేతడియీడ్చుకు నేటట్టుసాంబ్రాణిపొగ వేసి వెండిడబ్బిలోయెత్తివుంచేదిశక్తిశాపంనివర్తిజేసి

వైద్య శాస్త్రము.

౧౩

బైరవపూజ జేసి వకగుళిగె అనుపానవిశేషములతో యిచ్చినట్లయితే 13 సన్నిపాతకములు పఠాపంచలై పోవును. సమస్త జ్వరదోషములున్న మహావాయువులున్న 64 జ్వరములున్న హరించును.

ఇందుకు పత్యము.

కందిపప్పు	వేంచినపుప్పు
లేతవంకాయ	తియ్యకూరలు
పెద్దచిక్కుడికాయ	తియ్యచారులు
లేతబెండకాయ	కరక్కాయపచ్చడి
మునగకాయ	నెల్లి కాయవడియము
అత్తికాయ	ఆర్ద్రొండవరుగులు
ముండ్లవంకాయలు	వంగవరుగులు
కాయ్యతోటకూర	కందగడ్డలు
పొన్నగంటకూర	గోధుమరొట్టె
మునగకూర	గోధుమగంజి
పుస్త్రీకాయలు	వేసీళ్ళి అన్నము
బుడమదోసవరుగులు	ఆవుపాలు చక్కెర అన్నము
బియ్యపువరుగులు	

ఇవి అన్ని తియ్యటి పదార్థములు. యివి యన్ని అనుకూలము మరి మేమికూడదు. నూనె ఆవాలు కూడదు వేడినీళ్ళు దాహము రోగము శిశుముఖమైన తర్వాత అన్ని వస్తువులు వుపయోగపరుచుకోవలెను.

64 జ్వరములకున్న జన్యంకుశము.

పాదరసము	పలం	౧	తామ్రభస్మము	పలం	౧
నెల్లి కాయగంధకము	,,	౧	అభ్రక సింధూరము	,,	౧
పత్రతాళకము	,,	౧	సద్యక్షౌరము	,,	౧
నాబి	,,	౧	శంకుభస్మము	,,	౧
హేమాక్షికము	,,	౧	నవాచారము	,,	౧
మాక్షికము	,,	౧	కర్కటకశృంగి	,,	౧

యింగువ	పలం	౧	శొంటి	పలం	౧
వస	,,	౧	బంగిపత్రి	,,	౧
చేమపొట్ల	,,	౧	నేలతాటిగడ్డలు	,,	౧
పొడపత్ర	,,	౧	వేపబంక	,,	౧
కరక్కాయలు	,,	౧			

ఈ దినుసులు అన్ని కల్వానవేసి కాచాకు రసముతో రెండుదినములు మర్దించి నిమ్మపండ్ల రసమున రెండు దినములు మర్దించి శనగగింజల ప్రమాణముమాత్రము జేసి దశమూలకషాయముతో వకమాత్రయిచ్చేది. యింకా అనుపానములు అల్లపురసముతోనున్న పంచమూలకషాయములోనున్న మొగలింగచక్క, మునగచక్క, తేనె ఉల్లి పాయలరసము, చన్నుబాలు యివి అన్ని మిశ్రమముచేసి యిందులో వకమాత్రయి సై 13 సన్ని పాతములు మానును. సన్ని పాతకముమీద గలిగిన యెక్కళ్లున్ను, వాంతిన్ని, జ్వరములున్ను, భ్రమలున్ను, మైకములున్ను, దోషగత వికారములున్ను నివారణమౌను.

13 సన్ని పాతకములకు అనుపానములు.

మునగచక్కరసము	పలం	౧	మొగలింగచక్కరసము	పలం	౧
జిల్లేడివేరుచక్కరసము	,,	౧	వావిలిచక్కరసము	,,	౧
వామిటివేళ్ళరసము	,,	౧	అల్లపురసము	,,	౧
వేపనూనె	,,	౧	కోడిగుడ్ల తైలము	,,	౧
పుల్లి పాయలరసము	,,	౧	తేనె	,,	౧
చనుబాలు	,,	౧			

ఇవి అన్ని వక బాండవలోబోసి వేపనూనె మట్టుకు యినుపగరిలోబోసుకొని బాగాపొంగించి బాండవలోపుంచిన రసములో జాగ్రతగా పోసేది. ఈ రసములో వక పలిమెడు యెత్తుకొని పైన చెప్పిన మాత్రలు యివ్వవలసినది. ఇంకా యీ రసములో సన్ని పాతభైరవము, యింగ్లీ కక్క పూరకట్టు, పాషాణకట్టు, వాతాగ్ని కుమారకము, వాతగజాంకుశము, హాజ్వరాంకుశము మొదలైన ఔషధములు చాది యివ్వవలయును. ఆయా రోగములను గుర్తెరిగి రోగబలము చూచుకొని పత్యములు పెట్టవలయు గెంజి యివ్వవలయును. సమయము గుర్తెరిగి లంఘణము పుంచవలయును. కలికములు వేయవలెను.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౫

పుష్పమణిగుళికె.

ఇప్పపూలు పలం ౧ సుద్దిజేసిన నేపాళము పలం ౨
కటుకరోహిణి ,, ౧

ఇవి కల్వములో వేసి మంచికలబందరసముతో నాలుగు రూములు మర్దనచేసి ముండ్లముష్టికాయ ప్రమాణము మాత్రలుజేసి అల్లపురసము తేనెతోయిస్తే మానేవ్యాధులు, జన్ని, విషజ్వరము, దోషము యివిమానును. తెల్ల బాయల రసముతో యిస్తే సోబెలు, నంజులుమానును. ఆముదముతోయిస్తే వాయువులన్ని నివర్తించును.

అర్ధనారీశ్వరము మాత్రలు.

పాదరసము పలం ౧ నాభి పలం ౧
నెల్లికాయ గంధకము ,, ౧ వెలిగారము ,, ౧

ఇవి నాలుగున్ను కల్వములో వేసి వావిలాకురసముతో 2 రూములు మర్దనచేసి మూసలోబెట్టి 7 శీల మన్నులుచేసి వక బాండములో నాలుగు సేరులు పుష్పబోసి యాపుష్పనడుమ మూసబెట్టి ఆపుష్పలోసగము పుష్పమూసపై నకప్పి పైనమూతమూసి ఘట్టిగాశీలమట్టిజేసి యేడుశీలమన్నులుజేసి పొయ్యిమీద బెట్టి కమలాగ్నిగా 4 రూములుమంటవేసేది.

పాంగళీతలమైన తర్వాత మూసలోపున్న ఔషధము తీసుకొని కల్వములో వేసి వావిలాకు రసముతో 4 రూములు మర్దన.

పొట్టికాకర ఆకురసముతో 4 రూములు మర్దనజేసి గురిగింజప్రమాణముమాత్రలుచేసి పూటకు వకమాత్రచొప్పున వావిలాకురసముతోయిచ్చేది. వకముక్కులో వావిలాకురసమునశ్యము చేశేది. వకపార్శ్వము జ్వరమువిడుచును.

సాయంత్రము వకమాత్ర అదేప్రకారముయిచ్చి మరుసటిదినము వకమాత్రయిచ్చి రెండోభాగము ముక్కున నశ్యముచేశేది. మేకపాలుతో గంజికాచి పుచ్చుకునేది. యిరుపార్శ్వములజ్వరము విడుచును.

దీనికి అర్ధనారీశ్వరమని ఆయుర్వేదమందు పొగడతగిన దివ్యౌషధము.

వ్యాస ప్రోక్ష.

వీరభద్ర కలికము.

సొంటి	పలం		సైంధవలవణము	పలం
సన్నపిప్పలు	,,		శుద్ధిజేసిననేపాళము	,,
మిర్యాలు	,,		లవంగాలు	,,
యింగువ	,,		యేలకులు	,,

ఇవి కల్వములో బెట్టి తమలపాకుల రసముతో 4 రూములు మర్దనచేసి వ్రేలెడుపొడుగు మాత్రగట్టి నీడలోయెండబెట్టి తమలపాకులరసముతో కందిగింజప్రమాణముచాది కలికము వేసినట్లులయితే 13 సన్నిపాతకములు సప్తదోషములున్న దోషజ్వరములున్న హరించును.

సన్నిపాతకములకు నశ్యము.

పుస్తివేళ్లు	పలం	౧	తుమ్మవేళ్లు	వరహాయెత్తు	౧
ఇప్పపిండి	వరహాయెత్తు	౧			

ఇప్పపిండి వెచ్చజేసి యీమూడుసరుకులున్న కాటుకవలెచూరముజేసి పెంకాయబుట్టిలో వుంచుకునేది రోగులకు నశ్యం జేసినట్లయితే దోషములు సన్నిపాతకములున్న హరించును.

గండౌషధము.

అపరంజికుందనపురేకు	వరహా	౧	రుద్రదాక్ష	వరహా	౧
సరిగెవెండి	,,	౧	చంగల్వగోష్ఠం	,,	౧
మంచిముత్యములు	,,	౧	అక్కలకర	,,	౧
మంచిపగడములు	,,	౧	దుప్పికొమ్ము	,,	౧
అతిమధురము	,,	౧	రససింధూరము	,,	౧
లవంగాలు	,,	౧	అద్దసరంవేరు	,,	౧
సన్న పుళ్లు	,,	౧			

ఈ దినుసులు చనుబాలలో వకరూము మర్దనచేసి తేనెబోసి కలియబెట్టి యింకయందు మర్దనజేసినట్లయితే యిందుకు మానేరోగములు నశించును. పరప్రదోషమువాంతివెక్కిళ్లు 13 సన్నిపాతకములవల్ల పుట్టినదోషములున్న సప్తదోషములవలనపుట్టిన వికారములున్న మానును. ఈగండౌషధము పుక్కిటవుచుకొని యడతెగులేకుండా మ్రింగవలసినది.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౭

గోరోజనం గుళికె,

గోరోజనము	పలం	౧	అభ్రకసింధూరము	పలం	౧
కుంకుమపువ్వు	,,	౧	లవంగాలు	,,	౧
రసకర్పూరము	,,	౧	చంగల్వకోష్ఠము	,,	౧
రససింధూరము	,,	౧	జాజికాయ	,,	౧
పచ్చకర్పూరము	,,	౧	అక్కలకర	,,	౧
ఏలకులు	,,	౧	జాపత్రి	,,	౧

ఈ దినుసులు కల్వానవేసి చూర్ణించి మంచిగంధపుచక్క ౧౦ ప
లాలునలియగొట్టి కుండలోవేసి రెండుపళ్లునీళ్లుబోసి ఆళాకుకషాయముగా
కాచి దించుకొని కల్వముబోబోసి నాలుగురూములు మర్దనచేసి తర్వాత
గి పలాలు లవంగములు నలియగొట్టి కుండలోవేసి ౨ పళ్లు నీళ్లుబోసి అష్ట
భాగముగాకాచి యీ కషాయముచేతను ౨ రూములు మర్దించి పన్నీరు
మొగ్గలు గి పలాలు కుండలోవేసి రెండుపళ్లునీళ్లు ౮ భాగములుగా కాచి
దించుకొని యీ కషాయములో పైనచెప్పినమందును రెండురూములు
మర్దనజేసి గురుగింజ ప్రమాణము మాత్రలుచేసి చనుబాలుతో యిస్తే,

తీరే వ్యాధులు,

కంఠకుబ్జజన్ని, శ్లేష్మజన్ని మొదలైనవితీరును మరిన్ని తలనొప్పులు
శ్లేష్మజ్వరములు, శీతలరోగములు, వికారమైన దోషములు, వాతసన్నిదో
షములుమానును ధర్మవాయువులు, సర్వాంగశూలలు మానును బాలురు
మొదలుకొని పెద్దవాండ్రు మొదలైనవారికి వాడుకునేది.

పిత్తజ్వరములకు ఏలాది మాత్రలు.

ఇవి దినుసు వొకటింటికి పలం ।

యేలకులు

కలుకరోహిణి

అతిమధురము

చంగల్వగోష్ఠం

సొంటి

యిప్పపూలు

జాజికాయ

వట్టివేళ్ళు

లవంగచక్క

ద్రాక్షపండు

గంధపుచక్క

కర్జూరపుకాయ

దేవదారిచక్క

జటామాంసి

సుగంధపాలవేళ్ళు

సన్నపిప్పళ్ళు

తుంగగడ్డలు

పచ్చాకు

గోరోజనము

ఈదినుసు అన్నిటిని కల్వములో వేసి గుంటగలగరాకు రసముతో వకరూముమర్దన.

నీరుఁజెంకాయనీళ్ళతో వకరూముమర్దన జేసి ఉస్తికాయ ప్రమాముమాత్రలుజేసి యెళనీరుఁజెంకాయను కాల్చి యీకానఁజెంకాయల్లలో, వకతులం చీనాచక్కెర కల్పుకొన్ని దీనితో కూడా వికమాల చుకునేది.

ఇందు మానే రోగములు.

పైత్యరోగములున్ను, పైత్యములున్ను, వాంతులు, యెక్కిళ్లున్ను పైత్యజ్వరములున్ను మానును.

ఇందుకు పత్యము.

ఉప్పు నూత్నముగా వేసుకునేది చీనాచక్కెర, ఆవుపాలు, అనముపుచ్చుకునేది. కందిపప్పు, ఆవుపాలు యివి అనుకూలము అతివ్రాష్ణములన్ని శాంతి పడును. వెర్రిమాటలాడే వారలకు యీ బౌషధం గాడిపాలుతో కలిపియిచ్చేది.

64 జ్వరాలకు హింగుళాది మాత్రలు.

ఇవి దినుసు వొకటింటికి పలం ।

లోహభస్మము

తెల్ల తెగడవేళ్ళు

కర్పూరభస్మము

తెల్ల గెంటినవేళ్ళు

గంధకం

సొంటి

దరసం

పిప్పళ్ళు

మొకరోహిణి

మిర్యాలు

వైద్య శాస్త్రము.

౧౯

వైరిసారవిత్తులు

వసనాభి

శుద్ధిజేసిన నేపాళం

తాళంక

పసుపుపూలుపూచే

శంఖుపాషాణం

ఉమెత్తవిత్తులు

కరక్కాయ.

ఇవి కల్పములో వేసి కమ్మేరు ఆకుల రసముతో7 దినములు మర్దించే ది1పలం మిర్యాలు చూర్ణము చేసి వీటితో కూడా వేసి వేసీళ్ళతో మర్దించి మిర్యాలు గింజప్రమాణము మాత్రలు జేసి నీడలో యెండనిచ్చి బుడ్డిలో ఉంచు కునేది జ్వరాలకు వకమాత్ర వేడిసీళ్ళతో పుచ్చుకుంటే వకసారి విరోచన మాను, విరోచనము కాగానే వేసీళ్ళ అన్నము పుచ్చుకునేది యీమాత్రలు రేపు మాపు మూడుపూడలు పుచ్చుకునేది పైన జ్వరములకు చెప్పిన పత్యము ఉంచవలెను.

64 జ్వరాలకున్న మహాహింగుళాది మాత్రలు.

ఇంగిలీకం

పిప్పళ్లు

వసనాభి

మిర్యాలు

సైంధలవణం

కరక్కాయ

పాదరసం

శుద్ధిజేసిన నేపాళం

గంధకం

తెల్ల తెగడవేళ్లు

వెలిగారము

ముష్టి విత్తనాలు

సొంటి

పచ్చిచిత్రమూలము వేళ్ళ చెక్క

ఇవి దినుసు వొకటింటికి పలం చొప్పున యీ పదు నాలుగు దినుసులున్న కల్పము లోవుంచి బొంత జముడు పాలుతో మర్దించి మిర్యాలు ప్రమాణము మాత్రలు జేసి నీడలో యెండించి వకమాత్ర వేడిసీళ్ళోయి చ్చినట్లయితే శూలజ్వరాలు, వాయువుజ్వరాలు, మానును వేసీళ్ళ అన్నము పుచ్చుకునేది. మరియేమికూడదు

64 జ్వరాలకు మూలికా ప్రయోగం కషాయము.

ముండ్లముష్టి

నేల వేము

సన్న రాష్ట్రం

శేవ్యం

దురదగొండి వేళ్ళు

నీరుగొబ్బి వేళ్లు

విష్ణుక్రాంత

పిష్పల్లు

కరక్కాయలు

తాడికాయలు

లవంగచక్క

తుంగముస్తైలు

వాకుడు

తిప్పతీగ

ధనియాలు

అద్దసరపు ఆకు

సుగంధపాల వేళ్ళు

మిర్యాలు

శొంటి

చేదుపొట్ల

నెల్లివరుగులు

ఇవి దినుసు వకటింటికి వొక్కొక పలంచొప్పున అన్ని వస్తువులు న
లియగొట్టి చూర్ణముచేసి అయిదు పాళ్ళుజేసి వొకపాలు బాండనలో వేసి
రెండు శేర్లనీళ్ళుబోసి వావుశేరుగా కషాయము గాకాచి నవటాకు కషా
యములో దుగ్గాణియెత్తు తేనెబోసి పుచ్చుకునేది ఉదయకాలము సాయం
కాలము పుచ్చుకునేదియీప్రకారం పదిపూటలు పుచ్చుకునేది. పులుసువ
ర్జించవలెను.

అదేశాస్త్రప్రకారము జ్వరాలకు కషాయము.

దురదగండివేవు

తుంగముస్తైలు

ములక్కాయ వేరు

తిప్ప

పర్పటకం

చేదుపొట్ల.

ఇవిదినుసు వొకటింటికి వొక్కొకపలం చొప్పునపైనచెప్పి సప్రకా
రము కషాయముబెట్టి యీక షాయములో ఇంగిలీకకట్టు, సన్ని పాతబైరవ
ము, ఆనందబైరవము వీటిలో యేదై నావొకటిచాది యిచ్చేదిరేపుమాపు
యీ కషాయము పదిపూటలు యిచ్చేది. పులుసు వర్జించేది.

అదేశాస్త్రప్రకారము సమస్త

జ్వరాలకు కషాయము.

సుగంధపాల వేరు

తుంగముస్తైలు

ముక్కాయలు

ధనియాలు

ఎఱ్ఱివేరు

పర్పటకం.

వైద్య శాస్త్రము.

౨౧

ఇవి దినుసువొకటింటికి వొకపలంచొప్పునకొట్టి చూర్ణముచేసి ౪ పా
ల్లుజేసివొకపాలు కుండలోవేసి రెండుశేర్లు నీళ్ళుబోసి పావు శేరుగా యిం
కకాచి నవటాకుకషాయములో వొకవరహాయెత్తు తేనెబోసి సన్నపిప్పల్లువే
యించి చూర్ణముచేసియీ చూర్ణము వొకవరహాయెత్తు చూర్ణముకషాయ
ములోవేసి రేపుమాపుపదిపూటలు పుచ్చుకు నేదిసకలజ్వరాలు మానును.

ఇందుకు పత్యము.

కందిపప్పు	ముండ్లముస్తాకాయలు
మునగకూర	మునగకాయ
మొత్తికూర	చిత్రికూర
అద్దొండవరుగులు	కొయ్యోటకూర
ములక్కాయలు	పొన్నగంటికూర
వంకాయ	కాచివరుగులు
కలగూర	అల్లంల త్తికాయ
ఉత్తివరుగులు	వాకుడుకాయలు
ఆవుపాలు	

ఇవి అన్ని పైనవ్రాసిన జ్వరాలకున్న కషాయములకున్న శేర్లు
కునేది. యివిఅనుకూలము.

మరిన్ని పైత్యశరీరమైన రోగులకు.

పుసిరికెవడియము	శీకాయాకు
కరక్తాయవడియము	కిచ్చిలికాయపూరగాయ
పుల్లమామిడిఆకు	పులిచింతాకు
అల్లంపచ్చడి	

ఈవస్తువులు చేర్చుకునేది. చింతపండు పులుసుకూడదు, పొగాకు
కూడదు, వేడినీళ్ళదాహము పుచ్చుకునేది.

జ్వరమునిల్చిన 9 దోనాడు 3-పలాలు వోమమువుడకబెట్టి తలకు
రాసుకొనిస్తానము చేయవలయును.

సకలజ్వరాలకు కషాయము.

శనగ వేళ్లు	ముండ్లముష్టి	వాకుడు వేళ్లు
సుగంధపాల	దురదగండి వేళ్లు	అడ్డసరపు ఆకు
ములక వేళ్లు	చేదు పొట్ల	

ఇది దినస్సు 1-కి పలం నలియగొట్టి 5 పాళ్లు జేసి వొక పాలుకుండ
లో వేసి రెండు శేర్ల నీళ్లు బోసి పావు శేరుగా యింకగాచి

తర్వాత.

శొంఠి	పలం	౪	లవంగ చక్క	పలం	౪
పిప్పళ్లు	,,	౪	అతిమధురము	,,	౪
మిర్యాలు	,,	౪	సన్న రాష్ట్రం	,,	౪

ఇవి వెచ్చ జేసి, చూర్ణము జేసి, వస్త్ర కాళితము జేసి యీ చూర్ణము
వరహాయెత్తున్న తేనెవరహాయెత్తున్న కషాయములో కలిపి పుచ్చుకు నేది,
పూటకు నవటాకు కషాయము రేపుమాపు పైన చెప్పిన ప్రకారము పుచ్చు
కు నేది. దినదినమున్న కొత్తగా కషాయము కాచేది. ఈ చూర్ణము - నచె
ప్పిన అన్ని కషాయములలో మిశ్రమ చేసి యివ్వ వచ్చును పత్యము పైన చె
ప్పిన ప్రకారము ఆయా వస్తువులు పుచ్చుకు నేది.

సమస్త జ్వరాలకు కషాయము.

చింత	మోడి	తుంగము సైలు
ముండ్లముష్టి	అడ్డసరపు వేరు	త్రికటుకాలు
పెర వేరు	వాకుడు	శెవ్యము
చేదు పొట్ల	పర్పాటకము	ధనియాలు

దినస్సు 1-కి పలం చొప్పున పైన చెప్పిన ప్రకారము కషాయము
దింపుకొని రేపుమాపు పదిపూటలు పుచ్చుకు నేది.

పైన వ్రాసిన ప్రకారము పత్యంగా నడుచు కు నేది.

వైద్య శాస్త్రము.

౨౩

వాతజ్వరాలకున్న పురాణ జ్వరాలకున్న కషాయము.

త్రికటుకాలు	త్రిఫలములు	శైవ్యము
తుంగము సైలు	సన్న రాష్ట్రము	ధనియాలు
చిత్రమూలము	నూగుదోసాకు	వెలిగారము
అక్కలకర్ర	చిట్టాముట్టి వేరు	పేరాముట్టి వేరు
అడ్డసరపు వేరు	యర్రములక్కాయ వేరు	సన్న పల్లెరు వేరు
పెన్నెరుగడ్డ	నూ రేడి వేరు	వట్టి వేరు
గుంటగలగర వేరు	చేదుపొట్ల	వాకుడు వేరు
యిప్పపూలు	పిండిదొండ వేరు	నీరుగొబ్బి వేరు
సుగంధపాల వేరు	కలబందవరుగు	కలిశ వేరు
మంగ వేరు	నేల వేము	విష్ణుక్రాంతి
కరకంటు	లవంగాలు	గంటుభారంగి
చంగల్వకోష్ఠం	ద్రాక్ష	ఖర్జూరపుకాయ
అతిమధురము	మోడి	శ్రీగంధపుచెక్క
దేవదారిచెక్క	కటుక రోహిణి	పర్పాటకము
చేకొణతి వేరు	తామరతూండ్లు	లవంగపుచెక్క

ఇవి దినుసు 1-కి పలంచొప్పున అన్ని దినుసులు చూర్ణముచేసి పది పాళ్లుజేసి వొక పాలుకుండలో వేసి పైన చెప్పిన ప్రకారము 2 శేర్ల నీళ్లుబోసి పావుశేరు కషాయముగా యింకగాచి పూటకు నవటాకు కషాయములో వొక వరహాయెత్తు పిప్పలిచూర్ణము వరహాయెత్తు తేనె కల్పకొని పుచ్చుకునేది. రేపుమాపు పదిపూటలు పుచ్చుకునేది యిందున వాతజ్వరాలు, పురాణజ్వరాలు, మాంసగత జ్వరములు. రక్తగత జ్వరములు, కఫజ్వరములు, వరస జ్వరములు, చలిజ్వరములు మొదలైన జ్వరములు హరించును, పైన చెప్పిన ప్రకారము పత్యము జరుపుకునేది.

అదేశాస్త్ర ప్రకారము వరసజ్వరాలు.

ఇప్పపూలు	సుగంధపాల	తుంగము సైలు
ద్రాక్షపండు	తామరతూండ్లు	దురదగెండివేళ్లు

మంగవేళ్ళు

దుష్టుపవేరు

ప్రసిరికపప్పు

అతిమధురము

చిత్రమూలంవేరు

ఇవి దినుసు 1-కి పలం చొప్పున తెచ్చి నలియగొట్టి పైన చెప్పిన ప్రకారము తేనెమాత్రముబోసి కషాయము యిచ్చేది. వరుసజ్వరము జ్వరవాతములు చలిజ్వరములు నిలుచును.

అదేశాస్త్రప్రకారము వాతజ్వరానికి కషాయము.

వావిలవేరు

నేలవేము

మొగలింగచెట్టుఆకువీన

తుంగము సైలు

సన్నపల్లెరువేరు

త్రికటుకాలు

ముండ్లముష్టివేరు

అడ్డసరపువేరు

కాచివీనలు

వాకుడు

నల్లిఆకువీనలు

పర్పాటకము

వేపవీనలు

ఇవి దినుసు 1-కి పలం చొప్పున తెచ్చి నలియగొట్టి పైన చెప్పిన ప్రకారము కషాయముబెట్టి పైన చెప్పిన చూర్ణమువేసి తేనెవేసి యిచ్చేది యీ ప్రకారము పదిపూటలు యిచ్చేది. పైన చెప్పిన ప్రకారము జ్వరములు మానును.

విషపాండుజ్వరాలకు కషాయము.

నీరుగొబ్బివేరు

బాదంవేరు

చిట్టాము

సన్నపిండిదొండవేరు

లవంగచక్క

కలబందవరు

—రు

చేకొణితివేరు

ప — చక్కము

—కేగుగడ్డ

తామరతూండ్లు

అటిమామిడివేరు

—దపాలవేరు

సన్నప — రువేరు

అడ్డసరపువేరు

—దమగ — వేరు

తుంగము సైలు

చిట్టాముట్ట

—వేరు

వాకుడువేరు

పేరాముట్టి

—వేరు

దురదగండివేరు

త్రికటుకాలు

అశ్వగంధి చూర్ణము.

—ాలు

పాలు ౧

పిప్పళ్ళు

పాలు

౧౬

—కేసరాలు

,, ౨

సొంటి

,,

౩౨

యెలకులు

,, ౪

అశ్వగంధి

,,

౬౪

మిర్యాలు

,, ౮

చీనాచక్కెర

,,

౧౨౮

వైద్య శాస్త్రము.

౨౫

అశ్వగంధిని ఆవుపాలుతో శుద్ధిజేసుకొని నీడలోయెండబెట్టి పైనవస్తువులువెచ్చుజేసుకొని అశ్వగంధినిచేర్చుకొనిరోటిలో వేసిదంచి చూర్ణముజేసి వస్త్రకాళితంజేసి యీ చూర్ణమునకు సరియెత్తు చీనాచక్కెర కలుపుకొని పూటకుమూడువేళ్ళు పట్టెచూర్ణము పుచ్చుకునేది రేపుమాపుమండలందినములు పుచ్చుకుంటె.

మేహములు, మేహవాయువులు, పిత్తనాయువులు, పూష్ణవాయువులు, మూలవాయువులు, గ్రహణిభేదులు, అస్తిగతజ్వరములు వొల్లుచిక్కడం మానును. వుదయకాలము అప్పుడుపిండిన ఆవుపాలుతో పుచ్చుకుంటె పురాణజ్వరములు, అస్తిగతజ్వరములు గణకాకలు యివి నివారణమాను పిత్తములకు తేనెతోకూడ యివ్వవచ్చును.

5-6-7-8-10-16- సంవత్సరముల వయస్సుగలవార్లకు దేహము చిక్కడము, అస్తిగతకాకలు, అస్తిగతజ్వరములు, పూష్ణభేదులు యివిహరించును. యిచ్చాపత్యము, అశ్వగంధిఅనగా పెన్నేరుగడ్డ.

తాళిశపత్రి చూర్ణము,

తాళిశ పత్రి	పలం	౧౦	నాగ కేసరాలు	పలం	౧
సొంటి	,,	౧	యేలకులు	,,	౧
సన్నపిప్పళ్లు	,,	౧	చల్వమిర్యాలు	,,	౧
మిర్యాలు	,,	౧	అతిమధురము	,,	౧
కరక్కాయలు	,,	౧	జాజికాయ	,,	౧
నెల్లికాయలు	,,	౧	జాపత్రి	,,	౧
తాడికాయలు	,,	౧	లవంగాలు	,,	౧
అక్కలకర	,,	౧	సోంపు	,,	౧
ధనియాలు	,,	౧	చంగల్వగోష్టం	,,	౧
జిలకర	,,	౧	గసగసాలు	,,	౧
వోమం	,,	౧	లవంగపత్రి	,,	౧
కురాసానివోమం	,,	౧			

ఈ దినుసులన్ని యెండబెట్టి దంచి వస్త్రకాళితముచేసి యిందుకు సమము చీనాచక్కెర కలుపుకొని పూటకు మూడువేళ్ళుపట్టె చూర్ణ పుచ్చుకునేది.

గ్రహణి, అతిసారభేదులు, పూష్ణవాతభేదులు, పూష్ణము, పిత్తయుపు కడుపులోమంట, పిత్తవికారములు, నోటనీరు, అరోచనము, అద్వేషములు, వాంతులు, అరికాళ్లు, అరచేతులు మంటలు మొదలై తీరును.

ఖండాద్రి చూర్ణము.

అల్లం	వీశె	౧	లవంగాలు	పలం
సొంటి	పలం	1	తాళిశపత్రి	"
పిప్పళ్లు	"	1	వెలగవేరు	"
మిర్యాలు	"	1	బిల్వంవేరు	"
అతిమధురము	"	1	వట్టివేరు	"
యేలకులు	"	1	నెల్లివరుగులు	"
నేలవెలగవేరు	"	1	ద్రాక్ష	"
జాజికాయ	"	1	ఖర్జూరము	"
జాపత్రి	"	1	రేలచక్క	"

ఇవి దినుసులన్ని యెండబెట్టి చూర్ణించి వస్త్రకాళిత చేసి పైనవస్త్రముచల్లాన్ని పెబారుడు అనివేసి సన్నగా చిన్నచిన్న తునకలుజేసి బాగా కలపి యెండనిచ్చి బాండవిలో నెయ్యిచరిమి యీఅల్లపుతునకలపై పోయి మొకవలె చూర్ణముజేసి పైన చూర్ణము సమము చీనాచక్కెర కల్పుకొని పూటకు మూడువేళ్ళుపట్టె రేపుమాపు రెండుపూటలున్ను పుచ్చుకునేది.

తల్లరోగములు, పిత్తవికారములు, పిత్తమంటలు, వమనములునో అపేక్షలు, పిత్తశూలలు, గూడింపులు, మైకములు, పిత్తవాతనొప్పలు, చెవుపోట్లుచూచి కావాయువులుతీరును, ఇచ్చాపత్యము.

వైద్య శాస్త్రము.

౨౭

తాళిశ కటుకాలు.

తాళిసపత్రి పలం ౮

త్రికటుకాలు

త్రిఫలాలు

యేలకులు

జాజికాయ

జాపత్రి

లంవంగాలు

శైవ్యం

లవంగపుచక్క

ఆతిమధురము

వాయిలవంగాలు

ధనియాలు

తవాక్షురి

గంటుఫారంగి

వోమం

కురాసానివోమం

నాగ కేసరాలు

జలకర

సన్న రాష్ట్రం

దుంపరాష్ట్రం

చల్వమిర్యాలు

అక్కరకర

చంగల్వకోష్టం

మోడి

పెన్నేరుగడ్డ

ద్రాక్ష

ఖర్జూరపుకాయ.

ఇవిదినుసు 1-కి పలం | చొప్పునయివిలన్ని చూర్నముజేసి వస్త్ర కాళితంచేసి వకముంతెడు ఆవుపాలు కుండలోబోసికుండకువాసనకట్టుగట్టి దానిపైన ఈచూర్నముబోసి పై'నమూకుడుమూసి యీకుండపొయ్యిమీదబెట్టి ఆవిరిలోపట్టుగావుడికిన తర్వాతఅనగా, పొయ్యిమీదఘంట సేపు వుడకనిచ్చి దించియీచూర్నముపదును అయ్యెంత తేనెబోసిమర్దనజేసి నెల్లికాయంత మాత్రలుజేసి రెండుపూటలున్ను పుచ్చుకునేది,

శ్వాసకాసలు, క్షయములు, అతిసారములు, దగ్గులు, మలంసీరు బద్ధకం, వాంతి, దేహము సర్వదాసెగలున్ను, రొమ్ములో మంటలున్ను అతిదాహంపైత్యరూక్ష, మేహరూక్షన్ను, అగ్నిమాంధ్యములున్ను, వాతపిత్తశ్లేష్మములవల్ల గలిగిన ద్వందములున్ను, గ్రహణిమూలాతి సారములున్నుయివిమొదలైన జాడ్యములుమానును, ఇచ్చాపత్యము.

వ్యాస ప్రాక్ష.

జలగ్రహణి రక్తగ్రహణి
మూలగ్రహణి అతిసార
గ్రహణి ఆమగ్రహణులకు.
దాడింబ చూర్నము.

దానిమ్మపండు చెక్క	పత్తివిత్తులపప్పు
మామిడిపప్పు	పుళిరి కెపప్పు
జిలకర	కోడిశ పాలు
జాజికాయ	చింతవిత్తులబొబ్బర
జాపత్రి	అతివస
శొంఠి	పొటపత్రం
మిర్యాలు	కురాసానివోమం
పిప్పళ్లు	మారేడుపప్పు
జటామాంసి	వెలగబంక

ఈదినుసులు వెచ్చ జేసి చూర్నము జేసి వస్త్రకాళితం జేసి పూటకు
వరహాలయెత్తు చూర్నము తేనెతో కలిపి పుచ్చుకునేది, పైన చెప్పిన వా
ధులు మానును నేతితో కూడా పుచ్చుకునేది వొకపాడు ఈ రెండు రకము
పుచ్చుకునేది, ఇందుకు ఇచ్చాపత్యము.

సకల పిత్తములకున్న ధనియాలచూర్నము

చక్క	సన్నలవంగచక్క	పలం
నల్లజొక్కె	సోపు	"
చక్క	ధనియాలు	"
అతిమధుర	చీనాకలకండ.	"

ఈదినుసులన్ని చూర్నించి వస్త్రకాళితం జేసి పూటకు రెండు వ
హాలయెత్తుచూర్నము నోటిలోపోసుకొని వేడినీరు పుచ్చుకునేది.

మొప్పి, నోరుకొతుకు, గుండెలయందు మంటగలుగుట, చెవు
గస్సునొప్పి, వమనము, నోటనీరు, కంటినీరు, గూడ్డింపులు, నడుము

వైద్య శాస్త్రము.

౨౬

నొప్పి, నీరుడుస్తానమందు కల్లుకట్టడము, అస్తానమందు మాంసంపెగడరము, చురుకు, నోరువంకర యిట్టిరోగములన్ని మానును. గర్భిణిస్త్రీలకున్న యివ్వవచ్చును గుబుల్ పయిత్యములున్న మానును. ఇచ్ఛాపత్యము.

వాతాది చూర్ణము.

అడ్డసరపాకు యెండోయెండించి చూర్ణముచేసియాచూర్ణము 10 పలా.

మిర్యాలు.	పలం ౧	చంగల్వకోష్ఠం	పలం ౧
ధనియాలు	,, ౧	నల్లజలకర	,, ౧
సన్నరాష్టం	,, ౧	కటుకరోహిణి	,, ౧
శొంటి	,, ౧	అతివస	,, ౧
తాళిశపత్రి	,, ౧	లవంగాలు	,, ౧
పైంధలవణం	,, ౧	గంటుభారంగి	,, ౧
దుంపరాష్టం	,, ౧		

ఇవి అన్నిచూర్ణించి వస్త్రకాళితంజేసి, యీ చూర్ణానికి నాలుగవపాలు చీనాచక్కర కల్పుకొని ఆవునెయ్యితోగాని, తేనెతోగాని వుళిరికకాయప్రమాణం మాత్రకట్టుకొని పుచ్చుకునేది.

క్షయదగ్గులు, శ్వాసకాసలు, మానును, మేహదగ్గులు మొదలయినవి మానును, పులుసుకూడదు యిచ్ఛాపత్యము. రేపుమాపు మండలం దినములు పుచ్చుకునేది.

శ్వేతవహ్నిమూల చూర్ణము.

చిత్రమూలం	గంటుభారంగి
సొండి	గజిపిప్పళ్లు
పిప్పళ్లు	కోష్ఠం
మిర్యాలు	యిందుప్పు
హోమం	

ఇదిదినుసు ౧-కి పలం 1

కిం

వా స ప్రా క్త.

ఇంగువ

పలం | ఆవాలుపొడి

పలం

వస

,, |

ఇవిలేసుగా లేతపదంగా వెచ్చజేసి దీనితో సమం చీనాచక్కు-
కూర్చిమూడువేళ్లు పట్టెచూర్ణము వేడిజలముతో పుచ్చుకుంటే గ్రహ
రోగములు, వుదరవాయువులు, శ్వాసముబంధించె వాయువులు, వాతము-
లు అన్ని పటాపంచలయి పోవును.

వాతకుఠార చూర్ణము.

ద్రాక్షపండు

వడ్లపేలాలు

అతిమధురం

ఖర్జూరపుకాయ

సొంటి

చిత్రమూలంపట్ట

వామిటివేళ్ళు

మిర్యాలు

సన్నపిప్పలు

సన్నరాష్ట్రం

పూటకు 1- వరహాయెత్తు చూర్ణము రెండుపూటలున్న పుచ్చు-
కుంటేవాతం, వాయువులు మొదలయినవి నును.

సుగంధ - చూర్ణం.

సుగంధపాలవేరుపట్ట

పలం ౧ -

మద్దిచెక్క

శ్రీగంధపుచక్క

ముదిరినవేపచక్క

ముసగ చెక్క

నేరెడువేళ్ళు

వాడిశ ౧౫౪

బిల్వంవేళ్ళు

ఇవి వక్కొకపలం యివి అన్ని చూర్ణించి వస్త్రకాళితముచేసి పూ-
గాణియెత్తు చూర్ణము పెన్నలో నేతిలోగాని చక్కెరలోగాని
నేది.

రుచురుకులు, తెలుపురోగములు, పశిమిరోగములు, దేహవూష్ణ-
వా వాయులు, మేహవ్రణములు, తీరును. చెల్లివస్తువులు కూడ
చైపిల్యము.

పంచదీపాగ్ని చూర్ణము.

...టుకం

యేలకులు

...కర

వైద్య శాస్త్రము.

30

ఇవిదినుసు వొకటింటికి 1-పలం చొప్పున లేతగా వేంచుకొని చూర్ణముచేసి వస్త్రకాళితం చేసి యిందుకు సమముగా చీనాచక్కెర కల్పుకొని మూడువేళ్ళనుపట్టె చూర్ణము నెయ్యి తేనెలో గాని పుచ్చుకుంటె పూష్ట రోగము, శూలవాయువు, పిత్తవాయువు, శ్లేష్మం, అజీర్ణం, మందం మయికం, భ్రమ, అస్తిజ్వరం, అస్తివెట్ట, మూలవాయువులు తీరును, ఉప్పు, పులుసు, పొగాకు దోశివేశేది. ఇచ్చాపత్యము.

నేలగిరిశన చూర్ణము.

నేలగిరిశనపువేళ్ళు

శొంఠి

మిఠ్యాలు

వాయులవంగాలు

ఇవిదినుస్సు వొక్కొకటి వకపలిమెడు యెండబెట్టి చూర్ణించి వస్త్రకాళితముచేసి దీనికి సమము చీనాచక్కెర కల్పుకొని రెండుపూటలు పుచ్చుకుంటె వాయువురోగములు హరించును, పిత్తరోగము, శ్లేష్మరోగములు నివర్తించును. పూష్ట రోగము, వాంతి, వెక్కిళ్ళు, దేహ మంటలు, శ్వాస, నీరుకట్టు, మలబందకం, కడుపుపుబ్బసము, గుల్మరోగము, మహాదరము, గర్భకుట్టు, గర్భరోగం, నులిపురుగులు మొదలయినవి హరించును వేడినీళ్ళతో పుచ్చుకుంటె గర్భములో వుండేవ్యాధులన్ని హరించును.

వళ్ళారాకు చూర్ణము.

వల్లారం సమూలందెచ్చి ఆవుపాలలో వుడక బెట్టి తర్వాతయెండబెట్టిచూర్ణముజేశేది.

వల్లారాకుచూర్ణము	పలం	౧౦	మాచికాయ	పలం	౧
లవంగాలు	,,	౧	తాళిశపత్రి	,,	౧
యేలకులు	,,	౧	కరక్కాయ	,,	౧
జాజికాయ	,,	౧	నెల్లికాయ	,,	౧
జాపత్రి	,,	౧	తాడికాయలు	,,	౧

ఇవి అన్ని లేతశగలో వేంచుకొని చూర్ణముచేసి వస్త్రకాళితంచేసి పదిలాలు వల్లార చూర్ణముతో కల్పుకొని దీనికి సరియెత్తు చీనాచక్కెరకల్పుకొని నెయ్యి అనుపానమతో రెండుపూటలున్ను పుచ్చుకుంటె మేహజాడ్యములు నివారణమౌను, మేహపూష్ణములు శాంతించును, ప్రమే

హములు, గ్రంధి, పూష్టరోగములు హరించును. నేత్రములు మంటకం
పొగకమ్మి నట్లుండము, శరీరమంటలు, మూలకాకలు, నీరుచురుకులు యి
వి అన్ని చల్లారును. దేహంచల్లనాను, తంతిమేహం, క్షయరోగములు
దలయినవి గతిచెడి పారిపోవును. దేహంచల్లబడును, దీనితోకూడా అ
కసింధూరం కలుపుకొని పుచ్చుకునేది.

అమృతవల్లి చూర్నము

తిప్పతీగె, మధ్య అడుగునవుండె దంటుతీసుకొని దీనిపయిన వుం
బారడుక త్తితోచివ్వివేసి శుద్ధముజేసుకొని చిన్నచిన్నతునకలుజేసి యెం
లోవేసి యెండినతర్వాత రోటిలోవేసిదంచి చూర్నముచేసి వస్త్రకాళి
చేసి యీచూర్నము పడితోకొలిచి వకపడిచూర్నము ౮ పళ్ళ మంచిసీ
లోపోసి యెనిమిది రూములునాటబెట్టి చూర్నముపడకుండ పై తేటనీ
వంచివేసేది. ఈప్రకారంతిరుగా యెనిమిది పళ్లు నీళ్లుబోసి ౮ రూముల
వూరనిచ్చినీళ్లు వంచివేసేది. యీప్రకారము పదిమారులుశుద్ధిజేసి.

ఈలాగున శుద్ధిచేసినతర్వాత.

యెనిమిదిసేర్లు పుల్ల నీళ్ళలోఅర్థసేరు నిమ్మపండ్లరసంపోసి ౮ రూ
ములువూరనిచ్చి వంచివేసేది.

ఆవుమజ్జిగ సేర్లు యెనిమిది

నిమ్మపండ్లరసం అర్థసేరుయిందులో ౮ రూముల వూరనిచ్చి మ
నాడువంచివేసేది నీళ్లు బాగా వడియగట్టి నీళ్లుకలువ
బంగాళాచక్కెర అరవీసె కలిపి 2-3- చాని పల్ల బాగా పండ్ల
యెత్తుకునేది.

యీలాగున జేసినతిప్పసత్తు.

జాజికాయ

పంగాలు

జాత్ర

సగసాలు

చల్లమి

తాళికశపత్రి

యెల్లకు

మాచికాయ

ఇదిదనుసు కొక్కొకపలం అన్ని చూర్నించి పైన అమృతవల్లిచూ
ర్నముతోకూడా కలుపుకొని దీనితోకూడా ౮ పలాలు చీనాచక్కెర
లను మూడువేళ్లుపట్టెచూర్నము రేపుమాపునెయ్యిపుతోచ్చుకుం

తీరేవ్యాధులు.

౨౧ మేహం మేహనీరున్ను, ప్రమేహములు, యెండిపోయిన దేహం పుంజీకరించును, అస్తిజ్వరము, అస్తివెట్ట, మూలరోగములున్ను, పిత్తరోగములున్ను, కండ్లుమంటలు, చేతులుకాళ్లు మంటలు మొదలైన రోగములన్నిహరించి శరీరముచల్లబడి రక్తవృద్ధిగలిగి దేహకాంతిగల్గును.

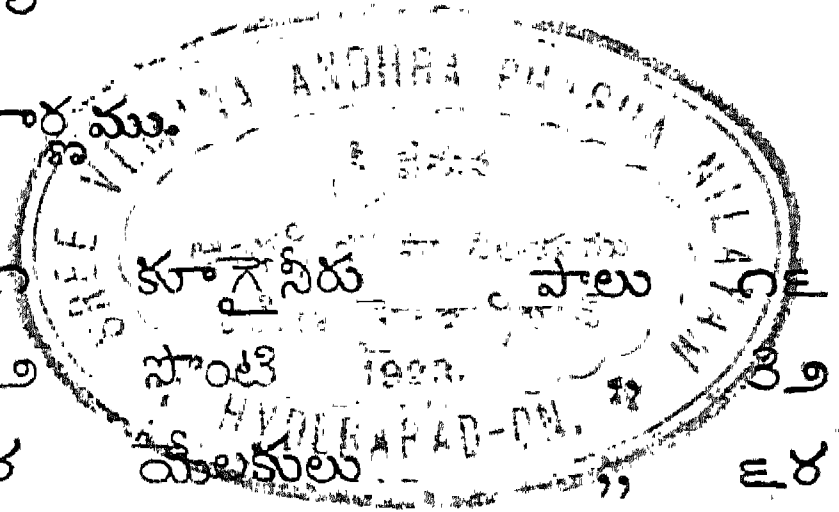
పాలరస సింధూరమున్ను, అభ్రకసింధూరమున్ను పైచూర్ణము తోకల్పుకొనిపుచ్చునేది పై చెప్పినవ్యాధులుహరించును.

ఏలాదిచూర్ణము.

లంవంగ
మిర్యాలు
వాగకేసరాలు
తాళిశపత్రి

పాలు
,,
,,
,,

౧
౨
౪
౫

ఇందుసమంచీనాచక్కెర ఈచూర్ణముతోకూడా చక్కెరచేర్చుకొని వక కొత్తదుత్తలోభద్రపరచి మూడువేళ్లపట్టెచూర్ణము రెండుపూటలున్ను మండలంపుచ్చుకుంటూవస్తై పిత్తములున్ను, వాతమున్ను, వాయువులున్ను, గ్రంధులు, వ్రణములు, మేహకురుపులు, దురదలు, గజ్జి పుండ్లు, విషరోగములన్నిసూర్యునిజూచినమంచువలెపారును. ఇతాపత్యం.

కుష్ఠరోగములు, పాండురోగములు, పైత్యపాండువు, పిత్తవాయువులుహరించును.

స్వర్ణగలగరలేహ్యము,

స్వర్ణగలగరరసం
పల్లెరాకురసం
చిక్రికూరరసం

పడి
,,
,,

౨
౨
౧

బొక్కినాకురసం
నేలవుశిరికెరసం
చెప్పతట్టాకురసం

పడి
,,
,,

౧
౧
౧

వ్యాస ప్రోక్త.

నేరెడుపట్ట
అత్తిపట్ట

ఊంకాయపువ్వు
మామిడిచక్క

ఇవి దినుసు ౧కి వక్కొకపలంవంతున నలయకొట్టి రెండుపళ్ళ
లోవేళి పొయ్యిమీదట్టి పావుశేరుగాకాచి పైనరసముతోకలియజూ
నాచక్కెర పదిపలాంతో యీరసములనుబోళిపాకంబెట్టి పక్వముగా
చుకుని పూటకు గచ్చకాయప్రమాణం ఉదయం సాయంత్రం ౧ మ
లంసేవించేది, మేహములు, పాండువులు నివారణమకాను ఇత్సాపత్యం

బిల్వాది లేహ్యము.

బిల్వంవేళ్లు ౧౦౦ పలాలు
వెలగవేరు
పాదిరివేరు
సుగంధపాలవేరు
నేలవెలగవేరు
చిల్లగింజలు

చిత్తాముట్టివేరు
పేరాముట్టివేరు
నేలదిరిశినపువేరు
కలిశవేరు
నూగుదోసవేరు
చిత్రమూలవేరు

ఇవి దినుస్సు వక్కటి ౩ పలాలు యివి రోటియందుదంచి ౧౬ ౪
శృజలములోవేళి ౮వ భాగముకిగాకాచినగా, రెండుపళ్ళకషాయముగా
సుకొని మాదీఫలరసం వకపడి, అల్లపురసం వకడి, చీనాచక్కెర ౫
శేలువేళి ఆవుపాలురెండుపళ్ళు పైనరసములు ఇవిఅన్ని వకటిగాచేర్చి.

సొంటి

యేలకూలు

సహజేది

పిప్పళ్లు

చంగల్వకోష్ఠం

చంపకపుష్పం

మిర్యాలు

అతిమధురం

తాళిశపత్రి

కరక్కాయ

శ్రీగంధపుచక్కపొడి అక్కలకర్ర

నెల్లికాయలు

జిలకర

ధనియాలు

తాడికాయలు

నల్లజిలకర

గంటుభారంగి

లవంగాలు

వాయులవంగాలు

ఇవిదినుస్సు 13న్న వక్కొకపలంవంతున అన్నికొట్టి చూర్ణముజేసి వస్త్రకాళితంచేసి చక్కెర వకపాత్రలోవేసి పైన కషాయము బోసిమాది ఫలరసంఅల్లపురసంబోసి పాగుపడంగావండి యీచూర్ణమునుబోసి లేహ్య పక్వముగావండిదించుకొని పూటకుగచ్చకాయప్రమాణం రేపుమాపుమం డిలందినములు పుచ్చుకుంటె పిత్తపాండువులు, పిత్తమేహములు, అరోచక అన్నద్వేషములు, అస్తిగతమేహములు, కడుపులో మంటలు మొదలయిన యినవిహరించి రక్తవృద్ధిగలుగును యందులో ముడూర సింధూరము, అయసింధూరము, కాంతసింధూరములతో పుచ్చుకునేది. రోగబలాబలము కొరైరిగి పత్యము బెట్టవలెను.

పాదరస శుద్ధి.

పాదరసము	పసుపు	నల్లేరు
కందగడ్డరసం	కరఘూపం	చిరికూరాకురసం
దొగ్గలిఆకురసం	బ్రెపెరుగు	కలుబందరసం
పూడుగఆకురసం	గలిజేరాకురసం	జిల్లేడురసం
చిత్రమూలరసం	కరక్కాయ	నెల్లికాయ
తాడికాయ	నిమ్మపులుసు	ఉమ్మత్తఆకురసం

సున్నపుసీరు.

ఈరసములతోవక్కొకరూము మర్దించి తె దివ్యరసమాను. మిక్కిలిమంచిశుద్ధి

మరివక శుద్ధి.

పాదరసము	కూటిపుప్ప	కరఘూపము
పసుపు	ఇటికెరాయిపొడి	

ఇవిచేర్చి రెండురూములు మర్దించి మంచిజలముతో కడిగి వేశేది. మంచిశుద్ధిలఘువుగా జేసుకునేది.

మరిన్ని పాదరసమును కల్వమందుచి పెల్లుప్పు య సీరుతోమర్దన జేసి తెమహ తెనశుద్ధి.

గంధక శుద్ధి.

పెద్దచట్టిలోవక పడిఆవుపాలుబోసిచట్టిగుడ్డనుమూతగాగట్టి యీగుడ్డ కూడగంధకముపొడిజేసి వ్రంచిపైనచట్టిమూసి శీలమన్ను జేసిగుంట్రోవ్వి

వ్యాస ప్రాశ్న.

యీచట్టిని గుంటలోవుంచి పిడకలతో పురంబెట్టేది. గంధకంకరిగి పాల మణిమణిగా దిగివుండును, దేనియెత్తియెండలోవుంచి అవృషధములకు యోగించుకునేది.

మరిన్ని గంధక శుద్ధి.

గంధకము కావలసినంత తెచ్చి గరిటెలోకరిగించి నేతిలో భోశే - మార్లుపోశేది, శుద్ధియకాను. శౌషధములలో ప్రయోగించేది.

మరిన్ని నెల్లి కాయ గంధకశుద్ధి.

వక పెద్దచట్టిలో ఆవుపాలుభోసి చట్టికి గుడ్డనుమూతగట్టి గుడ్డమీ గంధకము పొడిజేసివుంచి పైన చట్టిమూసి శీల మట్టిజేసి యెండబెట్టి త మైన గుంట్రొవ్వి అందులోవుంచి యేడుపిడకలతో పురంబెట్టేది.

పాల్లలో మణిమణులుగా దిగివుండును

తిరుగా యెత్తుకుని ఆవుపెరుగుతో వకపురం బెట్టేది.

చెరుకుపాలుతో వకపురంబెట్టేది.

చిర్రికూరాకు రసముతో వకపురం.

అంతర్ దామరాకు రసముతో వకపురం.

బూడిదె గుమ్మడి కాయలరసముతో వకపురం.

చిన్ని ఆకురసముతో వకపురం.

కలిశకూర రసముతో వకపురం.

ఈప్రకారంగ గంధకానిఅష్టశుద్ధులుజేసి శౌషధములలోపుపయో గించుకునేది. యీఅష్టశుద్ధులుతీరినగంధకము పొడిజేసి పూటకుయెనిమిది రెండుజలయెత్తు నేతిలోగాని చక్కెరలోగాని రెండుపూటలు 20 దినము లుగా మండలందినములుగాని పుచ్చకుంటె మేహ ప్రణములు, మేహ , కరిమేహములు, మేహపొడలు, దురదలు, సవ్వాయి రోగములు, వణములు మొదలై నవితీరును, యిచ్చాపత్యము.

నాభిశుద్ధి.

నెల్లి కాయ

నెల్లి కాయ

తాడికాయ

ఇవిమూడున్న కషాయముబెట్టి యీకషాయముతో నాభిని 7 దినములు పూరనిచ్చి తర్వాత గోమూత్రంబున పది దినములుపుంచి యెత్తుకుంటే మంచిశుద్ధి.

నాభిశుద్ధి.

నాభిని మూడు దినములకు గోపంచితముతో నానబెట్టి యెత్తుకొని యెండబెట్టి బొషధములతో వాడుకునేది యీశుద్ధిని కావలసి సప్పుడు జేసుకునేది.

మరిన్ని నాభినిదెచ్చి మేకమూత్రముతో మూడుదినములుగాని లేక వకదినముగాని నానబెట్టి యెత్తుకునేది. మందులుకు వాడుకునేది.

ఇంగ్లీక శుద్ధి.

ఇంగ్లీకము నిమ్మపండ్లరసముతో వకరూముమద్దించి బిళ్ల జేసి యెండబెట్టి గుడ్డను మూటగట్టి మేకమూత్రము కుండలోబోశిడోలాయంత్రమున వకరూమువండి తర్వాత, బొషధములకు ప్రపయోగించు కొనవలయును.

ఇంగ్లీకశుద్ధి.

ఇంగ్లీకము వకపలిమెడు చానికెలోపుంచి పొయ్యిమీదబెట్టి నిమ్మపండ్లరసముతో 1 రూము చురుకిచ్చేది. ఆవలచనుబాలతో వకరూము చురుకుయిచ్చి మంచితేనెతో వకరూము చురుకిచ్చేది, శుద్ధియౌను.

ఇంగ్లీకము చానికెలోపుంచి పొయ్యిమీదబెట్టి ముణుగుదామెరపసురుతో 4 రూములుచురుకిచ్చితే మంచి శుద్ధియౌను.

మరిన్ని లింగదొండాకు రసముతో చురుకిచ్చితే శుద్ధియొకట్టును కుప్పింటి ఆకురసముతో శుద్ధియౌను ఉప్పిపండ్లరసముతో శుద్ధియౌను.

మరిన్నివలాండా యింగ్లీకము చానికెలోపుంచి పొయ్యిమీదబెట్టి యర్రలవిశిపట్టరసముతో 4 రూములు చురుకిచ్చితే దివ్యతరముగా శుద్ధియొకట్టును.

మనశిలశుద్ధి.

మనశిలను కల్వములోపుంచి ములుకరసముతో వకరూముమద్దించి అవిశిపూలరసం వకకుండలోబోసి మనశిలబిళ్లను గుడ్డనగట్టి వకరూముమంటవేళేది, శుద్ధియౌను.

వ్యాస ప్రాక.

తాళకశుద్ధి.

అయిదుపలాలుగాని రెండుపలాలుగాని పత్రతాళకాన్ని దెచ్చి తకగుడ్డను మూటగట్టి వకచట్టిలో సున్నపురాళ్ళుబోసి తాళకంమూట బెట్టి యీమూటమునిగెట్టు పైనసున్నపురాళ్ళనుబోసి నీళ్ళుబోశేది మి రుసటిదినం యెత్తుకొని కడిగివేశేది దీనిమప్పుబోవును. తిరుగా యీతా కాన్ని గుడ్డను మూటగట్టి చట్టిలో సున్నపురాళ్ళుబోసి తాళకం మూ బెట్టి సున్నపురాళ్ళును మునుగబోసి నీళ్ళుబోసేది తర్వాత యెత్తుకొ మప్పునుకడిగివేశేది. యీప్రకారం 7 మార్లు సున్నపురాళ్ళలో శుద్ధిజేసు కునేది వాడుకునేది తాళకం రేకులురేకులుగావలిచి గుడ్డను మూటగట్టి శుద్ధిజేసుకునేది.

మరివక యోగం.

తాళకశుద్ధి మనశిలశుద్ధి.

మరిన్ని మనశిలనుగానితాళకాన్నిగాని గుడ్డనుమూటగట్టి సున్నపు రాళ్ళలో బెట్టి తాటికల్లుపోశేది. తర్వాత కడిగివేశేది మప్పుబోవును ఈ ప్రకారం 5 మార్లు సున్నపురాళ్ళు తాటికల్లులో శుద్ధిజేసుకునేది. యిది అమోఘమైనశుద్ధి, యీప్రకారం శుద్ధిఅయినతాళకము భస్మముచేయు కు గురుసున్నములుజేయుటకు సింధూరం మైనవర్గములకు అనుకూల మైనది.

మరిన్ని తాళకశుద్ధి.

తాళకాన్ని సన్నటిరేకులుగావొలిచి రెండుమడతలుగల పత్రమున మూటగట్టి డోలాయంత్రమునవైచి గోమూత్రముతోగాని కలి తోగాని సూక్ష్మాగ్నిచాత మూడుదినములు వండిన శుద్ధియవును.

సవ్వీరశుద్ధి.

యిరగడ్డలరసం చాతనుసవ్వీరాన్ని వకరూముచురుకిచ్చి తర్వాత తేనెతో ఘడియలు చురుకిచ్చేది శుద్ధియకాను.

గౌరిపాషాణ శుద్ధి.

రసదా? అరటిపండ్లు పదిపండ్లుతోపకలువులిచివేళి ముద్దగాపిసికి యీముద్దలోఒకపలం గౌరిపాషాణమునువుంచి రెండుమడతలు మడిచిన గుడ్డను మూటగట్టి పడినీళ్ళలో డోలాయంత్రానమండి ఆవల ఆకట్టును సుకునేది.

వైద్య శాస్త్రము.

౩౯

దొడ్డిపాషాణ శుద్ధి.

దొడ్డిపాషాణమును కల్వములోపుంచి పొడిజేసి నిమ్మపండ్లరసము
తోమర్దించి బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి మడత గుడ్డనుగట్టి ఆపుపంచితమున డో
లాయంత్రానమూడుదినములు సన్నటి శీఘనపిండితె శుద్ధియకాను.

ఉల్లిపాషాణ శుద్ధి.

తెల్లగుడ్డలరసమును వకకుండలోబోసి ఉల్లిపాషాణమును గుడ్డనుగ
ట్టి డోలాయంత్రమున వకరూము వండను శుద్ధియకాను.

మైల్ తుత్తము శుద్ధి.

మైల్ తుత్తమును గుడ్డనుమూటగట్టి వకదుత్తలో మేక పాలుబోసి
డోలాయంత్రముగా రెండురూములు వండితే యద్ధియగును.

ఉమెత్త విత్తనాల శుద్ధి.

ఉమెత్తవిత్తనాలు నిమ్మపులుసులో వకరూమునానబెట్టితే శుద్ధి
యగును.

విషముష్టిగింజల శుద్ధి.

విషముష్టివిత్తులను గుర్రవేళ్ళరసములో వండితే శుద్ధియకాను.

నేపాళ శుద్ధి.

నేపాళములుదెచ్చి పొట్టువలిచి పప్పులనువలిచి పప్పులోని మొల
లకను తీసివేసి యెనుముపేడలో రెండుఘంటలుసేపు పుడక బెట్టి నీళ్ళు
బోసి శుద్ధముగాకడిగివేసి ఆరనిచ్చి వకచట్టిలో నెయ్యిచరిమి ఆనేతిలో
అరఘడియసేపు వేయించుకుని యెత్తుకునేది, మంచిశుద్ధి.

హరిదళ శుద్ధి.

ఉలవలు గుమ్మడివేళ్ళు యివిరెండున్న కషాయముబెట్టి హరిదళా
న్ని పచ్చితాటాకున చుట్టికట్టి వకరూము డోలాయంత్రానవండితే శుద్ధి
కర్పూర శిలాసత్తుశుద్ధి.

ఉలవలుచూర్నముచేసి, గుమ్మడివేళ్ళరసములోకలిపి వకదుత్తలో
బోసి శిలాసత్తున మూటగట్టిడోలాయంత్రమున వకరూమువండనుశుద్ధి.
మండూర శుద్ధి.

ఇనుపపాతచిట్టమును తాటిబాగ్గులునిప్పులుజేసి కొలిమిలో 7 మా
ర్లుకాచికాచి యెర్రగాకాచికాచి ఆపుపంచితములో చల్లార్చితేశుద్ధి.

పాల్ తుత్తము శుద్ధి.

క ఫరిదెచ్చి పలుకులుగాజేసి వస్త్రమందు మూటగట్టి డోలాయః
త్రమందుంచి కుండలో ఆవుపంచితముబోసి యేడురూములు నా
శుద్ధియగును.

మరిన్ని గంధకశుద్ధి,

ఇనుపచిప్పలో గంధకముపుంచి ఆముదముబోసి కొద్దిసేపుపు
చితే శుద్ధియకాను.

అబ్రక శుద్ధి.

కృష్ణాబ్రకము వకచట్టిలోపుంచి కొలిమిలోబెట్టి యెర్రగాకాతే
కువూది తిప్పతీగె, రసమునవేసి నాల్గురూములువూదితే శుద్ధి.

నల్లశీసశుద్ధి.

నల్లశీసము కొలిమిలోకరిగించి యిప్పనూనెలో 11 మాన్లుచ
చ్చితే శుద్ధియవును.

లోహశుద్ధి.

ఉక్కుపొడినిగాని ఇనుమురాపొడినిగాని నువ్వులనూనెలో బా
వడికించి శీకాయవూటలో నానబెట్టివేసి నానినతర్వాత కడిగివేసి న
మరుగులేకుండా కడిగి తుమ్మచక్కరసములో వకరూమువండి బా
కడిగివేసి యెండబెట్టి యెత్తుకుంటే మంచిశుద్ధి.

లోహములోపుండె చిలుముతెగి దివ్యమైనశుద్ధి యీలోహము
దూరములకున్న భస్మములకున్న యితరమందులయందు చేర్చుకొ
ములకున్న మిక్కిలి పువయోగకరమైనది.

కాంతశుద్ధి.

సూది అంటురాయినినిమ్మపులుసు, కాడియారెండున్న కలియ
బోలి సూదిఅంటురాయిని కాచికాచి పైనరసములోవేశేది యీప్ర
రము యేడుమాన్లుచేశేది, శుద్ధియవును.

వైద్య శాస్త్రము.

౪౦

తామ్రశుద్ధి.

పుల్ల బచ్చలిఆకురసము
పులిచింతాకురసము

పుల్ల టిమజ్జిగె

ఈ మూడురసములు కలియబోసి తామ్రదుష్టను కరగించి యారఫ
ములో 30 మార్లుబోశిన దివ్యమైనశుద్ధియగును.

తామ్రశుద్ధి.

పెల్లుప్ప

నవాచారము.

ఇవిరెండున్ను సున్నముజేసుకొని యీసున్నమును జయనీరుచేసు
కొనితామ్రదుష్టనుకరగించి 21 మార్లుజయనీరులోబోశినట్లయితే తామ్ర
కాసులుచిలుముతెగిశుద్ధముగానుండును

గుగ్గిలముశుద్ధి.

గుగ్గిలమునుగుడ్డను మూటగట్టి త్రిఫలరసములో వండితేశుద్ధియగును.

వెలిగారశుద్ధి.

వెలిగారమునిప్పుపొంగించి తేశుద్ధియగును. మరిన్ని సూరకారజయనీ
రులోముంచిముంచి నిప్పునవాడ్చి తే శుద్ధియగును.

శిలాసత్తు శుద్ధి,

కర్పూరశిలాసత్తున్ను గుడ్డనుమూటగట్టి గోపంచితములో డోలా
యంత్రానవండనుశుద్ధి మంచికలబందరసమువకదు త్తలోబోశిడోలాయం
త్రములోవండనుశుద్ధియగును.

మరిన్ని శిలాసత్తుశుద్ధి.

కర్పూరశిలాసత్తు గుడ్డనుమూటగట్టివకకుండలోసున్నపునీళ్ళు, కలు
బందరసము, తుత్తిఆకురసం నిమ్మపండ్లరసంయినాలుగున్ను కలియబో
శిడోలాయంత్రముననాలుగుగూములువండనుశుద్ధియగును.

శిలాసత్తు శుద్ధి.

శిలాసత్తునుతామరపువ్వులరసముతోమర్చించిబిళ్ళజేసి యెండ్ల
పుంచియెత్తుకుంటెశుద్ధి. మరిన్ని పూసీరుసున్నమును జిల్లేడివాలుతోమ
చిశిలాసత్తుకుకవచమిచ్చి పదిపిడకలలోపురంవేళితేశుద్ధియై భస్మీకరిం
ను వీన్నివ్యాధులకు వాడుకునేది.

ఇంగువశుద్ధి.

ఇంగువనుతామరాకు రసమునపూరనిచ్చి యెండబెట్టితేశుద్ధియగు.

పిప్పళ్ళశుద్ధి.

గజపిప్పళ్ళనుగాని సన్నపిప్పళ్ళనుగాని కలితోనానబెట్టి యెండ
యెండించియెత్తుకుంటెశుద్ధి మరిన్ని పాత్రయందునిచి పొగపొయ్యేలాగు
వెచ్చజేసి యెత్తుకుంటె శుద్ధియశాను.

మరీచిలనగా మిర్యాలశుద్ధి

పులిమజ్జిగలో మిర్యాలను వకదినం నానవేళి మరుసటిదినం యె
బెట్టియెత్తుకుంటె శుద్ధియశాను.

సన్నటిపొగపొయ్యేటట్టు వెచ్చజేసుకుంటెశుద్ధియశాను.

ప్రవాళ శుద్ధి.

పగడములుదెచ్చి పలుకులుగాగొట్టి హొకదు త్తలోవేసి దుత్తనిం
గా నిమ్మపులుసుబోళి మూడుదినములు నానినతర్వాత బాగుగాకడిగి
యెండబెట్టి యెత్తుకునేది, శుద్ధియగును.

శెంకుపాషాణ శుద్ధి.

శెంకుపాషాణమును ముతకగుడ్డను మూటగట్టి వెళ్ళావిలోనా
తర్వాత కడిగి యెత్తుకునేది, శుద్ధియశాను.

శెంకుపాషాణ శుద్ధి.

వకదు త్తలో చవిటిపూతబోళి సగముదుత్తవరకు నీళ్ళుబోళి బా
కలిపి శెంకుపాషాణమునకు మూడుమడతలుగలగుడ్డనుగట్టిపైదుత్తకుడో

యంత్రంగాకట్టి పొయ్యిమీదబెట్టి సన్నమంటజేసి రెండురూములు వండి యెత్తుకుని నీళ్ళలోకడిగి బాష్పములకు వాడుకునేది.

మరిన్ని శంకుపాషాణశుద్ధి.

వకదుత్తలో 5 పలాలు మిర్యాలు పొడిజేసి వేసి వొకపడి చిన్న పిల్ల కాయలమూత్రముజోసి ఆవల శంకుపాషాణం వకపలిమెడు ముతకగుడ్డను మూటగాగట్టిదీన్ని డోలాయంత్రముగాగట్టి పొయ్యి మీదబెట్టి రెండురూములుదీపాగ్నిగా మంటవేసి కడిగి యెత్తుకుంటు మంచిశుద్ధి, సకలమైన బాష్పములకు చక్కగా పువయోగించుకునేది.

రాతినార శుద్ధి.

రాతినారను గుడ్డనుమూటగట్టి గాడిదెమూత్రములో మూడు దినములునాననిచ్చి కడిగి వేసి యెత్తుకునేది.

రాతినారశుద్ధి.

రాతినారను నిమ్మపండ్లరసం మంచికలబందరసం యీరసములువకదుత్తలోబోసి రాతినారకు గుడ్డనుమూతగట్టి యీరసములోవేసి మూడు దినములైన తర్వాత కడిగియెత్తుకునేది.

గరుడపచ్చ శుద్ధి.

గరుడపచ్చలు సన్నటిపలుకులుజేసి వకచట్టిలో కలబందరసంబోసి గరుడపచ్చలపొడిబోసి పొయ్యిమీదబెట్టి 30 ఘడియలు పుడికించి యెత్తుకునేది.

వెలిగార శుద్ధి.

వెలిగారమును వకగుడ్డను మూటగట్టి డోలాయంత్రముగాగట్టి వకపాత్రలోయెనుము పేడకలిపి పొయ్యిమీదబెట్టియెనుముపేడరసం యింకే వరకుమంటవేసి తర్వాతను కడిగియెత్తుకునేది, శుద్ధియౌను.

మరిన్ని గౌరి శుద్ధి.

గౌరిపాషాణము వస్త్రమున మూటగట్టి వకపాత్రలో పండిసాలు బోసి వైనమూటను డోలాయంత్రముగాగట్టి పొయ్యిమీదబెట్టి రెండు ఘడియలు పుడికించి యెత్తుకునేది.

ఇది దివ్యమైనశుద్ధి, సకలబాష్పములకున్న వాడుకునేది.

వానప్రాక్ష.

పటికార శుద్ధి.

పటికారమును ఆవుపాలలో నానబెట్టితే మంచిశుద్ధి.

ప్రవాళ శుద్ధి.

పగడమును గొట్టెపాలులో నానవేళితే శుద్ధి.

తాళక శుద్ధి.

పత్రతాళకాన్ని గుడ్డను మూటగట్టి వకటిన్నరపడి సున్నపురా నుకుండలో వేళి బాలులమూత్రము వక శేరు కుప్పింటాకురసం నిమ్మప రసం యివి కాలుకాలుపడి పైన కుండలోబోళి డోలాయంత్రముగా రెండుఘడియలసేపు వండితే శుద్ధియగును.

నాగ శుద్ధి.

నాగం 10 పలాలు సరమూత్ర సున్నము, కలబంద గుర్రా, స చ్చారం యివిఅన్ని వకటిగాకలిపి నాగాన్ని కరిగి పదిమార్లు పైరసము బోళితే శుద్ధియగును.

నాగం వకపలం మూతలోకరిగి మేక నెయ్యిలో పదిమార్లుబోళితే శు

సహస్రభేది శుద్ధి.

సహస్రభేదిని నిమ్మపులుసులో నానబెట్టితే దియకాను.

అన్న భేది శుద్ధి.

అన్న భేదిని, నిమ్మ పులుసును, పుల్లటి పెరుగు రెండున్ను నకపా లోబోళి అన్న భేదినివుంచి యెండలోబెట్టి యెత్తుకుంటే శుద్ధి.

స్వర్న శుద్ధి.

అపరంజి బంగారును పలచటిరేకుగా కొట్టించి కావిరాయిని ని పులుసుతో మద్దించి పైన రేకునకుపూళి నిప్పులోవాడ్చేది యీ ప్ర మార్లు వాడ్చేది, శుద్ధియకాను.

మరిన్ని హేమాక్షికమును పొడిజేళి నిమ్మపండ్ల పులుసులో క అపరంజిరేకును నిప్పునకాచి 7 మార్లు పైన నిమ్మపులుసులో వేస్తే శుద్ధియవును.

వైద్య శాస్త్రము.

౪౫

రజిత శుద్ధి.

వెండిని రేకుగాకొట్టించి రజితమాక్షికముగాని, కావిమాక్షికముగాని, నిమ్మపండ్లరసముతో మద్దించి వైనరేకులకుపట్టించి నిప్పులోవాడ్చును శుద్ధియకాను.

మృదారుశింగి శుద్ధి.

మృదారుశింగిని మేకమూత్రములోపుంచి పొయ్యిమీదబెట్టి రెండుఘడియలు కాచితే శుద్ధియకాను.

మైసాక్షి శుద్ధి.

మైసాక్షిని యెరుముపెరుగుతో నానవేళితే శుద్ధియగును.

మైల్తుత్త శుద్ధి.

మైల్తుత్తమును సారాయిలో నానవేసితే శుద్ధియగును.

గంధక శుద్ధి.

నెల్లికాయ గంధకమునుగరిటలోవేసి ఆవునెయ్యిబోసి నిప్పుమీదబెట్టికరిగించి ఆవుపాలలో 7 మార్లుబోసితే మంచిశుద్ధి.

అంజనరాయి శుద్ధి.

అంజనరాయిని పులిచింతాకురసముతో నానవేసితే శుద్ధియకాను.

లోహ శుద్ధి.

లోహం మంచినువ్వులనూనెలో వకదినంవూరనిచ్చి తర్వాత, నిమ్మపండ్లరసములో 60 ఘడియలు వూరనిచ్చి కడిగియెత్తుకొని యెండబెట్టితి తెల్లవించును.

తాంబ్ర శుద్ధి.

రాగిదుడ్లుగాని రాగిపొడిగాని వకపాత్రలోవేళి సరమూత్రం నిమ్మపండ్లరసం, సవాచ్చారం, తాళకం యివిపాత్రలోవేళి పదిదినములు యెండబెట్టితేమంచిశుద్ధి.

వ్యాస ప్రాక్ష.

సమస్త విషపాపాణముల శుద్ధి.

చిత్రికూరరసం	ప్రత్తిఆకురసం	ప్రత్తివేళ్ళరసం
నీలివేళ్ళరసం	నీలిఅకురసం	మిర్యాలకషాయం
కరతాడికాయలరసం		

ఈరసముపలుకటి గాకలిపి వకకుండలోబోసి విషపాపాణదులను గుడ్డనుమూటగట్టి ఊలాయంత్రగాకట్టి వండినట్లయితే బాగాశుద్ధియౌను.

గ్రహణి కవాటం.

ఇంగ్లీకం	వెలిగారం
నెల్లికాయగంధకం	నాభి
మిర్యాలు	ఉమెత్తవిత్తులు

ఇవి సమం బంగిఆకుకషాయముతో మర్దించి గురిగింజప్రమాణం మాత్రలుజేసి అతివస వేయించి పొడిజేసియీపొడిలోవకమాత్ర కలుపుకొని రేపుమాపు రెండుపూటలున్ను పుచ్చుకునేది. గ్రహణిభేదుమానును.

మరిన్ని గ్రహణిక వాటం.

జాజికాయ	వోమం
సొంటి	బూరుగపిసును

ఇవి సమం బంగిఆకురసముతో మర్దించి శనగగింజప్రమాణం మాత్రలుజేసి పెరుగులో వకమాత్రకలిపి పుచ్చుకునేది, మంచితీర్థముతో వాడవచ్చును, గ్రహణి, శీతభేదులుమానును.

ఇందుకు పత్యము.

పిహార	పచ్చపెసలపప్పు	అరటిపువ్వు
అరచిమందెలు	అత్తికాయ	కాచివరుగులు
రేగుపండ్లపచ్చడి	మెంతిపులుసు	కరివేపాకుపొడి

ఇవి అనుకూలము. ఇచ్చాపత్యము.

వైద్య శాస్త్రము.

౪౭

చండమూర్తాండ గుళిగె.

తాళిశపత్ర	వరహాలయెత్తు	౧౦	యేలకులు	వరహాలయెత్తు	గి
మిర్యాలు	,,	౧౦	లవంగాలు	,,	గి
శైవ్యం	,,	౧౦	లవంగపత్ర	,,	గి
సన్నపిప్పళ్లు	,,	౨౦	నాగకేసరాలు	,,	గి
పిప్పలిమూలం	,,	౨౦	వెలగవేళ్ళు	,,	గి
శొంఠి	,,	౩౦			

ఇవి అన్ని చూర్ణముచేసి యీచూర్ణము సరియెత్తు చీనాచక్కెర కల్పకొని వకపాత్రలోపాలుబోసి పాత్రకు గుడ్డను మూతగాకట్టి యీగుడ్డమీదచూర్ణముబెట్టి పాతికెఘడియ పొయ్యిమంటనుపుంచి యెత్తుకొని నెల్లికాయప్రమాణం పుంటలుజేసి పుచ్చుకుంటే క్షయరోగములు, పైత్య వాయువులు మానును, రోగముగుర్తెరిగి పత్యము బెట్టవలెను.

ఏలాది గుళిగె.

ఏలకులు	మిర్యాలు
జాజికాయ	అతివస
లవంగచక్క	వెలగపిసును
జిలకర	చింతవిత్తులబొబ్బర
శొంఠి	మామిడిపప్పు

ఇవిదినుసు 1-కి పరకపలం.

అభిని వరహాలయెత్తు ౧| ధనియాలు ౫

ఇవి అన్ని వకటిగాచేర్చి జడగెంజా ఆకురసంవిడిచి మర్థించిచిల్లవిత్తుప్రమాణం మాత్రలుజేసి బ్వరంమీద కలిగిన జ్వరభేదులకు తేనెతో పుచ్చుకునేది. నేతిలోగాని ధనియాలు కషాయములో యిస్తే రక్తభేదులు, గ్రహణిభేదులుకు యెనుము పాలుకాచి యిందులో యిచ్చేది శీతభేదులకు యెనుముపెరుగు వడియగట్టి ఘట్టిముద్దగాజేసి యీముద్దలో ఔషధంకలిపి యిచ్చేది.

వ్యాస ప్రోక్ష.

మహాకామేశ్వర చూర్ణము.

జాజికాయ	ప్రత్తివిత్తులపప్పు
జాపత్రి	నీరుగొబ్బివిత్తులు
మొగ్గులుతీశినలవంగం	చిల్ల విత్తులు
అతిమధురం	రుద్రజడవిత్తులు
సన్న రాష్ట్రం	సోంపు
యేలకుకాయలోనివిత్తనములు	ముల్లంగివిత్తులు
సన్నటిలవంగచక్క	గసగసాలు
తులసివిత్తులు	చల్వమిర్యాలు
రావివిత్తులు	పరంగిచక్క
మర్రివిత్తులు	నేలగుమ్మడివేళ్లు
అత్తివిత్తనాలు	

దినుసు 1-కి పలం 1 లెక్కను.

అన్ని యెండలోవుంచి చూర్ణించి వస్త్రకాళితం చేశి యీ చూర్ణమునకు.

కుంకుమపువ్వు	పలం 1	నేలతాటిగడ్డలు	పలం
అభిని	,,	పచ్చకర్పూరం	,

చూర్ణము యిందులోకలిపి చీనాకలకండ పలం 5 మిశ్రమముజేసి దుగ్గానియెత్తు అనగా రెండు దమ్మిడిలయెత్తు చూర్ణము పుచ్చుకానే నవటాకుపాలుపుచ్చుకునేది, రేపుమాపుమండలందినములుపులు, సచ్చువాయువులు, కాకరోగములు, మేహరోగములు, శైలిరోగములు హరించి మిక్కిలిధాతువృద్ధిగలిగి నపుంసకత్వం మానును, వడలు పాలు మొదలయినవి పుచ్చుకునేది. పులుసువర్ణం, నిల్లికాయపులుసు, యెండు చింతాకుపులుసు చేర్చుకునేది.

పరంగ్యాది చూర్ణము.

పరంగిచక్క	పలం 10	తాళిశపత్రి.
నల్లవ్రష్టివేరు		ధనియాలు
తెల్లవ్రష్టివేరు		యేలకులు

చిత్రమూలం

రేలచక్క

నేలగొలిమిడి

అశ్వగంధి

పులిమిరిచక్క

సొంతి

సన్నపిప్పళ్ళు

లవంగాలు

అతిమధురం

జిలకర

చల్వమిర్యాలు

తక్కోలం

జటామాంచి

మిర్యాలు

ఇవి దినుసు 1-కి ౪ పలం చొప్పున అన్నిదినుసులు యెండలో బెట్టి కొట్టి చూర్ణముజేసి పరంగిచక్క ఆవుపాలుతో శుద్ధిజేసుకొని యెండ బెట్టి చూర్ణముజేసి వస్త్రకాళితంజేసి పైనచూర్ణముతో కల్పుకొని యిందుకు సమం చీనాచక్కెరకల్పుకొని పూటవకటింటికి వకతులం చూర్ణముపుచ్చు కునేది. పగలు, సాయంత్రం రెండుపూటలున్న 40 దినములు పుచ్చుకుం టె మేహవ్యాధులు, మేహవ్రణములు, చెయ్యికాళ్లుపట్టు, మేహనొప్పు లు, పూష్ణవాయువులు తీరును,

ఇందుకు పత్యము.

కందిపప్పు

వంకాయ

మునగకాయ

కొయ్యోతోటకూర

మేకమాంసం

పచ్చపెసలపప్పు.

ఇవి అనుకూలం వేడినీళ్ళదాహం, పులుసువర్జం.

వజ్రవల్లి చూర్ణము.

నల్లేరు-యెండబెట్టిచూర్ణము	పలం ౫	నేలములక్కాయలు	పలం ౧
శొంతి	,, ౧	పుస్తివేళ్లు	,, ౧
సన్నపిప్పళ్లు	,, ౧	వాకుడువేళ్ళు	,, ౧
మిర్యాలు	,, ౧	దుష్టుపువేళ్ళు	,, ౧
కరక్కాయలు	,, ౧	అడ్డసరపువేళ్ళు	,, ౧
నెల్లికాయలు	,, ౧	ధనియాలు	,, ౧
తాడికాయలు	,, ౧	జిలకర	,, ౧

అల్లపురసముతో నూరి పుటంబెట్టిన,

పుష్పభస్మం

పలం ౧ ఇందుష్ప

పలం

ఈ దినుసులన్ని వకటిగాకొట్టి చూర్ణముచేసి వస్త్రకాళితంజేయిచూర్ణముతోకూడా పైన పుష్పభస్మం, యిందుష్ప, చూర్ణించి కలుకొని పూటకు అరతులం చూర్ణము పుచ్చుకునేది.

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

దగ్గులు, కఫంకట్టినదగ్గులు, వాతక్షయలు, పిత్తక్షయలు, కడుపునొప్పులు శూలపుబ్బసరోగములు, అజీర్ణములు, మాంధ్యములు, గుల్మరోగములు మొదలైనవి తీరును.

ఇచ్చాపత్యము. రోగముగురైరిగి పత్యము పెట్టవలెను.

పుష్ప భస్మం.

కూటిపుష్ప పలం 5 అయిదు పలాలు శల్వములోవుంచి కుప్పింటాకురసముతో వకరూము నూరి బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి పదిపిడకలతో పురంబెట్టేది కుప్పింటాకు రసముతో రెండుపురాలుతర్వాత అల్లపురముతో వకపురంబెట్టేది. భస్మమాను ఈ భస్మమును బోషధములచేర్చుకునేది.

తెల్ల తెగడ చూర్ణము.

తెల్ల తెగడవేళ్ళు 20 పలాలు

నేలపుళిరికెవేళ్ళు

గుంటగలగరవేళ్ళు

ఆర్ద్రొండవేళ్ళు

దిరిశపువేళ్ళు

అతిమధురం

జిలకర

నల్ల జిలకర

వోమం.

కురాసానివోమం

చంగల్వకోష్ఠ

జాజికాయ

జాపత్రి

లవంగపట్ట

దేవదారిచక్క

లవంగం

తాళిశపత్రి

ఇవిదినుసు 1-కి 4 పలం చొప్పున తీసుకవచ్చి యెండబెట్టి తెగవేళ్ళ ఆవుపాలుతో శుద్ధిజేసుకొని యెండబెట్టి యెండిన తర్వాత పైనది

వైద్య శాస్త్రము.

౫౧

సులభోకూడా కల్పకొని రోటియందువుంచి కొట్టి చూర్ణముజేసి వస్త్ర కాళితంజేసుకొని దీనికి సరియెత్తు చీనాచక్కెర మిళితపరచి పూటకు అర తులం చూర్ణముపుచ్చుకునేది. భేదుశాను, గర్భరోగములున్ను, వాతరోగ ములున్ను, మూలవాయువులున్ను, పేగులు అరవడమున్ను నివహర్తించును గర్భములోని నులిపురుగులను హరించును, కడుపుకుట్టు, రొమ్మునొప్పి, పైత్యవాయువులు, ఉదరరోగములు, శూలనొప్పులు మొదలైనవి తీరును.

ఇందుకు పత్యము లేదు వాతవస్తువులు, చేపలు కూడదు.

ఖండాడి లేహ్యము.

అల్లపురసం	శేర్లు ౨	నిమ్మపండ్లరసం	శేర్లు ౧౫
వాకుడురసం	,, ౧౫	ఆవుపాలు	,, ౧౫
పల్లెరుసమూలరసం	,, ౧౫	తాటిబెల్లం	,, ౨౦
ముల్లంగిరసం	,, ౧౫		

ఇవి అన్ని వక కుండలో వేసి కలియ బెట్టి పొయ్యి మీద బెట్టి మండేది. వరదేటప్పుడు.

శొంఠి	యేలకులు	అతిమధురం
పిప్పళ్లు	లవంగాలు	గసగసాలు
మిర్యాలు	వాయిలవంగాలు	చల్వమిర్యాలు
జిలకర	తాళిసపత్రి	లవంగచక్క

ఇవి దినుసు 1-కి వక్కొక పలంచొప్పున కొట్టి చూర్ణము వస్త్ర కాళితం చేసి పైన పాకములో యీ చూర్ణము బోసి 5 ఫలాలు నెయ్యి బోసి చక్కగా పక్వముగా వండి పూటకు గచ్చకాయ ప్రమాణం రేపుమాపు మండలం దినములు పుచ్చుకుంటే.

ఇందున తీరే వ్యాధులు.

పిత్తమైకములు, పవనములు, పిత్తశూలలు, కడుపులో మంటలు రొమ్మున వుండే మంట, క్షాల్లు చేతులు మంటలు, అన్న ద్వేషములు, అరోచకములు, చెవి పోటు. పిత్తగుల్మములు మొదలైన రోగములు తీరును, యీ లే

వ్యాములో అయసింధూరం, కాంతసింధూరం, మిశ్రమముచేసి పుచ్చుకు
ఓ పిత్తపాండువులు, మేహపైత్యవాయువులు తీరును.

ఈ ఔషధం పుచ్చుకు నేటపుడు కుమారి శైలస్నానంచేసేది. ఇచ్చాపత్యము.

చింతామణి లేహ్యము.

గుంటగలగ రాకురసం

చెప్పతట్టాకురసం

స్వర్ణ గలగరసం.

బిల్వం వేళ్ళరసం

పల్లేరాకురసం

నీరుగొబ్బి ఆకురసం

నేలవుసిరి కెరసం

ఈ రసములు దినుసు 1-కి ౧౫ శేరురసములన్ని వక బానలో వేసి

నేరేడుపట్ట

ఓంకాయపువ్వు

అత్తిచక్క.

ఇవి దినుసు వకటింటికి రెండున్నరపలం నలియగొట్టి రెండు శేర్లు
నీళ్లుబోసి పావు శేరుగాకాచి పైనరసములో బోసి.

మిర్యాలు

చిట్టామల్లి

మిరపగుండ్రవేళ్లు

నీలివేళ్లు

పేరామల్లి

వెలగ వేళ్లు

ఇవి దినుసు 1-కి 3 పలాలు నలియగొట్టి 5 శేర్లు నీళ్లుబోసి
పలాలు తాటిబెల్లం అందులోకలిపి ఆవుపాలు 6 శేర్లుబోసి పొయ్యిమీద
బెట్టి ఇగురకాచి.

జిలకర

జాజికాయ

నాగ కేసరము

యేలకులు

జాపత్రి

కరకంఠు

లవంగాలు

హోమం

చంగల్వకోష్ఠ

త్రిఫలములు

కురాసానిహోమం

అక్కలకర్ర

అతిమధురం

తాళిశపత్రి

శొంతి

మిర్యాలు.

వైద్య శాస్త్రము.

౫౩

ఇవి దినుసు 1-కి వక్కొకపలం. అన్ని చూర్ణించి వస్త్రకాళితం జేసి సాకుపదంలోబోసి కలియబెట్టి టప్పుడు కాలుపడి ఆవునెయ్యిబోసి తేనెవక శేరుబోసి.

ఇందులో తిలోహసింధూరం పలం ౨ మంఢూరసింధూరముపలం

అందులోవేసి బాగా కలియబెట్టి మైనపక్వంగా లేహ్యముగాచేసి గచ్చకాయ ప్రమాణం లేహ్యము రెండుపూటలున్ను కాలుమండలం, అర్థమండలం, వకమండలం రోగబలా బలముచూచి పుచ్చుకుంటె,

శరీరం తెల్లబారియుండె పాండువులు, పటాపంచలయి శరీర రక్తవృద్ధిగలిగి యర్రగించును. మైకం, మబ్బనంజురోగములు, అరోచకములు, వాంతులు, అన్న ద్వేషములు, మహాపాండువులు, శోఫల, అగ్ని మాంధ్యములు. పాండుమిళితమైనశిరో, మైకము, నీరుచురుకు, గ్రహణి, అతిసారము మొదలయినవి హరించి దేహరోగ్యము గలిగి దేహకాంతి గలుగును. రోగపదార్థములు తప్పయిచ్చాపత్యము.

బిల్వాది లేహ్యము

బిల్వంవేళ్లు

పెన్నేరుగడ్డ

తెల్లపుప్పివేళ్లు

చిట్టాముట్టివేళ్లు

పేరాముట్టివేళ్లు

గొలిమిడివేళ్లు

తెల్లగలిజేరువేళ్లు

వా

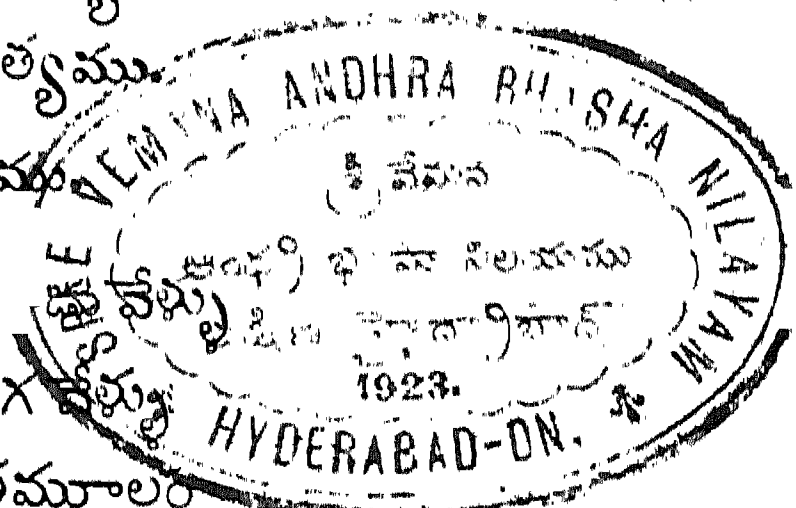
వెలగ

చిత్రమూలం

పచ్చపూలుపూచేబొద్ది వేళ్లు

సుగంధపాలవేళ్ళు

తిప్పతీగె.

ఇవి దినుసు 1-కి ౫ పలాలు.

ఈ వేళ్ళ దినుసులన్ని చిన్నచిన్న తునకలుగాచేసి వకపెద్దబాసలోవేసి 23 శేర్లు నీళ్ళుబోసి అష్టభాగముగా కాచుకొని వడియకట్టుకొని యీవడియగట్టిన కషాయములో తాటబెల్లం 32 పలాలు మూడుశేర్లు ఆవుపాలు పయినకుండలోబోసి కలిపి పొయిమీదబెట్టి పాకంచేశెడి.

వ్యాస ప్రోక్ష.

ఈపాకములో.

గంటుభారంగి	పలం	౧	జాపత్ర	పలం	౧
శొంఠి	,,	౧	యేలకులు	,,	౧
సన్నపిప్పళ్ళు	,,	౧	జిలకర	,,	౧
మిర్యాలు	,,	౧	నల్లజిలకర	,,	౧
కరక్కాయ	,,	౧	అతిమధురం	,,	౧
నెల్లికాయలు	,,	౧	గజపిప్పళ్ళు	,,	౧
తాడికాయలు	,,	౧	చంగల్వకోష్టం	,,	౧
లవంగాలు	,,	౧	తాళిసపత్రి	,,	౧
వోమం	,,	౧	ధనియాలు	,,	౧
కురాసానివోమం	,,	౧	లవంగచక్క	,,	౧
సన్నరాష్ట్రం	,,	౧	లవంగపట్ట	,,	౧
దుంపరాష్ట్రం	,,	౧	అక్కలకర్ర	,,	౧
జాజికాయ	,,	౧	చల్వమిర్యాలు.	,,	౧

ఈ దినుసులన్ని వేంచుకొని చూర్ణముజేసి వస్త్రకాళితంచేసి పయిన పాకములోబోసి కలియబెట్టుతూ తేనె, 30 పలాలు నెయ్యి, 1 పీశె పాకములో బోసి ద్రవంగా పాకమువండి పూటవక్కింటికి అరతులం లేహ్యము' పుచ్చుకునేది. యిరుపూటలున్న వకమండలం అర్థమండలం పుచ్చుకుంటువస్తేపయిత్యరూక్షములున్న, పాండువులున్న, 8 క్షయ రోగములున్న, అప్టగుల్మములున్న, గ్రహణిభేదులు ఆరున్న, చేదు వెక్కిళ్లు, వాంతులు, నోటనీరూరడం. అగ్నిమాంద్యములు, శూలరోగములుకాళ్ళుచేతులుమంటలున్న. 40 పిత్తరోగములున్న, పటాపంచల యిపోవును పుల్సు, పాగ, స్త్రీని, వర్జించవలెను,

ఈ బిల్వాది లేహ్యములో కూడా త్రిరోహసింధూరము, రోహమండురములు మొదలయిన ఘన అవృషధములున్న పుచ్చుకునేది. ఇచ్చాపత్యము.

దేహరోగ్యము గలిగి రక్తవృద్ధి గలుగును, బలము గలుగును.

అమలక లేహ్యము.

నెల్లికాయవరుగులు ఆవుపాలలో వుడికించి యెండబెట్టి పదిపలాలు తూచుకొని.

వైద్య శాస్త్రము.

౫౫

ధనియాలు	తులం ౧	సాంబాణి	తులం ౧
రూమస్తకి	,, ౧	ముత్యపుచిప్ప	,, ౧
తామరవిత్తులపప్పు	,, ౧	నేలవెలగ వేరు	,, ౧
యేలకులు	,, ౧	నేలపుసిరికెవేళ్లు	,, ౧

ఇవి అన్ని చూర్ణించి వస్త్రకాళితం చేసి చీనాచక్కెర 15 పలాలు పన్నీరు నకపడి చట్టిలోవేళి చక్కెరబోసి పాకముగా కాచి పాకమువచ్చినసమయమందు చూర్ణములు అందులోబోసి బాగా కలియబెట్టినెయ్యి 5 పలాలుబోసి లేహ్య పక్వముగావండి పూటకు కుంకుడికాయ ప్రమాణం పుచ్చుకునేది. రేపుమాపుపది దినములు పుచ్చుకునేది. బలమయినవ్యాధికి యెక్కువ దినములు పుచ్చుకునేది.

ఇందుకు తీరేవ్యాధులు.

జ్ఞానపైత్యము, గుబులుపైత్యము, అగ్నిమాంధ్యము, పిత్తవాయువులువాంతులు, పైత్యభ్రమలు మొదలయినవి నివారణమై హృదయము నకుబలముయిచ్చును. దీపనము కలుగును.

ఇందుకు పత్యము.

కందిపప్పు	పచ్చ పెసలపప్పు	పుస్తికాయవరుగులు
కాచివరుగులు	అత్తిపిందెలు	అల్లంపచ్చడి
పుల్ల టిమజ్జగె		

ఇవి అనుకూలం యిందుకు బిల్వాదిశైలముతోన్నానముచేయవలెను.

మరీచి లేహ్యము.

మిఠ్యాలు 30 పలాలు మూడున్నరకేరు నీళ్ళలోబోళి అష్టభాగముగాకాచి యీ కషాయముతో చీనాచక్కెర 4 పలాలు వేసి.

అక్కలకర్ర	అతిమధురం	గంటుభారంగి
జిలకర	వాయిలవంగాలు	లవంగపట్ట
లవంగం	మోడి	కోడిశ పాలు
యేలకులు	సన్నపిప్పళ్ళు	చంపకపుష్పం
చంగల్వకోష్టం	శొంఠి	

ఇవి దినుసు వకటింటికి కాలుపలం చొప్పున చూర్ణించి వ. కాళితంచేసిపయిన కషాయములోబోసి పొయ్యిమీదబెట్టి పాగుపడ లోనెయ్యి పావుశేరు తేనె వకటిన్నర ఆళాకు పాకములోబోసి బా. హాషక్వముగా జేసి రేపుమాపు రెండువేళలు పుచ్చుకునేది.

ఇందుకు తీరేవ్యాధులు.

శీతశవాయువులు, ఉదర వాయువులు, మూలవాయువులు, శ్లేష లు, కఫరోగములు, నీరురోగములు, కొన్నివిషరోగములు, శీతప ములు, మారుజ్వరములు, వాతం, వాయువులు యివితీరును. వ్యాధి ము చూచుకొని పత్యములుంచవలెను.

పిప్పల్యాది లేహ్యము.

పిప్పళ్ళు 30 పలాలు నాలుగుపళ్ళజలములోవేసి అష్టభాగము. కాచియీ కషాయములో వకశేరు కలకండ పొడిచేసి వేసి.

శొంఠి	కరక్కాయ	అక్కలకర్ర
దుంపరాష్ట్రం	వోమం	జిలకర
ధనియాలు	కోష్టం	చంపకపుష్పం

ఇవిదినును ౧-కి వకపలం యివిఅన్నిలోటిలోవేసి చూర్ణముచేసి కాళితంచేసి పైనకషాయము పాగుపడం వచ్చేటప్పుడు యీచూ. కలకండ అందులోవేసి కలియబెట్టి యందులోనెయ్యి 4పలాలు తేనె

వైద్య శాస్త్రము.

౫౭

బోసిపక్వముగాచేసి డబ్బియందుంచుకొని పూటకు నెల్లి కాయప్రమాణం
మండలం పుచ్చుకుంటే శ్లేష్మరోగములు, వాతం, వాయువులు, దగ్గులు,
గుల్మములు, ఉబ్బసములు, మాంధ్యములు, శ్వాసకాసలు, కాసజ్వరము
లు హరించును.

ఇందుకు పత్యము.

కందులు	లేతవంగ పిండెలు	మునగ పిండెలు
కొయ్యతోటకూర	వృస్తివరుగులు	కందగడ్డ
వాకుడుకాయలు	చారు	తియ్యచారు

ఇవి అనుకూలం, పులుసు, పొగాకు, లాహిరివస్తువులు కూడదు,
పులుసుకొద్దిగా వేసుకోవచ్చును.

తాడికాయ లేహ్యము.

తాడికాయలు 30 పలాలు వక్కపలుకులుగా కొట్టి నాలుగుసేళ్లు
నీళ్ళలో వూరనిచ్చి యెనిమిదవ భాగముగాకాచి యీకషాయము వడియ
గట్టి యిందుల్లో.

జాజికాయ	అతివస	లవంగం
అభిని	తాళిశపత్రి	జాపత్రి.
గెంజాయి	జిలకర	
అతిమధురం	కరకపువ్వు	

ఇవి దినుసు నకటింటికి కాలుపలం చొప్పున అన్ని చూర్ణించి
పైనకషాయములో అయిదు పలాలు చీనాచక్కెర వేసి పోయ్యిమీదవుం
చిపాకంవచ్చేవరకు కలియబెట్టుతూ పాకంవచ్చిన తర్వాత పైనచూర్ణము
నువేసి బాగాలేహ్యపక్వముగాకెలికి పూటకు గచ్చకాయ ప్రమాణం ఉడ
యం సాయంత్రం మండలం పుచ్చుకునేది, యిందున కడుపు పుబ్బసములు,
వాయువులు, రక్తభేది, అతిసారం గ్రహణి, శీతభేది మొదలైనవి తీరును.

శొంఠి లేహ్యము.

శొంఠి 30 పలాలు 5 శేర్లు జలములోశొంఠిని పలుకులుగా జేసివేసి
వూరనిచ్చి తర్వాత పోయ్యిమీదబెట్టి మంటవేసి అష్టభాగముగా కాచు
కొని యీకషాయములో తాటిబెల్లము పదివీశెలువేసి కరగనిచ్చిపోయ్యి
మీదబెట్టి.

ఓమం పొట్టుతో కూడా పలం ౧| జాడకాయ నరహాయెత్తు
 యేలకులు నరహాయెత్తు ౧| కరకంటా ,,
 అతిమధురం ,, ౧| నీరుగొబ్బివిత్తనాలు,,
 కరివేపాకు ,, గి

ఇది దినుసులు అన్ని పొడివేసి యిందులో 30 పలాలు నెయ్యి, కలియ బెట్టి చిన్న పొన్న కాయప్రమాణం ఉదయం సాయంత్రం 40 దినము పుచ్చుకుంటే గ్రహణి భేదులు, మూలం, అతిసారము, వాయువు, ఆస పోటు, రక్తంపడడం, వాపు, పార్శ్వ వాయువు, మందం, పులితేపులు మొదలైనవి మానును, జీర్ణ శక్తి కలుగును ఆరోగ్యమకాను.

పత్యం.

అరటిపిండెలు	అరటిపువ్వు	మామిడిముట్టెలపులుసు
అత్తిపిండెలు	మెంతికూర	పచ్చ పెసలపప్పు
కాచికూర	అల్లంపచ్చడి	కిచ్చిలికాయనూరగాయ
మజ్జిగపులుసు	కందగడ్డ	మెంతులపులుసు
బీరకాయ	సొరకాయ	యర్రగడ్డలపులుసు
ధనియాలపొడి	కందిపప్పు	బూడిదగుమ్మడికాయ

ఈపదార్థములు నెయ్యి చేర్చుకొనేది, ఈలేహ్యములో నాగభ మిళితం జేసి పుచ్చుకుంటే మూలరోగములు, మూలాతిసారములు, ర సారములు, మాంసగ్రహణి అతిసారములు మొదలైనవి తీరును.

ద్రాక్షాది లేహ్యము.

ద్రాక్షపండు	పలం	రం	జాపత్రి	పలం
తుంగముస్తైలు	,,	౧	ధనియాలు	,,
అతిమధురం	,,	౧	మిఠ్యాలు	,,
యేలకులు	,,	౧	శొంఠి	,,
బివంగం	,,	౧	సన్నపిప్పళ్లు	,,

వైద్య శాస్త్రము.

౫౯

గసగసాలు	౧	చల్వమిర్యాలు	౧
జాజికాయ	౧	చీనాచక్కెర	౧
తాళిశపత్రి	౧		

వకపాత్రలో చీనాచక్కెరబోసి వకటిన్నరసేరు జలముపోసి పొయ్యిమీదబెట్టి పాకంవచ్చేవరకు కలియబెట్టి విత్తనములేని ద్రాక్షపండును ముద్దగానూరి పాకములోవేసి బాగాకలియబెట్టి పైనదినుసులను చూర్ణించి యిందులోవేసి నెయ్యి 5 పలాలు, తేనె 5 పలాలుపోసి లేహ్యపక్వముగాచేసుకొని పూటకు పొన్నకాయప్రమాణం రెండుపూటలు 40 దినములు పుచ్చుకుంటే పిత్తవాయువులు, పిత్తములు, పిత్తపూష్ణములు, పూష్ణరోగములు, పిత్తమంటలు మొదలైనవి హరించి దేహమునకు బలముకలుగును కాంతిగలుగును. ఇత్సాపత్యం.

ఖిష్టారాది లేహ్యము.

ఖిష్టారపుకాయలు	పలం ౧౦	చిత్రమూలంవేరుపట్ట	పలం ౫
శోంఠి	౫	సన్నటిలవంగచక్క	౫
పిప్పళ్లు	౫	దేవదారిచక్క	౫
మిర్యాలు	౫	శ్రీగంధపుచక్క	౫
కోష్ఠం	౫	జటామాంసి	౫
నల్లపుప్పి వేరు	౫	ద్రాక్ష	౫

ఇవి అన్నికొట్టి చూర్ణముజేసి వకపాత్రలో 15 పలాలు చీనాచక్కెరవేసి ఆవుపాలు వకసేరుబోసి పాకంపదములో యీ చూర్ణముబోసి లేహ్యపక్వముగావండి పూటకు వొకతులం లేహ్యము రెండుపూటలు మండలం పుచ్చుకొనేది.

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

మేహకాకలు, పూష్ణభేదులు, నీరుచురుకు, పిత్తపూష్ణములు మొదలైనవి తీరును. దేహము పుష్టియిచ్చును. ఇందుకు యిచ్చాపత్యము.

చందనాది లేహ్యము.

శ్రీగంధపుచక్క	పలం ౧౫	వెలగవేళ్లు	పలం ౫
సుగంధపాలవేళ్లు	౫	తిప్పతీగె	౫
సీమవట్టివేళ్లు	౫		

ఇవి అన్ని చిన్న తునకలుగాకొట్టి వక బాండవలో వేసి కుంచెడు నీళ్లు
బోసి పదహారవభాగంగా కషాయముకాచి వడియగట్టుకొని యిందులూ
గుంటగలగరాకురసం, పొన్నగంటిఆకురసం, నూగుదోసాకురసం, కామం
చిఆకురసం, బిల్వాఆకురసం, మంచికలబందరసం, యీరసములుపై
కషాయములోబోసి రసమువకటింటికి పావుసేరుచొప్పున పైనకషాయము
తోకలిపి పొయ్యిమీదవుంచి చీనాచక్కెర నలభై పతాలు కషాయములో
వేసి పాగుపడంగా వచ్చేవరకు కలియబెట్టుతూ,

అతిమధురం

త్రికటుకం

లవంగచక్క

లవంగం

త్రిఫలాలు

చంగల్వకోష్ఠం

జాజికాయ

లవంగపట్ట

కుంకుమపువ్వు

జాపత్రి

వోమం

పెన్నెరుగడ్డ

చల్వమిర్యాలు

కురాసానివోమం

నేలనాటిగడ్డలు

పరంగిచక్క

ఇది దినుసు ౧-కి ౧ పలం

అన్ని చూర్ణముచేసి వస్త్రకాళితంచేసి పైనపాకములో వేసి
బెట్టుతూ నెయ్యి వొకసేరు, తేనె అర్థసేరుబోసి లేహ్యపక్వము చేసి
దించుకొని గణపతిపూజ దేవిపూజజేసి పూటకు రూపాయయెత్తు లేహ్య
మ రెండుపూటలు మండలం దనములు పుచ్చుకుంటె.

తీరే వ్యాధులు.

మేహవెట్టలు, మేహకురుపులు, మేహచెల్దిరోగములు, కాళ్లుచేతు
లు మంటలు, విదాహములు, నోరుయెండడం, పిత్తపూష్ణములు, నీరుచు
రుకు, ఆసన మంటలు మొదలైనరోగములు తీరును. రోగములుయెరిగి
పక్వము చెప్పవలెను.

ధాతువృద్ధి లేహ్యము.

భూచక్కెరగడ్డ

సొంటి

అతిమధురం

తామరగడ్డ

పిప్పళ్లు

చిల్లవీత్తనాలు

వైద్య శాస్త్రము.

౬౧

పెన్నేరుగడ్డ	నాగ కేసరాలు	నేలతాటిగడ్డలు
తుంగగడ్డ	గండుభారంగి	మంజిష్టి
తక్కులం	లవంగపట్ట	వట్టివేరు
లవంగపత్రి	జాజికాయ	దేవదారు
జిలకర్ర	జాపత్రి	సోంపు
యేలకులు	అతివస	చెవ్యం
మిర్యాలు	సాలామిసిరి	సూరత్తుకరక్కాయ.

ఇవి దినుసు ౧-కి ౧ పలంవంతున.

రామస్తకి	పలం ౪	తామరగడ్డ	పలం ౪
కాశినివిత్తులు	౪	మరాటిమొగ్గలు	౪
కోడిశ పాలవిత్తులు	౪	దురదగండివిత్తులు	౪
చల్వమిర్యాలు	౪	ముల్లంగివిత్తులు	౪
కలువగడ్డ	౪	పుల్లిగడ్డవిత్తునాలు	౪
గొలిమిడివిత్తులు	౧౪	కుంకుమపువ్వు	వరహాయెత్తు ౨
తామరవిత్తులపప్పు	౧౪	పచ్చకర్పూరం	౨
మదనకామేశ్వరపూలు	౧౪	గోరోజనం	౨
అభిని	౧౪		
కుంకుమపువ్వు	గోరోజనం	పచ్చకర్పూరం	
అభిని	మదనకామేశ్వరపూలు.		

ఇవి వేరేవుంచి కడమదినుసులన్ని చూర్ణముగాకొట్టి వస్త్రకాళితంచేసి.

చీనాకలకండ	పలం ౧౨౪	అక్యాట్ పప్పు	పలం ౪
టికలకండ	౧౨౪	సారపప్పు	౪
బాదంపప్పు	౧౨౪		

వాకపాత్రలో ౨ సేర్లు ఆవుపాలుబోసి రెండుసేర్లు కలకండపొడిజే పాలలోవేసి పాకంగా కలియబెట్టి బాదం అక్యాట్ సారపప్పులు ఆవు పాలుతో నూరి ఆపాకములోవేసి చూర్ణముబోసి కలియబెట్టుతూ అభిని నెయ్యి గరిభెలో కరిగించి పచ్చకర్పూరాదులు పొడిజేసి నేతిలోవేసి

నెయ్యి ౧గి పలాలు తేనె వొక సేరుబోసి లేహ్యపాకంగా వండి యీ హ్యమును నలుబై దినములు పుచ్చుకుంటే యింద్రియనష్టము, బలహీన నివర్తించును. రక్తవృద్ధి, ధాతువృద్ధికలిగి దేహము పుష్టికరించును. దేహము దృఢముగలిగి కాంతిగలుగును.

గంధక రసాయనం.

ఆవుపాలులో శుద్ధిజేసిన పరంగిచక్క చూర్ణము ర పలాలు శుభ్ర చేసిన నెల్లికాయగంధకం ర పలాలు.

కారుభోగవియ్యం	పలం ౧	పెన్నేరుగడ్డ	పలం
చిత్రమూలం వేరుపట్ట	౧	గంగిరావిచక్క	
సన్న రాష్ట్రం	౧	బాడిశ చక్క	
పుప్పి వేరు	౧	చంపకపువ్వు	
తాళిశ పత్రి	౧		

ఈ దినుసులు చూర్ణముజేసి ముందుగా గంధకమును కల్వములో వుంచి కాటుకవలె మర్దించి చీనాచక్కెర మూడుపలాలు పరంగిచక్క చూర్ణముబోసి పయిన దినుసుల చూర్ణముబోసి తేనెబోసి ర రూములు మర్దించి పీంగానిలో వుంచుకొనేది లేహ్యముగా వుండును. పూటకు వొటింటికి గచ్చకాయప్రమాణం రేపుమాపు పుచ్చుకునేది.

ఈ ప్రకారము యీగంధకరసాయనము ౧౦ దినములు ౨౦ దినములు ౪౦ దినములు రోగబలము కొద్దిదినములు హెచ్చించి పుచ్చుకునేది ఇందున తీరేవ్యాధులు.

మేహపుండ్లు, గజ్జి, కరిమేహములు, మేహవాయువులు, మేహస్పృలు, కొరుకురోగములు, లింగపుట్టలు, యోనిపుట్టలు, సవ్వాయిరొములు, చెయ్యికాళ్ళుపట్లు, శూలలు, పశిమి, తెలుపురోగములు మొదలైనవి హరించి దేహము బంగారుచాయగా ప్రకాశించును.

ఇందుకు పత్యము.

కందిపప్పు	మునగకూర	కందగడ్డ
లేత బెండకాయ	బీరకాయ	పెద్దచిక్కుడుకాయ

మేకమాంసం

పుష్పంశులు

ఆవుపాలు

ఆవుపెరుగు

మజ్జిగ

నెయ్యి

అరటికాయ

కాచకూర

బూడిదెగుమ్మడికాయ

ఇవిఅనుకూలం పులుసు, పొగాకుకూడదు, స్త్రీవిషయంకూడదువే
డిసిశ్శదాహం, నెయ్యిలో, చక్కెరతోచేసిఅతిరసములుపుచ్చుకోవచ్చును.

సన్నిపాతక జ్వరవిధాయకం,

జలుబుజేసి స్త్రీభోగంచేసినా రాత్రినిద్రమేలుకొని అనగా హె
చ్చుగా రాత్రికాలమునిద్రలేకుండా వుండినా మిక్కిలిసంతోషకార్యమువ
లన నిద్రలేకుండినా చావు దుఃఖితరముల యందువుండినా దారినడిచిఅల
సటజెందినా, కష్టమైనపనులుజేసినా పరుగెత్తికష్టముజేసినా, క్రోధ, వై
రం, తలంపులుతలచి మనసుచలన క్రోధముగావుండినా, తలంటుకొనిన్నా
నముజేసి తృప్తిగాభుజించి శయ్యావిలాసముగా యిట్టివారలకు దోషగత
మహత్తై స సన్నిపాతకములుసంభవించుచున్నవిఅని ఆయుర్వేదముబలు
కుచున్నవి.

సన్నిపాత జ్వరలక్షణము:

వికారమగు మాటలు మాట్లాడుట, నొకప్పుడు మంచిమాటలా
తిరుగామారు మాటలాడుట.

ఆయాసము, దగ్గు, ఎగరోజులుగలుగుట, దేహము మంటలుగా,
తాపమునొందుట, అవ్పటప్పటికిఎక్కిళ్ళు, మూర్చగలుగుట, దేహమా
ద్యంతం నొప్పులుగల్గి పుండువలెయుండుట, మనోవికారమగుట, కంఠం,
ముఖము, చమటగలుగుట, శరీరమాద్యంతరము కొద్దిగాలేక మిక్కిలిచ
టగలిగి యుండుట కండ్లుమంటలుగలుగుట, నేత్ర విరోధముగలుగుట,
కన్నును నీరుగాగుట, యాలక్షణములు సన్నిపాతకమని యెరిగేది.

సన్నిపాతకములపేర్లు.

తంధ్రితము, స్థాంద్రికము, హృదాహము, శీతాలగము, చిత్తుశభ్ర
మ, కంఠకుబ్జము, రుద్దాహము, రక్తోష్ణి, భగ్ననేత్రము, అంతకము, ప్ర
వము, జిహ్వాకము, అభివ్యాసము, ఇవి పదమూడుసన్నిపాతకములు.

ఈపదమూడు సన్నిపాతకములలో సాధ్యములు, అసాధ్యములు
అనగా, సాధ్యములు. ౬.

అసాధ్యములు. ౭.

సంధి సన్నిపాత లక్షణము.

గర్భమందునొప్పిగలుగుట, శరీరము వేదనగలుగుట - దేహము
నీట, శరీరముయొప్పటివలెనుండుట, సంతాపించుట, యిందులోనే శరీ-
మువాడుట, దేహమాంధ్యతలు నొప్పులు గలిగి యుండుట. నిద్రలేకుం-
ట, పారుట, లేకమలబద్ధమగుట, చింతించుట, వచ్చినవారిని పుణికి పు-
ణికిచూచుట యీలక్షణములు వుండిన సన్నిపాతకమని యెరిగేది.

తాండ్రిక సన్నిపాత లక్షణములు.

కల్లలాడుట, పారుట, ఆయాసముగానుండుట, నేత్రములయం-
నీరుగారుట, వాతపిత্তాదులు ప్రకోపించినడుచుట, తాపముగలుగుట, ..
లుకనల్లనైములుదాకి గరుకుగాయుండుట, అప్పటప్పటికి భ్రమగలిగి -
రుచుగామాటలు మాటలాడుట, నాలుకయందు ద్రవములేకుండుట,
బ్బస, ఆయాసములు వకప్పుడు గలిగియుండుట, వచ్చినవారిని పురిమిచూ-
చుట మూర్ఛగలుగుట, యిట్టిగుణములు తాండ్రిక లక్షణమని యెరిగే

హృద్దాహి సన్నిపాత లక్షణములు.

పెదవులెండుట, తాపముగలుగుట, కుతికెనొప్పిగలిగియుండు-
మనోవేదనముచంచలముగానుండుట, తరుచుగాపొరలుట, డగ్గుత్తికెబ-
ట, నుదురుకంఠము, రొమ్మయందు చమటగలిగియుండుట, పరితాపిం-
ట యిట్టిలక్షణములు గలిగిన హృద్దాహి సన్నిపాతకమని యెరిగేది.

చిత్తవిభ్రమ సన్నిపాత లక్షణములు.

తీవ్రజ్వరముగలిగియుండుట, వాతపిత্তాదులు ప్రకోపించినడుచు
దేహమాంధ్యంతమునొప్పులుగలిగియుండుట, గగుర్ పాటునొందుట, ఉరిమి-
రిమిచూపులుచూచుట ఆడుట, పాడుటకనుబొమ్మలుముడిబడుట, ప్రల-
చుటనవ్వుట, హాస్యముజేయుట, చింతించుట యేదోవకటితలచుకొని య-
డ్చుట, తరుచుగ మాటలాడుట, యిట్టిగుణములు గలిగినచిత్త విభ్రమమని
యెరిగేది,

వైద్య శాస్త్రము.

౬౫

కంఠకుబ్జ సన్ని పాతలక్షణము.

దేహము వణుకుట, శరీరమునొచ్చుట, సంతాపముగలుగుట, కల్ల
లాడుట, వెక్కిళ్ళుగలుగుట, మూర్ఛనొందుట, శిరోవేదనగలుగుట, వెక్కి-
రింతలు, వాంతిగలుగుట, దగ్గుత్తికబడుట, మిక్కిలిస్మృతిదప్పి యుండుట,
ఇట్టిలక్షణములు గలిగినట్లయితే కంఠకుబ్జసన్ని పాతమని యెఱుగునది.

ప్రలాపసన్ని పాతలక్షణము.

వాతపిత్తాదులు ప్రకోపించినడుచుట, జ్వరముగలిగి యుండుట, దే-
హముమంటలు గానుండుట, ప్రలాపించుట, వాంతి వెక్కిళ్ళుగలుగుట, దగ్గు-
ట, పొద్దుట యీలాటి గుణములు గలిగినట్లయితే ప్రలాప సన్ని పాతల-
క్షణమని యెఱుగునది..

కణ్ణిక సన్ని పాత లక్షణము.

జ్వరముగలిగియుండుట నణుకుట, నాలుకపగిలి యుండుట, ఎక్కి-
ళ్ళుగలుగుట, దగ్గుట, చెవికొనలు వాపుగలిగియుండుట, తరుచు మాటలా-
డుట, నాభినుంచి ఆయాసముగా నూపిరివిడుచుట యిట్టిలక్షణములు గలిగె-
నేనికణ్ణిక సన్ని పాతమనియెఱుగునది.

జిహ్వాక సన్ని పాత లక్షణము.

జ్వరముగలిగియుండుట, నాలుకద్రవము లేక ములుదాకియుండుట
మానముగా నుండుట, ఎగ యూపిరి విడుచుట, నాలుకనల్లనై లోపలికినీ-
డ్చుకొనుట, దేహముమంటలుగలుగుట, చెవుడుగలుగుట, స్మృతిదప్పియుం-
డుట, యిట్టిగుణములుగలిగెనేని జిహ్వాక సన్ని పాతలక్షణమనియెఱుగునది,

అభిన్యాస సన్ని పాత లక్షణము.

జ్వరము సూక్ష్మముగా ఒకప్పుడు హెచ్చుగా నుండుట, శరీరమునొ-
ప్పులుగలిగియుండుట, ముఖము నునుపుగా మెరుగుబోరియుండుట, వాతపి-
త్తశ్లేష్మనాదులు ప్రకోపించుట, యీనాడు లేదకప్పుడు, ఏకీభవించియుండు

వ్యాస ప్రోక్ష.

ట, విదాహించుట, చెవుటగలుగుట, తాపముగలుగుట, బలహీనమగుట, అతినిద్రగలుగుట, యివిఅభిన్యాససన్ని పాతలక్షణము.

అంతకసన్ని పాతలక్షణము,

జ్వరము గలిగియుండుట, విదాహించుట, శిరఃకంపము నొందుట వాంతిగలుగుట, తరుచు మాటలాడుట, ఎక్కిళ్లు గలుగుట, బుద్ధిచాంచల్య మవుట యిట్టిగుణములు గలిగినట్లయితే అంతకసన్ని పాత, లక్షణము.

శీతాంగసన్ని పాతలక్షణము

శరీరమునొచ్చుట, వాతపిత్తములు ప్రకోపించుట, శరీరముచల్ల నుండుట, ఉబ్బిసము గలుగుట, ఎక్కిళ్లుగలుగుట. కీళ్ళుసంఘలు నొచ్చు మూర్ఛగలుగుట, పాటుట, వాతపిత్తనాడులు తీవ్రముగానడుచుట, యీ ప్రకారముగా వికారగుణము లున్నట్లయితే శీతాంగసన్ని పాతము.

భగ్న సేత్రసన్ని పాతలక్షణము.

కన్నులు ఎఱ్ఱవై పగిలి నీరుగారుట, ఉలికి పడుట, వణుకుట, ఆట, మూర్ఛ నొందుట, గణ్పడుచుట యిట్టి గుణములు గలిగెనేని భగ్న సేత్రసన్ని పాతలక్షణము.

రక్తోష్ణిసన్ని పాతలక్షణము.

నాలుక పెదవులుపగిలి నెత్తురుగారుచుండుట, నాలుక ములు నల్లవైయుండుట, తలవణుకుట, దగ్గుట, మూర్ఛనొందుట, శరీరము క చుట, గగుర్పొడుచుటయీలాగునగుణములుగలిగినరక్తోష్ణి సన్ని పాతక

ఇవి పదుమూడు సన్ని పాతకములు, యీపదు మూడింటిలో ధ్యాసాధ్యములు తెలుసుకొనవలయును.

సంధికము, తాండ్రికము, జిహ్వకము ప్రలాపము, చిత్త విభ ము, కర్ణికము, ఈ౬సన్ని పాతకములు సాధ్యములు అనియెరుగవలయు.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౭

అసాధ్యసన్ని పాతకనామములు.

భగ్న నేత్రము, హృద్దాహము, కంఠకుబ్జము, అంతకమ్మరకొప్పము, శీతాంగము, అభిన్యాసము, యీయేడు సన్ని పాతకములు అసాధ్యములు.

ఈసన్ని పాతకములకు కాలప్రమాణములు.

సంధిక సన్ని పాతకమునకు. ౭ దినములు

అంతక సన్ని పాతకమునకు. ౧౦ దినములు.

హృద్దాహసన్ని పాతకమునకు. ౨౦ దినములు

చిత్తవిభ్రమ సన్ని పాతకమునకు. ౨౧ దినములు

శీతాంగ సన్ని పాతకమునకు. ౧౫ దినములు.

కంఠకుబ్జ సన్ని పాతకమునకు. ౧౩ దినములు.

తాండ్రక సన్ని పాతకమునకు. ౨౫ దినములు. లేక ౭ దినములు.

కర్ణిక సన్ని పాతకమునకు. ౩ నెలలు

భగ్న నేత్రసన్ని పాతకమునకు. ౮ దినములు.

ప్రలాపసన్ని పాతకమునకు. ౧౪ దినములు.

రక్తోష్టిసన్ని పాతకమునకు. ౧౦ దినములు.

జిహ్వాకసన్ని పాతకమునకు. ౧౬ దినములు.

అభిన్యాస సన్ని పాతకమునకు. ౧౫ దినములు.

ఉపదుమూడుసన్ని పాతకములకు ఇవికాలప్రమాణములు.

సన్ని పాతకములకు దశావస్థలు.

మొదటి అవస్థ జ్వరము తొందరతోకూడుకొని మబ్బు మాంధ్యము గానుండును.

రెండవ అవస్థలో వికారించుకొని బ్రతుకను మాటలాడును.

మూడవ అవస్థ యందు కలవరములు జ్వరతీవ్రము తొందరలుగ యుండును.

నాలుగవ అవస్థయందు ఆయాసము గలిగియుండును,
 అయిదవ అవస్థయందు పై చూపు గలుగును.
 ఆటవ అవస్థకు కాళ్లు చేతులు కదలకుండాఉండును,
 ఏడవ అవస్థయందు శరీరమంతా తాపము గలుగును.
 ఎనిమిదవ అవస్థయందు బలహీనమైపోచి తోచకుండును.

తొమ్మిదవ అవస్థ యందు చెమట గలిగి దేహ మంతా చలిమిడిగా
 నుండును. నోరు తెలుచుకొనును.

పదియవ అవస్థ యందు మిక్కిలి శ్వాస గలిగిన మరణము గలు
 ను. ఈసన్నిపాతకములకు మిక్కిలి భయంకరమైన గుర్తులు.

అసాధ్యమైన సన్నిపాతక ములకు కంఠగత ప్రాణముగు సంతాప
 కు ఔషధచికిత్స చేయవలెను.

కాలగతి యెవ్వరికిని తెలియదు గనుక ప్రాణము బొందిలో నుం
 వెడలువరకు ఔషధ చికిత్సలు జేసి జాగ్రతగా జూడ వలయును. ఈశ్వ
 సంకల్పమువలనగా యెవ్వరికిని తెలియదు గనుక రోగములను పరీక్షి
 ఔషధములను ప్రయోగించి రోగులను కాపాడవలెను.

జ్వరములమీద మహత్తగు సన్నిపాతక దోషములు పుట్టుచున్న
 మరియును ఈసన్నిపాతకములకు తగుమైన ఘనౌషధములు. క
 ములు. చక్కగా వాడవలయును.

నవాతౌరజయసిరు.

రిబూడిదే పలం ర చింత చెట్టుబొబ్బర పలం
 కొడిగుడ్లపెంకుల సున్నము,, ర

ఈమూడువస్తువులకు సమముగా నవాతౌరము చేర్చుకొని న
 న్ని కల్వములోనుంచి ౬ రూములు నిమ్మపండ్లరసముతో మర్దించి
 చేసి యెండబెట్టి విశ్మయెండిన,

వైద్య శాస్త్రము.

౬౯

తర్వాత.

యాబిల్లను అపామార్గ భస్మములోవుంచిమంటవేయునది, సున్న
పూను, దీనిపీంగానిలోనుంచి రాత్రికాలమందు మంచులో బెట్టేది, ప్రసా
హంగా జయనీరుదిగును, సూర్యోదయము కాకముందుగానే యాజయ
నీరునుగ్లాసుబుడ్డిలో దింపుకొనేది, మరునాడుయాపీంగానిమంచువోబెట్టేది
యాప్రకారము అయిదుదినములు మంచులోబెట్టి యందులోవచ్చిన జయ
నీరునుయెత్తుకొని గ్లాసుబుడ్డిలోనుంచుకొని బుడ్డికి గ్లాసుకార్కువేసి బద్ధం
చేసిఉంచుకొనునది.

సప్తీరం వరహాయెత్తు ౧ శంబుపాషాణం వరహాయెత్తు ౧
కోపురసకర్పూరం ,, ౧

ఈవీరం, పూరం, శంఖు పొడిజేసి పైనజయనీరులోకలిపి ఉంచుకొనునది.

తర్వాత.

నాగము అనగా, సత్తు, సత్తు ౮ పలాలు కరిగించి యిప్ప నెయ్యి
లోబోసేదిపదిపదకొండుమార్లు కరిగించిబోసేది.

ఆ వ ల.

పైనజయనీరులో యానాగాన్ని ౨౧ సారికరిగించి ప్రోసేది.

తర్వాత.

నువ్వులచెట్టు సమూలంకాల్చి భస్మంజేసిన యీభస్మంమూడుసేర్లు.
నీరెగొబ్బి సమూలం కాల్చినభస్మంమూడుసేర్లు.
వజ్రవల్లి సమూలం కాల్చినభస్మంమూడుసేర్లు.

ఈమూడు భస్మములు ఒక పెద్దకుండలోబోసి ౩౬ సేర్లు ఆవు పం
చితముబోసి బాగా ఆభస్మములు పిసరి పిసరి కలిపి నాలుగు దినములు
ఉరనిచ్చి తేటవంచుకొని పొయ్యిమీదఉంచి యెనిమిదిపలాలు పాదరసం,
అందులోవేసి దీపాగ్నిగా మంటవేసి కొద్ది నీరుండగానే పాదరసమునుయె
త్తుకొని కడిగివేసి భద్రపఱచుకొనేది.

ఈరసము దివ్యమైన రసము మందులకు వాడుకొనేది.

ఈనవాతౌర జయనీరులో ౬౪ సరుకులను చురుకిచ్చినట్లయితే కట్టును. నవలోహములు చిలుముతేగి కట్టును.

రసభూపతి.

పాదరసం	పలం	౧	రససింధూరం	పలం	౧
నెల్లి కాయగంధకం	,,	౨	తామ్రభస్మకం	,,	౧
ఇంగిలీకం	,,	౧	అయభస్మం	,,	౧

ఈభస్మములతో కూడా అన్ని నల్లతులసి ఆకురసముతో నాలుగు రూములు మర్దించి యెండబెట్టిపొడిగా చేసుకొని కాసికపెల్లోబోసిశీల మన్ను జేసి కుండలో యిసుకబోసి కుప్పెను అందులోఉంచి పొయ్యిమీద నుంచి నాలుగురూములు కమలాగ్నిగా మంటవేసేది. సాంగశీతలమైనత ర్వాత యెత్తుకొనిబైరవపూజ, శివపూజ, దేవపూజజేసి పూటవొకటింటికి రెండు బియ్యపు గింజలప్రమాణం తేనెలోపుచ్చుకుంటే మహావాయువులు, మేహవాయువులు, రుద్రవాయువులు, డమరుకవాయువులు, జన్నిదోషములు, జ్వరదోషములు మొదలైనవి పటాపంచలైపోవును.

వాతాగ్ని కుమారం.

పాదరసం	పలం	౧	ఇంగిలీకము	పలం	౧
నెల్లి కాయగంధకం	,,	౨	తాళకము	,,	౪
రసకర్పూరము	,,	౧			

ఇవి అన్ని కల్వములలో పొడిజేసి కాసికపెల్లో సగంవరకు బోసి ఒకకుండలో యిసుకబోసి యీకుప్పెను ఆయిసుకలో గ్రుచ్చిపొయ్యిమీద ఉంచి దీపాగ్నిగా నాలుగురూములు మంటవేసి యెత్తుకునేది. కుప్పెప గలగొట్టి అందులోఉండే మందుయెత్తుకొని పూటకు గురిగింజయెత్తు తేనెలోపుచ్చుకొనేది. సకల జ్వరవాయువులు హరించును, అల్లపురసంతేనెలో పుచ్చుకుంటే పిత్తవాయువులు వాంతులుమానును.

మఱియును.

నెల వేము	విష్ణుకాంత	పరంగిచెక్క
మిర్యాలు	చిత్రమూలం	తెల్లబాడిసెపట్ట

ఇవి దినుసు ౧-కి ఒకపలం చొప్పున కొట్టి పొడిజేసి యీచూర్ణము పూట ఒకటింటికి ఒకతులం చూర్ణము కషాయముగా పెట్టి యిందులో ఒక గురిగింజయెత్తు వాతాన్ని కుమారం చాది యిచ్చి నట్లయితే సకలవాయువులు, వాతములు, మేహవాయువులు, జ్వరసన్నిపాతములు, దోషములు, అజీర్ణములు, మాంధ్యములు, శూలలు మొదలైన విహరించి, దేహారోగ్యము జేయును.

చిత్తానంద భైరవము.

ఇంగిలీకము	పలం	౧	పిప్పళ్లు	పలం	౧
శుద్ధిజేసిననాభి	"	౧	మిర్యాలు	"	౧
వెలిగారము	"	౧	శుద్ధిజేసిన నేపాళం,	"	౧
శొంఠి	"	౧			

ఈ దినుసులన్ని కల్వమందునిచి నిమ్మపండ్లరసముతో నాలుగురూములుమర్దించి గురిగింజ ప్రమాణము మాత్రలుజేసి ఒకమాత్ర అల్లపురసం తేనెలో యిచ్చినట్లయితే ౧౩సన్నిపాతకములు మానును.

సన్నిపాత భైరవం.

ఇవి దినుసు నకటింటికి ౧పలం.

పాదరసం	తాళకం	నెల్లికాయ
నాభి	సొంటి	తాటికాయ
గంధకం	సన్నపిప్పళ్ళు	కరక్కాయలు
వెలిగారం	మిర్యాలు	
ఇంగ్లీకము	పలం ౪	శుద్ధిజేసిన నేపాళములు పలం ౧

ఇవి అన్ని కల్వములోవేసి కమ్మేరాకుల రసముతో నాలుగు రూములుమర్దన.

అల్లపురసముతో నాలుగురూములు మర్దించి మిరపగింజ ప్రమాణము మాత్రలుజేసి ఒకమాత్రతుళసి ఆకురసముతో యిచ్చిన జ్వరములు మానును. చనుబాలుతో యిచ్చిన విషజ్వరములు మానును. తేనెతోపు

చ్చుకుంటే పైత్యదోషములుమానును. మిర్యాలకషాయముతో నిచ్చి వాతజ్వరములు, వాయువులు, మానును, అల్లపురసం తేనెతోయిస్తే పి... వాయువులు, వాతులు, కడుపులోమంటలు, శూలలు, గుల్మరోగము మబ్బుమాంధ్యములు, హరించును.

సన్నిపాతక దోషములు, సంభవించినప్పుడు యామాత్ర పెసలగింజ ప్రమాణం చనుబాలులోనైనా తేనెలోనైనా తమలపాకు రసముననానీళ్లలోనైనా చాదికంటికి కలికమువేయునది.

మొగలింగచక్క రసములోగాని, మునగపట్ట రసములోగాని వక మాత్ర చాదియిచ్చిన సన్నిపాతకములు, దోషములు హరించును.

తెల్లగడ్డలతైలములో యిచ్చినట్లయితే మహాజన్నులు సప్తదోషములు నివారణమౌను, యా మాత్రను కందిగింజ ప్రమాణము తమలపా రసమునగాని చనుబాలలోగాని చాది కలికమువేసి తే దోషములు నివారణమౌను. అనుపానములు గుర్రెరిగి యిచ్చితే రోగములు హరించును.

రసానంద భైరవము.

ఇంగిలీకము	పలం	ర	నాభి	పలం	ర
వెలిగారము	"	౮	పిప్పళ్లు	"	౮

ఇవి అన్ని కల్వములోవుంచి అల్లపురసముతో నాలుగు రూములు మర్దించి మిర్యాలు ప్రమాణం మాత్రలుజేసి డబ్బిలో ఉంచుకొని అ పానములు గుర్రెరిగి యిచ్చినట్లులైతే సన్నిపాతకములు దోషములు మొదలయినవిహరించును,

వాతరాక్షస గుళిక.

పాదరసం	కాంతం
గంధకం	తామ్రభస్మం
అభ్రకభస్మం	

ఇవి అయిదున్ను కల్వమందుంచి తెల్లగలిజేరు రసముతో నాలుగు రూములు మర్దించి

తర్వాత.

తిప్పతీగె కషాయముతో నాలుగు రూములు మర్దించి చిత్రమూషాయముతో రెండు రూములు త్రిఫలములకషాయముతో రెండు రూములు

మర్దించి యీమందును ముద్దగాజేసి తెల్లగలిజేరు ఆకునూరి కవచమిచ్చి యీఆకు కాలేటట్టు తగుమైన పుటంవేయునది దానిని ఎత్తుకొని కల్వము లోనుంచి చిత్రమూల కషాయములో నాలుగురూములు మర్దించి కుప్పె గామాత్రకట్టి అనుపాన విశేషములతో చాది యిచ్చినట్లులైతే జన్ని, జ్వరము, దోషములు మొదలైనవి హరించును.

స్వయమగ్ని కుమారము.

పాదరసం	పాళ్లు	3	మనశిల	పాళ్లు	౨
నెల్లి కాయగంధకం	,,	౨	ఇంగిలీకం	,,	౨
కాంతసింధూరం	,,	౪	ఉక్కుపొడి	,,	౧

ఇవి అన్నికలబంద రసముతో ౧౫ దినములుమర్దించి యీయకాషధ మును అల్లపురసములో త్రికటుక చూర్ణములో తేనె మిశ్రమముజేసి అర్ధ గురిగింజ ప్రమాణం పొడిజేసి మండలందినములు పుచ్చుకొంటే,

ఇందున తీరేన్యాధులు.

అగ్ని మాంధ్యములు, బల్లలు, గుల్మములు, వాయువులు, కడుపు ఉబ్బరములు, పాండువులు, జ్వరము, పుబ్బసరోగములు, నంజురోగములు తీరును.

ఇందుకు పత్యము.

కందిపప్పు	పచ్చపెసలు	కందగడ్డలు
వంకాయ	మునగకాయలు	లేత బెండకాయలు
పెద్దచిక్కుడుపింబెలు	కాచివరుగులు	ఉస్తివరుగులు
ఆవునెయ్యి	ఆవుపాలు.	

ఇవి అనుకూలము, పులుసు, పొగాకు కూడదు, రోగము ఎరిగి పత్యము బెట్టవలయును.

మేహరోగములకు ఆముదము.

ఇవి దినుసు ౧-కి ముక్కాలు సేరు.

దొండాకూరసం

గుంటగలగరాకురసం

ఏనుగపల్లేరాకురసం

తిప్పతీగెరసం

పల్లెరాకురసం

రావిచెక్కరసం

చెప్పితట్టాకురసం

చిట్టాముదము పలం 30 నువ్వులనూనె పలం 30

పైన రసములును నూనెలును ఒక కుండలోబోసి పొయ్యిమీద బెట్టి మంట వేయునది.

ఇందులో.

ఇవి దినుసు ౧-కి పలం ౧.

జాజికాయ

కరకంటు

కురాసానివోమం

జాపత్రి

చంపకపుష్పం

మాచికాయ

నాగ కేసరాలు.

ఇవి అన్నిటిని ఆవుపాలుతోమర్దించి పైననూనెలోవేసి చిత్రమూలం వేరుచెక్క-ఒకపలం నూరివేసి పాకం పదంచూచిదించుకొని రెండుపలాలు చీనాకలకండ పొడి జేసి ఆముదములోకలిపి కలశములో పుచ్చుకునేది. ఒక చిన్నగరిశె ఆముదం పుచ్చుకొనేది. మండలందినములు పుచ్చుకొంటు.

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

మేహరోగములన్ని శాంతిపడును, మేహవ్రణములు, లింగపుట్ట యోనిపుట్ట శూలలు, రక్తకుసుమరోగములు, ప్రమేహము మొదలయినవి తీరును.

చేకొణతి నూనె.

చిట్టాముదం

వీసె

౧

చేకొణతి సమూలంగసం

సేరు

ఆవునెయ్యి

,,

౧

ఇవి దినుసు ౧-కి పలం ౧.

సొంటి

చెంగల్వకోష్ఠం

పిప్పళ్ళు

లవంగాలు

మిర్యాలు

ఏలకులు

వస

తెల్లగడ్డలు

వైద్య శాస్త్రము.

24

ఇవి అన్ని ఆవుపాలుతోనూరి పైన నేతిలో కలిపి పోయ్యమిద బెట్టి మంట వేయునది, మైసపక్వంచూచి దించుకొని మూడుదినములు లేక అరుదినములు పుచ్చుకొనినను లేక ఉదయమున మాత్రము మూడుదినములుగాని అరుదినములుగాని పుచ్చుకొనినను.

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

గర్భవాయువులు, గర్భములోవుండు పురుగులు, సూతికావాయువులు మొదలయినవి నివారణమై గర్భముధరించును.

గుల్మరోగములకు కళింగాదినూనె.

ఏటిపుచ్చకాయలరసం	సేరు	3	మేకమూత్రం	సేరు	౧౫
గోమూత్రం	"	3	వంటాముదం	సే	౬

ఇవి అన్ని దినసుగ-కిపలం ౫,

కరక్కాయలు	కురాసానిహోమం	వాయువంగాలు
త్రీకటుకం	యేలకులు	కల్లుప్పు
గాజుప్పు	చవిటిపుప్పు	వెలిగారం
నవాతూరం	యవాతూరం	వెలిగారం
అష్టాకారం	చలవమిర్యాలు	గజపిప్పళ్లు

పొట్టుతీసిన తెల్లగడ్డలు నేలదిరిసెనపువేరు వాకుడువేరు తెల్లగలిజేరువేరు

వావిలాకురసం	సేరు	౫	అల్లపురసం	సేరు	౫
పచ్చిపసుపురసం	"	౫			

ఇవి అన్ని పైన ఆముదములో కలిపి పోయ్యమిద బెట్టి మంట వేసి పాకంగాకాచి కలశములో భద్రపరచుకొని పది దినములు పుచ్చుకొన్న గుల్మరోగములు మహాదరము, నీరుబల్లలు, మాంసబల్లలు, వాతములు క్షీహములు, శూలరోగములు, సమస్తగర్భ వాయువులు, అన్ని పటాపం చలైపోవును.

పగడ భస్మము.

పగడములు

వలం ౧

పలుకులుగాకొట్టి యొకపీంగానిలో వేసి పవడములు మునుగునట్లుని మృపండ్ల రసముబోసి ఒకదినం ఊరిన తర్వాత నీళ్లుబోసి కడిగివేసి యెత్తుకొని యీపగడములకు సరియెత్తుకర్పారశిలాసత్తు గూర్చి కల్వములోనుంచి నల్లేరు రసముతో నాలుగు రూములు మర్దించి బిళ్ళజేసిఎండబెట్టి ప్రమిదలో బెట్టిసీలమట్టిజేసి మూరెడుపుతంవేసి యెత్తుకొని కల్వములోనుంచి తిరుగానల్లేరు రసముతోమర్దించిబిళ్ళజేసి యెండబెట్టి పుటంవేయునది.

తిరుగా కల్వములోనుంచి పులియంరె పులిచింతఆకురసముతో మర్దించిరెండురూములు మర్దించి బిళ్ళజేసి ప్రమదెలోనుంచి సీలమట్టిజేసి పుటంవేయునది, త్వరగా భస్మీకరించును.

ఈభస్మం వెన్నలో పుచ్చుకొన్న తీరని మేహరోగములు తీరును రుచురుకు, తంతిమేహము, మంధమేహము, మేహఉష్ణము, అస్తిమేహము మేహప్రణములు మొదలయినవి తీరును.

మేహదగ్గులు, ఉబ్బసరోగము, కాకదగ్గులు మొదలయినవి హాచును వ్యాధిగుర్రెటిగి పత్యములు పెట్టవలెను, తేనెలోపుచ్చుకొంటే అపానచూర్ణములు, లేహ్యములుచేసి యీభస్మముపుచ్చుకొనునని.

ప్రవాళభస్మము మరియొకయోగం,

పగడములుదెచ్చి కల్వములోనుంచి తెల్లజిల్లేడి పాలుతో నాలుగు రూములు మర్దించి బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి బాగాయెండిన తర్వాత ప్రమదెలోబెట్టి కుక్కుటపుటంవేయునది. తర్వాత యెత్తుకొని వాకుడురసముతో మర్దించిబిళ్ళజేసి యెండనిచ్చి ప్రమిదెలోనుంచి సీలమన్నుజేసి పుటంవేయునది, భస్మీకరించును.

ఈభస్మము గురిగింజయెత్తువాకుడుచూర్ణములోగాని లేహ్యముగాని పుచ్చుకొన్న వాతక్షయములు, మేహక్షయములు, కఫక్షయము హరించును, తేనెలోపుచ్చుకో వచ్చును.

సవ్వీర భస్మము.

ఒకపలిమెడుసవ్వీరమునుకల్వములోనుంచిఅడవిఆముదపుచెట్లు అనగాల్లగావుండేఆముదపుచెట్టుపాలుతోనాలుగురూములుమర్దించికమ్మేరాకు

రసముతో రెండురూములుమద్దించిబిళ్ళజేసి బాగాయెండనిచ్చి ప్రమిదె
లోనుంచిఘట్టిసీలమన్నునుఇచ్చి రెండుపిడకలపుటంవేసేది, భస్మమాను.

సవ్వీరభస్మం	వరహాయెత్తు	౨	మిర్వాలు	వరహాయెత్తు	౧
శొంతి	"	౧	లవంగాలు	"	౧
సన్నపిప్పి	"	౧	చిత్రమూలంవేరుపట్ట	"	గి

ఈదినుసులనువెచ్చజేసి చూర్ణముజేసి ముందుగా సవ్వీరభస్మము
ను కల్వములోనుంచి యీచూర్ణముబోసి చనుబాలుతో ఒకరూముమర్ద
న, కమ్మేరాకులరసముతో వకరూముమర్దనజేసి మిర్వాలప్రమాణంలేక
కందిగింజప్రమాణం మాత్రలుజేసి సన్నిపాతము తగిలినవార్లకును, దో
షజర్వములు, దోషములు పుట్టినవార్లకు మహాజ్వరములు, పాతములు,
వాయువులు పుట్టినవార్లకు నొకమాత్రమింగించి,

మునగచెక్క

జల్లేడువేరుచెక్క

పులిమిరిచెక్క

ఇవికషాయముబెట్టి ఒకపలిమెడుకషాయముత్రాగించేది. సన్నిపా
తములుమానును.

అక్కలకట్ట

వామిటివేరు

విషబొద్దివేరు

వీటికషాయములోఇచ్చిన జ్వరములు, దోషములు మొదలైనవా
తములుహరించును, తేనెలో చనుబాలులోయిచ్చేది, దాహములు నాలు
కముండ్లు ఇవిహరించును.

రోగబలముచూచుకొని జౌషధములు అనుపాసములు గుర్తెగినారి
డవలెను. రోగముకోలదిపత్యముబెట్టవలయును,

సకల సంజాలు, పాండువులు.

మొదలైనవానికి మండుూర వటుజము.

ఆవుపంచితము ౧౦ సేర్లువొక పెద్దకుండలోబోసి

కరక్కాయలు

నెల్లికాయలు

తాడికాయలు

మూనిపసపు

ఇవి దినుసు ౧-కి ౪ పలాలునలియకొట్టి చూర్ణించి పైనపంచి ములోవేసి.

పాతయినపచిట్టెము పలాలు 3౦ సూది అంటురాయి పలాలు ౧గి
ఇనుమురాపొడి పలాలు ,, 3౦

ఇవిపొడిగాజేసి పైనపంచితములోవేసి పొయ్యిమీదబెట్టి మంటవేసియింకకాచి.

తర్వాత.

ఇవి దినుసు ౧-కి పలం ౧.

వాయులవంగాలు	చిత్రమూలంవేరుచెక్క	ఏలంకులు
శొంఠి	పిప్పళ్లు	మిర్యాలు
గుంబగలగరవేరు		

ఇవి అన్ని నలియగొట్టి కషాయముబెట్టి పైనమందులోబోసి బాగా...
ర్దనజేసి గచ్చకాయప్రమాణముమాత్రలుజేసి పెలుగులో కలిపిపుచ్చుకొనినయెడల,

ఇందున తీరువ్యాధులు.

పాండువులు, మేహనంజులు, వాయువులు, గర్భములో నుండుబలు, గుల్మములు, నంజుతోజేరినకడుపుపుబ్బరములు, మోకాళ్లు, చేతువాపు, దేహమునెత్తుదులేక తెల్లబారియుండడము ఇవిఅన్నిమానుసులుసుకూడదు పొగాకుకూడదు.

ఇందుకు పత్యము.

కందిపప్పు	మునగపిండెలు	తీయ్యతోటకూర
వాకుడుకాయలు	వంగపిండెలు	తీయ్యకందిపప్పుచా
దొండవరుగులు	పుస్త్రీవరుగులు	

వేడిసీట్లుదాహం యివిపుచ్చుకొనేది, తేనెతోకూడా పుచ్చుకొచ్చును, పెలుగులోపుచ్చుకొంటే గ్రహణి, అతిసారములు, మూలరోములను హరించును.

వైద్య శాస్త్రము.

25

మరియును.

జన్ని, జ్వరములు, దోషములు, మహావాయువులు,

సన్నిపాతములు మొదలైనవానికి.

కస్తూరి మాత్రలు.

కస్తూరి	వరహాయెత్తు	౧	కోపురసకర్పూరం	వరహాయెత్తు	౨
గోరోజనం	"	౧	రససింధూరం	"	౧
కుంకుమపువ్వు	"	౧	ఇంగిలీకం	"	౧
పచ్చకర్పూరం	"	౧	చిత్రమూలం వేరుపట్ట	"	౧
అతిమధురం	"	౧	తెల్లగంటిన వేరుపట్ట	"	౪
లవంగాలు	"	౧			

వీటిని కల్వముతో వేసి సతాపాకురసముతో వొకరూముమర్దన.

చిత్రమూలం వేర్లు

వాకుడు వేర్లు

మిర్యాలు

పిప్పళ్లు

అక్కలకణ్ణి

ఈ అయిదును కషాయము బెట్టి యీ కషాయముతో నాలుగురూములుమర్దించి గురిగింజ ప్రమాణం మాత్రలుచేసి యీ మాత్రలకు సాంబాణిపొగ వేసి డబ్బిలోవుంచుకొనునది, వొకమాత్రచనుబాటుతో పుచ్చున్న జన్నులు దోషములు హరించును, తేనెతోయిచ్చిన వాయువులు వాతములు హరించును.

మఱియును.

నేల వేము

విష్ణుక్రాంత

తిప్పతీగ

పర్పాటకం

చేదుపొట్ల

చిత్రమూలం

అడ్డసరపు వేర్లు

అక్కలకణ్ణి

గంటుభారంగి

కోవ్వం

త్రికటుకం

ఇవిదినుసు ౧-కి ఒకపలంచొప్పున నలియగొట్టి యెనిమిదిపాళ్లుజేసి పాలుకుండలో వేసి ఒక సేరునీళ్లుబోసి నవటాకుకషాయముగాకాచి ఈ కషాయముతో నొక కస్తూరిమాత్రచాది దమ్మిడియెత్తు తేనెబోసి పేమాపు పుచ్చుకొనునది. దోషములు, జ్వరములు మొదలైనవితీరును.

ఇందుకు పత్యము.

తియ్యతోటకూర

వంకాయ

మునగ కాయ

తియ్యకందిపప్పుచారు

ఇవి పుచ్చుకొనునది. పులుసు బాగాకు కూడను, దోషగతం జ
మొదలైన వారివ్యాధియెరిగి లంఘణముల పెట్టవలెను గంజిపోయవలెను.

సన్ని పాతములకు, సప్తదోషములకు.

ఇవి దినుసు ౧-కి సనుభాగాలు.

సవ్వీరభస్మము

పచ్చకర్పూరము

రసభస్మము

కుంకుమపువ్వు

ఇంగిలీకము

గోరోజనం

కాంతసింధూరము

కస్తూరి

కల్పములోఉంచి చనుబాలుతో నాలుగురూములు, తేనెతో
లుగుములు మర్దించి గాజుబుడ్డిలో ఉంచుకొని దోషజ్వరములు, జ
జ్వరములు, కంఠవాయువులు మొదలైనవాటికి తేనెతోయిచ్చేది చను
లుతో యిచ్చేది యింకా అనుపానములతో యిచ్చేది.

సప్తదోషములకు త్రినేత్రమైనము

ఔంకాయ చిప్పలు కాల్చిన బొగ్గులు వరహా ౨

పాదరసము

,, ౨

శుద్ధిజేసిన నేపాళం

,, ౨

తాటిబెల్లం

,, ౨

ఈ నాలుగువస్తువులు కల్పములోనుంచి ఔంకాయ తురిమిన పాలు
బోసి యొకరూము బాగామర్దించి మైనపక్వములో డబ్బిలో న్రుంచు
యీమైనం బేడయెత్తు నాలుకలోమర్దించి కొంచెము వేడినీళ్ళుదాహము
ఇచ్చునది.

ఇందుకు తీరేవ్యాధులు.

జ్వరదోషములును, ఎక్కిళ్లు, వాంతి, ఎగస్యాసము, మాంధ్యము
ను, మబ్బును, మాదాపనయును, విషములును, పైత్యములును, త్రిద

వైద్య శాస్త్రము.

౮౧

ములును, బ్రహ్మదోషములును, క్షేష్ణదోషములును, సర్వదోషములును, విషములు భక్షించినదోషములును, ఉదరదోషములును, నాజుదోషములును, సంజవిషదోషములును, సుఖజన్నిదోషములును, జిహ్వాదోషములును, పక్షాపంచలై పోవును.

సన్నిపాతదోషములకు నశ్యము.

ఉస్తివేళ్ళు పలం ౧ నెచ్చజేసినయిప్పిండి నరహా ౧
తుమ్మివేళ్ళు నరహా ౧

ఈ మూడున్ను కాటుకవలె మర్దనజేసి తెంకాయ గుడకలో బోసుకొని నస్యంజేసినట్లులైతే దోషములు సన్నిపాతములు మానును.

౧౩ సన్నిపాతకములకున్ను, సప్తదోషములకున్ను,

భూపతిగుళిక.

స్వర్ణము	నరహాయెత్తు	౨	గంధకము	నరహాయెత్తు	౨
వెండిభస్మము	"	౨	ఇంగిలీకము	"	౨
సత్తుభస్మము	"	౨	మనశిల	"	౨
అయభస్మము	"	౨	తాళకం	"	౨
ముత్యములు	"	౨	మృదారుసింగు	"	౨
ఎఱ్ఱనిరత్నములు	"	౨	నాభి	"	౨
రసభస్మము	"	౨			

ఈ ౧౩ వస్తువులున్ను, కల్వములోవుంచినిమ్మపండ్లరసముతో నాలుగుజాములుమర్దించి బిళ్ళజేసి యెండలోబెట్టి ప్రమిదెలోబెట్టి పైనప్రమిదెమూసి ఘట్టిగా నీలమన్నులుయిచ్చి మూడుజానలయెత్తు పిడకలతోపుతంవేసి యెత్తుకొనేది ఎఱ్ఱగించియుండును యీమందుకు సరియెత్తు శుద్ధిజేసిన ఇంగిలీకంజేర్చి కల్వములోవేసి చన్నుపాలుతో నాలుగుజాములు మర్దనవ్రేలెడు ప్రమాణం మాత్రలుకట్టి నీడలోయెండబెట్టి డబ్బిలో భద్రంచుకొనునది.

ఈబౌషధం వొకబియ్యపుగింజ ప్రమాణం చనుబాలుతో పుచ్చుతె పదుమూడు సన్నిపాతకములును సప్తదోషములును శిరస్సులోమండు దోషములును మానును మరియు సకల జ్వరములును మానును,

ఈ ఔషధం అల్లపురసం, తేనెతో పుచ్చుకొంటే శవమైనప్పటి-
అనగా ప్రాణము పోయినప్పటికిని మాట్లాడునని తెలుసుకొనేది. ~
శాస్త్ర నిశ్చయము.

సకల రోగములకును సన్నిపాతము.

జ్వరములకును ప్రభాకరరసము.

ఇంగువ	వరహాయెత్తు	౧	శొంఠి	వరహాయెత్తు	౧
పాదరసం	"	౧	మిర్యాలు	"	౧
హోమం	"	౧	పిప్పళ్ళు	"	
గంధకం	"	౧	ఆవాలు	"	
వెలిగారం	"	౧	మనశిల	"	౧
తాళకం	"	౧	నల్లజిలకర	"	౧
నాభి	"	౧	ఇంగిలీకం	"	
నైఋతవలవణం	"	౧	కరక్కాయ	"	౧
శుద్ధిజేసిననే పాళపప్పు	"	౧౬			

ముందుగా దినుసులు చూర్ణముగా నూరుకొని యీనల తీసిపె-
కొని తర్వాత నేపాళములను కల్వముతో వేసి కాటుకవలె వైనముపదును
గా నూరుకొని వైన చూర్ణము కల్పుకొని చేయి విడువకుండా మూ-
ఝాములు మర్దనజేసి కొమ్ముడబ్బిలో వైనను పీంగాణిడబ్బిలో వైన-
యెత్తివుంచుకొనునది.

గురిగింజ ప్రమాణం అప్రషధము శొంఠికషాయములో యిచ్చి
జ్వరములు మానును.

కరక్కాయల కషాయములో యిచ్చిన దగ్గులు మానును.

నేతిలోయిచ్చిన రక్తమూలము మానును.

ఆస్త్రపాలులో యిచ్చిన మూలము మానును.

బల్లలు, ఉదరబల్లలు, గెండెచాపవలె వుండుబల్లలు, మహాదర-
లు, ఉబ్బసములు, గర్భపాపలు, సన్నిపాతములు, వీనికి అనుపానములు

అల్లపురసం

తేనె

తెల్లగడ్డలతైలము

వైద్య శాస్త్రము.

౮౩

ఈ అనుపానములతో గురిగింజ ప్రమాణము జౌషధం యిచ్చిన పయిన జెప్పిన వ్యాధులు మానును.

విషాలకు మట్టుకు నిమ్మపండ్ల రసముతో యిచ్చునది.

విష మెక్కినవారికి ఆవగింజ ప్రమాణం జౌషధం వేపనూనెతో కలిపి రెండుకండ్లకు వేయునది. ఒకానొకరికి కండ్లువాచినట్టులై తే మంచికలబంద గుంజుకడిగి వేసి కండ్లకువొత్తడం పెట్టవలయును.

మతియును దుర్బాసము పెరిగినపుడు, తొడవాళకురుపులకు, రాజపుండు లయినాసరే, వడిశగడ్డలు, పుగ్గి సకల పొరలపుగ్గికు, యీమందును ప్రమిసిరుతో కలిపి గుడ్డకు పట్టించి వత్తి బేడిపుగ్గిలో యిరికిం న పక్షమంకు మానును.

భూపతి మాత్ర.

నాభి	పలం	౧	మిర్యాలు	పలం	౧
పాదరసం	"	౧	నెల్లి కాయగంధకం	"	౧
శొంఠి	"	౧	ఇంగువ	"	౧
పిప్పళ్ళు	"	౧	శుద్ధి జేసిన నేపాళం	"	౧

వీనిని కల్వముతో వేసి చిత్రస్థూల కషాయము చేతను యేడుదినము లుమర్దన జేసి మిర్యాలు ప్రమాణం మాత్రలు జేసి తేనె, అల్ల పురసం వీటి అనుపానములతో యిచ్చినట్టులైన సుఖజన్ని, దోషం, వాయువు, గుల్మం, కలుకముండ్లు, తుయ, కాసశ్వాస, మేహము తీరును. రోగమెరిగి పత్య ముబెట్టవలయును.

వాతకుతారము.

దరసం	పలం	౧	పిప్పళ్ళు	పలం	౧
భి	"	౧	మిర్యాలు	"	౧
ధకం	"	౧	కరక్కాయలు	"	౧
కెంగారం	"	౧	నెల్లి కాయలు	"	౧
కం	"	౧	తాడికాయలు	"	౧
"	"	౧	శుద్ధి జేసిన నేపాళపప్పు	"	౧
"	"	౧			

వీటిని కల్వముతోపుంచి గుంటగలగరాకు రసముతో నాలుగుగ్గుములుమర్దించి అల్లపురసాన నాలుగుగ్గుములుమర్దించి వొకమాత్ర అల్లపురసాన యిచ్చినవాయువులు మానును తేనెతోయిచ్చిన జ్వరములుమానును అల్లపురసంతేనె మిశ్రమముజేసి పుచ్చుకొంటే పిత్తవాయువులు, జ్వరములు, పిత్తజ్వరములు మానును వాతములుహరించును, శొంథికషాయముతో యిచ్చిన పిత్తవికారములు, మైకములు హరించును,

ఇచ్చాపత్యము.

వాతవస్తువులు, శీతశ, జలుబునస్తువులు కూడదు.

సన్నిపాతదోషములకు మృతసంజీవనరసము.

పాదరసం

నాభి

గంధకం

ఈ మూడితిటికిసమం, పుష్కెత్తవిత్తనాలు యీ నాలుగింటికి సమాత్రికటుకం వీటిని నిమ్మపండ్లరసముతో రెండుదినములుమర్దించి అల్లపురముతో వొకదినంమర్దించి, బిళ్ళజేసి ప్రమిదెతోనుంచి శీలమన్ను జేసి లఘుపుతంవేయునది. ఎత్తుకుని కందిగింజయెత్తు మిరపగింజ ప్రమాణం అనుపానవిశేషములు యిచ్చినట్టులయితే సన్నిజ్వరము, మదనజ్వరము, దోషజ్వరము, జ్వరములు, అస్తిజ్వరములతో కూడాతీరును.

ముందుజెప్పిన అనుపానములు గుర్తెరిగి పుపయోగించవలెను.

జ్వరం జ్వరదోషములకు.

పాదరసం

వరహయెత్తు

గి

కాంతం

వరహయెత్తు

నెల్లికాయగంధకం

,,

౧౦

నాభి

,,

శుద్ధిజేసినరాపొడి

,,

౧౨

వీటిని మంచికలుబందపాలుతో నాలుగుగ్గుములుమర్దించి పీంణిలో నుంచి గి దినములు యెండబెట్టిన భస్మమాను, యీ భస్మం రెండుగురిగింజలయెత్తు మరీచి ద్రావకములో పుచ్చుకుంటే శీతశాన్ని హరించును.

వైద్య శాస్త్రము.

౮౫

జ్వరం జన్నిదోషములను విదళించి శరీరమందు శుష్ణము గలుగజేయును. అల్లపురసం, తేనెవీనిలోమిశ్రమముగా పుచ్చుకొనిన, మూర్చరోగములు మానును.

తాళకమాత్ర.

రసం	నాభి	తామ్రభస్మం
గంధకం	ఇంగిలీకం	తాళకం
మనశిల	అభ్రకభస్మం	హేమాకం

ఈవస్తువులు కల్పమందుంచి పులిచింతాకు రసముతో వొకదినం మర్దన, నిమ్మపులుసుతో వొకదినం మర్దనపులుసు దానిమ్మపండురసముతో వొకదినము మర్దించి చిత్రమూలరసముతో వొకదినం మర్దించి బిల్వ జేసి యెండబెట్టవలయును.

నల్ల సీసభస్మము.

వావిలాకువొక పెద్దమోపెడారు, పెద్దదిగా నెడల్పుగావుండుగోనె పట్టో పరచి నల్ల సీసపుతునకలు వరహాయెత్తు, అర్ధవరహాయెత్తు చిన్న చిన్న తునకలుపరచి పైనవావిలాకు పరచి దానిపైన వంగము తునకలు పరుచునది.

ఈప్రకారం కొవలసినమట్టుకు పరచి గోనెపట్టను ఘట్టిగా చుట్టి యేడుపిడకలతో పురంబెట్టి చల్లారిన తర్వాత యెత్తి మెల్లమెల్లగా బూడిదెంతాతోనీ కత్తితో సీసపుతునకలను మెల్లగా యెత్తుకొనునది. యీ భస్మము తెల్లగానుండును. అనుపానములతో పుచ్చుకుంటే పైన చెప్ప వ్యాధులు మానును.

త్రివంగభస్మము.

జేసిననల్ల సీసము	పలం ౧	శుద్ధి జేసినతగరము	పలం ౧
జేసిననాగము	,, ౧		

ఇవిమూడును వొక చట్టో వేసి కరిగించికరుగుముఖములతో కొద్దిగా ఆకు కొంచముకొంచము వేసికలియబెట్టిది మూడుజాములు మర్దించిఆకు వేయుచురుద్దచువచ్చేది. బంగారుచాయగా భస్మమాను.

ఈ త్రివంగభస్మము అన్ని పనులకు వాడుకునేది. మిక్కిలి సంకరములను హరించును.

వ్యాస ప్రోక్త.

వంగభస్మము.

వంగం

పలం ౧

ఇప్పుడూ నెలలో శుద్ధిజేసుకొని చట్టిలోవుంచి కరిగించి యెత్తుకొని
బిళ్ళగాతట్టి పెద్దచట్టిలోవుప్పుబోసి దానిమీద మట్టిఆకులు పఱచి సన్న
గా తట్టిన యీబిళ్ళ అందువిషాదబెట్టి పైన మట్టిఆకుల పఱచి పైన వుప్పు
పఱచి మూతమూసి శీలమన్నుగట్టిగాజేసి పొయ్యిమీదనుంచి నాతాగ్ని
గా ౮ రూములు మంటవేయ, బిళ్ళభస్మరూపమై వుండును. దీనియెత్తు
కొని ఔషధముల ప్రయోగములలో రోగములయందు వాడుకొనునది.

మరియును ప్రత్యేకముగా అన్ని రోగములకు నెయ్యి, తేనెయితా
అనుపానములతో వాడుకొనునది.

నల్ల సీసభస్మము.

నల్ల సీసముకరిగించియిప్పుడూ నెలలో ౧౧మాట్లుబోసిన శుద్ధియగును

ఆవల.

ఈవంగాన్ని చింతాకుపలచనగా రేకుతట్టిపలంవంగ రేకువొకవరకు
యెత్తువీరంనల్లతులసిఆకురసముతోమర్దించి వంగ రేకునకు దళముగాపొ
ఆరనిచ్చి చిన్నప్రమిదెలో బెట్టిపైన మూతమూసి శీలమన్నుజేసి ౧౦
పిడకలపురంవేయునది. భస్మమగును. యీభస్మము కల్పమందునిచి.

నిమ్మపులుసు

వరహాయెత్తు ౧

పెట్లుప్పువేసి మర్దించి బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి ప్రమిదిలోనుంచి
మన్నుజేసి ౨౫పిడకల పురంవేసేది. భస్మమగును.

నాగ భస్మము.

శుద్ధిజేసిన నాగం పలచగా రేకుగా తట్టి.

సవ్వీరం

శంఖుపామాణం

పూరం

వైద్య శాస్త్రము.

౮౭

ఇవిప్రమైత్తరసముతో మర్దించి నాగానికికవచమిచ్చి ప్రమిదెలో
వుంచి సీలజేసి ఘనపుత్రంవేయునది

నాగ భస్మము.

తాళకమును అద్దొండాకురసముతోమర్దించి వొకపలం నాగానికి
లేపనముజేసి యొడించి ప్రమిదెలోనుంచి సీలజేసి యొడించి గిం పిడకల
హతంవేయునది భస్మీకరించును.

ఈభస్మమునెయ్యి, తేనె, వెన్నయీలనుపానములతో పుచ్చుకొ
నన మూలరోగములు, నాభిపుంజ్వు, పసిమిరోగములు మొదలైనవిమానును.

నాగముయిప్పును నెలో పదునొకండుమార్లు కరిగించిపోసి శుద్ధి
సి బిళ్ళగాతట్టి యెట్టిగన్నేరువేళ్ళపట్టికోకవచమిచ్చి ప్రమిదెయందుంచి
ం పిడకలతో పుత్రంవేయునది. భస్మమగును.

ఈ భస్మం సకలపనులకు ప్రపయోగపడును

కాలకంఠ మేహ నారాయణ సింధూరము.

సభస్మం	పలం ౮	తెల్లసీసభస్మం	పలం 1
నల్లికాయగంధకం	,, ౧	సత్తుభస్మం	,, 4
తాళకం	,, ౧	నల్లసీసభస్మం	,, 1
శిల	,, 4	తామ్రభస్మం	,, 1
సింధూరం	,, 4	అపరంజిరేకు	వర ౧1
కం	,, 1	నాభి	పలం ౧
గవెండి	,, 1		

ఇవన్నికల్వముతోనుంచి పొడిచేసి స్వర్ణగలగర రసముతో అనగా
పు పచ్చపూలుపూసే గుంటగలగరాకు రసముతో నాలుగురూపా
మర్దించి మంచికలబందపూల రసముతో నాలుగురూపములు మ
మోదుగపూలరసముతో ౨ రూపములుమర్దన, పాదిరిపూలరసము
రెండురూపములు మర్దన.

తర్వాత,

నిమ్మపండ్ల రసముతో యెఱ్ఱప్రతిపూలువేసి పూరనిచ్చి నిమ్మలును తెల్లగించిన పుమ్మట ఆపూలుయెత్తివేసి వాచుకొని రెండురములు మద్దించి యెండలో యెండించి కుప్పెలోబోసి కుప్పెనోరుమూసీలచేసి వాలుకాయంతముతోబెట్టి దీపాగ్నిగా ౮ ఝాములుకామలాగా ౮ ఝాములుగాడాగ్నిగా ౮ ఝాములుమంటవేసి చల్లాచ్చి యీకప్పెను విప్పిచూచితేనలుపు, యెరుపుగలిగిన చాయగావుండును. అనగా యీసింధూరము పూదావర్ణముగా వుండును.

ఈసింధూరముఅర్థగురిగింజ ప్రమాణం తేనెలో పుచ్చుకుంటే నిగుల్మరోగములు ౮ దినకడుపులోవుండెబల్లలును, మహాదరములు శూలరోగములును, పాండురోగములును, సంజురోగములును, అగ్నిమాధ్యములును, అతిసారరోగములు, మూలగ్రహణులునునివారణమౌను

ఈబొషధముతిప్ప సత్తులోమిశ్రమముగారందినములుపుచ్చుకు అస్తిగతమేహములు నాడిగత, మాంసగతపుష్టములును, మేహవెట్టలుగర్భకారకములును, బిందుస్కలితములును, నోటిప్పుడును, కపాలపుములును, విదాహములును. నేత్రరోగములును హరించిదేహమునం రక్తవృద్ధి గలిగి దేహము మిక్కిలి బంగారుచాయగా వుండును. బలముగలుగును.

ఇందుకు పత్యములేదు.

మిక్కిలివ్యాధిబలముగావున్న వారలకు తగుమైనపత్యము బెట్టివలె

నల్లసీససింధూరము.

నల్లసీసముమూసలోనుంచి కొలిమినిప్పులయందు బెట్టికరిగించినివ పండ్లరసముతోబోసేది ౭ మార్లుపోయునది.

తిరుగాకరిగించినువ్వులనూనె ౭ మార్లుబోయునది.

ఆపుపేడలో ౭ మార్లుకరిగించి పోయవలెను.

ఆవుపంచితములో ౭ మార్లు కరిగించి పోయునది.

ఉలవకట్టులో ౭ మార్లు కరిగించిపోయునది.

తిరుగాకాడిలో మార్లుకరిగించి పోయవలెను.

వైద్య శాస్త్రము.

౮౯

ఈ ప్రకారం వాక్యోక్తరసములో ౭ సి మాన్యు కరిగించిపోసి తే బాగా శుద్ధియైనను.

ఈ ప్రకారము శుద్ధిచేసిన నల్ల సీసము 4 పలాలు.

ఒక చట్టిలో వేసి శుద్ధిచేసిన పాదరసం పలం ౧ అందులో వేసికరి గించి వైడితంగేడు పంచాంగం చిన్న చిన్న తునకలుగాజేసుకొని చట్టిలో వేసి నాలుగు రూపములు చిన్నదిగావుండే యినుపగడ్డపారలోగాని తంగే డికట్టి మొద్దుకట్టలో రుద్దుతూవచ్చేది సింఘారించును. నాలుగు రూపము లును తంగేడిసములం కొద్దికొద్దివేసి రుద్దుతూవచ్చేది.

తర్వాత.

కాలురూపము పూరికేరుద్ది వేంచేసి సింఘారమౌను.

ఈ సింఘారము నెయ్యి, తేనె, వెన్న యీలాటి అనుపానములో పుచ్చుకుంటే శుక్ల మేహములు, రక్తకుసుమరోగములు, మూత్రకృచ్ఛ లు, బహుమూత్రములు, నీరుకట్టు, శుద్ధకట్టు, కల్లుకట్టు మొదలైనవి మానును.

నల్ల సీసభస్మము.

శుద్ధిజేసిననల్ల సీసము

పలం ౧౦

ఒక్కొక్కవరహాయెత్తు తునకలుగాజేసి నల్లతుమ్మచెక్క పదివీసె లు రోటియందు బాగాదంచి గడ్డపారలో మెత్తగాదంచి గోనెపట్టలోకొ గాపఱచికొని సీసపుతునకలు పరచి వైన కొంచెము తుమ్మచక్కపొడి అచి తిరుగా సీసముతునకలుపరచి వైన తుమ్మచెక్కపటిచేది. యీప్ర కారము యావత్తు తుమ్మపట్టయందు గ్రుచ్చిగోనె పట్టయందు గట్టిగాచు ట్టి గంజిగుంటలోవేసి పిడకలలో పుతంబెట్టేది. భస్మీకరించును. యీ పుతునకలుపైన ఆకుపచ్చవర్ణముగా నుండును. బియ్యపుగింజప్రమా ము నేతిలోగాని, వెన్నలోగాని పుచ్చుకుంటే మేహవెట్టలు, పసిమి లుపురోగములు, బహుమూత్రములు మొదలైనవి హరించును. మిక్కి పనము గలుగును.

అభ్రకసింఘారము.

కృష్ణాభ్రకం శుద్ధిజేసినది

పలం ౧

తెల్లజిల్లేడి వేళ్ళరసముతో ర రూములు మర్దనజేసి బిళ్ళ
యెండబెట్టి బాగా యెండినతర్వాత ప్రమిదెలోవుంచి చీలమట్టిజేసి
పిడకలతో పురం వేసేది. తిరుగా యీప్రకారము గి పురములు తీ

మొదటిపురం నూరుపిడకలు కడమ నాలుగుపురములు 30 -
లతో పురముంచవలయును.

ఆవల.

వామిటిఆకురసముతో వొకపురం, సర్జగలగర రసముతో
పురం వేసేది. సింధూరించును.

కాంత సింధూరము.

సూదిలంటురాయిపొడి గి పలాలు.

కొలిమినిప్పలలో యెట్టిగాకాచి గోమూత్రంబుతో ౭ మా
తర్వాత.

మొగిలిచండ్రరసముతో నాలుగురూములు మర్దనజేసి యెండ్
బిళ్ళజేసి పెద్దప్రమిదెలోబెట్టిపైన పెంకుమూసి సీలమట్టిజేసి యా
కలతో పురం వేసేది. యెత్తుకొని కల్వములోవుంచి తిరుగా పైనర
డిచి రం పిడకలతో పురం వేసేది.

మరల,

కల్వమందునిచి పైన రసంవిడిచి మర్దించి ౨గి పిడకలతో
వేసి దురదగండి ఆకురసముతో వొకపురం.

ఆవల,

గొలిమిడిఆకు రసముతో వొకపురం వేసేది. సింధూరించును.
రము పూదావర్ణముగా నుండును. యీ సింధూరము గురి
నేనో పుచుకొంటే మేహజ్వరములు మానును.

వైద్య శాస్త్రము.

౯౧

అనుపానములు.

గుంటగలగ రాకుచూర్ణము	పలం ౧	మిర్యాలు	పలం ౧
నీరుగొబ్బి వేళ్ళు	" ౧	పిప్పళ్ళు	" ౧
దురదగెండి వేళ్ళు	" ౧	కరక్కాయలు	" ౧
గుంటగలగర వేళ్ళు	" ౧	నెల్లికాయలు	" ౧
ఆర్ద్రొండ వేళ్ళు	" ౧	తాడికాయలు	" ౧
నూగుడోస వేళ్ళు	" ౧	చిత్రమూలం	" ౧
కలబాద వేళ్ళు	" ౧	తామరగడ్డ	" ౧
కూరపనుపు	" ౧	అతిమధురం	" ౧
యేలకులు	" ౧	భారంగి	" ౧
శొంఠి	" ౧		

ఈ దినుసులు యెండబెట్టి కొట్టి చూర్ణముజేసి వస్త్రకాళితముచేసి పదిపలాలు చీనాచక్కెర పాకంచేసి యీచూర్ణము యిందులో కలియ బోసి కొద్దిగా తేనెవిడిచి లేహ్యాభాగముగాజేసి పూట ౧ కి నెల్లికాయ ప్రమాణం లేహ్యముయెత్తుకొని యిందులో కాంతసింధూరం రోగబలా బలముచూచుకొని మోకటి రెండు గురిగింజల ప్రమాణము మిశ్రమముచే సుకొని యిరువైదినములు మండలందినములు పుచ్చుకొంటే.

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

మేహసంజలు, మేహవాయువులు, పిత్తవాయువులు, శ్వేతమేహములు, గ్రహణి, అతిసారపాండువులు, కరిమేహములు, పుష్టములు, పాంశుజన్వితమైన గుల్మములు, బల్లిలు, ఉదరబల్లిలు, మాంసబల్లిలు, మేహస్పరములు మొదలైనవి తీరును.

ఇందుకు పత్యము.

పండిపప్పు	పంకాయ	మునగకాయ
పండగడ్డ	పెద్దచిక్కుడుకాయ	పండిలిలోచిన్నబీరకాయ
చివరుగులు	పుస్త్రీవరుగులు	దొండవరుగులు
డమదోసవరుగులు	వాకుడుకాయవరుగులు	పుష్పలోహూరినఅల్లం
నకలు	ఆవుపాలు	

ఇవి అనుకూలం పులుసు పొగాకు లాహిరివస్తువులు కూడదు. గములు హరించి ఆరోగ్యములు కలిగించును.

అయసింధూరం, ఇదే యినుమపొడితో అయ్యే సింధూరము.
ఇనుమురాపొడి పలం ౧ శుద్ధిజేసిన నెల్లి కాయగంధకం పలం ౧

ఇవి రెండును కల్వములో వేసి కలబందపాలుతో నాలుగురూములు మర్దనజేసి బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి ప్రమిదెలోవుంచి సీలమన్ను జేసి యెండబెట్టి ౪౦ పిడకలతో పురంబెట్టి తిరుగా కల్వమందువుంచి కలబందలుతోమర్దించి ౧౫ పిడకల పురం.

తర్వాత.

కల్వములో వేసి పసుపుపూలుపూచే గుంటగలగర ఆకురసము మర్దించి బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి ప్రమిదెలోవుంచి సీలమన్నుజేసి యెండనిచి ౪౦ పిడకలతో పురంబెట్టెడి. అరుణోదయంవలె సింధూరించివుండును

ఈ సింధూరం అర్ధగురిగింజ లేక గురిగింజప్రమాణం తేనెలో చ్చుకుంటే వ్రష్టములు, నంజులు, పాండువులు, మేహవాయువులు, కార్డుహరించి దేహమందుండే నరములకు బలము కలుగజేయును. అనుపానములయందు అన్ని రోగములు హరించును. ఇచ్చాపత్యము.

మఱిన్ని అయసింధూరము.

అయరాపొడి శుద్ధిజేసినది	పలం ౫	కాంతం	పలం
పాదరసం	,, ౧	తాళకం	,,
నెల్లి కాయగంధకం	,, ౧	వలాందయింగ్లీకం	,,

ఇవి కల్వములోవుంచి దొండాకురసముతో నాలుగురూములు మర్దనజేసి బిళ్ళజేసి ప్రమిదెలోవుంచి సీలమన్ను జేసి నూరుపిడకలతో పురంబెట్టుకొని గుంటగలగరాకు రసముతో నాలుగురూములు నీరుగజ్జరసముతో నాలుగురూములు యీ రసములతో మర్దించి పురంబెట్టెడి. ఒక్కొక్క రసముతోమర్దించిన వొక్కొక్క పురం సింధూరించును. క్రిలి కారము గలిగియుండును.

వైద్య శాస్త్రము.

౬౩

ప్రమిదెలోవుంచి పైన ప్రమిదెమూసి సీలమన్ను జేసి గజపురం బెట్టి సాంగశీతలమైన తర్వాత యెత్తుకొని కల్వములోవుంచి చిత్రమూలకషా యాన రెండుదినములు మట్టించి మినుపగింజల ప్రమాణం. మాత్రలు జేసి డబ్బియందు భద్రపరచి.

యింగువ

నొంతి

పిప్పళ్ళు

మిర్యాలు

కర్పూరం

సమంకూర్చి యిందులో వొకమాత్ర యిచ్చినట్టులై తే మహాసన్ని పాతం, వాయువులు తీరును, అనుపానము లెరిగి యిచ్చినట్టులయితే క్షయ లు, శ్వాసకాసలు, పాండువలు, మేహజ్వరములు, గుల్మరోగము, బల్ల లు మొదలైనరోగములు తీరును.

ఈ ఔషధములు పుష్యయోగపరచిన యెడల చక్కగా గురిగుణము లెరిగి ఆయా రోగమునకు తగిన ఔషధమున్ను చిన్న వయస్సుగలవారికి పెద్దవయస్సుగలవారికి బలవంతులకు దుర్బలులకు యెంతెంత ప్రమాణము వాడవలెనో అంతంతప్రమాణము తెలుసుకొని వాడవలెను. ఎవరెవరికి యేయేపత్యములు పెట్టవలెనో యెరిగి పత్యములు చెప్పవలెను. ఇట్లని వైద్య శాస్త్రపద్ధతి.

సకల మేహములకున్ను కుఠారం.

రసభస్మం	పలం ౧	నాభి	పలం ౧
కభస్మం	" ౧	పగడపట్టభస్మం	" ౧
కభస్మం	" ౧	ముత్యపుచిప్పలభస్మం	" ౧
గారభస్మం	" ౧	పటికారభస్మం	" ౧
భస్మం	" ౧		

వీటిని కల్వము దువుంచి కలిబందరసముతో వొకదినం మర్దన, నిమ్మ రసముతో వకదినం మర్దించి బిళ్ళ జేసి ౮ దినములు యెండలో బెట్టి యెండనిచ్చి మంచిపరపుచట్లఘట్టి చట్లగాతీసుకవచ్చి అడుగుచట్టిలో తీసివేసిన కలబందమట్టల తునకలుపరచి దీనిపైన బిళ్ళ బెట్టి బి న కలుబందతునకలుపరచి పైనచట్టి సందులేకుండామూసి ఘట్టిగా అమన్నతో గుడ్డలు పన్నెండు సీలమన్నులు జేసి యెండబెట్టి బాగా

యెండినతర్వాత పౌయ్యమిదబెట్టి బీరకట్టెలతో దీపాగ్నిగా గాఢాగ్నిగా గాఢాగ్నిగా ౩ ఝాములు మంటవేసి వొకదిసం చల్లారనిచ్చి సీలమన్ను తీసివేసి అందులోవున్న యశాషధమును యెత్తుకొని కల్వములోవుంచి,

కుందనపురేకు	వరహాయెత్తు	౧।	కస్తూరి	వరహాయెత్తు
ముత్యములు	,,	౧।	రుద్రాక్ష	,,
పగడములు	,,	౧।	అక్కలకట్టి	,,
పచ్చకర్పూరం	,,	౧।	సరిగెవెండి	,,

ఇవి కల్వములోవుంచి పొడిగానూరుకొని పైన మందును గుండు లోకలుపుకొని చనుబాలులో నాలుగుఝాములు మర్దన, నల్లతుళసి ఆకు రసములో నాలుగుజాములు మర్దన, దానిమ్మపండ్లరసములో నాలుగుఝాములు మర్దనజేసి కజలికుప్పెలుగాగట్టి సాంబ్రాణిపొగవేసి దేవిజ, భైరవిపూజ, వినాయకమూర్తిపూజలుజేసి శక్తికొలది అన్నదానజేసి అర్ధగురిగింజప్రమాణం తేనెలోగాని చనుబాలలోగాని యిచ్చి యితే జన్ని, దోషములు, జ్వరములు మానును.

వాకుడు చూర్ణములోగాని, వాకుడులేహ్యముగాని యీ యశాషధం పుచ్చుకొంటే మేహక్షయలు, రక్తక్షయలు, శ్వాసకాసలు, వ్రబ్బములు, కఫవాతరోగములు హరించును.

అశ్వగంధిలేహ్యములోగాని, అశ్వగంధిచూర్ణములోగాని పైన యశాషధము మిశ్రమముచేసి పుచ్చుకొంటే ఆస్తిగతజ్వరములు, శల్యగతజ్వరములు, పురాణజ్వరములు మానును. తేనెలోపుచ్చుకొనేది.

దేహతత్వము గుర్తెరిగి అనుపానములు గుర్తెరిగి కషాయములం యిస్తే ౬౪ జ్వరాలు మానును.

కాలుమండలం, అరమండలం, వొకమండలం, యాప్రకారము గబలముకొద్ది యశాషధము సేవించితే సకలరోగములున్న హరించునా ఇందుకు రోగములు గుర్తెరిగి పత్యములు బెట్టవలయును.

చక్కెర, అడ్డసరపు ఆకురసమునగాని లేక తమాలపత్రందాన్ని యేలకులు అగరుచందనము వీటిని చూర్ణములోసేవించితే తుష్టిష్టకామోదీపనము గలుగజేయును.

వైద్య శాస్త్రము.

౯౫

మరిన్ని.

శైఖపుష్పరసముతో పుచ్చుకొంటే వాంతులుమానును.
గంధపుచక్లకషాయముతో చక్కెరకల్పుకొని సేవించినకత్తుపిత్తముమానును
మానిపసుపు చూర్ణము, తేనె, చక్కెరకలుపుకొని సేవించిన మే
హరోగములు, ప్రమేహములు మానును,

పిల్లపీచరరసమున చక్కెరజేర్చి తేనెజేర్చి పుచ్చుకొంటే ఆమ్లపిత్త
మునివర్తించును.

మఱిన్ని.

మిఠ్యాలు చూర్ణములో చక్కెరమిశ్రమముగా పుచ్చు కంటే అజీ
ములు, మాంధ్యములు, మేహవాయువులు మానును.

నిత్యమున్ను చనుబాలుతో సేవించిన నేనుగకుకలిగిన బలముగలు
ను ఎఱుఁగెంకాయ నీరుతో పుచ్చుకొంటే ద్రేహశఘలు మానును. ఈ
శివ్యోషధము వలన అనేకరోగములు హరించును.

తాళకభస్మము.

తాళకం

పలం-౧

చానికెతోనంచి పొయ్యిమీద బెట్టివేపాకుదంచి రసంతీసి ౮ రూ
లుచు రుకిచ్చేది.

తర్వాత.

నిమ్మపండ్లరసముతో మర్దించి బిళ్ల జేసి యెండలో బెట్టియెండినత
-క ప్రిమిదెలొ నుంచిసీలమన్ను జేసిపురంవేసి యెత్తుకొని వేపాకునూ
-చ మిచ్చియెండ బెట్టిసీలమన్ను జేసి ౬ పిడకలపురంవేసేది. భస్మమా
ఈ భస్మం సకలమందులకు నుపయోగించుకొనేది.

వంగసున్నము.

నల్లసీసం

పలం ౧,

పాదరసం

పలం ౧.

ఇవి రెండున్ను ద్వందించు కొనికల్వముతో పొడిచేసి నీనిలోఁ బయ-
దుమాల్లుకాచిన పెట్టుప్పురెండు పలాలుపైన దానితో వేసినిమ్మపండ్ల-
ముతో నాలుగుజాములు మర్దన జేసివిశ్వజేసి యెండలోఁ బెట్టెడి. బాగా-
ణీల్ అని శబ్దించేవరకు యెండనిచ్చి చిన్న పిడకలో యీబిళ్ల వ్రంచి
మూత సందు లేకుండా అమర్చి సునమైన సీలమట్టిజేసి యెండించి రాషి-
తో పురం వేసేది. సున్నమాను, శివశక్తి పూజ, భైరవపూజ, గణ-
పూజజేసేది.

ఆవల,

తురుసుగడ్డ

వరహాయెత్తు ౧

ఈసున్నము ౩ వరహాయెత్తు చిన్న పీంగాణిలో వ్రంచినోటి అ-
ముబోసి మర్దించితురుసుగడ్డకు కవచమిచ్చి పీంగాణిలోఁ బెట్టితీ వ్రమైనయె-
డలో మూడు దినములు యెండబెట్టి సీలమన్ను జేసిపరాశక్తిని ధ్యానిం-
చొకపిడక పురం వేసేది, ఈతురుసు సున్నమాను.

ఈసున్నము రసబద్ధకముజేయును, యీసున్నమువలన ౩౨ సరుకు-
లున్నుసున్నమాను, సరుకులన్ని కట్టును.

తాళక సింధూరము.

తాళకం . పలం ౧

చానికెలోఁ బెట్టి పొయ్యిమీదవ్రంచి దీపాగ్నిగా మంట వేస్తూ
కడపాకు రసముతో నాలుగు రూములుచురుకిచ్చి,

తర్వాత,

ఈమూలికె నూరిపైనతాళ కానికెకవచమిచ్చి సీలమన్ను కొద్ది
తగిలేటట్టు పురం వేసేది. ఈప్రకారంమూడు మాల్లులఘుపురములు

తర్వాత,

పలచటి పెంకులో యిటికెరాయి పొడిబోసి దానిపైన తాళ-
టిపైనపసురుబోసి పైనయిటికెపొడిబోసి పైనపెంకుమూసి సీలమన్ను
యెండలోఁ బెట్టి గి పిడకలతో పురం వేసేది. సింధూరించును.

వైద్య శాస్త్రము.

౯౭

ఈ సింధూరము బియ్యపుగింజప్రమాణం తేనెలోపుచ్చుకొంటే, మేహక్షయము, ఉబ్బసములు, కఫజ్వరములు, రక్తకోశము, మేహవ్రణములు, మేహజ్వరములు మేహవాయువులు మొదలైనవి తీరును.

అనుపానలేహ్యములు చూర్ణములలో యిచ్చేది. రోగబలాబలము గుర్తెరిగి పత్యము బెట్టవలయును.

ఉక్కు-భస్మం.

ఉక్కు-పొడి

పలం ౫

తెల్లటిపీంగాణిలోవుంచి పీంగాణినిండుగా తెల్లజిల్లేడి పాలుబోసి యిరువైదినములు యెండలోబెట్టేది. తెల్లపూచినున్నమాను. యీసున్నాని సకలప్రయోగములకునున్న వాడుకునేది.

గంధకదీక్ష.

పాదరసం

పలం ౬

నెల్లికాయగంధకం

పలం ౧౨

గంధకాన్ని కరిగించి రసాన్ని ద్వందించుకొనేది బాగువలెనుండును రెండుపలాలు చిత్రమూలం పట్టపొడిజేసి చట్టిలోబోసి బాగువలెవుండె రసగంధకాన్ని పైనవుంచి తిరుగా దీనిపైన చిత్రమూలంపొడిబోసి మంట వేసేది. ఈప్రకారం పదిమార్లు మంట వేసేది.

ఈపదిదీక్షలు చేసినతర్వాత ౧౦ ఫలాలు రసం కల్వములోవుంచి క్షజేసినమందు వొకపలిమెడు కల్వములోవేసి వెట్టి అత్తిపాలుబోసి మర్దించి బిళ్ళజేసి ప్రమిదెలోవుంచి సీలమట్టిజేసి శివపూజ, కాళిపూజజేసి కటిన్నరపిడక పుతం వేసి ఎత్తుకొనేది. యీగంధకదీక్షను సకలౌషధ లకు సాంగోపాంగమెరిగి ప్రపయోగపరచుకొనేది.

కల్లుప్పుభస్మం

పలం ౫

పీంగాణిలోవేసి మునగాకురసం పావుసేరు, చనుబాలు పావుసేరు రెండున్ను పుప్పులోబోసి యెండలోబెట్టేది. చుండినతర్వాత ఆళాకు కుపాలులో కల్వములోవేసి మర్దించి బిళ్ళజేసి పెంకులోబెట్టి సందు యెండా పైమూతమూసి సీలమన్నుజేసి యెండబెట్టి కుక్కుటపుతం

బెట్టిది. భస్మమకాను యాభస్మ మన్ని పనులకు ప్రపయోగించుకొనేది.
తురుసుగురుసున్నం.

తురుసు

పల ౪

తేనెలో వొకదినం వ్రాత వేసి కడిగి యెండనిచ్చి.

సూరత్తుకర్పూరం వరహాయెత్తు ౧ తేనెగాజులు వరహాయెత్తు ౧
పునుగు పెద్దరూకయెత్తు ౧ సస్వీరం ౨

నాలుగుసరుకులు చనుబాలులోమర్దించి పైనతురుసుగడ్డకు కల-
మిచ్చి బాగాయెండనిచ్చి పాతచింతపండును, విత్తనములు వీనెలు లేకు-
వొకచిన్నదుత్తలోవేసి చిన్నవాండ్రమ్మాత్రముబోసి బాగా చుండిపో-
టట్టుకాచుకొని చుండినతర్వాత తురిసుగడ్డను అందులోవ్రంచి పైము-
మూసి సీలమన్ను ఘట్టిగాజేసి యెండనిచ్చి బైరనపూజ దేవిపూజ
౭ పిడకలతో పురంవేసేది. కడుంగార సున్నమకాను.

పగడభస్మము.

పగడములు పలుకులుగాజేసి పుల్లటిపెలుగులో వొకదినం వ్రా-
నిచ్చి మరుసటిదినం కడిగివేసి యెండబెట్టి ఒకచట్టిలో వాకుడుసమూ-
నలియగొట్టి చట్టిలో సగంబోసి దీనిపైన పగడముల తునకలుబోసి పై-
వాకుడువేసి సీలమట్టిజేసి మూరెడుపురంబెట్టిది. భస్మమగును.

ఈ భస్మము నేతిలోగాని, తేనెలోగాని పుచ్చుకొంటే దగ్గు-
మానును.

వాకుడు చూర్ణములో పుచ్చుకొంటే మేహదగ్గులు మానును.
లిశపత్రి చూర్ణములో పుచ్చుకొంటే వృష్ణములుహరించును. ఖండాడి
చూర్ణములో పుచ్చుకొంటే వాంతులు, కడుపులోమంటలు, పిత్తవా-
యలు మానును. ఇందుకు యిచ్చాపత్యము.

గరుడగంధకభస్మము.

గంధకాన్ని కల్వమంచుంచి ముప్పుపాకురసముతోమర్దించి బిళ్ళ-
పమిదెలోవ్రంచి ఘట్టిగా సీలమన్ను జేసి రెండుపిడకలతో పురంవే-
సె భస్మమగును.

వైద్య శాస్త్రము.

౯౯

మరిన్ని.

వక్షముక్కు ఆకురసముతో మర్దించి పురంవేయ నుభస్మమగును
ఇంగిలీక పతగం.

ఒకపలం యింగ్లీకముచాని క్షో బెట్టివొకవీసె యెట్టిగెడ్డలను దంచి
రసంతీసుకొని వొకపలంసాంబ్రాణిపొడి జేసియెట్టిగెడ్డల రసముతో కలిపి
చానికెను పొయ్యిమీదనుంచి నెమ్మదిగాని దానముగా చురుకిచ్చేది.

ఆవల.

ఒకచిన్నదుత్తలో యిటికెరాయి పొడిబోసి అందుమీద పుప్పుబో
సిదానిమీద యింగ్లీకముపలుకులు వేసిపుప్పుమీదవుంచి పైనమూతమూ
సి ఘట్టిగా సీలమట్టిజేసి పొయ్యిమీద బెట్టినాలుగు రూములుకమలాగ్ని
గామంట వేసేది.

పైనమూతయందు పరంగించి యుండును. అనుపాన ములలో యి
చ్చినట్టులై తే జన్ని జ్వరములు, మేహశబ్దములు మేహవ్రణములు, భగుభర
ములు, యాటీలు మొదలైన రోగములు హరించును, ఇచ్చాపత్యము.

తామ్ర భస్మము.

తామ్రంచితాకు పలచనగా రేకులు గాగొట్టి పొగాకు సమూ
దంచి రసంతీసి రేకులనుకొచికొచి యిందులో ముంచి ముంచి వొకప
ం తామ్రరేకులకు ఆరుసేర్లుపొగాకు రసంవొకదుత్తలో బోసిపైనరేకు
ను మర్దించిపొయ్యిమీద వుంచి మంటవేసేది, రసముతోచుండిన తర్వా
కయెత్తుకొని వామిటి వేళ్ళపట్టకాటు కవతెనురి గొప్ప వెలగ కాయంత
సద్దచేసి యీముద్దను మూసగాజేసి తామ్రరేకులను వుంచి కొంచము
తురు సుపొడివేసి మూసమూతమూసి సీలమట్టి గట్టిగాజేసి యేడుపిడక
తో పురంవేసేది భస్మమగును. సద్దము.

వెండిభస్మము.

వెండిని పలచని రేకులుగాకొట్టించి పొగడ వూలరసముతో వెండి

రేకులను కొలిమి నిప్పులో కాచి యిరువై యొక్కసారి పొగడపుల రస లో వేసేది వెట్టయశాను.

తర్వాత,

హేమాక్షికమును యింగిలీకమును చేర్చినిమ్మ పులుసుతో మర్ది వెండిరేకులకు పట్టించి పలచగా వుండే ప్రమిది లో వుంచి సీలమన్న జేసి యెబ్బిడకలతో పురం వేసేది, చల్లారినతర్వాత తిరుగాపై నమందును పసి యిరువై అయిదు పిడకలతో పురం బెట్టేది, భస్మమగును.

ఈవెండి భస్మమును అర్దగురిగింజ యెత్తుసున్నములో, నెయ్యిలో, ని పుచ్చుకొంట, ప్రమేహములు, శల్లిమేహములు, వృష్ణవాయువులు, హుమూత్రములు మానును.

తేనెతో పుచ్చు కొంట మేహవాయువులు, హరించును, లేహ్యాలు చేసి పుచ్చుకుంట యింకా అనేక రోగములు మానును.

స్వర్ణ భస్మము,

స్వర్ణ పు రేకులనుకాతి రాయనినిమ్మపులుసు తో మర్దించి పురేకుల కుపట్టించి కాచేది, ఈప్రకారం ౭మాడ్లు పట్టించి కాచితే శు వెట్టయశాను.

ఈ రేకును యెర్రగావుండే ముండ్ల తోటకూర నూరి యీ ముద్దలో ర్ణ రేకులనుకవచమిచ్చి ఎండనిచ్చి సీలమన్న జేసి గజపురం వేసేది భస్మమగు

అన్న భేది సింధూరము,

అన్న భేదిని కల్వమందుంచి నిమ్మపులుసులో రెండుతూములు నజేసి బిళ్ళ జేసి యెండబెట్టి ప్రమిదెమూసి సీలమన్న జేసి యెండనిచ్చి ౩ డకలతో పురం వేసేది, తర్వాత దొండాకు పసురుతో వొకతూము మగి యెండ బెట్టి యీ బిళ్ళను ప్రమిదెలో వుంచి సీలమన్న లిచ్చి ౨౦ పిడకల తో పురం వేసేది, సింధూరించును.

ఈసింధూరమునుగురిగింజ ప్రమాణము అనుపానములయందు పు కొంట బద్ధరములు వాయువులనపహరించును పాండ్లువులను వాపును హరించు.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౦౧

పాల్ తుత్తభస్మము.

ఒకపలం పాల్ తుత్తమును కల్వముతోపుంచి రుద్రదండ ఆకుపసురు మర్దించి బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి ప్రమిదలొ బెట్టి సీలమన్ను జేసి అయిదు కలతో పురంవేసేది, భస్మమాను.

కదలిఫలభస్మము.

ఒకచిన్నదుత్తలో అరటిపండ్ల ముక్కలను వేసి నల్లేరురసముబోసి జేసి గుంటతొవ్వి మూరెడుపురంవేసేది.

రాతినారభస్మము.

రాతినార

పలం ౨

కల్వముతోపుంచి తెల్లబొడిగి ఆకురసముతో రెండుగూములు మర్దించి బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి ప్రమిదలొపుంచి సీలమట్టిజేసి పురంవేసేది ప్రకారము మూడుపుగాలు బెట్టి, భస్మీకరించును.

ఈభస్మము చలవమిర్యాలు మూర్ఖముచేసి చీనాచక్కరకల్పుకొని యందులో రాతినారభస్మము మిళితముచేసుకొని పుచ్చుకుంటు నీరుచురుచు, నీరుకట్టుప్రమేహము, ప్రష్ణములుతీరును.

ఉక్కుభస్మము.

ఉక్కు-ఆకురాయిని పొడిగారాచుకొని తెల్లపింగాణిలోపుంచి పుల్ల నిమ్మపండ్ల రసముబోసి యెండలొపుంచేది మూడుదినములు యెం బెట్టితే భస్మమవును.

తాళకభస్మము.

శుద్ధిజేసినఫలతాళకాన్ని కల్వముతో వేసి ముత్రపాలుతో మర్దించి త జముడుపాలుతో మర్దన, ములితిరిగిన బొంతజముడు పాలుతోమ తెల్లజిల్లేడి పాలుతోమర్దించి బిళ్ళజేసియెండబెట్టి కొత్తచట్టిలో రావి బూడిద నాలుగువేళ్ళ మందముగాపరచి దీనిమీదతాళకంబిళ్ళను న రావిచక్క బూడిదనుబోసిపైన చట్టిమూసి సీలమట్టిగాచేసి పొ దవుంచి నాలుగుగూములు మంటవేసిచల్లారిన తర్వాతయెత్తుకొ స్మమవును.

ఈభస్మముశూల, గ్రంధులు, జ్వరములు, క్షయదగ్గు పుబ్బసలు మొదలైన నాటికిపుపయోగ పరచుకొనేది.

శంకుపాషాణభస్మము.

శుద్ధిజేసినశంకుపాషాణం పలం ౪ కోడిగుడ్ల పెంకులు పలం

ఇవిరెండున్ను కల్వములో వుంచిజల్లేడికాయలలో పప్పుతీసి దంచిము తీసుకొనియీరసము విడిచిఁగూములు మర్దన జేసిబిళ్ళజేసి యెండబెట్టి పలచగా వుండేచిన్న ప్రమిదెలోబెట్టిపైన ప్రమిదెమూసి సీలమన్ను సీలము పురం వేసేది, భస్మమవును.

ఈభస్మం బియ్యపుగింజప్రమాణం జలకరచూర్ణము, తేనె వీలనుపానముగా పుచ్చుకుంటే చలీజ్వరములు, వరసజ్వరములుతీరును.

ఇందుకుపత్యము.

కందిపప్పు	వంగాయ	మునగ కాయ
కొయ్యలోటకూర	తియ్యచారు	అన్నం

పులుసుపొగాకుకూడదు.

నాగభస్మము.

శుద్ధిజేసిననాగం. పలం ౧

చిన్నబిళ్ళగాతట్టి యెఱ్రపల్లేరు నూరికవచమిచ్చి యిరువైపిడకల పురంబెట్టేది, యీప్రకారంమూడు మార్లుకవచమిచ్చి మూడుపుతా సేది, భస్మమవును, నెయ్యి, తేనెలొపుచ్చు కొంటెమేహాల, గంధి, మూత్రము, మూలరోగము యివితీరును, ఇచ్చాపత్యను.

నాగసింధూరం.

నాగం	పలం ౧	వంగం	పలం
పాదరసం	,, ౧	తాళకం	,,

పాదరసంకల్వములో బెట్టినాగం, వంగంయీ రెండింటినికరిగించి రసములోబోసేది వెట్టయశాను, వెంబడిగానేతాళకం వేసికాటుకవలెను

వైద్య శాస్త్రము.

౧౦౩

తాటికల్లుబోసి నాలుగుగూములుమర్దించి, గుంటగలగరాకు రసము నాలుగుగూములు మర్దించి, నిశ్శజేసి యెండబెట్టి ప్రమిదెలోవుంచి మట్టి ఘట్టిగాజేసి పనిపిడకలతో పురంవేసేది.

కఫరి భస్మము.

కఫరి పలం ౧

కల్వములోవుంచి గాడిదె కడపఆకురసమువిడిచి మర్దించి నిశ్శతట్టి గాయెండబెట్టి పై సమూలికెను క్రిందుపై నపరచి నీలమట్టిజేసి ౨౦ పిడ పురంబెట్టేది, భస్మమాను.

తురుసు భస్మము.

సన్న పల్లెదు వేళ్ళు కాటుకవలెనూరి మూసగాజేసి తురుసుకు కవచ నీలమట్టిజేసి లఘుపురంవేసేది.

ఈప్రకారం లఘుపురములు మూడుపురములు వేసిన తర్వాత చ్చకోని బలంగాకవచముజేసి నాలుగోపురం పెద్దపురముగావేసేది, స్నమాను.

తురుసుభస్మము.

తురుసు పలం ౧

తెల్లపూలుపూచే తెల్లటికాయలుకాచే వాకుడుచెట్టు సమూలం రసంతీసుకొని పావుశేరురసముపోసి మర్దించి మైనపక్వాననిశ్శజేసి గాడుదినములుయెండబెట్టి యెండినతర్వాత ప్రమిదెలోవుంచి పైన ప్రమిదెమూసి ఘట్టిగా నీలమట్టిజేసి మూడున్నరపిడకతో పురంవేసేది. కాజ, దేవిపూజజేసేది.

నల్ల సీసభస్మము.

నల్ల సీసము పలం ౨౪

కరిగించి కలబందరసములోపోసేది, యీప్రకారం ౧౧ మార్లుకరి పోసితే శుద్ధియగును, వెట్టమాను.

తర్వాత.

కరిగించి కాలుపలం శుద్ధరసము వేసి తే వెట్టి శాను కల్వమందుం
కలబందరసము విడిచి మర్దించి నిశ్శజేసి యెండించి ప్రమిదెలోవుంచి సీ
మన్ను జేసి యెండబెట్టి ౨గి లేక ౭గి పిడకలతో పురంబెట్టేది.

ఈప్రకారం ౮ పురములు వేసి తే భస్మీకరించును.

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

శుక్ల మేహం, తెల్లకుష్టువు, అనగా శ్వేతకుష్టువు, ఇవి తీరును. ఇం
దుకు ఇచ్చాపత్యము.

నల్ల వంగ భస్మము.

నల్ల సీసము పలం ౧౦

మైనచెప్పినప్రకారము బాగుగా శుద్ధులు చేసి ఘట్టిచట్టిలో వేసి *
గించి అటికెనూమిడి సమూలం వేసి యెనిమిది రూములు బాగా మర్దించి
రుద్దేది.

ఈప్రకారము యెనిమిది రూములు యీ అటికెనూమిడి సమూల
అప్పటప్పటికి వంగం మీద వేస్తూ రుద్దుతూ కలియ బెట్టుతూ వచ్చేది. భ^క
కరించును.

నాగ భస్మము.

నవాచ్చారం సేరు

మెలితిరిగివుండే బొంత జెముడు పాలుబోసి ౮ రూములు మర్ది
యెండబెట్టి తిరుగా బొంత జెముడు పాలుబోసి మర్దించేది.

ప్రతితడవకు ౮ రూములు మర్దన యీ ప్రకారం యెనిమిది రూ
మర్దించి గుంట తైలముగా దించుకొని నాగాన్ని కరిగించి ౧౦ మార్లుబో
నాగం శుద్ధియగును.

ఆవల.

ఏదోషములు లేకుండా కట్టును, కట్టిన నాగాన్ని భస్మప్రకరణము
చేసుకొనేది. బోషధములకు పుపయోగించుకొనేది.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౦౫

తెల్లతగర భస్మము.

తెల్లతగరం

పలం ౧౦

కరిగించి యిప్పునూనెతో యేడుమాల్లు బోసేది. పుల్లటి పెలుగునూ
మాల్లుశుద్ధి. పచ్చటిపూలు పూచే బొద్ది ఆకురసముతో ౭ మాల్లుయూ
కారం శుద్ధిజేసి చింతాకు దళముగా రేకుజేసి యెర్రగన్నేరువేళ్ళపట్టు
కవీసె కాటుకవలె మర్చించి కవచమిచ్చి పుతం వేసేది, భస్మీకరించును.

ఈభస్మం నైయ్య. వెన్నవీటితో పుచ్చుకుంటే మూలరోగములు,
అగ్రహణులు, మూలాతిసారములు, హరించును.

అనుపాన లేహ్యములు, చూర్ణములు, ఘృతములు, ఆముదములు,
యిట్టి అనుపానముల విశేషములతో పుచ్చుకుంటే మేహరోగములు, బహు
శ్రములు మధుమేహములు, పూష్ణ, అజీర్ణమాంధ్యములు తీరును.

శ్వేతనాగ భస్మము.

నేరేడు చెట్టు వేళ్ళపట్టునూరి శుంకాయంత ముద్దజేసి తగరమురెండు
నాలురేకుగాతట్టి పైనబట్టకవచమిచ్చి గజపుతం వేసేది, యీప్రకారం
అడుపుతాలు వేసేది భస్మీకరించును.

అనుపానములు గూర్చి ఆయా వ్యాధులకు యేయే అనుపానము
ఆయా అనుపానములతో యిచ్చేది.

వంగభస్మము.

శుద్ధిజేసిన వంగమును తెల్లబోదతరం మర్చించి కవచమిచ్చి గజపు
స్మకాను.

ఈభస్మంబియ్యపుగింజప్రమాణం పుచ్చుకుంటే చెల్లిమేహం, మధు
బహుముత్రం, మేహవాతం, మూలరోగం. భగరంద్రం, యిట్టి
లుమానును తగిన పత్యము యెరిగి నుండవలెను.

శుకపుష్ప ఘృతము.

మునగపూలు

పలం ౧౦౦

ఇరువై పళ్ళ జలముతో వేసి అష్టభాగముగా కాచి యిందులో రె
డు సేర్లు ఆవునెయ్యి బోసి.

ఇందులో.

లవంగపట్ట	పలం	౧	చల్వమిర్యాలు	పలం	౧
తెల్లగలిజేరు వేరు	,,	౧	పులిమిరి వేరుపట్ట	,,	౧

ఇవి ఆవుపాలుతో నూరి పయిన నెయ్యితో వేసి కాంచి వడియగ
కొని పూటకు పోక ప్రమాణం రెండు పూటలున్న మండలం దినములు
చ్చుకొనేది, చీనాచక్కెరతో అనుమానముగా పుచ్చుకొనేది.

మేహపూష్ణములు, నీరు చురుకులు, నోటి పుండు యివి శాంతిపడు
ఇచ్చాపత్యము.

చందనాది ఘృతము.

శ్రీగంధపుచెక్క పలం ౮౦

నలియకొట్టి కుండలో వేసి యిరువై శేర్లు మంచి జలంబోసి అష్టభా
గముగా కాచుకొని.

పొన్నగంటి ఆకురసం	పడి		శొంఠి	పలం
కాచాకురసం	,,		జాజికాయ	,,
బిల్వం ఆకురసం	,,		లవంగచక్క	,,
పైడితం గేడిపూలరసం	,,		యోలకులు	,,
చల్వమిర్యాలు	పలం			

ఈ రసములన్ని పయిన కషాయముబోసి వక పడి ఆవునెయ్యి
దులోబోసి పయినదినుసులు చూర్నముజేసి అందులో వేసి చీనాకలక
పదిపలాలు పొడిజేళివేళి ఘృత పాకముగా కాచి దించుకొని పూట
టింటికి గచ్చకాయ ప్రమాణం రేపు మాపు రెండు పూటలున్న అర్థము
డలం పుచ్చుకుంటె.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౦౭

మేహవ్రణములు, ప్రమేహములు, నోటిపుండు, తెలుపు రోగము, కాళ్ళుచేతులు మంటలు, నాభిపుండు, నీరుచురుకులు, అంగదాహలు మొదలయినవి మానును, ఇందుకు పత్యములేదు, ఇచ్చాపత్యము.

సకల పిత్తములు పిత్తవాయువులకు చూర్ణము.

యేలకులు

శొంఠి

గసగసాలు

చల్వమిఠ్యాలు

సన్నపిప్పళ్ళు

సన్నలవంగ చెక్క

ద్రాక్షపండు

మిఠ్యాలు

ఖమ్మారపుకాయ

నల్లికాయ

ధనియాలు

తాడికాయలు

లకర

అతిమధురం

రేల చెక్క

ఇది దినుసు ౧-కి పలం | లెక్క

శ్రీగంధపుచక్క-పొడి పలం ౭

ఇవి అన్ని చూర్ణించి యిందుకు సమం చీనాచక్కెర కల్పకొని కటింటికి అరతులం చూర్ణము పుచ్చుకొనేది.

పిత్తవాయువులు, కడుపులోమంట, యెక్కిళ్ళు, వాంతి యివి మా ఇచ్చాపత్యము.

బల్లలు గుల్మములకు కళింగాది వుప్పు.

యేటిపుచ్చకాయలరసం

నేరు

౧

సూటిపుప్పు

నేరు

౪

ఘృష్ణ

పలం

1

వేలిగారం

పలం

1

జుప్ప

"

1

కాంతం

"

1

పు

"

1

పాదరసం

"

1

యేటిపుప్పు

"

1

గంధకం

"

1

నీరుపు

"

1

జిలకర

వరహయెత్తు

1

శ్రీవరహయెత్తు

౨

ఇవి అన్ని చూర్ణించి యొక చట్టిలో బోసి. పయిన పుచ్చకాయల ముపోసిపుల్లటి యెనుముపెటుగొక పావు సేరుబోసి పొయ్యిమీద బెట్టి మంటవేసి పాకముగా వండి దించుకొని పూటకు దమ్మిడియెత్తు పుప్ప, టిబెల్లములోగాని, మంచిబెల్లములోగాని మర్దించి ప్రండజేసి మింగిపో ఈ ప్రకారము యెనిమిదిదినములు పుచ్చుకుంటే.

కడుపులో బల్లలు, నీరుబల్లలు, మాంస బల్లలు, ప్రదర బల్లలు, హోదరములు, నీరుకట్టు, శూలలు, రొమ్మునొప్పి, సూతికా వాయు మొదలయినవి తీరును.

అండవాతములు, కాళ్ళుచేతులు, వాపుతీరును, యిచ్చాపత్య వాతవస్తువులు కూడదు.

పీర జయనీరు.

పెట్టుప్పు	పలం ౧౦	ముత్యపుచిప్పలసున్నము	పలం ౧
సవ్వీరము	,, ౧౦	తాళకము	,,
నెల్లికాయగంధకం	,, ౧౦	పూసీరుసున్నము	వరహాయెత్తు

ఇవి అన్ని పొడిజేసి వకపెద్ద దుత్తలోవేసి ౧౨ పళ్ల సిల్లిబోసి యిన బాసమూసి సీలజేసి నాలుగు రూములు మంటవేసి ద్రావకము చుకొనేది. యీ జయనీరువలన సమస్త సరుకులు సున్నమాను, సరుకు న్ని కట్టును యీజయనీరులో తురుసును ముంచిముంచి పది దినములు డలోబెట్టి తెల్లగంటిన వేళ్లనూరి తురుసుకుకవచమిచ్చి సీలమన్న జేసి డబెట్టి ౩ పిడకలతో పురంవేసేది, సున్నమాను.

ఈ జయనీరులో యింగిలీకము, తాళకము, శంకుపాషాణము, రము, గంధకము, మొదలయిన అరువదినాలుగు సరుకులున్న యెండలో బెట్టిన సరుకులన్ని కట్టును, సున్నమాను.

తురిసుసున్నము వరహాయెత్తు ౧

కలబందపాలులోవేసి వకపలం యింగిలీకం చానికెలోబెట్టి దీపా మంటగావేస్తూ నాలుగు రూములు చురుకిచ్చిన యింగ్లీకముకట్టియైన

వైద్య శాస్త్రము.

౧౦౯

యీమైనం పెసలగింజ ప్రమాణము తేనెలో పుచ్చుకొంటే, జన్నిజ్వరములు, వాయువులు; వాతములు హరించును,

అరమండలం, కాలుమండలంగాని, మండలం దినములుగాని పుచ్చుట మేహవ్రణములు, మేహవాయువులు, కరిమేహములు, మేహపిత్తములు, గుల్మరోగములు, శూలము, ప్రమేహములు మొదలైన రోగములు హరించి దేహరోగ్యము గలిగి దేహకాంతి గలుగును.

ఇందుకు పత్యము.

అరటిపువ్వు	తేత బండకాయ	వంకాయపిండెలు
మేకమాంసం	కొంచెవరుగులు	పుస్తీవరుగులు
ఆవుపాలు	ఆవుమజ్జిగ	నెల్లి కాయపులుసు
యెండుచింతాకుపులుసు	పొన్న గండకూర	కలగూర
నెయ్యి.		

ఇవి అనుకూలము పులుసుపొగాకు కూడదు.

ఇంగిలీక కట్టు.

మనశిల

పల

౧

ఈమనశిల కిల్వములో పుచ్చి నిమ్మపండ్లరసముతో మర్దించి యొకపావుసును కవచమిచ్చి మూడుసీలమట్టిజేసి యెండనిచ్చి కుంపటిలోబొప్పలను జేసియా నిప్పులపైన మందుబెట్టి విసనకట్టతో విసిరేది. పొగచ్చును. పొగఅంతా పోయిన తర్వాత ఆరనిచ్చి కవచము విప్పిచూచితే నుత్తెల్లగాయుండును, దాన్ని యెత్తుకొని పీంగానిలోవుంచి తక్షణానవజముడు పాలుబోసి మొదటిదినం కలియబెట్టి యెండలోవుంచేది. ఈ రము మూడుదినములువుంచి తే మైనమాను.

ఒకపలం వలాండ యింగిలీకము చానికెలోబెట్టి పొయ్యిమీదబెట్టి మైనంచురుకిచ్చేది. ఆరుఘడియలు చురుకిచ్చేది. చింతకట్టెలతో దీపతె మంటవేసేది యింగిలీకం ఘనీభవించి కట్టును.

సకలమైన జ్వరవాయువులకు ప్రయోగించేది చిన్న శిశువులకు డుకాడలరసముతోగాని, చనుబాలతోగాని, వావిలాకురసముతో, పులిమిరిచక్క-రసముతోగాని, వోమరసముతోగాని, నల్లతులసిర-కుక్కతోశిరసము యీ రసములు యేదైనాపొంగించి యీమూ పిట్టుబెట్టిప్పరించుకొనేది.

ఇందులో.

ఇంగిలీకకట్లును బియ్యపుగింజ ప్రమాణం చాడి యిస్తే జ్వర మాంధ్యములు, అజీర్ణములు, పుబ్బుమాంధ్యము, అజీర్ణభేదులు, గుణములు, ముక్కుతూవుండే మాంధ్యములు శూలమాంధ్యములు లైసవిహరించి ఆరోగ్యమాను, మూడుదినములు ఆరుపూటలు యి-రోగబలాబలము చూచుకొని ౮ పూటలు దిపపూటలు పుపయోగ పులుసులేనిపత్యముగా వుంచేది.

అన్నం తిననిబిడ్డలకు తల్లిక పత్యము వుంచవచ్చును.

ఈ యాషధము పెద్దవాండ్లుకూడా పుచ్చుకొనవచ్చును. పైన సరోగములు హరించును.

నవాక్షౌర జయసిరు.

కాకిచిప్పలు రెండుగంపలు తెచ్చి యివతల వాటినివుంచి వకకుండలోబోసి పూసిదు ౧౦ పళ్ళుబోసి ౧౦ పళ్ళుసీళ్ళుబోసి యీ చిప్పలను డోలాయంత్రముగాకట్టి ఆవిరివచ్చేవరకు అందులోవుంచి కొని కల్వములోవుంచి పదిహేనుపలాలు పొడిజేసి కల్వములోవు-

దీక్ష జేసినకిళించి	పలం	౧	పునుగు	వరహాయెత్తు
వీరం	"	౧	కుడువండు	"
వెలిగారం	"	౧	పచ్చకర్పూరం	"
క్షౌరం	"	౧		

ఇవి అన్ని సమముగాచెర్చి మర్దించి సన్నగావుండే పెంకు సీలమన్ను జేసి లఘుపురం వేసేది, సున్నమాను.

ఈసున్నము పీరిగానిలో రెండుమూరలు వెడల్పు గలిగిన గావుంచి జయసిరు దించు- న యాజయసిరులో సకలనరుకును అది-

వైద్య శాస్త్రము.

౧౧౧

చిముంచినిప్పులో వాడ్చి తేసకల సరుకులుకట్టును యిందులో సకలసరు
సున్నములవునుభ స్మములవును,

మహారాజ మృగాంకం.

స్వర్ణ భస్మం
రజితభస్మం
తామ్రభస్మం
రసభస్మం
గంధకభస్మం.

తాళకభస్మం
లింగభస్మం
మనశిలభస్మం
కధరిభస్మం

ఇవిలన్ని కల్వములోపుంచి స్వర్ణగలగర రసముతో మర్దించి బిళ్ళ
మంకునుంచిసీలమన్న జేసి గా పిడకలలోపురం వేసేది.

ఔషధంతీసుకొని కల్వములోపుంచి దానిమ్మపూల రసముతో నా
కర్పూములుమర్దన, నల్లతులసిఆకు రసముతో నాలుగు ర్పూములుమ
౨ వరహాలయెత్తు పునుగుపూసి లేపనంచేసి లఘువుగాకవచంజేసి
టిన్నరపిడకపురం వేసేది,

చనుపాలుతో మర్దించి కుప్పెలుగాజేసి యొకబియ్యపుగింజ ప్ర
ముతేనెలో పుచ్చుకొంటేసకల రోగములునివారించును.

లచక్క	పల్లం	౧	సాలామిశిరి	పలం	౧
ంధపాలవేళ్ళ	పలం	౧	తుంగము సైలు	"	౧
ంధపుచెక్క-పొడి	"	౧			

ఇవిలన్ని చూర్ణముజేసి వస్త్రకాళితముజేసి కాలుతులం చూర్ణము
బియ్యపుగింజయెత్తు తేనెబోసి రేపుమాపు రెండుపూటలు పుచ్చు
మండల దినములలో.

కరిమేహములు, మేహవ్రణములు, అనుపాన విశేషములలో మహ
ములు హరించును.

పన్నీరుతో నాలుగురూపములు మర్దించి బిళ్ళ జేసి మొండనిచ్చి
పిడకలతోపురంబెట్టిచిత్రమూలకషాయం, నట్టివేళ్ళకషాయముతోమర్ది
నకవరహాయెత్తుకస్తూరిమిశ్రమముజేసి కుప్పినకట్టిభద్రపరచుకొనేది,

ఈమహారాజ మృగాంకుశమునకు శాస్త్రప్రసిద్ధి సకలౌషధముల
కున్నమిశ్రితముగా నుండేదివ్యాషధము. యిదిమహారాజమృగాంకుశ
మృగాంకుశముఅనేక అనుపానములతోవాడుకునేది.

స్వర్ణ భూపతి.

రసభస్మం
తాళకభస్మం
శిలాభస్మం
నాభి

తామ్రభస్మం
గంధకభస్మం
కఫరిభస్మం
ఇంగిలీకం

ఇవి కల్వమందుంచి సుగంధపాలకషాయముతో నొకరూపము.
త్రమూలరసముతో నొకరూపము, గొలిమిడివేళ్ళరసముతో నొకరూప
మర్దించికుప్పెగాజేసికొని బియ్యపుగింజప్రమాణం తేనెలో పుచ్చు
తే జన్నిదోషములు, జ్వరములు, మేహజ్వరములు, మేహవాయువ
శూలరోగములు, గుల్మరోగములుమొదలైనవ్యాధులు, నివారణమా
రోగబలాబలముచూచుకొని మూడుదినములుఅయిదుదినములొకనా
యీప్రకారముగాపుచ్చుకొనేది.

ఇందుకుపత్యము.

కందిపప్పు
అత్తిపిందెలు
ఆవుపాలు.

లేతవంకాయలు
కందగడ్డ

మునగకాయలు
నెయ్యి

సూక్ష్మముగా పులుసుచేర్చుకొనేది. జ్వరం, జన్ని వాతరోగ
కునెయ్యిమజ్జిగ కూడదు పొగాకు కూడదు.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౧౩

సంతివి గుళికె.

ఇవి దినుసు వొకటింటికి వరహాయెత్తు ౨,

శుద్ధిజేసిననాభి

వెలిగారం

మిర్యాలు

తాళకం

నెరివిసం

తాడికాయ

పాదరసం

శొంఠి

గోరోజనం

గంధకం

పిప్పళ్ళు

పలుకుసాంబ్రాణి,

ఇవి దినుసు ౧-కి ౨ వరహాలు యెత్తు,

శుద్ధిజేసిన నేపాళములు ౫ వరహాలయెత్తు వీటిని కల్వములో నుంచి
స్వరవల్లి ఆకురసముతో నాలుగు జాములు మర్దన, అటికమామిడి
రసముతో నాలుగు పాములు మర్దన, అడ్డసరపు ఆకురసముతోనా
గు ఝాములు మర్దన, బొక్కినాకు రసముతో నాలుగు జాములు
మర్దన, స్వర్ణగలగర రసముతో నాలుగు జాములు మర్దన, నల్లతులసిరస
తో నాలుగు జాములు యీరసములతో మర్దించి పెసలగింజ, కంది
గింజ ప్రమాణము మాత్రలుకట్టి తులసి ఆకువాడ్చిరసంతీసికొని ఈ రస
తో నొకమాత్రచాది పుచ్చుకొంటే బిడ్డలుకువచ్చే అల్లుమాంధ్యము.
కము, జన్ని, పుబ్బసరోగము, వాయువులు మొదలయినవి, మానును,

ఇందుకు పత్యము,

వాయుతోటకూగ

కందిపప్పు

వంకాయ [కొనేడి,

మునగకాయ

మునగకూర

కొద్దిగా పులుసు చేర్చు

వెలిగార భస్మము.

వెలిగారము

పలం

౧

అపామార్గం ఆకురసముతో పదిఘడియలు మర్దించి బిళ్ళజేసి యెం
డి సీలమట్టిజేసి ౧౨ పిడకలతో పురంవేసేది. భస్మమాను,

ఈ భస్మం రెండు అణాల రూకయెత్తు అనగా పరకతులం యెత్తునీ
కాయ నిళ్ళలోకలిపి పుచ్చుకొంటే,

నీరుచురుకులు, నీరుకట్టు, స్వరోగములు తీరును, యిచ్చాపత్యము
ను మిరపకాయ తోయ్యవలెను.

మరిన్ని స్వర్ణ భస్మము.

అపరంజి బంగారము తులం ౧

నిప్పులో యెర్రగా కాచి నరమూత్రములో పదిమార్లు వేసి తర్రా. పొడిజేసి కల్వములో వేసి తెల్లజల్లేడి పాలుబోసి బాగామర్దించి బిళ్ళకి. యెండబెట్టి ప్రమిదలో బెట్టి సీలమట్టిజేసి గుంటతొవ్వి ఘనపురం వేళ భస్మమాను.

ఈస్వర్ణ భస్మం బియ్యపుగింజ ప్రమాణము తేనెలో పుచ్చుకుం. కఫవాతములు, మేహవాయులు, శరీరమునొప్పులు హరించును, వెన్నతో పుచ్చుకుంటే ఘోష్ణములు, పసిమి తెలుపురోగములు, దగ్గులు, మేహజ్వరములు హరించును.

సాలామిసిరి	పలం	౧	లవంగపట్ట	పలం
జాజికాయ		౧	ప్రత్తివిత్తులపప్పు	
జాపత్రి		౧	యేలకులు	
లవంగం		౧	గొలిమిడివిత్తనాలు	
గసగసాలు		౧	యిసుకబోలువిత్తులు	
తుత్తివిత్తులు		౧	రావివిత్తనాలు	
మట్టివిత్తులు		౧	నల్లతుమ్మవిత్తులు	
సబ్బావిత్తులు		౧		

ఇవి అన్ని చూర్ణముగా కొట్టి వొకసేరు ఆవుపాలు వొకపాత్ర. బోసి పొయ్యిమీద బెట్టి ౮ పలాలు చీనాచక్కెర పాలలో బోసి వొకప అభిని గరిటెలో కరగబెట్టి పాలలో బోసి పాకం వచ్చేసమయములో ప. న చూర్ణముబోసి కలియబెట్టుతూ నెయ్యి గి పలాలు తేనె గి పలా పాకములో బోసి లేహ్యపక్వముగా దించుకొని పూటకు నెల్లికాయ మాణము లేహ్యములో స్వర్ణభస్మంరెండు బియ్యపుగింజల ప్రమాణం చ్చుకుంటే మిక్కిలి రక్తవృద్ధిగలిగి దేహమునకు బలమిచ్చును, అన్నివ. పులు పుచ్చుకోవచ్చును, పులుసువర్జం,

ఆమలక గంధక భస్మము.

నెల్లికాయ గంధకమును చిన్న మొగబిడ్డల మూత్రములో నొక- శుద్ధి, రెండవసారి బూడిదెగుమ్మడి రసములో శుద్ధి, మూడవసారి చేలు.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౧౫

లతో శుద్ధిచేసేది - దీనిశుద్ధి జీసే పద్ధతి యేలా గంట ఒకచట్టిలోచి మొగబిడ్డల మూత్రముబోసి చట్టికొకగుడ్డ మూతగా గట్టి గుడ్డపయిన ధకముబెట్టి పయినమరియెకచట్టిమూత సందులేకుండా మూసి ఘట్టిగా మన్నులు జేసిసీలమన్ను ఆరనిచ్చి గజానను నిపూజించిగుంట్రొవ్విగుం యొచట్టిని చక్కగా అమర్చిచట్టిమీద గిం పెద్దపిడకలు పేర్చిచిన్న కలయితే ౧౦౦ పిడకలుపేర్చి పురంవేసేది - గంధకముకాలి క్రిందిచట్టి మణిమణులుగా దిగియుండును-యెత్తుకొని కడిగివేసి యెండ బెట్టేది.

ఈగంధక మును కల్వ ములో నొకపలం వేసి నల్లటి కోడిపె గ్రుడ్లు పగలగొట్టి అందులో వ్రుండే పచ్చటి కరువు పారవేసి తెల్లటి క పునొకపీంగానిలో వ్రుంచుకొని పయినకల్వములో గంధకముమీదబోసిచె య్యవదలకుండామూడు దినములు మర్దించి తెల్లటిపీంగానిలో వ్రుంచియెం డబెట్టేది - యీప్రకారము ఘనముగా యెండబెట్టితే భస్మీకరించును,

ఈగంధకభస్మము అర్థ గురిగింజయెత్తు తేనెలో పుచ్చుకుంటే మే వారోగములు - మేహవాయువులు - నూనును.

మిర్యాల చూర్ణములో పుచ్చు కుంటే అండము యెక్కడం దిగడం గాంచనిపోటు లువిమానును.

పరంగిచెక్క చూర్ణములో పుచ్చుకుంటే మేహ వ్రణములు మా ను - జిలకరలో పత్యరోగములుమానును - షరిన్ని చేరిన లేహ్యములో కుంటే వీర్యస్థంభనమాను.

ఈభస్మము తెల్లజిల్లేడు పాలలో కలిపియొకపలం వలాందయింగిలీ మనకు ౪ రూములు చురుకిచ్చి తేమయినమాను -

ఈమైనము మిర్యాలు గింజ ప్రమాణము తేనె లో పుచ్చు కుంటే తివాయువులు - మేహవాయువులు హరించి ఆరోగ్యముగలుగును-ఇం యుచ్చాపత్యము-

వ్యాస ప్రోక్ష.

కంచు భస్మము.

ఒకపలం కంచును పొడిజేసి మూసలోవేసి కాచికాచి పులి మ్మ
లోమూడు మార్లు పోసేది. శుద్ధియౌను,

దీన్ని కల్వము లోవుంచి కారం వరహాయెత్తు పెట్టుప్పు, సున్నం
రహాయెత్తు చేర్చిసీలి ఆకురసముతో మర్దించేది నాలుగు జాములు
చి బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి ప్రమిదెలోబెట్టి సీలమన్ను జేసి వరాహ పుత్రం
ది. తిరుగాయెత్తుకొని కల్వములో వుంచి పైన ప్రకారం కారమున్ను,
ట్లుప్పు సున్నమున్ను గూర్చిపయినమూలిక రసముతో నాలుగు ఝా
లుమర్దించి బిళ్ళజేసి ప్రమిదెనుంచి సీలజేసియేబది పిడకలతో పుత్రంజే
ది. భస్మయౌను. నేతిలో పుచ్చుకుంటే తయరోగము, స్వాసకాసలు
ధి. రాచపుండ్లుదీరును. ఇచ్చాపత్యము.

అయభస్మము.

ఒకపలం అయముపొడిజేసి అయము కల్వములోవుంచి నిమ్మ
రసమునవకదినము మర్దనజేసి బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి ప్రమిదెలోవుంచి
మట్టిజేసి ముప్పయి పిడకలతో పుత్రంజేసేది యెత్తుకొని కల్వములో
నేరేడుపట్ట రసముతో మర్దించేది మర్దనజేసేటప్పుడు ౮ వరహాలయె
లిగారంవేసి కుప్పంటాకు రసంబోసి బాగామర్దించి బిళ్ళజేసి యెండ
ప్రమిదెలోవుంచి పయిన ప్రమిదె మూసి సీలమట్టిజేసి యిరువదైదు
లు పుత్రంబెట్టేది భస్మీకరించును.

ఈశ్వరిపూజార్చనలుచేసి యీభస్మం నేతిలో అర్ధగురిగింజ గు
జ ప్రమాణము పుచ్చుకొంటే దేహము లోనుండు మేహరోగము తీరు
పాండురోగములు తీరును, చక్కెరలో పుచ్చు కుంటే విషనీరు, విష
ములు పరుగెత్తిపోవును. ఇచ్చాపత్యము.

మనశిల భస్మము.

మనశిల

పలం ౧ అట్లుప్పు

పల

సహదేవివేళ్ళు

,, ౧ యండకాయపెంకులు

ఇవిఅన్ని కల్వము లోవేసి నిమ్మపండ్ల రసముతో మూడుఝా
లు మర్దించి, బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి ప్రమిదెలోబెట్టి సీలమన్ను జేసిసక
వన మాత యగు బాలాంబను పూజించి మయూర పుత్రం వేసేది. బ
రించును.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౧౭

ఈ భస్మము నైయ్యతో బియ్యపుగింజ ప్రమాణము పుచ్చుకుంటే
స్థుమేహవ్రణములు, సవ్వాయిరోగములు, కంఠమువాపుహరించును.

తేనెలో పుచ్చుకొంటే పీనసరోగములు, సుడివాయువులు, గుండె
ప్పి, శ్రోణితవాయువులు తీరును, చక్కెరతో పుచ్చుకొంటే కడుపులో
గుండె బల్లలు తీరును.

ముడికందులు   పెద్దచిక్కుడికాయలు   కొయ్యతోటకూర
లేతఅరటికచ్చకలు   ముసగపిందెలు   వంగపిందెలు

చారు

ఇవి అనుకూలము మ రేమికూడదు పులుసు, పొగాకుకూడదు, వేడి
నీళ్ళు దాహము.

లవణ భస్మము

ఇందుప్పు	పలం	౧	పటికారము	పలం	౧
పెట్టుప్పు	,,	౧	కల్లుప్పు	,,	౧
వెలిగారము	,,	౧			

ఇవి అయిదుప్పులున్ను నివ్వుపండ్లరసముతో నాలుగురూములు మ
ంచి బిళ్ల జేసి యెండబెట్టి పెద్దచానికెలోబెట్టి పైనమూసి సీలమన్నులిచ్చి
పదిపిడకలతో పుఠంబెట్టేది, యెత్తుకొని కల్వములోవుంచి కుప్పింటాకు రస
తో రెండు రూములు మర్దించి బిళ్ల జేసి అయిదుపిడకలతో పుఠం,

ముల్లంగి రసముతో రెండు రూములు మర్దించి బిళ్ల జేసి యెండ
పటి ప్రమిదెలోబెట్టి ఘట్టిసీలమన్నులిచ్చి పదిపిడకలతో పుఠంబెట్టేది,
స్మమాను,

ఈభస్మం ౮ గురుగింజలయెత్తు తేనెతో పుచ్చుకొంటే గర్భవాయు
ములు, కడుపునొప్పులు, హరించును,

కళింగాది చూర్ణముతో పుచ్చుకుంటే సూతికావాయువులు, శూల
నీరుకట్టు, శరీరంనొప్పులు, కాళ్ళుచేతులుపోట్లు మొదలైనవి హరించి
గృము గలుగును,

కళింగాది చూర్ణము,

పాపరకాయలు నూరు కాయలుతరిగిన విత్తనములు తీసివేసియె
డబెట్టి చూర్ణము చేసేది,

శొంఠి	పలం	గి	లవంగం	పలం
సన్నపిప్పళ్ళు	,,	౧	కోష్ఠం	,,
మిర్యాలు	,,	౧	తాళిశపత్రి	,,
వోమం	,,	౧	జీలకర్ర	,,
పసుపు	,,	౧		,,

ఇవి అన్ని చూర్ణించి పైన చూర్ణములోకలిపి వొక్కవరహం యె
చూర్ణముగాని దేహబలాబలము చూచుకొని రెండు వరహాలయెత్తు చూ-
ములో అరవరహంయెత్తు లవణభస్మము నిల్పుకొని దమ్మిడియెత్తు చీ
చక్కెర పుచ్చుకునేది, పైనఁజెప్పిన సూతికావాయువులు మొదలైన
మానును.

ఇందుకు లిచ్చాపత్యము.

సూతికావాయువు, శూలలకు వాతపదార్థములు కూడదు.

సూతభస్మము.

అయిదు పలాలు పాదరసం కల్వమందుంచి లిట్టకె రాయి పో
వేసి వొకఘడియనేపు మర్దించి నీళ్ళతో కడిగి వేసేది.

తిరుగా,

పుప్పున్న కరఘాపమున్న వేసి, రెండు ఘంటల కాలం అయి
ఘడియలు మర్దించి నీళ్ళుబోసి కడిగి వేసేది.

కలబంద రసముతో రెండు ఘడియలు మర్దించి నీళ్ళుబోసి బా
కడిగి వేసేది, శుద్ధియౌను,

ఈ ప్రకారము శుద్ధిజేసిన పాదరసం వొకపలం కల్వములో పు-
యర్రటి పుత్తరేణిరసముతో రెండు దినములు రసానికి కవచమిచ్చి ల
పుత్రంవేయను భస్మమాను,

వైద్య శాస్త్రము.

౧౧౯

ఈభస్మము సకల జ్వరములకును వాడుకునేది, ఈరసభస్మము బియ్యపుగింజ ప్రమాణము తాటిబెల్లముతోగాని అక్కలకర్ర నూగింజ ప్రమాణముముద్ద యెత్తుకొని కొద్దిపల్లముగాజేసి యిందులో బియ్యపుగింజ ప్రమాణము రస భస్మముబెట్టి మూతమూసి వ్రండగాజేసి గిటవేసి మ్రింగించేది. యీలాగునమూడు దినములు అరుపూటలు, అదు దినములు పదిపూటలుగాని యేడుదినములు గానిపుచ్చుకొనేది, రోముయొక్కబలాబలము చూచుకొనియిచ్చేది,

మేహశర్దిరోగములు, మేహవ్రణములు, చెయ్యికాళ్లుపట్టు, వడిశగము, కరిమేహములు, మేహవెట్టలు, శూలలు, గుల్మరోగములు, పసిమిలుపురోగములు, కంఠమాలలు-భగ రంధ్రములుకు వ్యరోగములు మొనవిమానును.

ఇందుకు పత్యము,

కరిదిపప్పు

లేతవంగపిండెలు

మునగపిండెలు

కొయ్యోటకూర

పెద్దచిక్కుడుకాయలు,

కొద్దిగా వులుసు వేసినచారు - అన్నం - ఆవు పాలు - అన్నంపుచ్చునేది. ఒకవేళ నోరుపోక్కితే తుమ్మచక్క పూటపట్టేది,

స్వర్ణ సింధూరము.

ఒకపలం అపరంజి బంగారును పొడిజేసికొని పూదీఫల రసముతో ద్రవ్యచేటప్పుడు నవాచారసున్నము - వెలిగారసున్నమున్ను - వక్కొక వహుత్తుసున్నములు రెండువేసి నాలుగుజాములు మర్దించి.

నీలి ఆకురసమున్ను - జముడుపాలున్ను రెండున్ను కలిపి యీరస చేతనాలుగు రూములు మర్దనజేసిబిళ్ళ జేసియెండబెట్టి ప్రమిదలోపుంజేసిగ కాఢిపతిని పూజించినెమలి యెత్తుపుతం వేసేది - స్వర్ణం సింహాను,

ఈసింధూరముబియ్యపుగింజప్రమాణము నేతిలోపుచ్చుకొంటేపాండువాలు - కుమ్మలు - శూలలు - కఫాలపోట్లుగలిగియుండడము - పీనసలుయీ

స్వర్ణసింధూరమును చూచినమాత్రాన పటాపంచలై పోవును తేనెలో
చ్చుకొంటేబుద్ధి భేదనముతీరును - చక్కెరలోపుచ్చుకొంటే - పుండ్లు-
డలు - వండుకాటు - వాంతులుతీరును వేడినీరులో పుచ్చుకొంటే - రో-
ములన్నితీరును - చల్లనీళ్ళలో పుచ్చుకొంటే - భేదులు గుల్మ రోగము
హరించును - వేడినీళ్ళలోజ్వరములు హరించును-

ఈసింధూరము కస్తూరితోమి శ్రమముచేసి పుచ్చు కొంటే - దే-
ముబంగారు కాంతిగా నుండును - యీప్రకారము వొక సంవత్సరము
చ్చుకొంటే - చావులేకుండా కాయసిద్ధిగలుగును-

ఇందుకు పత్యము -

పచ్చపెసలపప్పు

కందిపప్పు

నెయ్యి

పాలు

పెలుగు

వంకాయ

మునగకాయ

చేమగడ్డ

కందగడ్డ

మాంసం

ఉద్దిపప్పు -

కిచ్చిడిఅన్నం - పాలు అన్నం చక్కెర - గోధుమ - యివిఅనుకూ-
ము - మరేమికూడదు చింతపండు - నూనెయివికూడదు - నిమ్మ పులు-
నెల్లి కాయపులుసు యివిఅనుకూలము శయ్యాపత్యముకూడదు.

స్వర్ణభస్మము,

స్వర్ణపురేకులు

పలం ౧

సవ్వీరం

వరహాలయె

పాదరసం

వరహాలయెత్తు ౮ మృదారుసింగు ,,

నెల్లి కాయగంధకం ,,

౧౬

రసం, గంధకం, సవ్వీరం, మృదారుసింగును కల్వములోవుంచినిమి-
పండ్లరసముతో నాలుగురూములుమర్దనచేసి దీన్నిమూడుభాగము
జేసియొకభాగము బంగారు రేకులకు పట్టించిసన్నటి పెంకులోబెట్టి సీలము
న్ను జేసి జేసి వరాహపురంవేసి యెత్తుకొని రెండవ భాగము రేకుల
ట్టించియెండబెట్టి ప్రమిదెలోవుంచి సీలమున్ను జేసివరాహపురంవేసేది.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౨౧

తీరుగా,

ఈభస్మము కల్వములో నుంచి మద్దిపట్టి రసముతో మర్దించి పుతం
సిడి, మిక్కిలి కారముగలిగి గురువైనదిగా వుండును. యీ భస్మము
బియ్యపుగింజ ప్రమాణము తేనెలో పుచ్చుకొంటే గుల్మరోగములు,
ందురోగములు, శూలరోగములు మేహనొప్పులు తీరును. నేతిలో
పుచ్చుకొంటే, మూలరోగములు, భగరంధ్రములు, దూరదలు, మేహవ్రణ
లు మానును.

జాజిపత్రిచూర్ణములో పుచ్చుకొంటే, మిక్కిలి ధాతువృద్ధిగలుగును.

జాజిపత్రి చూర్ణము.

జాజిపత్రి	పలం	౧	12	తామరవిత్తులపప్పు	పలం	౧
జాజికాయ	,,	౧	13	అతిమధురం	,,	౧
చల్వమిర్యాలు	,,	౧	14	గసగసాలు	,,	౧
బాదంపప్పు	,,	౧	15	గోగోజనం	,,	౧
గొబ్బివిత్తులు	,,	౧	16	కుంకుమపువ్వు	,,	౧
సారపప్పు	,,	౧	17	పచ్చకర్పూరం	,,	౧
మదనబుడతవిత్తు	,,	౧	18	సాలామిశిరి	,,	౧
రుద్రజడవిత్తులు	,,	౧	19	రూమశక్తి	,,	౧
చిరికూరవిత్తులు	,,	౧	20	ఏలకాయలోనివిత్తులు	,,	౧
తులసివిత్తులు	,,	౧	21	నల్ల తుమ్మపిసును	,,	౧
అత్తివిత్తులు	,,	౧				

ఇవి అన్ని చూర్ణముచేసి వొకపలం నల్లమందు దీనితోకూడా మిశ్ర
ముజేసి రెండు పలాలు ఆవుపాలలో అరతులం యీచూర్ణమువేసి అర
లం చీనాకలకండపొడివేసి యొకబియ్యపుగింజ ప్రమాణము స్వర్ణభస్మ
ముకల్పుకొని రేపుమాపు మండలందినములు పుచ్చుకొంటే, మేహపుష్కము
బివ్రణము, దేహముచిక్కడం, లింగ లేపనం లేకుండావుండడం, (స్త్రీభ)
లేకుండా నపుంసకత్వంగావుండడం, దేహమందునాడులన్ని బలహీన
గా వుండడమున్ను యివి మొదలైనరోగములున్ను నపుంసకత్వమున్ను
రణమై శరీరమందు రక్తవృద్ధిగలిగి మిక్కిలి ధాతువృద్ధి గలిగి బలము
శరీరము బంగారుచాయగా వుండును.

ఇందుకు పత్యము.

మేకమాంసము

నెయ్యి

ఆవుపాలు

ఉద్దిపప్పు

వడలు

పెసలపప్పు

మొదలైన ఆహారములు తృప్తిగా భుజింపవలెను. యితరజాడ్యలకు తగుమయిన పత్యముగా వుండవలెను. చింతపండుపులుసు మట్టము వేసుకోవలెను.

శృంగిభస్మము.

దుప్పికొమ్ము ఒకవీసె కొమ్ముదెచ్చి అంకుళ ప్రమాణముగా కలుజేసి అపానాగ్రమూలికను కవచముజేసి నీరులేకుండా యెండబాగాయెండిన తర్వాత మూరెడు గుంట్రొవ్వి పిడకలతో పురంబెట్టబిస్మికరించును.

ఈ భస్మం గురిగింజయెత్తు తేనెలో పుచ్చుకొంటే వాయు రొమ్మునొప్పులు, కడుపునొప్పులు హరించును. చక్కెరలో పుచ్చుపిత్తవాయువులు దేహమందలి నొప్పులుతీరును. యిందుకు వాతవస్త్రుతప్ప యిచ్చాపత్యము.

తాళకభస్మము.

1 తాళకం

పలం

౨

సున్నపు రాళ్లలో వేసి యొకదినం పూరనిచ్చి పోయ్యిమీద కాచేది, మరుదినం మంచిసీళ్ళను కడిగితే మస్తుపోవును యీ ప్రమాదు దినములు వండి మస్తుకడిగి యెత్తుకొనేది.

తర్వాత.

గుడ్డనుగట్టి డోలాయంత్రాన సున్నపుసీళ్ళనువండి తర్రాపులునున నొకరూమువండి బాగా వ్రడకనిచ్చి నీళ్లతోకడిగి వేసపటికారము పెట్టుప్పు గానుగపిండి

ఇవి కాలుపలంచొప్పున మర్దించి కల్లుప్పు, మోదుగచెక్కదెపైనవాటితో యివి అంతా నూరి రెండువుంటలుజేసిగంధకం పదింయెత్తు పొడిజేసి యొకపురం పిడతలోపరచి దీనిపైన గంధకంపొడిపరచి దీనిమీద తాళకంరేకులుపరచి పైన గంధకముపొడిపరచి పైన ఆవుంటనువుంచి సీలమట్టి ఘట్టిగాజేసి మూడుపిడకల పురంబెట్టవలెననియుగా నుండును.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౨౩

సవాతూరద్రావకం.

సవాతూరము	పలం	౧౦	కల్లుప్పు	పలం	౪
గిడుమార్లు కాచినశూరేకారం	,,	గి	ఇంచుప్పు	,,	౪
పటికారం	,,	గి			

ఇవి అన్ని అల్లపురసముతో నొకరూముమర్దించి తడిపొడిగావుండేటప్పుడు కుండలో వేసి బాగామూసి చుట్టు సందులేకుండా మాసముతో సీలమన్నులు ఘట్టిగాజేసి శివశక్తినిధ్యానించి మిక్కిలి భక్తిగా అమ్మవారికిన్ని, స్వామివారికిన్ని, గణాధిపతికిన్ని, భూపదీపనై వేద్యములు చక్కగా సమర్పించి, యాకుండను పొయ్యిమీదబెట్టి చాలా ద్రావకం దించుకొని బుడ్డిలో పోసికొని ఘట్టిగా గ్లాసు కారుకు వేసి భద్రంచేసి వుంచుకొనేది.

ఈ ద్రావకము చల్లనీరుతో పుచ్చుకొంటే, శూలలు, పాండువులు, నీరుకట్టుకల్లు, నీరుచురుకు, బల్లలు మొదలైనవి హరించును.

ఈ ద్రావకము అల్లపురసముతో పుచ్చుకొంటే వాంతులు, పిత్తవాంతులు మానును. సుగంధపాలవేళ్ళ కషాయములో సేవిస్తే కడుపు నొప్పు మానును. పిత్తపాండువులు, మయికం, మూర్చలు మొదలైన రోగములు మానును.

అద్దొండవేళ్ళు   గొలిమిడివేళ్ళు   గుంటగలగరవేళ్ళు
నూగుదోసవేళ్ళు

నలియగొట్టి కుండలో వేసి సేరునీళ్ళుబోసి, యిందులో మిర్యాలు చూర్ణము కాలుపలం వేసి పొయ్యిమీదబెట్టి అష్టభాగముగాకాచి పలిమెడుకషాయములో పైనద్రావకం వేసి పుచ్చుకుంటే, మేహనంజులు, కడుపు ప్రబ్బరములు, కాళ్ళుచేతులు అండంవాపులు హరించును. దేహరోగ్య మొను.

రోగములు గుర్తెరిగి పైనచెప్పిన ప్రకారము పత్యము చేయవలెను.

ఓమ ద్రావకము.

ఓమం   పలం   ౧౦౦

ఒక బానలో వేసి శుద్ధజలముబోసి అయిదుదినములు పూరనిచ్చినిత్యమున్న కలియబెట్టుతూవచ్చేది, ఈ ప్రకారముచెయ్యిచ్చి కలియబెట్టుతూ

ఆరవదినము పోయ్యిమీద బెట్టి బానమూసిసీలజేసి మంట వేసేది. పీంగా-
బాలెగొట్టం ముఖములోవుంచి ద్రావకండింపుకొనేది. గణపతిపూజ, భై-
వపూజ, ధూపదీప నై వేద్యములిచ్చి బాగాపూజించి బుడ్డికి యెక్కించే

ఈ ద్రావకములో చల్లటిసీళ్ళుబోసి యిచ్చినట్లయితే జలుబు-
జ్వరములు, అజీర్ణములు, కడుపునొప్పలు, అజీర్ణభేదులు, వ్రష్టవాయు-
మొదలైనవి హరించును.

మఱిన్ని,

అజీర్ణమయిన రోగము చేతపుట్టిన వాంతలున్ను మానును. ఇ-
పత్యము.

కల్లుప్పు ద్రావకము.

కల్లుప్పు	పలం	రం	సైంధవలవణం	పలం
పజికి	,,	౨౦		

ఈ దినుసులు కల్వములోవుంచి నిమ్మపులుసుతో నొక రూ-
మర్దించి యెండలోవుంచి కొంచం తడివుండగానే యొకకుండలోవేసిబా-
మూసి ద్రావకండించుకొని బుడ్డిలోవుంచుకొనేది.

ఈ ద్రావకం చల్లసీళ్ళు వొక పలిమెడుసీళ్ళలో పదిచుక్కలు-
యిచ్చినట్లయితే.

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

శూలలు, కడుపునొప్పలు, కంఠమందు కఫంకట్టడమున్ను, మూ-
ముబిగించడమున్ను, మలబద్ధకములున్ను, గుండెలయందు శూలిం-
చున్న హరించును.

ఈ ప్రకారము రోగములు గుర్తెరిగి మూడుదినములు, ఆరు-
లు, పదిదినములు బలమయిన రోగములకు యిచ్చేది.

అల్లపురసములో యీ ద్రావకం పుచ్చుకొంటే పిత్తవాయు-
పిత్తం, అరోచకములు మానును.

లఘుబిల్వాది లేహ్యము.

బిల్వవేళ్ళు	పలం	రం	సుగంధపాలవేళ్ళు	పలం
వెలగవేళ్ళు	,,	రం	పులుగుడువేళ్ళు	,,
సీమవట్టివేళ్ళు	,,	గ		

వైద్య శాస్త్రము.

౧౨౫

ఇవిలన్ని వలియగొట్టియొక పెద్దకుండలో వేసి ౧౬ పళ్ళ శుద్ధజలముతో
సిఠోడశ భాగముగా కషాయముచేయుకొని,

తర్వాత.

గుంటగలగరసం	నవటాకురసం
నేలపుసిరికరసం	బిల్వాకురసం
తొక్కెళ్ళాకురసం	దొండాకురసం
నూగుదోసాకురసం	కామంచిటకురసం
బొక్కినాకురసం	

ఈరసములన్నియుపై కషాయముతో బోసిగణాధిపతిపూజ జేసి పో
య్యిమీద బెట్టిమంట వేసేది. మంట వేసే సమయములో.

శొంతి	వరహాయెత్తు	౧	పచ్చకర్పూరము	వరహాయెత్తు	౧
తెల్లమిర్యాలు	"	౧	ఏలకులు	"	౧
నాగ కేసరాలు	"	౧	జిలకర	"	౧
అతిమధురము	"	౧	గోరోజనము	"	౧
శ్రీగంధపు చెక్కపొడి	"	౨	జటామాంసి	"	౧
గసగసాలు	"	౨	పిప్పళ్ళు	"	౧
కుంకుమపువ్వు	"	౧			

ఈదినుసులన్ని చూర్ణముచేసి వస్త్రకాళితముచేసికొని గసగసాలు,
కుంకుమపువ్వు, పచ్చకర్పూరము, గోరోజనముయివి వేరుగా ఆవుపాలతో
నూరుకొని కషాయంపసురులున్న పెద్ద బాణలిలో బోసి యొకటిన్నర సేరు
చీనా చెక్కర అందులో బోసి పోయ్యిమీద వుంచి మంట వేసి పాకముచూచు
కొని పైన చూర్ణముబోసి కలియ బెట్టుతూ కుంకుమపువ్వు కలిసిన ముద్ద అందు
లో వేసి నెయ్యి పదిపలాలు, తేనె అయిదుపలాలు బోసి లేహ్యపక్వముచేసి
పూటకు గచ్చ కాయప్రమాణము రేపుమాపుపుచ్చుకునేది.

ఇందుకు తీరేవ్యాధులు.

అగ్నిమాంధ్యము, అన్న ద్వేషము, కడుపుపుబ్బరములు, పిత్తజ్వ
రము, పిత్తపాండువులు. పిత్తలజ్జీర్ణములు తీరును. ఇచ్చాపత్యము.

మేహ వెట్ట, మేహవ్రణములు, కాళ్ళు చేతులు పట్లు మొదలైనవాటికి
పరింగాది లేహ్యము.

ఆవుపాలులో శుద్ధి జేసి { పలం ౧౫ చిత్రమూలం వేరుపట్టి పలం ౦
పరంగి చెక్క--
పెన్నేరుగడ్డ ,, ౪ నేలగొలిమిడిసమూలం ,, ౪
సుగంధపాల వేళ్ళు ,, ౪
ఇవిలన్ని దంచి చూర్ణము చేసి వస్త్ర కాళితము జేసి,

తర్వాత,

ఇవిదినసు 1-కి కాలుపలం.

శొంఠి	చల్వమిర్యాలు
సన్నపిప్పళ్ళు	జాజికాయ
మిర్యాలు	జాపత్రి
నెల్లి కాయలు	లవంగాలు
జాజికాయలు	సన్న రాష్ట్రం
అతిమధురం	వాయిలవంగాలు
తాళిశపత్రి	జటామాంసి
చంగల్వకోష్ఠం	కురాసాని
ఏలకులు	

ఈదినుసులన్ని చూర్ణము జేసి వస్త్ర కాళితం జేసిపై ముత్యం కల్పకొని.

తర్వాత.

ఒక బాణలిగాని చట్టిగాని పొయ్యిమీద బెట్టిచీనాచ క్కెర ౧౫ ప
లుపోసి పాకంబట్టి ఆపాకములో యీ చూర్ణము బోసి నెయ్యి ౧౫ పల
లు, తేనె ౧౫ పలాలు బోసి లేహ్యపాకము జేసికొని గణపతి పూజ జేసి --
టవొకటింటికి నెల్లి కాయ ప్రమాణం లేహ్యము రెండు పూటలు ను అర్ధ
లం, వొక మండలం పుచ్చుకొనేది.

వైదశాస్త్రము.

౧౨౭

ఇందునతీరేవ్యాధులు.

మేహవాయువులు, కాళ్ళుచేతులుసల్లు, కీళ్ళనొప్పులు, నడుమునొప్పులు, మేహకురుపులు, సవ్వాయిరోగములు, కొఱుకురోగములు, కాకరోగములు, మూలరోగము, అంగలూటీలు లింగపుట్టలు, యోనిపుట్ట, కరిమేహము, నురదరోగము, బల్లలు, వుదరబల్లలు, మహాదరము, పాండురోగము, గుల్మరోగము మొదలైనవితీరును.

ఇందుకుపత్యము.

కందిపప్పు	నంకాయ	మునగపిందెలు
పెద్దచిక్కుడుకాయ	కందగడ్డ	మునగకూర
అత్తికాయ	కాచివరుగులు	వుస్తీవరుగులు
నెల్లికాయవడియంపచ్చడి	రేగుపండ్లపచ్చడి	యెండుచింతాకు
లేతబెండకాయ	కొయ్యనోటకూర	కలవగూర
ఆవుపాలు	అన్నానికికించిత్తు నెయ్యి	మేకవుప్పంచులు
ఆబికారం	మేకమాంసం	కుందేలు
పిఱ్ఱుపిట్టలు	కొజు	

ఇవిఅనుకూలముపులుసువర్జించవలెను. వాకానొకరికిపిత్తశరీరమునకుపులుసుసూక్ష్మముగావేసుకొనేది. శయ్యాపత్యముకూడదు. పొగాకుకూడదు.

గోధుమరవనేతిలో కాల్చినఅతిరసముయివిఅనుకూలము. వేడితీర్థముదాహమునకు యాలాగునపత్యము పుచ్చుకొనవలయును.

ఫిత్తవాయువులు, నోటనీరారడం, పిత్తకఫం, కడుపు

వృద్ధిరములువీటికిచూర్ణము.

అల్లం

వీసె ౧

పైనచర్మంచెక్కివేసి సెనగబేడలువలె సన్నగాబిళ్ళలుగా కత్తరించుకొనినీడలోయెండబెట్టి యెండిన తర్వాత: దంచి కాటుకవలెచూర్ణించి యూచూర్ణముపదిపలాలు.

ఇవిదినుసు 1 కి వకతులం.

శౌంఢి	పిప్పిళ్ళు
మిర్యాలు	కరక్కాయలు
నెల్లి కాయలు	తాడికాయలు
జీలకర	ధనియాలు
అతిమధురం	లవంగపట్ట
లవంగాలు	ఏలకులు
లవంగపత్రి	జాతికాయ
తాళిశపత్రి	జాపత్రి
ఒటామాంసి	మారేడివేళ్ళు
ద్రాక్ష	ఖిరూరపుకాయ

వెచ్చజేసిచూర్ణముజేసిపైన అల్లపుచూర్ణముతోకూడాకల్పించి పూటొకటింటికి కాలుతులంచూర్ణముపుచ్చుకొనేది. వ్యాధిబలముగానూ, తేలరతులంచూర్ణమువొప్పున రేపుమాపుపుచ్చుకొనేది. ఈప్రకారము రోగబలాబలముచూచుకొని అరమండలం, వొకమండలందినములుపు కొంటే,

ఇందునలీరేవ్యాధులు.

పిత్తవాయువులు, కడుపునపిత్తమంటలు, పిత్తవికారములు, నొప్పి, నీరు, గాడ్రింపులు, వెక్కిళ్ళు, వాంతి. చెవిసోట, పిత్తవృష్ణముమీదబుట్టినతలనొప్పులు, రాత్రింబగలునోటనచ్చేపిత్తకఫము, పిత్తికామెర్లు, పాండువులు మొదలైనవితీరును.

ఇందుకుపత్యము.

కండిపప్పు	పచ్చపెసల పప్పు	నెల్లి కాయపూరగాయ
నిమ్మకాయ	కిచ్చిలికాయపూరగాయ	బుడమదోసకాయప
మెంతులపులుసు	మజ్జిగపులుసు	అరటిపువ్వు
అత్తికాయ	రేలచిగుళ్ళపచ్చడి	సీకాయాకుపచ్చడి
పులిమజ్జిగ, మొదలైనవిపుపయోగించుకునేది.		

వైద్య శాస్త్రము.

౧౨౬

పిత్తము నిత్తవాయువులకు.

అల్లపురసం పడి ౪ పుదీనారసం పడి

పుల్లదానిమ్మపండ్లరసం ,, ౧ పండ్లరసం ,,

ఇవి నొక చట్టిలోబోసి చీనాచక్కెర పదిపలాలు వైనరసముబోసి పొయ్యిమీదవుంచి పాకంవచ్చేసమయమందు.

దినుసొకటింటికి ౧ పలం.

శొంఠి

పిప్పళ్ళు

మిరియాలు

జిలకర

దనియాలు

తాళిశ పత్రి

నైంధవలవణం

చూర్ణించి వైన పాకంపదునులోవేసి కలియబెట్టి తేనె నాలుగుపలాలు, నెయ్యి నాలుగుపలాలుపోసి పక్వముగాచేసికొని పూటకు గచ్చకాయప్రమాణం రేపుమాపు మండలం అనగారందినములుపుచ్చుకొనేది.

ఇందుకు యిచ్చాపత్యము. వైన చెప్పినవ్యాధులు నివారణమౌను.

కల్లుప్పు ద్రావకము.

కల్లుప్పు

పలం ౨౦

అల్లపురసం

పలం ౨౦

ఇవి రెండున్ను నొకపీంగాణిలోబోసి కలియబెట్టి పదిదినములు యెండబెట్టి,

ఆవల,

ఈ పుష్పము నొకకుండలోబోసి బాలెమూసి మాషములో సీలమున్ను జేసి కుండసందులు తెలియకుండా సీలమున్నులుజేసి యెండబెట్టి పొయ్యిమీదబెట్టి మంటవేసి పూర్వంవలె ద్రావకందించుకొనేది.

ఈ ద్రావకము నీళ్ళలోగాని యితరమైన అనుపానములలోగాని గీతేక ౭ పూటలు పుచ్చుకొంటే శీతజ్వరం, గుల్మం, కడుపునొప్పి, అజీర్ణం, మొదలగువ్యాధులు హరించును. యిచ్చాపత్యము.

ఇంగిలీక సింధూరము.

నల్లసీసం

పలం 1

పాదరసం

పలం

పాదరసము కల్వముతోవుంచి నల్లసీసము కరిగించి పాదరస పై నపోసేది పోసి మర్దనజేసి తె పొడియనాను.

నిమ్మపండ్లరసమువిడిచి బాగామద్దించి వొక కేకడ్డిగావుండే మదయింగిలీకము నొకపలం కడ్డిమీద పై ననూరిన రసముముగాని లేప జేసి తర్వాత యినుమురాపొడి పలంకాలు, నిమ్మపండ్లరసముతోమ యింగిలీకముపై న లేపనంజేసి యెండబెట్టి.

నెల్లికాయగంధకం వరహాయెత్తు	౨౪	గౌరిపాపాణం వరహాయెత్తు	
తాళకము	” ౨౪	పాల్తుత్తం	”
మనుశిల	” ౨౪	కరియుప్పు	”

ఈ యారు సరుకులు పొడిజేసి యొక యిను పడబ్బిలో సగము బోసి యింగిలీకముగడ్డ అందుపై నబెట్టి కోడ్డిగుడ్డ తెల్లకరుపుమునగల అందుపై న ఆసగము పొడిబోసి పై న యినుముతోజేసిన నూతము ఘట్టిగ సీలమన్నులుజేసి మోకాలు లోతుగుంట్రావ్వి పొట్టుబోసి గుంటవరకు పొట్టుబోసి పొట్టుమీద సన్నటి నల్లటి యిసుకబోసి మడబ్బిపై నబెట్టి తిరుగా నల్లటియిసుకబోసి పై నపొట్టుబోసి పుతమువేళ పుతము సాంగళీతలమైన తర్వాత డబ్బియొక్క చీలమన్ను విప్పి వేసి తే యింగిలీకము బాగాకట్టి సింధూరించియుండును. ఈ సింధూరము లో నలుబై డినములు రేపుమాపు అరక్క దిబేడప్రమాణం వుచ్చుకొ

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

మేహములు ౨౦ ని, వాతరోగములున్ను, పిత్తములు ౪౦ శ్లేష్మరోగములు ౯౬ న్ను, బహుమూత్రములు ౬ న్ను, మధుమేహములున్ను, అష్టగుల్మములున్ను, కరిమేహములున్ను, కాళమేహములు గజచర్మరోగములున్ను, మేహచర్మిరోగములున్ను, సవ్వాయిలు ౧ శూలలున్ను, పాండువులు ౬ న్ను మొదలైనవి తీరును. యీసింధూ యింగిలీకగురువు యిదిసిద్ధసమ్మతము సిద్ధాదులు వ్రాపయోగపరచు సింధూరము.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౩౧

ఇందుకు పత్యము.

ఆవుపాలు	చీనాకలకండ	చీనాచక్కెర
నెయ్యి	గోధుమరవ	పాలు
అన్నం	పులగము	పెసలు
పప్పు	కందిపప్పు	

ఇవి పప్పు, బియ్యము, యిగరబెట్టి నెయ్యిబోసి కిచ్చిడిఅన్నముగా పుచ్చుకొనేది. పుప్పు, పులుసు, పొగ, లాహిరివస్తువులు కూడదు. వజ్ర దేహమాను.

కృష్ణాభకము రేకులుగావాలిచి పుల్లటిసీళ్ళలో వేసి నలుబై దినములు పూరనిచ్చియెత్తుకొని రోటిలో వేసి చూర్ణముగాదంచి అవిశాకురసాన రెండుదినములు తెల్లజిల్లేడివేళ్లరసాన రెండుదినములు మర్దించి బిళ్లజేసి మూకుటిలోబెట్టి యెండలోవుంచి యెండనిచ్చి యెండినతర్వాత పైనమూకుడుమూసి సీలమట్టిచేసి యెండబెట్టి గజంలోతు గజంవెడల్పు గుంట్రొవ్వి సగంగుంటవరకు యేడుపిడకలు పరచి యీ పిడకలమీద నాషధం పైన గుంటనిండుగా యేడుపిడకలు వేసి పుతం వేసేది, భస్మమాను. యీ భస్మం సకలౌషధములకు పుషయోగపరచుకొనేది. అరగురిగింజప్రమాణం వెన్న, నెయ్యి అనుపానంలో ౭ లేక ౯ పూటలు పుచ్చుకొంటే బహుమూత్రం, క్షయం మొదలయిన మేహన్యాయులు గుణమవును. యిచ్చాపత్యము.

అండవాయువు, లింగపుట్టి, పిత్తసీరువలన కాళ్ళువాపు,

మేహవ్రణములు మొదలైనవాటికి ఆముదము.

రసకర్పూరము పలం ౪ లవంగాలు పలం ౧

ఇవి రెండున్న కల్వములోవుంచి కాలుపలం చిట్టాముదముపోసి నాలుగు జాములు మర్దించి తిరుగా ముక్కాలుసేరు చిట్టాముదముపోసి కొకజాము బాగామర్దించి వొకదినం రవి పుతములోవుంచి యెత్తుకొని ద్రవపఱచుకొనేది, రెండవదినము అర్ధగరిటెడు పుచ్చుకొనేది, మూడవనముమొదలుకొని కాలుగరిటెడు యీ ప్రకారము నాలుగుమొదలు చుచ్చుకొనేది.

ఇందుకు తీరేవ్యాధులు.

దబావొకటింటికి కాలుమండలం పుచ్చుకొనేది. అండవాయువు
మేహవ్రణములు, పూష్ణవాయువులు, కొరుకుపుండ్లు, యోనిపుట్టలు,
వ్రణములు, దురదలు, సవ్వాయిదద్దులు మొదలైనవితిరును.

రోగముయొక్క బలాబలము తెలుసుకొని పత్యము బెట్టివలయు
రోగము బలముగావున్న పక్షమునకు పుష్ప, పులుసు లేనిపత్యము, రో-
ము స్వల్పమైతే యిచ్చాపత్యము.

వాతపిత్తశ్లేష్మజ్వరములకు కషాయము.

ఇవి దినుసువొకటింటికి అరతులం.

శొంఠి

మిర్యాలు

పిప్పళ్లు

మోడి

సన్నరాష్ట్రం

చెంగల్వకోష్ఠము

శేవ్యము

గంటుబొరంగి

వాయులవంగాలు

చేదుపొట్ల

దనియాలు

నెలవేము

పర్పాటకం

విష్ణుకాంతి

ఇవిలన్ని రోటిలో వేసికొట్టి నాలుగు భాగములుగాజేసి వో-
ము కషాయముబెట్టి యిరుపూటలున్ను పుచ్చుకొనేది.

సన్నపిప్పళ్లు వెచ్చజేసి చూర్ణముజేసి మాడయెత్తుచూర్ణము
యములోవేసి దమ్మిడియెత్తు తేనెబోసి పుచ్చుకొనేది.

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

వాతజ్వరము, పిత్తజ్వరము, శ్లేష్మజ్వరము, సీతశజ్వరములు.

ఇందుకు పత్యము.

ండిపప్పు

వంకాయ

మునగకాయ

య్యోటకూర

మిరియాలుచారు

వైద శాస్త్రము.

౧౨౩

ఇవి పుచ్చుకొనేది, పులును సూక్ష్మముగా చేర్చుకొనేది, మూడు దినములు ఆరుపూటలుగాని బలమైన జ్వరాలకు పదిపూటలు అయిదు దినములు యిచ్చేది, అన్నహితము లేనిపక్షమునకు గోధుమరవ గంజి యివ్వవచ్చును, అన్నము పునఃపాకము జేసి యిచ్చేది.

ఇంగిలీక మైనము.

వలాందయింగిలీకము   పలం ౧   పలుకుసాంబ్రాణి   పలం ౧
హారతికర్పూరము   ,, ౧

ఇవిమూడున్న కల్వములో వేసుకొని మైనమయ్యేవరకు మర్చిం చేది, యీమైనము డబ్బియందుంచుకొని గురిగింజ ప్రమాణము మాత్ర పుచ్చుకొంటే పూష్ణవాయువు, బేదులు, అజీర్ణ బేదులు వాంతిబేదులు, పుబ్బరములు మొదలయినవి మానును, ఇచ్చాపత్యం.

శిరోవాయు సకల పిత్తములకు తైలం.

లేతఁకాయసీళ్ళు	పడి	౧	అగరుగంధపుచెక్క	వరహ	౧
ఆవుపాలు	,,	౧	ఏలకులు	,,	౧
నువ్వులనూనె	,,	౧	లవంగాలు	,,	౧
అతిమధురం వరహయెత్తు	౧		వెలగవేళ్ళు	,,	౧
కుంకుమపువ్వు	,,	౧	తెల్లగెడ్డలు	,,	౧
చెంగల్వకోష్ఠం	,,	౧	కటుకరోహణి	,,	౧
శ్రీగంధం	,,	౧	సుగంధపాల	,,	౧
జటామాంసి	,,	౧	కిట్టిగడ్డలు	,,	౧
చంపకపుష్పం	,,	౧	పునుగు	,,	౧
జాజికాయ	,,	౧	పచ్చకర్పూరం	,,	౧

ఈదినుసులన్నిటిని ఁకాయసీళ్ళతో మర్చించి పైననూనెలోకలిపి న్యాయమీదవుంచి నెమ్మదిగామంటవేసి పక్వముగాకాచి వడియగట్టుకొని జాడిలోగాని బుడ్డిలోగాని వుంచి కారుకు వేసి భద్రంజేసి పెట్టుకొని శిరస్సు మొదలుకొనిపాదములవరకు రాచుకొని సీకాయతోన్నానంచేస్తూవచ్చేది.

ఇందుకు తీరువ్యాధులు.

కాకలు, దేహమంటలు, కండ్లుమంటలు, కాళ్ళుచేతులు మంటలు. నేత్రరోగములు, నోటనీరు, రొమ్ములోమంటలు, శిరోవాయువులు, పి వాయువులు, విదాహములు, మేహరోగములు, నాభియందువూష్ణవాయువులు, నేత్రమబ్బులు మొదలైనరోగములు తీరును, కండ్లుచల్లబోను, దేహముచల్లనై కాంతిగలుగును, వెంట్రుకలు తుమ్మెదలవలెనల్లగిలియుండును.

ఈతైలముమండలం అనగా ౪౦ దినములు స్నానముజేసినట్లులై పైనజెప్పిన వ్యాధులన్ని మానును, తైలం మునిగేటప్పుడు వాతపదార్థములు కూడదు.

ఇందుకు పత్యము.

కందిపప్పు	పెసలపప్పు	అల్లంపచ్చడి
కందగెడ్డ	మునగపిండెలు	అరటిపిండెలు
రేగువడియములు	లేతబెండకాయ	కొయ్యతోరకూర
గోధుమరవ	చీనాచక్కెర	పాయసము
ఆవుపాలు	అత్తికాయ	కిచ్చిలికాయపూరగాయ
ఆవునెయ్యి	నెల్లికాయవడియము	

ఈవస్తువులుపుచ్చుకొనేది, వేడినీరు దాహముపుచ్చుకొనేది, శయనపత్యము కూడదు.

అస్త్రీగతజ్వరము, పూష్ణం, మేహం, అక్షరములు వీటికిఘృతం.

ఇవిదినుసు ౧-కి పలం ౧

పొన్నగంటివేళ్ళు
వెలగవేళ్ళు
చిర్రికూరవేళ్ళు

వట్టివేరు
గరికవేళ్ళు

ఆవుపాలుతోమర్చించి రెండుపళ్ళునెయ్యిలోకలిపి జాజికాయ, మిశూరము చక్కెర ముక్కలుపలం యివి పొడిజేసి నెయ్యిలో

వైద శాస్త్రము.

౧౩౫

పిపర్వముగా కాచి వడియగట్టి కాలుగరిటె నెయ్యిపుచ్చుకొనేది, పై నరోగములు మానును.

చిన్నబిడ్డలకు నల్ల గావుండే వాపుతోగూడిన కరప్పాణి, యెఱ్ఱగావుండే మొదలైన కరప్పాణి.

చిట్టాముదము పలం ౧౨ బొక్కినాకురసం పలం ౧౨
సారకూరాకురసం ,, ౮

వీటిరసములు దినునువాకటికినవటాకు.

కెలగఆకురసము నల్లపుప్పిఆకురసం
కెమామిడిఆకురసం బిల్వాఆకురసం
గంగిరావిఆకురసం గంగిరావికాయరసం

ఇవిదినుసు ౧-కి ౨ పలాలు.

పెద్దనూని వేరు చెక్క అడవిచిక్కుడు
కన్నెకుమారి సుగంధపాల వేళ్ళు

ఇవిదినుసు ౧-కి ౨ పలములు.

తమలపాకుతోడిమెలు బొంత జెముడుచిగుళ్ళు
కుప్పంటాకుచిగుళ్ళు కుప్పంటివేళ్ళు
మారేడివేళ్ళు తుమ్మఆకులు

తర్వాత.

ఇవిదినుసు ౧-కి పలం ౪.

తాళిశపత్రి లనంగం
భారంగి చెంగల్వకోష్ఠం
అక్కలకట్టి యేలకులు
అతిమధురం నల్లజిలకర
తెల్లగెడ్డలు తాటిబెల్లంకాలుపలం

ఇవిదినుసు ౧-కి వకవరహాయెత్తు.

జాపత్ర

జాజికాయ

కురాసానివోమం

అన్ని ఆముదములో వేసికాచి పాగుపదం చూచుకొని దింపుకొ
చిన్న బిడ్డలకు నాలుకయందు తడుపుతూవస్తే మాంద్యములు, కర-
ణులు, గజ్జి, సారి, వాయువురోగములు మానును.

స్త్రీలుగర్భము ధరించివుండే కాలములో మెల్లగరిటెలో స
ముదం పుచ్చుకొంటే ప్రసవించినతర్వాత బిడ్డకు మాంద్యగుణం, వా-
వాయువులు మొదలైనవి రానేరదు.

ఇంకా పెద్దవారలున్న యీ ఆముదం మంచి పెద్దగరిటెపుచ్చు-
టూ దినంమాడ్చి దినం కాలుగరిటె పడియెదు దినములు పుచ్చుకొ
పూజ్యవాయువులు తీరును, మలబద్ధకములు హరించును, కాకరోగము
చెల్లినబంధనొప్పులు, గుల్మరోగములు మొదలైనవి కుష్మరోగముల-
డలు, మొదలైనవి హరించును, వ్యాధియెరిగిపత్యం.

చిన్నవయస్సు గలిగిన బిడ్డలకు గలిగే వాతవాయువు రోగము.
శుద్ధమగు చిట్టాముదము సేరు ౧ కాచియాకురసం

ఇవిదినుసు ౧-కి ౫ పలాలు.

గచ్చాకు

బుడ్డబెడుస

మిరపగుండ

మునగ వేరుపట్ట

బిల్వం

పుప్పిరికు

ఇవి అన్ని వేసి కాచి దించుకొని వడియగట్టుకొని పూటప-
పుచ్చుకొంటే వాయువులు, మందవాయువులు, గర్భవాయువుమా-
2 లేక తొమ్మిదిపూటలు పుచ్చుకొనేది, యిచ్చావత్యము.

చిన్నబిడ్డలకు మాంద్యనూనె.

చిట్టాముదం

పలం ౧౦

మునగ వేరుపట్ట

పల

తెల్లపూలరసము యివిఅన్ని మర్చించి పైన దానిలోవేసి

య్యమిదబెట్టి,

వైద శాస్త్రము.

౧౩౭

చిన్న బిడ్డలకుమాద్యం అజామోదం.

అజామోదం

నిర్దుండి

కంటకములు

శొంఠి

పిప్ప-ళ్ళు

మిర్యాలు

యేలములు

కురాసానివోమం

జిలకర

అతిమధురం

పరంగిచెక్క

సన్న రాష్ట్రం

దుంపరాష్ట్రం

కారోగబియ్యం

ఇవి అన్ని సమం వెచ్చ జేసి చూర్ణము జేసి యిస్తూన స్త్రీమాంద్యములు బిడ్డకుయిస్తే సకలరోగములకు యిచ్చిన యీ శాస్త్రమందు అనుపాసము లోయిస్తే పైన చెప్పిన ప్రకారము రోగములన్నిమానును, ఇచ్చాపత్యం.

కాలాగ్నిరుద్రభైరవిరసం.

పాదరసభస్మం

లోహభస్మం

వైక్రాంతభస్మం

స్వర్ణభస్మం

సరిగెవెండిభస్మం

ముత్యభస్మం

తామ్రభస్మం

కాంతసింధూరం

ఇవిఅన్ని సమభాగములుగాకూర్చి అల్లపు రసముతో మూడు దినములు మర్దించేది, గుంటగలగరాకు రసముతో మూడుదినములు మర్దన, చిత్రమూలరసముతో మూడుదినములు మర్దనజేసి గురిగింజప్రమాణము తేనెలో ౩ ౭ ౯ పూటలుయిచ్చేది.

మరిన్ని,

సన్నపిప్పళ్ళు వెచ్చజేసి చూర్ణించి యీచూర్ణమున్ను తేనెమిశ్రముచేసి పుచ్చుకొంటె.

ఇందుకుతీ నేవ్యాధులు.

మూలరోగములు, అజీర్ణములు, అన్న ద్వేషము, మేహజ్వరము
అనుపానములలోయి స్త్రేగహణి బేదులు, పాండువలు, విష పాండుజ్వరము
మహా వాతములు, తెలుపు, పసిమిరోగములు, మేహపొడలు, బహు
మూత్రము, మధుమేహము మొదలైనరోగములను హరించి దేహరోగ్య-
గలుగజేయును, దేహపుష్టి గలుగును, దేహముబంగారుచాయగానుండు.

ఇందుకు పత్యము లేదు.

గడుపై నవ్యాధులకు పత్యములుగు రైరిగి దేహబలాబలము చూ-
కొని పత్యముంచవలెను.

చిత్తామణిరసం.

ఈవస్తువులు దినుసు ౧-కి పలం 1.

శుద్ధిజేసినపత్రతాళకం
సవ్వీరం
శంఖుపాషాణభస్మం
గౌరిపాషాణభస్మం
ఇంగిలీకభస్మం
పాదరసభస్మం
అన్న భేది
పటికారభస్మం
పాలతు త్తభస్మం
వూనీరుసున్నం
కల్లుప్పుభస్మం
వెలిగారభస్మం
ఇందుప్పు

అయతామ్రసింధూరం
రక్తమనుశిల
లవంగం
నీలకులు
త్రిఫలాలు
అగరుగంధపుచెక్కపొడి
దేవదారు
వోమం
చెంగల్వకొప్పం
నాగ కేసరాలు
విష్ణుక్రాంతం
కురాసానివోమం
కటుక రోహిణి

జాజికాయ

ద్రాక్ష

అతిమధురం

నవాచారం

పచ్చకర్పూరం

జాపత్రి

ఖర్జూరపుకాయ

తెల్లగడ్డలు

త్రికటుకం

శుద్ధిజేసిన నేపాళపప్పు

ఈదినుసులలో శుద్ధిజేయవలసినవస్తువులు శుద్ధిజేసుకొని వెచ్చజేయవలసిన సరుకులు బంగారుచాయగా వేంచుకొని చూర్ణముజేసుకొని అన్ని సరుకులున్న వొకటిగాచేర్చి పచ్చపూలుపూసే గుంటగలగ రాకురసముతో ౭ దినములు మర్దించి వావిలాకుసముతో ౭ దినములు మర్దన, విష్ణుక్రాంత రసముతో ౭ దినములు మర్దన, నల్లతులసిరసముతో వొకదినము మర్దించి పెసరిగింజప్రమాణము మాత్రలుచేసి డబ్బిలోవుంచుకొని, దేవిపూజ, శివ పూజ, మహాగణపతిపూజజేసి మాషముతోచేసిన వడలు, పప్పు, పరమాన్నము, వడపప్పు, పానకము, అన్నముమొదలైన నైవేద్యములు సమర్పించి ధూపదీపగంధపుష్పాక్షత కుంకుమమొదలైనవిన్ని వామాచార పద్ధతి మేళవాద్యములు జయజయశబ్దములతో అమ్మవారిని పూజించి యీదివ్యోషధము సిద్ధికావలెనని దేవినిధ్యానించి పెద్దలుపేదలకు అన్నదానముచేసి యొకమాత్ర యీదిగువ కనుపరచిన అనుపానములలో యిచ్చేది, వెట్టరోగములకు,

పచ్చకర్పూరం	వరహాయెత్తు	౨	పైడితంగేడిపూలు	వరహాయెత్తు	౨
చల్వమిఠ్యాలు	"	౨	సాలామిశిరి	"	౨
రాతినార	"	౨			

ఇవిఅన్ని చూర్ణముజేసి యీచూర్ణములకు చీనాకలకండ పొడి మిశ్రమముచేసి పూటకు వొక వరహాయెత్తు చూర్ణము యెత్తుకొని యీ చూర్ణములో పైన చెప్పినమాత్ర కల్పుకొని పుచ్చుకొనేది.

రక్తక్షయ, శ్వాసకాసలకు తామరపువ్వుల కషాయములో యిచ్చేది, అండవాయువులకు పులుగుడుచెట్టుచూర్ణము రెండున్ను చేర్చి యీ మాత్రఅందులోకలిపి పుచ్చుకొనేది.

మరిన్ని.

శ్వాసకాసలకు గుంటగలగరాకు రసములో యీమాత్ర కలిపి చ్చుకొనేది పొరలుపుండేకన్నులు, దుర్బాంసము పెరిగినకన్నులకు, యె టిపటలము తెల్లటిపొరకంటిలో పూలుకన్నులు, యెరుపుకన్ను, దురదకన్ను నీరుకారడం, గుడ్డికన్ను యీలాటిరోగములకు గుంటగలగరాకు రసముతో నిమ్మపండ్ల రసముతో వొకమాత్రచాదికలికము వేస్తూ వచ్చేది. నేత్రరో ములుహరించును, మూలగ్రహణులకు చక్కెరతోగాని, అరటిపూలు దు రసంపిండుకొనిగాని త్రిఫలకషాయముతోగాని వొకమాత్రపుచ్చుకొనే కామిలాశోభరోగములకు ఆవుపంచితములో మాత్రలుయిచ్చేది, విష తమునకు వేపాకు, తాడికాయలు, మిర్చాలు, శొంఠియిచ్చేర్చి యిందు వొకమాత్రమిశ్రపరచి యిచ్చేది, సుఖజన్నికి అల్లపురసములో యిచ్చేది. జ్వరదాహమునకు చక్కెరతోఇచ్చేది అరవైనాలుగు విషములకు యీ మాత్ర నిమ్మపండ్ల రసాన చాదిపూసేది, తేలుకఱచినతావు కొకమా నీళ్ళతోచాదివేసేది, కలికంవేసేది, లోజ్వరాలకు అనగా అస్తగతజ్వర లకు పెరుగులో యిచ్చేది, వరసజ్వరములకు బుడ్డకాకర కషాయములో యిచ్చేది, పిత్తశేష్మమునకు అల్లపురసములో యివ్వవలెను, యెన నాలుగు వాయువులకు పులిమిరిచెక్కరసములో కఫాలకుష్ఠం, గ్రం శూలరోగము, కఠినవిషము, కొన్నివిషములు, నోటనీరుకారడం, వీట త్రిగడుకంచూర్ణములో యీమాత్రమిళితము జేసియిచ్చేది.

పెట్టుప్పుద్రావకం.

పదిదీక్షలైనలేక అయిదుదీక్షలైనా; తీరుమానించియుండే
శూరేకారం పలం ౧౦ పటికారం పలం

ఇవిరెండున్న వొక పెద్దదుత్తలోవేసి బాలెమూసి పొయ్యిమి బెట్టి బాలెద్రావకం దించుకొనేది, యీద్రావకము చల్లటినీళ్లతోగాని అల్లపురసములోగాని పదిచుక్కలువేసి మూడుపూటలు యిచ్చేది.

ఇందునతీరేవ్యాధులు.

కడుపునొప్పులు, శూలలు, పిత్తవాయువులు, కడుపులోమంటలు మొదలైనవ్యాధులు తీరును, ఇందుకు యిచ్చాపత్యము.

వైద్యశాస్త్రము.

౧౪౧

శంఖుద్రావకము.

నారేకారం	పలం	౧౦	పుత్రరేణిపుష్ప	పలం	౧
ఎటికారం	"	౧౦	యవాక్షారం	"	౧
ఖుభస్మం	"	౧౦	వెలిగారం	"	౧
జుష్ప	"	౧	పలుకుసాంబ్రాణి	"	౧
రియుష్ప	"	౧	అష్టాకారం	"	౧
వాక్షారం	"	౧	ఆకు జెముడుపట్టతోతీసినపుష్ప	"	౧
బ్జాకారం	"	౧			

ఇవిఅన్ని నిమ్మపండ్లరసములో మర్దించి, నొకకుండలో వేసి బాలెమూ
ద్రావకంతీసికొనేడి, యీద్రావకముమిక్కిలి కారముగలిగి వేగముగల
గా నుండును. రూపాయయెత్తురం భాగముచల్లనినీళ్లలో వేసి ౧౨ పూట
లులేక ౧౦ దినములు ౨ పూటలు సేవించిన పక్షమునకు,

ఇందుకుతీరేవ్యాధులు,

గుల్మములు, స్త్రీహవాధులు, బల్లలు, కడుపునొప్పులు, రొమ్మనొప్పు
లుపిత్తశూలలు, రొమ్మనమూసుకొనే రుద్రవాయువు, పిత్తవికారములు
మూత్రంకట్టుమూత్ర ద్వారమునుంచి శుద్ధపడడము మాత్రద్వారమునం
పకల్లుబిగించుకొనికడుపుపుబ్బరములు యివియన్ని పటాపంచలై పోవును.

అల్లపురసముకాలు పలములో పలంసీళ్ళుబోసి యీద్రావకం అయి
చుక్కలు వేసిపుచ్చుకొంటే కడుపులోపిత్తవాయువు మంటలు, రొమ్మ
ంతమందున కఫంకట్టడం, రుద్రవాయువు హరించును, యిచ్చాపత్యము

అష్టగుల్మములు, దశవాయువులకు, కాసశ్వాస. స్త్రీహరోగము. నీ
ల్ల, మహాదరము, క్రిందికడుపువాపు, మందారకాశము, మాంసబల్ల
శ్లేష్మరోగము కున్నవెరిపుచ్చకాయ రసములోయిచ్చేడి.

ఈమాత్రనీళ్లలో కలిపిపాదమునకు పూసినడిస్తే నొప్పివుండనేరదు.
నారేకులోపై బొషధం బెట్టిరక్షగట్టి తేశ్వాసములోపలస్థంభించును.

ఈ ఔషధమునకు యిచ్చాపత్యము కొన్ని వ్యాధులకు కఠినరోగములు, చెడుగుణముగలిగిన రోగములకు మొండిరోగములకు బలమైనవ్యాధులకు తగుమైన పత్యము బెట్టవలెను.

మరీచిద్రావకము.

మిర్యాలు	నీశె	౧	శ్శొంత	పలం
సన్నరాష్ట్రం	పలం	౧		

ఇవిఅన్నిసలియగొట్టి వొకకుండలో వేసి ౧౨ సేళ్లుమంచిజలము అయిదు దినములు పూరనిచ్చి పొయ్యిమీదవంచి అంబికాయంత్రద్రావకము దించుకొనేది, అంబికా యంత్రమనగా సారాయిబట్టి ద్రావకము దించుకొనేది.

ఈద్రావకము పలిమెడుచల్లని నీళ్ళలో పదిబొట్లుద్రావకంవేసి చ్చుకొంటే తక్షణమేశీతలాన్ని హరించుముని విదళించిశరీరమునకు ముగలుగునుకె లేకగిపూటలు పుచ్చుకొన్న,

ఇందునతీరేవ్యాధులు,

కడుపునొప్పులు, జ్వరములు, రొమ్మనొప్పులు, నాతం, వాయువైకఫంకలిగించెవాయువులుమూర్ఛవాయువులు, చలిజ్వరములు, దేహద్యంతమునొప్పులు, మందము, ఆజీర్ణములు, మాంద్యగణములు, చెవి అజీర్ణ బేదులు, మంద బేదులు, కడుపుబ్బరములు మొదలైనవియీ రోగములకు పెద్దవాండ్లకుచిన్నవాండ్లకువుపయోగించుకొనేది, యింక యిచ్చాపత్యము.

సహదేవి రసాయనము.

గొలిమిడిఆకురసం	నీశె	1	ఆవుపాలు	సే
సన్నపల్లెరాకురసం	"	1	నెయ్యి	పల
కామంచిఆకురసం	"	1	చీనాచక్కెర	"

వైద శాస్త్రము.

౧౪౩

తత్వాత్.

ఇవిదినుసుగకిగవరహలయెత్తుఅనగాఅరపలం.

అతిమధురం	యేలకులు
అశ్వగంధి వేరు	దోసవిత్తనాలు
తామరవిత్తులపప్పు	పిప్పళ్ళు
శ్రీగంధపుచక్కపొడి	తుంగము సైలు
కాశినవిత్తులు	మునగవిత్తులు
అమృతసంజీవితీగె	

ఇవిఅన్ని చూర్ణించిపై నరసములో వేసి పాగుపదంవచ్చేవరకుకనిపెట్టి పాకముగాకాచి నెయ్యి విడిపించిర సాయనపక్వముగాదించుకొని చిన్న పొన్న కాయ ప్రమాణం రేపుమాపు మండలంఅనగారందినములుపుచ్చుకొంటే,

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

పమేహము, మూత్రకృచ్ఛలు, పూష్టబేదులు, ఎముకలోనుండే కాలుర క్తకుసు మరోగములు, పురాతనజ్వరములుతీరును.

ఇందుకుపత్యము.

చచ్చపెసలపప్పు	కందిపప్పు	ఉద్దిపప్పువడలు
కమాంసం	ఆవునెయ్యి	ఆవుపాలు
పుపెఱుగు	గోధుమపిండిపదార్థము	

అరటిపూత మొదలైనతీపుపదార్థములుపుచ్చుకొనేది, పులుసువర్జం,

చిత్రమూలర సాయనం,
ఇవిదినుసుగకిగం పలాల.

చిత్రమూలపు వేరుపట్ట	రసమూలము
దొండ వేరు	కానుగ వేరు
పొన్న వేరు	మునగ వేరుపట్ట

తెల్లగలిజేరి వేరు
కరి వేపాకువీ శెలు

అరిగి మామిడి వేరు

కలశమందు ౧౪ సేర్ల నీళ్ళు బోసి యీ వేళ్ళు అన్ని చిన్నముక్కలుగా
కొట్టి పదహారు షోడశ భాగముగా కాచి యిందులో ౩౦ పలాలు తాటి బెల్ల
తేనె అర్థ శేరు విడిపించి సాగు పదము చూచుకొని,

ఇందులో,

ఇవిదినుసుగకి ౨ పలాలు.

త్రికటుకం

ఇందుప్పు

జిలకర

ఓమం

ఇంగువ

పొట్టుతీసిన తెల్ల గెడ్డలు

అన్ని పొడిజేసి పైన పాకములో వేసి కలియ బెట్టి పూటకు నొక
లువరహా యెత్తుకాలు మండలం అనగా ౧౦ దినములు పుచ్చుకొంటే.

ఇందుకు తీరే వ్యాధులు

గుండెనొప్పులు, రక్తరోగము, శోఫలు, పాండువలు, అగ్ని
ద్యములు, స్త్రీహావ్యాధులు, వాయువు, వాంతులు, దోషములు యి
ను, యిందుకు యిచ్చాపత్యము,

గంధకర సాయనం,

శుద్ధి చేసిన నెల్లి కాయగంధకం పలములు ౬

ఇవిదినుసుగకి పలం అనగా ౨౪ వరహా యెత్తు.

శొంఠి

మిర్యాలు

పిప్పళ్ళు

తగర విత్తులు

చిత్రమూలం

కార్ బోగ బియ్యం

ఇవి చూర్ణించి యీ చూర్ణమును పైన గంధకం, పొడి వేసి
దున్న నొకటిగా కలుపుకొని యెత్తించి యీ చూర్ణము వరహా

వైద్య శాస్త్రము.

౧౪౫

చూర్ణమునుగంధక చూర్ణము నొక్కొకటికొకఱరహాయెత్తునొప్పున, ఇం దులోచ క్కెరకల్పుకొని పుచ్చుకొనేది.

మఱిన్ని.

చక్కెర పడిపేను పలాలు పాకముచేసి యీపాకములో గంధక చూర్ణము పైన నస్తుప్రలచూర్ణముబోసి పాకపదునులో నెయ్యి ౨ పలా లు, తేనె రెండుపలాలుగూర్చి పుచ్చుకొంటే.

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

మేహవ్రణములు, అంగలూటీలు, లింగపట్టలు, కరిమేహం, గజ్జి, మరదలు, కొఱుకు, సవ్వాయిలు, పూష్ణం మొదలైనవిన్ని గ్రహణిభేదు లునుతీరును.

ఇందుకు పత్యము.

పాలులన్నము యివిపుచ్చుకొనేది. మేకమాంసం పుచ్చుకొనవచ్చును.

పరంగిపట్ట రసాయనము.

పరంగిచక్క

పలం ౩

నల్లపుప్పి వేరుపట్ట

పలం 3

శొంటి

పిప్పళ్ళు

మిర్యాలు

వోమం

వాయిలవంగాలు

జిలకర్ర

నల్లజిలకర్ర

తెల్లపుప్పి వేరుపట్ట

ఇవిదినుస్సు ౧- కి కాలుపలంవంతున

ఇవిలన్ని చూర్ణించి వస్త్రఘాతితంజేసి చక్కెర గి పలాలు పాత్ర లోపేసిపాకంచేసేటప్పుడు పైనచూర్ణముబోసి నెయ్యి గి పలాలు, తేనెప ది పలాలుబోసి రసాయన పక్వంచూచి దించుకొని పూటకు పొన్నకా యప్రమాణం పుచ్చుకొనేది. పూష్ణవాయువులు, నొప్పులు మొదలైనవి తీరును. ఇందుకు ఇచ్చాపత్యము.

మేహదగ్గులు, ఉబ్బుసములకు, పిప్పల్యాది రసాయనము.

శుద్ధిజేసినసన్నపిప్పళ్ళు, పలంగి, ధనియాలుపలం ౧, అడ్డసరపువే ళ్లు, పలం ౨, జిలకర్రపలంగి, నూగుదోసవేళ్లుపలం ౨, అతిమధురంపలంగి ముష్టుపళ్లుపలం ౨, సన్నరాష్టంపలంగి, చిత్రమూలపలం ౧, వంగంప లంగి, శొంఠిపలంగి, బాజికాయపలం 1, మిర్యాలుపలంగి, జాపత్రిపలం, తాళిశపత్రిపలం, యేలకులుపలం, చంగల్వకోష్ఠంపలంగి, లవంగపట్ట పలం 1.

ఈవస్తువులు వేంచవలసినవి వేచి అన్నియొకటిగాకొట్టి చూముచేసి వస్త్రభూళితముచేసి తర్వాత చీనాచక్కెర పదిపలాలు, చట్టిలబోసి ఆవుపాలు రెండుశేరులుబోసి పాకముగాకలియబెట్టేది. పాకంవచ్చెటప్పుడు పైనచూర్ణము పాకములోబోసి కలియబెట్టుతూ పాగుసమయి మందు నెయ్యివొక సేరు; తేనెరెండు శేరులుబోసి రసాయనపక్వముగావదిచుకొని గణపతిపూజజేసి పూటవకటింటికి నెల్లికాయ ప్రమాణం హ్యముపుచ్చుకొనేది. రేపుమాపు పుచ్చుకొనేది కాలుమండలం, అర్ధడలం, మండలం దినములు పుచ్చుకొనేది.

ఈరసాయనముతోకూడా పగడసున్నము, ముత్యభస్మము, మిపఱచుకొని పుచ్చుకొనేది.

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

వాతపిత్తక్షయములు, మేహక్షయములు, పాండుక్షయములు క్షయములు, వూష్ణంమీద కలిగినదగ్గులు, కఫక్షయములు, ఉబ్బసములు మొదలైనవి తీరును.

ఇందుకు పత్యము.

కందిపప్పు
మునగకాయ
కలకూర
పురపిట్టలు
అరటిపువ్వు

లేతవంకాయ
కొయ్యతోటకూర
మేకమాంసం
కాజు
పెద్దచిక్కుడుకాయ

కందగడ్డ
అత్తికాయ
మేకపుప్పూచులు
కుందేటిమాంసం
ఆవుపాలు

పండ్ల, కాచినబీరకాయ నీరువత్తినపొట్లకాయకూర ఆవునెయ్యి యుక్తాయుక్తము చూచుకొని ఆవుమజ్జిగె, వేడినీరుదాహముయి అనుకూలము యీపదార్థముచేర్చుకొననలెను. పులుసుకూడదు. పిత్తబేహులకుపాతచింతాకు, నెల్లివడియము పాతకిచ్చిడికాయపూరగాయివిచేర్చుకోవచ్చును. పొగాకుకూడదు. పైనజెప్పినరోగములుతీరును. లాపిషి వస్తువులుకూడదు.

మేహంతక రసాయనం.

జేసిన పరంగిచ

వస్త్రభూళితం

పలం ౧౫

సుగంధపాలనలుపు

పలం

చేసినచు

వైద్య శాస్త్రము.

౧౪౭

పెన్నేరుగడ్డ శుద్ధిజేసినది ,, గి కన్నెకుమారిగడ్డ ,, గి
భూచక్రగడ్డ ,, గి

ఇవిలన్ని చూర్ణించి వస్త్రాఘాలితంచేసి పరంగిచెక్క- చూర్ణము
తోకల్పుకొని.

తర్వాత.

ఇవి దినుసు ౧ కి ౧ పలం.

అతిమధురము	అక్కలకర్ర
భారంగి	సన్న రాష్ట్రం
తాళిశపత్రి	లవంగం
యేలకులు	జాజికాయ
జాపత్రి	నాగ కేసరాలు
లవంగపట్ట	జటామాంసి
తక్కోలం	తామరగడ్డ
యెఱ్ఱ అల్లిగడ్డలు	శ్రీగంధపుచెక్క
వడ్లి వేళ్ళు	త్రికటుకం
అఫలాలు	శేవ్యం
గజపిప్పళ్ళు	వెలగ వేళ్ళు.

ఇవి దినుసు ౧ కి ౧ పలం నంతున.

అన్ని చూర్ణము జేసివస్త్రాఘాలితంచేసి పైనచూర్ణములో కల్పుకొని.

ఇవి దినుసు ౧ కి ౫ పలం.

ఖడ్జూరపుకాయ	ద్రాక్ష
బాదంపప్పు	సారపప్పు
గసగసాలు	

ఇవి అన్న ఆవుపాలుతో నూరుకొని ముద్దజేసికొని,

తర్వాత.

పచ్చకర్పూరము	వరహా	౨౪	అపరంజిబంగారురవరేకులు	౨౪
కుంకుమపువ్వు	,,	౨౪	మలాం వెండిరేకులు	,, ౨౪
గోరోజనం	,,	౨౪	కాంతసింధూరము	,, ౨౪
అయసింధూరము	,,	౨౪	యేలకాయలోని విత్తనములు	౨౪

ఒకపాత్రలో రెండుపళ్ళుపాలు ఒకపడ పన్నిరున్నబోళి యిందు లో చీనా కలకండ వకపీ శేవేసి పొయ్యిమీదవుంచి పాగుపదములో వైన చూర్ణముబోసి.

ద్రాక్ష.

గసగసాలు

ఖడ్గారము

కుంకుమపువ్వు

ఈనాలుగు సరుకులున్ను నూరి ముద్దచేసి కలియబెట్టుచు ఆవల పచ్చకర్పూరము మొదలైన బంగారురేకులు నెయ్యిలో కరిగించిరసాయ న పాకములోబోసి నెయ్యి అరవీసె, తేనె ముక్కలువీసెబోసి యు మైన పాకముజూచి దించుకొని శివశక్తిపూజజేసి పూటకు నెల్లికాయ, మాణిరసాయనం రేపుమాపు మండలందినములు పుచ్చుకొనేది.

ఇందున తీరేవ్యాధులు

మేహములు ౨౧-న్ని, మేహవాయువులున్ను మేహజ్వరములున్ను, మేహపిత్తవాయువులు, అస్తిగతజ్వరములున్ను మాంసగతజ్వరములున్ను అంగదాహములున్ను, చేతులులాకాళ్లుమంటలున్ను, కపాలపూష్ణము, న్ను, అతిసారములున్ను, గ్రహణిభేదులు, మేహక్షయములున్ను, వ్రణ లున్ను, కుష్ఠములున్ను, కరమేహములున్ను, మేహపొడలున్ను, శూ, న్ను, గుల్మములున్ను, బల్లలున్ను మొదలైన మేహజాడ్యములన్ని ప పంచలైపోవును.

యీమేహంతక రసాయనం, దేహజాడ్యములను హరించి దేహ థము గలుగజేసి రక్తవృద్ధి దేహకాంతి గలుగజేయును. ఇందుకుయి పత్యము.

దీపాగ్ని చూర్ణము.

దిరిశనము, నేలదిరిశనము, సమూలము, తంగేడువేళ్ళపట్ట సమంపొడి

వోమం

ఇందుప్పు

జిలకర్ర

నల్లజిలకర్ర

ఇంగువ

కరక్కాకాయలు

సమముగా యివివెచ్చజేసి చూర్ణముజేసి పైనచూర్ణములో కొని తేనెలోగాని, నేతిలోగానిపుచ్చుకొంట వాతములుహరించు లిగలుగును ఇచ్చాపత్యము.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౪౯

గంధక చూర్ణము.

శుద్ధిజేసిన నల్లికాయగంధకం పలం ౩

శొంఠ, పిప్పళ్ళి, మిర్యాలు యివిమూడున్ను వెచ్చజేసి చూర్ణము
సినది మూడుపలాలు.

గుంటగలగరచూర్ణము పలం ౩

ఇవిమూడున్ను వకటిగాకల్పుకొని పూట కొకటింగాలు వరహా
యెత్తుచూర్ణము రెండుపూటలున్ను పుచ్చుకొంటూవస్తే నేతిలోగాని, దే
లోగాని మూడువేళ్లుపట్టు చూర్ణము పుచ్చుకొంటే, ధాతువృద్ధిగలుగు
నా. వాతములు, వాయువులుహరించును. ఇచ్చాపత్యము, వాతపదార్థ
ములుకూడదు, వాయువులు మొదలైనవ్యాధులను హరించును,

తాళిశ పత్ర తేహ్యము.

తాళిశ పత్ర	పలం ౨	యేలకులు	వరహాలయెత్తు ౨
మి	, ౨	నాగ కేసరాలు	, ౨
పి	, ౨	లవంగపత్ర	, ౨
	, ౩	వెలగ వేళ్ళు	, ౨
నాలు	, ౩	బెల్లం	, ౩౦

ఈవస్తువులన్ని చూర్ణముజేసి బెల్లం పాకపదముగా కాచి యీచూ
ర్ణము ఆపాకములోవేసి నెయ్యి రెండుపలాలు, తేనెమూడుపలాలు బోసి
తేహ్య పక్వంగాజేసుకొని పూటకొకటింటికి పొన్నకాయ ప్రమాణంయిరు
పూటలున్ను పుచ్చుకొంటే,

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

పాండువులు, గ్రహణిరోగములు, అస్తిజ్వరములు, గజ్జిపుండ్లుశ్వా
సకాసలు, వ్రబ్బసరోగములు, రొమ్మునొప్పులు, కఫజాడ్యములునివా
రణమౌను.

ఇందుకు పత్యము.

కందిపప్పు	పచ్చపెసలపప్పు	కందగడ్డ
పెండలంగడ్డ	పెద్దచిక్కుడుకాయ	మేకమాంసం
నెయ్యి	పాలు	

మజ్జిగ మొదలైనవిచేర్చుకొనవలెను. ఇచ్చాపత్యము.

౧౫౦

వ్యాస ప్రోక్ష.

చిత్తాముట్టి ఘృతం.

ఇవి దినుసు ౧-కి ౮ పలం.

చిత్తాముట్టి

తిప్పతీగె

అశ్వగంధి

వాకుడు

పసుపు

చిత్తకూర

తుంగము సైలు

ముండ్లముష్టి

సుగంధ పాల వేళ్లు

దినుసు ౧-కి ౮ పలములు

చూర్ణముచేసి పది సేర్ల సీళ్లుబోసి యొకపడికషాయముగా
యందులో నొకటిన్నర సేరు ఆవుపాలు కషాయములోబోసి ౩౦
లు నెయ్యిబోసి నువ్వులనూనె ముక్కలు సేరుబోసి,

తర్వాత.

ఇవి దినుసు ౧-కి ౩ వరహయెత్తు.

కోష్ఠం

లవంగం

వాయిలవంగాలు

సైంధవవణం

నల్లజిలకర్ర

పిప్పళ్లు

అతిమధురం

జలకర్ర

తేల్ల పాయ

శొంఠి

మిర్యాలు

ఇందులో.

ఉద్దిపప్పు

నీరుగొబ్బి ఆకురసం

గుంటగలగరరసం

ఇవి దినుసు క్కటింటికిముక్కాలు సేరుపోసికాచేది. పాకం
యమందు,

త్రికటుకం- యేలకులు- ఖిర్జూరం- చందనం- అశ్వగంధి- ఉల్ల-
ఇప్పాపూలు- జాపత్రి- ద్రాక్ష- లవంగాలు- లవంగపత్రి- అ-
రం- సన్ననాగకేసరాలు- వెలగవేళ్లు- పిప్పళ్లు.

ఇవి అన్నిచూర్ణించివేసికలియబెట్టి లేహ్యపక్వముజేసి పూట
చ్చుకాయ ప్రమాణం మండలంపుచ్చుకునేది.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౫౧

ఇత్యాపత్యం.

మేహవాయువులకు పుష్పమణి మాత్రలు.

కుంకుమపువ్వు - వరహా - గి - గోరోజనం - ర - పచ్చకర్పూరం - ౩ - చ
మిర్యాలు - ౨ - చంగల్వకోష్ఠం - ౧ - సన్నపిప్పళ్లు - ౧ - శొంఠి - ౧ - మిర్యా
- ౧ - అక్కలకర్ర - ౧ - చిత్రమూలం వేరుపట్ట - ౨ - సుగంధపాలవేళ్లు - ౨
ల్ల తెగడవేరుపట్ట - ౨ - గొలిమిడివేళ్ళు - ౨ - నేలతాటిగడ్డలు - ౨ - అతిమ
- రం - ౨ - మునగ వేరుచెక్క - ౨ - కోపురసకర్పూరం - ౨ - రససింధూరము -
వలాండయింగిలీకము - ౨ - కాంతసింధూరం - ౨.

ముందు యీ వస్తువులన్ని కల్వములో వుంచి స్వర్ణగలగర రసముతో
లుగు జాములు మర్దన,

మరిన్ని,

శ్రీమూలం పలం మిర్యాలు పలం
తెల్లబాడిశ చెక్క ,, |

ఈమాడున్న నలియకొట్టిక పాయము బెట్టి యీకపాయముతోనా
మర్దన జేసి కుంకుడుకాయప్రమాణం మాత్రలు జేసి నీడనుయెం
కమాత్రపొడిజేసి చక్కెరలోకల్పకొని పుచ్చుకొంటే, మేహ
వ్యరములు, మేహవాయువులు, మేహనొప్పులు, మేహశల్దులు, మేహపా
కలు, మలబద్ధకములు యిదిన్నిగాక కొన్ని జాడ్యములు హరించును, తేనె
రోపుచ్చుకొన వచ్చును, రేపుమాపు కాలుమండలం, అర్థమండలం ది
ముల్లు పుచ్చుకొనేది, రోగబలాబలముగురైరిగి పుచ్చుకునేది, ఇందుకు
యిచ్చా పత్యము.

స్త్రీలు యింటికి దూరమయ్యేటప్పుడు కడుపునొప్పిగలిగినవారికి,
టిబెల్లం పలం ౧౨ పుల్లటిపెఱుగు పలం ౪
చంగఫలములరసం ,,

ఇవియొకచట్టిలోబాసి బెల్లంకరిగించిపొయ్యిమీద బెట్టిపాగుపదంగా
చేది, పాకముజూచి,

ఇవి దినుసుం - కి ౧ పలం,

వెలిగారం - శూరేకారం - గాజుప్పు - పటికారం - జిలకర్ర - సా
గం - నవాచారం - సైంధవలవణం - యింగువ - కాంతపురాయి,
ఇవి అన్ని పొడిజేసి పైనమందులో వేసి,

వ్యాస ప్రోక్ష.

ఇవి దినుసు ౧-కి ౧ పలం,

తర్వాత,

తెల్లగడ్డలు

పలం ౪ తెల్లజిల్లేడిపాలు

ప

మునగ వేరు చెక్క

౪ సేపాళం

నరహాయెలు

ఇవి అన్ని కాటుకవలె మర్దనజేసి అన్నిపైన మందులో మిశ్రమ
య్యేట్టుజేసి లేహ్యపక్వముగానండి గొంటువక్కప్రమాణం పుచ్చు
టూవస్తే,

ఇందున తీరేవ్యాధులు,

ముట్టుకుట్టు, సూతకవాయువులు, కుదుకువాయువులు, కడుపు
ప్పులు, శరీరంనొప్పులు, సూతికా, జ్వరములు, నడుమునొప్పులు
లైనవిహరించితిరోగ్యము గలుగును.

ఇందుకు ఇచ్చాపత్యము,

దినములు మించినవ్యాధిగా మొండిరోగములుగానున్న ప
వారిదేహబలాబలము జూచి పత్యముంచవలయును,

ఇందుకు పత్యము,

కందులు

మునగకాయ

మునగకూర

వంగపిందెలు

దురదకంద

కొయ్యతోటకూర

పుస్తికాయలు

ఆవుపాలు

కిచ్చిలికాయవూ

అల్లపువూరగాయ

కందిపచ్చడి

అటుకులవడియం

ఇవి పుచ్చుకొనేది, కొద్దిగాపులుసుచేర్చుకొనేది, పిత్తశరీరవ
నెల్లికాయవడియం, రేగుపండ్లపచ్చడి, పగటిపూట ఆవుమజ్జిగ, పుచ్చు
పాకుపచ్చడి, యిట్టివస్తువులుచేర్చుకొన వచ్చును.

మేహకారకం, మేహవ్రణములకు కానుగఘృతం,

కానుగపాలు

పడి ౪ శుద్ధిజేసినవాళం

తెంకాయపాలు

౪ కోపురసకర్పూరము

ఆవుపాలు

౪

వాళమున్ను, రసకర్పూరమున్ను కాటుకవలెమర్దించిపై
కలపపొయ్యిమీదవుంచి మంటవేసి పాకపదంగాకాచిదించుకొ
యి పుచ్చుకొనేది.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౩

ఈ ఘృతము వలన మేహవ్రణములు, ఆకును. మేహకారక, మేహనాయువు, నోటిపుండు, నాభివ్రణము, నీరుచురుకులు, పసిమి, తెలుపు రోగము కొఱుకు జాడ్యము, మేహవెట్టమొదలైనవి మానును. ఈ నెయ్యి పుచ్చుకొనునప్పుడు పులుసువర్జించి.

వేంచినపుప్పు

వంకాయపిండెలు

వేడినీళ్ళు అన్నం

తియ్యకందిపప్పు

మునగకాయ

ఆవుపాలు

చారు

తియ్యతోటకూర

ఇవి మట్టుకు పుచ్చుకొనేది,

పూర మైత్రము.

రసకర్పూరము

ఇంగిలీషం

లవంగాలు

వరహం

౧

”

”

మిర్యాలు

తాటిబెల్లం

వరహం

”

”

ఈ అయిదు సరుకులున్న కల్వమందు మర్దనజేసేది. కొద్దిగా తేనెవి రెండు జాములు మర్దనజేసి డబ్బిలో వుంచుకొనేది.

ఈ మైనము మిర్యాలు ప్రమాణము రేపుమాపు అయిదు దినము లు మొదలుకొని తొమ్మిది దినములవరకు రోగబలముజూచి వాడవలెను, నిదానముజూచి వాడవలెను.

ఇందుకు పత్యము లేదు.

మేహశూల, మేహగ్రంధులు, పౌత్రము, అండ్ వాయువు పుండ్లు మొదలైనవి తీరును. వేంచినపుప్పు చేర్చుకొనేది.

ఇందుకు పత్యము,

నెయ్యి

తియ్యకందిపప్పుచారు

లేత బెండకాయ.

ఆవుపాలు

వంకాయపిండెలు

మేకమాంసం

మునగపిండెలు

గోధుమపదార్థములు చక్కెర మొదలైనవి పులుసుకూడదు.

వడిశగడ్డలకు చూర్ణము.

పరంగిచెక్క

పలం ౧౦

ఇవి దినుసు ౧-కి ౧ పలం.

లవంగాలు- జావత్రి- జాజికాయ - శొంఠి- మిర్చాలు- పిప్పళ్ళు- కర
క్కాయ- నెల్లికాయ- తాడికాయ- చిత్రమూలం- తెల్లతెగడవేస్తు- ప
ల్లపుప్పి వేరుచెక్క- సన్నరాష్ట్రం- జిలకర- నల్లజిలకర- పెన్నేరుగడ్డ
వోమం- వమాలకంగినీలు- భావంచీలు- సీరుమవిత్తులపప్పు,

ఇవిలన్ని కొట్టి చూర్ణముజేసి యిందుకు సమంగా చక్కెరకల్లు
కొనితొమ్మిది దినములు పత్యము లేకుండా పుచ్చుకొంటే, పది దినముల
కువడిశగడ్డలు, మేహవ్రణము, కొఱుకు, పసిమి, తెలుపురోగము కంటికి
నబడకుండా పరుగెత్తును. కఠికపత్యముగా పుచ్చుకొంటే త్వరగాని
రణమానని తెలిసేది.

కోడాసుడి మాత్రలు,

శొంఠి- పిప్పళ్ళు- మిర్చాలు- కరక్కాయలు - నెల్లికాయ- త
కాయలు- నల్లజిలకర- కటుకరోహిణి- చిత్రమూలం- ఇందుప్పు- ఇం
కం- వెలిగారం- నెల్లికాయగండకం- పత్రతాళకం- మనశిల- నాభి-
రతికర్పూరం- పాదరసం- శుద్ధిజేసిన నేపాళపప్పు- చిట్టాముదంపప్పు.

దినుసు ౧-కి ౧ తులం.

నేపాళపప్పు

పలం ౫

ఆముదపప్పు

తులం

వీటిలో వెలిగారం రసగంధకాదులనొక్కొకటి శుద్ధిజేసికొని
లుకలు తీసి వేసి శుద్ధిజేసిన నేపాళపప్పు చూర్ణము చేయవలసిన దిను
లుచూర్ణముజేసి రసగంధక తాళకాదులను ముందుగా కాటుకవలెను
కొని తర్వాత కడమవస్తువులనుకూర్చి నీలియాకురసముతో నాలుగు
ములు మర్దించి, ఆవల గుంటగలగ రాకు పసరుతో ఆరుజాములు
న నిమ్మపులుసుతోమూడు జాములుమర్దననల్లతులసి ఆతురసముతో
కజాముమర్దనజేసి మిర్చాలు ప్రమాణముమాత్రలుజేసి భద్రపరచి.

ఈమాత్ర గుల్మరోగములకు, మజ్జిగలో నిచ్చేది,
శ్రోణిత వాతమునకు, బచ్చలికూర రసములో నిచ్చేది.
రక్తభేదికి, జాజికాయ చూర్ణయ్యలో నిచ్చేది,
నాతువృద్ధికి, దొండాకు రసములో నిచ్చేది,

వైద్య శాస్త్రము.

. ౫౫

గ్రహణిభేదులకు, ఆవునేతిలో యిచ్చేది,
కడుపుపుబ్బరమునకు ఒకమాత్ర ఆవునేతిలో యిచ్చేది,
ప్రమేహములకు, నిర్గుండి రసములో యీమాత్రలు యిచ్చేది,
మేహప్రమేహములకు, ఒకమాత్ర అవుపాలుతో గానిమేక పాలు
లోగానియిచ్చేది,

శ్వాసకాసదీనాసకం, తగరాకు రసములోయిచ్చేది,
ఆతివ్రాష్ణమునకు, చింతవిత్తుల రసములోయిచ్చేది,
దేహము చిక్కినందుకు, యీమాత్ర తేనెలో యిచ్చేది,
కఠం మూసు కొన్నందుకు, రొవ్వుమూసు కొన్నందుకు, రొమ్ము
భారంగలిగిన నొక - తళొంతి, పిప్పి, మిర్యాలుపొడి యిచ్చేది,
ముఖవ శీకరానకు, ప్రత్తియాకురసములోగాని తాంబూలములో
గానియిచ్చేది.

శ్మోరోగము, శూల రోగములకు, మునగ రసములో నిచ్చేది,
మునగ రసము నెయ్యిచేర్చిచ్చేది.

బ్రుణకు. కొత్తమెల్లు, వస, నెయ్యివీటిలోయిచ్చేది.
ఉష్ణములకు, చక్కెర, జిలకరవీటిలో నిచ్చేది.
అతిదాహమునకు, జిలకరలో వకమాత్రనిచ్చేది,
దగ్గులకు త్రికటుకముతో నొకమాత్ర నిచ్చేది,
చిత్తభ్రమకు, పంచదారతో నిచ్చేది.
నీరుడు రోగానికి, సుగంధపాల కషాయములో నిచ్చేది.
వాతజ్వరానికి, వావిలాకు రసాననిచ్చేది.
పిత్తజ్వరానికి, ఒకమాత్ర సొంటికషాయములోనిచ్చేది.
శ్లేష్మజ్వరానికి, త్రికటుకం, అల్లపురసములో నిచ్చేది.
వాతజ్వరానికి, ధనియాలు కషాయములోగాని, శొంఠికషాయము
గానియిచ్చేది.

గ్రహణిభేదులకు, యెనుము పెలుగులోనిచ్చేది.
జ్వరమున్ను, శరీరం నొప్పులకు గుంటగలగర రసములో నిచ్చేది.
మున్ను వేసేది, శిరోభారములు దిగును.
భేదులకు, కట్టిగడ్డల రసముతో నిచ్చేది.

అండవాత జ్వరాలకు, గచ్చాకురసముననిచ్చేది. వాయువులకు చక్కెరలోనిచ్చేది.

భోగానికి, సాంబాణి ఆకురసములో నిచ్చేది.

సన్నిపాతకమునకు, ఉమెత్తాకురసములో నిచ్చేది.

దీవనానికి, వేడినీళ్ళలో నిచ్చేది.

ఘూలవాయువులకు, ముల్లంగిరసములో నిచ్చేది.

వాపులకు, వసకరుకునీళ్ళతో నిచ్చేది.

పురుగుకాటు పొడలకు, నిమ్మపండ్లరసములో నిచ్చేది,

సకలపురుగు కాటులకు, గోమయములో నెమలిరెక్క కరుకు

యొకమాత్ర కలిపి కాటుకు తడిపేడి లోపలికిన్నియిచ్చేది.

అల్లపు రసముతో కలికంవేసి చూచితేపాతాళ అంజనపాపిశాచికి, కలికంవేస్తే పారిపోవును.

మంచినూనెలో కలిపికలికంవేస్తే కంటిలోపూలుతీరును.

మూలానికియీశ్వరము ఆశిరములో తడిపేడి.

మర్రివిత్తనముల చూర్ణములోయిస్తే బిడ్డలుకలుగును.

పాము విషానికి, కాటులోరాచేడి.

తేలువిషానికి, కాటులోరాచి నిప్పుసెగ చూపించేడి.

ఈవిధమైన అనుపాన విశేష ములుగుర్తెరిగి రోగముల అంతు సుకొని యీయాషధము నిస్తేదేవుని కృపవలన సుఖణమకాను.

ధాతువృద్ధి లేహ్యము.

మాదీఫలరసము	సేరు ౩	వెలగపండ్లరసము సే
పుల్లదానిమ్మపండ్లరసము	,, ౧	బిల్వపండ్లరసం ,
తీపుదానిమ్మపండ్లరసము	,, ౪	

ఈరసములన్ని యొక పాత్రలోబోసి దీనిలో ౧౬ పలాలుచీ కండపొడిజేసి వేసి.

తర్వాత.

రూమస్తకి	పలం ౧	శొంఠి	పల
కుంకుమపువ్వు	,, ౪	సాలామిసిరి	
అతిమధురం	,, ౪	జటామాంసి	

వైద్య శాస్త్రము.

మొగ్గులుతీసిన లవంగాలు	,, 4	ద్రాక్ష	
వెదురుప్పు	,, 4	బాదంపప్పు	,, 4
అగరుసంధపు చెక్క-పొడి	,, 4	తిప్ప చెక్క	,, 4
లవంగపట్ట	,, 4	చల్వమిర్యాలు	,, 4

ఈ వస్తువులు వేరేవేరే చూర్ణము జేసుకొనిపైన పాత్రపొయ్యిమీద ట్టిమంట వేసేది. పాకమువచ్చేటప్పుడు యీచూర్ణమువేసి పాకముగా కలియబెట్టుచు మూడుతులాలు మలాం వెండిరేకులువేసి కరిగిన తర్వాత నెయ్యి నాలుగుపలాలు, తేనెమూడుపలాలుపోసి లేహ్యపాకముగా జేసి పూటకు అరతులం లేహ్యముపుచ్చుకొనేది. రేపుమాపు యీ ప్రకారంపుచ్చుకొంటూవస్తే చిక్కిపోయినదేహానికి బలముగలుగును ఖాతువుపుష్టి యిచ్చును. పేగులువుండే ఆహారసంచి, బలముయిచ్చి వాయువు, తలనొప్పి. గుండెనొప్పి, మూలాధారవూష్ణము, అజీర్ణము భేదాలు హరించును. దేహముచల్లబడిరక్తవృద్ధిగలుగును.

ఇందుకు పత్యము,

మాంసము   ఉడ్డిపప్పువడలు

నెయ్యి

వెన్న

అయము మొదలైనవి పుచ్చుకొనేది. ఇచ్చాచి పత్యము

గుల్మరోగకుఠారము.

గీ కాపులుకొంచిన
శూరేకారపప్పు

పలం ౧ గాజుప్పు

ఇందుప్పు

,, ౧

లాగారుప్పు

,, ౧

కరియుప్పు

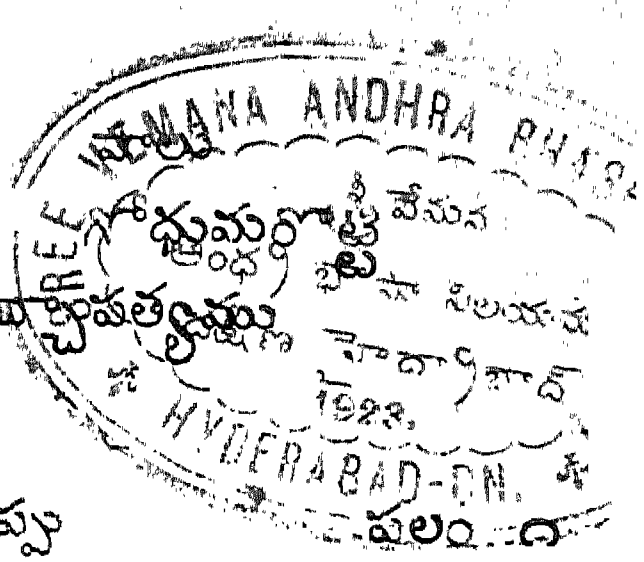
,, ౧

వెలిగారం

,, ౧

వీటిని చిన్నతునకలుగా జేసియొకచిన్న పిడతలోవేసి తెల్లజిల్లేడిపాలుమునగబోసి పెంకుమూసి అయిదు ఘట్టిశీలమన్నులిచ్చి యెండబెట్టిఅరజపుతంవేసియెత్తుకొని తురుసు అరపలంచేర్చి దొండాకు రసముతోమంచిబిళ్ళజేసి ప్రమిదెలోవుంచి ఘట్టిశీలమట్టిజేసి యెనిమిదిపిడకల పుతం నేది.

ఈవిధమైన పుతములు యెడు పుతములొక్కొక పుతానికిరెండేసి పిడకలు హెచ్చించేది.

తర్వాత.

గాడిదె గడపాకురనముతో మూడు పుతములు, బావ్వాయికాయ పాలుతోరెండుపుతాలు వేసియెత్తుకొని గుల్మరోగములకు అగ్నిమాంధ్యముకడుపునొప్పులు సూతకవాయువులకు, నీరుబల్లలు, వీటికితగిన అనుపానములతో యిస్తే నివారణమాను. బుద్ధిమంతులైనపండితులు పలువిధమైనరోగముల కుపయోగింతురు.

శీతశమువలన కలిశే మొరజ్వరమునకు దుష్టుపాకురసం దుగ్గాణి యెత్తునొపలికి యిచ్చేది. జ్వరంబునచ్చే మూడుయిచ్చేది.

రక్తపీనసము.

ముక్కు నుంచి నెత్తురుపడేదానికి గంగిరావి కామలదెచ్చి గలగొట్టిఅంగుని విత్తనములు పదహారు విత్తనములెత్తుకొనిపూడురపగింజలనటికి అందులోవేసి కాడిబోసి గుడ్డనువ్రంచి పొట్లంగట్టిమూచుక్కలు ముక్కులోపిండేది. యీప్రకారం యేడుపరియాయములు పిండేది, పత్యముగా వ్రండేదిపుష్ప, పులుసుపొగాకుకూడను. రక్తపీనస నిరించును.

వస్తువులకు యిరుగుడు.

అభినికి

యిరుగుడు

శొంఠి

అనగా.

నల్లమందు తిన్నందుకు శొంఠికషాయముగాని శొంఠికిపొడిగాని చ్చుకొంటే నల్లమందుగుణం విరిగిపోవును.

తాళకానికి

యిరుగుడు

సున్నము

గన్నేరుకు.

నువ్వులనూనెకు కరక్కాయల కషాయము స్త్రీలు, పురుషులకు స్త్రీలకు పురుషులు పెట్టుమందులకు బూడిదె గుమ్మడికాయ లేహ్యము.

జముడు

తంగేడు,

మాంసం అధికముగా తిన్నందుకు తెల్లబాయలు, మిర్యాలు, పూరమాత్రలుపుష్ప, యిరుగుడు, ఎఱ్ఱగడ్డలు, తెల్లగడ్డ, పసువునకు, జలకర పుష్పనకుయిరుగుడు వుష్ప.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౫౬

ఉమెత్తకు ఇఱుగుడు, దామరాకురసర, లేకపిచ్చిగుంటగలగర ముష్టి
సేరేడులేక మొగిలిచెడ్డరసం, జిల్లేడిపాలుకు, నెయ్యి, నీలిరసం.

జిల్లేడిఆకులకు, పుప్పిపండ్లు,

ఎలికెపాపాణమునకు, కాకరాకు, మిర్యాలు.

ఏడువిధముల గోరింటకు, తాడికాయలు.

నుస్సలకు, చక్కెర.

కందగడ్డలకు, నల్లతమలపాకులరసం.

జముడుపాలుకు, ఆకుజముడురసం.

కల్లుకు, ఇరుపు, తంగేటిరసం.

గురిగింజలకు, నెయ్యి, ఆవునెయ్యి.

బొంతజముడు, కరక్కాయవిత్తులు, జీలకర్ర, ధనియాలు ఇవిమూడు
కలిసిన కషాయము.

మనశిలకు, సుయమిరుగుడు.

మామిడికాయకు, విఱుగుడు, ఉప్పుడుబియ్యము.

మాజుసంతిన్నందుకు, విఱుగుడు. నంగకషాయము, లేదా నెయ్యి, లేదా
వాంఛ ఇచ్చేది.

మిర్యాలు లేదా, టెంకాయ.

రసకర్పూరమునకు మంచిసూనెకు, తెల్లగలిజేదరసం.

వస్తువుల విఱుగుడు.

అరటిపండ్లకు, విఱుగుడు, రసకర్పూరం, మిర్యాలు.

అరటిపండ్లకు, విఱుగుడు, నల్లేరు.

మంచిబెల్లముకు, మొనుము పెఱుగు.

బెల్లంపాగునకు విఱుగుడు, పుప్ప, పులిమజ్జిగ.

సారాయికి, విఱుగుడు, నిమ్మపులుసు, అరటిపట్టరసం, ఎఱ్ఱగడ్డలరసం
పొడకు, తెల్లతుమ్మ.

సున్నముకు, సూనె, తిప్పతీగెకు. పసుపు.

టెంకాయ యెక్కువ తిన్నందుకు, పుప్పిడిబియ్యము, మిర్యాలు.

తేనెకు, ఇరుగుడు, శుద్ధజయం.

పాదరసానికి, గంధకము, నల్లపుమెత్త, వామిటి.

తాంబూలమునకు, ఉప్పు, చింతపులుసు, పులిమజ్జిగ.

చెవిలో జోరీగజొచ్చితే, గెంటివాకురసం.

పెట్టు మందులకు, కాకరాకురసం, టెంకాయపాలు.

బంగియాకురసం, నిమ్మపులుసు, ఎఱ్ఱగడ్డలరసం.

నవపాపాణాదులకు, నీలి, ప్రత్తి, మిర్యాలు, కాకరాకు, చిట్టికూర.

గంధకమునకు విలుగుడు, చెలుకుపాలు, పెండ్లిగుమ్మడి.

పనసపండ్లు భక్షించినందుకు, నెయ్యి, లేకరసకర్పూరమాత్ర.

కోళ్ళను భక్షించినందుకు. పుల్లటిపెలుగు, నిమ్మపులుసు.

పాయసమునకు, సిరుమజ్జిగ, వేడినీళ్ళదాహం.

ఈప్రకారముగా ఇరుగుడు వస్తువులు తెలుసుకొంటే వ్రుపయో
కరమగునది.

పుబ్బసముదగ్గులకు.

మిర్యాలు ౭ పొట్టుతీసిన తెల్లపాయలు ౪ దుష్టుపాకురసముతో
ద్రించిచిట్టాముదముతో కలిపి ఇచ్చేది. కపంతెగును దగ్గుహరించును.

సాకారసున్నము.

౭ మార్లుకాంచిన పెట్టుప్పు పలం గి సీమసాకారం పలం రెండున్న
అంతద్దామరాకు రసముతో నొకజాము మద్దించి బిళ్ళజేసి ఎ
బెట్టి చట్టిలోవుంచి మంటవేసేది, సున్నమాను.

ఈసున్నాన్ని ఉత్తరేణి పసురుతో మద్దించి యొక పలంతురుసుగడ
కు కవచమిచ్చి యెండబెట్టి రెండువేళ్ళయెత్తు ఇంక పఱచి యీతురుసు
ట్టి గి పిడకలతోపురం వేసేది, సున్నమాను. దీనిపలనసకలసరుకులుక
ను, ఔషధములకు నాడుకొనేది.

తాళక భస్మము.

పత్రతాళకం

పలం ౧

ముండ్లతోటకూరాకు రసములో నొకదినం వూరవేసి చిత్ర
లరసములోనొకదినం వూరనిచ్చితర్వాత యెఱ్ఱబచ్చలి ఆకునూరికవ
చ్చిశీలజేసి పదిపిడకలతోపురం వేసియెత్తుకొని తిరుగా యెర్రబచ్చలి
మిచ్చిపురం వేసేది. భస్మమాను. గోరవర్ణముగానుండును.

వైదశాస్త్రము.

౧౬౧

ఈభస్మం తేనెలో కందిబేడ ప్రమాణం పుచ్చుకొంటే మేహచర్ది, మహావ్రణములు, జ్వరములు హరించును. యిందుకు ఇచ్చాపత్యము.

రక్తకాసమునకు.

అత్తిపండ్లు పితికినవిత్తులు పంల ౨ చిల్లవిత్తనాలు పంల ౧

వీటిని బంగారు ఛాయగా వేచుకొని చూర్ణించి వస్త్రఘాలితం జేసిమూడువేళ్ళుతో పట్టినంత చూర్ణము తేనెలో కలుపుకొని పుచ్చుకొనేది. వాతపదార్థములుకూడదు. రక్తకాసములు మానును.

వెక్కిళ్ళికం,

నెమలిరెక్కకాల్చినభస్మమున్ను, కటుకరోహిణి కాల్చిన భస్మమున్ను రెండున్ను కలుపుకొని తేనెలో కలుపుకొని పుచ్చుకొనేది. యెక్కిళ్లుమానును,

వోమ లేహ్యము.

వోమం

పంల ౧౦

యిప్పొట్టుతీసి వేసి బాగారుద్ది వేసి బియ్యముగా జేసికొన్న వోమం వలెపొడిజేసి.

లవంగం; యేలకులు, శొంఠి, మిర్యాలు, సన్నపిప్పళ్లు.

ఇవిదినుసు - ౧ - కి ౪ పంల

వెచ్చజేసి చూర్ణము జేసి పయినవోమ చూర్ణముతో కలుపుకొని తాటికలకండ పదిపలాలు పాగుజేసి యీవోమ చూర్ణము అందులోబోసి బియ్యరెండుపలాలు, తేనెరెండుపలాలు పాకములోపోసి లేహ్యముగా జేసికొనిపూటకు గచ్చగకాయ ప్రమాణంపుచ్చుకొంటే, అజీర్ణములు, వాయువులు, మందములు అజీర్ణ భేదులు, వీటినిహరించిదీపనముకలుగ జేయును ద్ద వాండ్రు మొదలుకొని బాలురు చిన్న బిడ్డలు కూడా పుచ్చుకొనేది ఇచ్చాపత్యము.

నీలకంఠ చూర్ణము.

ఇంగువ

వరహ ౧

తెల్ల తెగడవేరు

వరహ ౧౧

చంగల్వకోష్ఠం ,, ౧౦

ఇవిదంచి చూర్ణముచేసి వస్త్ర ఘాలితంజేసి తాడికాయ ప్రమాణ చూర్ణము నేతిలోపుచ్చుకొంటే,

ఇందున తీరేవ్యాధులు,

దగ్గులు, పయిశ్వాసము, అగ్నిమాంధ్యము, క్షయరోగము, గుల్మము, జిన్నివాతము, అరోచకము యివితీరును,

సకలపూష్టవాయువులకు దాడిమ్మచూర్ణము.

దానిమ్మపండ్ల పెంకులు, మామిడిపప్పు, నిలకిర్ర, జాజికాయ, జాపత్రి, త్రికటుకం, జటామాంసి, ప్రత్తివిత్తులపప్పు, నెల్లికాయ వరుగులు, కోడిశపాల, చింతవిత్తులబొబ్బర, అతివస, పచ్చపూలుపూచే బొద్ది, కురాసానివోమం, మారేడిపప్పు, వెలగబంక.

ఇవిఅన్ని సమభాగముగాతూచుకొనివెచ్చజేసి చూర్ణముజేసివస్త్రఘాతించి జేసి మూడువేళ్ళు పట్టినంతచూర్ణము తేనెలోనెత్తిలోపుచ్చుకొంటే,

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

జలగ్రహణి, రక్తగ్రహణి, అజీర్ణ భేధులు, పూష్టవాయువుభేదులు, ఆసనంపోటు, మూలవాయువు, మూలకాకలు, ఆసనంమంట, మందాగ్ని ఇవితీరును.

ఇందుకు పత్యము,

అత్తికాయ, వంగ పిండెలు, అరిటి కచ్చికలు, అరటిపువ్వు, మెంతికూర, మెంతులపులుసు, మామిడి ముట్టెలపులుసు, గసాలపచ్చడి, పచ్చపెసలపప్పు,

ఇవి అనుకూలము.

భృహ్మమునిమాత్ర ఖల్లాడికి.

శుద్ధిజేసినజీడివిత్తులు పలం ౧౦-చిత్రమూలం ౧- పరంగిచెక్క-౧ తెల్లపుప్పువేరు, ౧-పెన్నేరుగడ్డ, ౧-తెల్ల వెంపలి, ౧-పులిమిరిచెక్క, ౧-నల్లజిలకర్ర, ౧-కస్తూరిపసుపు, ౧-గజపిప్పళ్లు పలం, ౧-సన్నపిప్పళ్ళు, కరక్కాయలు, ౧-భావంచీలు, ౧-చంగల్వకోష్ఠం, ౧-యెండుగొబ్బర, తాటిబెల్లం, ౧-నువ్వులు, ౧-రసకర్పూరము, వరహాగి,

ఈదినుసులన్ని చూర్ణముజేసి జీడిగింజలు శుద్ధిజేసికొని ముందుగా రోటిలోవేసిదంచి గొబ్బరవేసిదంచితర్వాత నువ్వులువేసిబాగాదంచితర్వాత చూర్ణమువేసి బాగాకాటుకవలెదంచి ఆవలతాటిబెల్లంవేసి బాగాదంచి రసకర్పూరాన్ని కల్వములోపుంచి కాటుకవలెపొడిజేసి యందులోవేసికలియబెట్టుతూగడ్డ పారతోబాగాదంచియావత్తుసరుకులు అన్ని కలిసిమిశ్రమమైనయెవరుకు బాగాదంచిభల్లాతకిచేసుకొనియొకమండలందినములు రె పూటలున్ను పుచ్చుకొనేది.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౬౩

ఇందున తీరేవ్యాధులు,

కుష్టువులు, గ్రంధులు, వడిశగడ్డలు, శూలలు, గుల్మరోగములు, కడుపు నొప్పులు, వాతశూలలు సూతికావాయువు. మేహరోగములు, ఇవి అన్ని తీరును. ఇందుకు పత్యము.

పులుసు, పొగాకుతోసి వేసేది. స్త్రీపత్య వ్రండవలెను, కడమయి చ్చాపత్యము, మణిమంత్ర చూర్ణము,

ఇందుప్పు	వరహాయెత్తు	౧౧	వోమం	వరహాయెత్తు	౮
జలకర్ర	"	౨౪	పిప్పళ్లు	"	౨౦
శొంఠి	"	౩౬			

ఇవియన్ని యొకటిగాచేర్చి యన్నిటికి కరక్కాయలు సమముగా కూర్చి చూర్ణముజేసి వస్త్రఫూలితముజేసి కొత్త పిడతలోబోసి పూటకు మూడు వేళ్లుపట్టెచూర్ణము వేడినీళ్ళతో పుచ్చుకొంటే మలజలములు బాగా విసర్జనమాను. వాయువులు, వాతములు, పూష్ణవాయువులు హరించును. ఇచ్చాపత్యము.

కర్కటశృంగి చూర్ణము.

కర్కటశృంగి, పిప్పళ్ళు, తాడికాయ. జటామాంసి, పంచలవణములు, గండుభారంగి, కరక్కాయ, గోష్ఠం, శొంఠి.

ఇవిఅన్నిచూర్ణించి వేడినీళ్ళతో పుచ్చుకొంటే దగ్గులు, ముక్కుయందుసిరు కారడమున్ను, మందవాయువులుతీరును. ఇచ్చాపత్యము.

దేవదాళి తేహ్యము,

దేవదాళిరసం	సేరు	౧	తేనె	సేరు	౧
నెల్లి కాయరసం	"	౧	పసుపుపూలరసం	"	౧
మంచి నెయ్యి	"				

చీనాచక్కెర ముక్కలుపడి కూర్చిపొయ్యిమీదబెట్టి మంటవేసి హ్య పక్వముగావండి గొంటువక్కప్రమాణమొక మండలందినమునుపుచ్చుకొంటే మేహరోగములు, కుష్టురోగములున్ను తీరును.

మూలరోగములకు వరాహనెయ్యి.

వరాహనెయ్యి	సేరు	౨	వజ్రవల్లిరసం	సేరు	౧
ఎల్లగడ్డలరసం	"	౧			

నోమం

నవటాకు

అత్తిచెక్క

దినను ౧-కి దుగ్గాణియెత్తు.

సతకుప్పె

ఆళాకు | మిర్యాలు

ఆళాకు

ఉత్తరేణుచిగుళ్ళునొక పిడికెడు నూరినముద్దపయిన నెయ్యిలో అని వస్తువులుకలియ బెట్టి పోయ్యిమీదవుంచి కాచిపక్వముగా ఘృతంకాచు నిదినమున్ను అర్దనవటాకు పుచ్చుకొంటూవ స్తేర క్తమూలం చీముమూ వ్రణమూలం ఆసనంపోటు, లోమూలముయివితీరును, ఇచ్చాపత్య, రోగరాజఘృతం.

ఆవునెయ్యి, పడి, ౪- అపుపాలు, ౧- లేతటెంకాయనీళ్లు, ౪- ఝూరపుపండు, పలం ౫- ద్రాక్షపండు, ౩- దోసవిత్తులు, ౩- చంపక-
ష్పం- వరహా, ౭- నూగుదోస వేళ్లు, పలం, ౫- చిక్రికూర, ౩- అతి-
రం, పలం, ౨, చంగల్వకోష్ఠం, ౨- యేలకులు, ౨- లవంగాలు, ౨-
లకర, ౨- అమృతవల్లిగడ్డ, ౫- నేలతాటిగడ్డలు, ౫- పొన్నగంటి, ౩-
గంధపాలవేరు, ౩

ఇవిఅన్ని కాటుకవలెమద్దనచేసి ౮ పళ్ళనీళ్లుబోసి అష్టభాగముగా చిపయిన నేతిలోవేసి ఘృతపక్వముగాకాచిదించుకొని వడియగట్టి వి యకపూజజేసి గరిటెడుపుచ్చుకొంటేసకల మేహములుతీరును, క్షయ గములుతీరును, ఇచ్చాపత్యము, చిన్నబిడ్డలకు మాంధ్యనూనె,

చిట్టాముదము	పడి		తులసిఆకురసం	పడి
భూతులసిరసం	ఆళాకు	౧	గుంటగలగరాకురసం	ఆళాకు
మాసిపత్రిరసం	"	౧	బిల్వపత్రిరసం	"
ఎఱ్ఱగడ్డలరసం	"	౧		

ఈరసములన్ని ఆముదములోబోసి.

పిప్పళ్లు వరహాలయెత్తు ౨ మిర్యాలు వరహాలయెత్తు
కొంతి " ౨

ఈదినుసులు చూర్ణముజేసిపయిన ఆముదములోవేసి యొకపలం బోసి కలియ బెట్టి మైనపక్వముగా కాచితల్లిబిడ్డకుశాంతి, గ్రహశా యించి రెండువరహాలయెత్తుచమురు, శిశువుకుతాగించేది. అయిదు= బిడ్డకు అయిదుదినములు గేపుమాపుయిచ్చేది,

వైద శాస్త్రము.

౧౬౫

ఈప్రకారము ప్రాయము తెలుసుకొనిదినములు రెట్టించుకొనియిచ్చేది, సంవత్సరంపిల్ల కాయకు మండలందినములు యిప్పించేది, పైశ్వాస, దగ్గు, రొమ్ము మొదలుకొనికంఠము, నోరు, వ్రుడుకెత్తివుండడం, శోషకలిగివుండడం, కడుపువ్రుబ్బరము, పాలుకుడువకుండాయుండడం, ముఖంగబ్బుకలిగివుండడం, యీలాగునవుండే శూలిగుణములుఅన్నిమాని ఆరోగ్యముగలుగును, శిశువుబాగా వర్ధిల్లును,

నల్లవుప్పిఆకు, మిర్యాలున్ను, కాటుకవలెమర్దించి పెద్దనెల్లికాయ ప్రమాణముమూడుదినములు ఆరుపూటలుపుచ్చుకొంటే కడుపునొప్పులు, శూలముట్టుకుట్టుమానును, పత్యం, పులుసుకూడదు,

శిశువుజన్మించిన దినం మొదలుకొని ౨ నెలలు, ఒక సంవత్సరం మొదలుకొని మూడు సంవత్సరములవరకు, మాంధ్యము, మూడుసంవత్సరములు మొదలుకొని ౧౬ సంవత్సరములు వరకుగణం, గనుక యింత ప్రాయమువరకు యేమిరోగమువచ్చినా పయిన చెప్పిన రోగ అంశములని తెలుసుకొనేది.

ఇందుకు ఔషధము.

చిట్టాముదము	పలం ౧౦	లవంగపట్ట	పరహాయెత్తు ౧
గంగరావికాయలరసం	,, ౧౦	తెల్ల తెగడవేరు	,, ౧
ఎఱ్ఱకాంచాకురసం	,, ౧౦	ఏలకులు	,, ౧
గంగరావిపువ్వులరసం	,, ౧౦	నల్లవుప్పి వేరుచెక్క	,, ౧
మంచికలబందరసం	,, ౫		

ఈదినుసులు చూర్ణముజేసి ఆముదములో వేసి పసుర్లుబోసిఆముదముపొయ్యిమీద బెట్టిమైనపక్వముగాకాచి వడియగట్టుకొని అడుగుమట్టు అద్రంచేసుకొనేది. ఈఆముదము దుడ్డుయెత్తు రేపుమాపుయిచ్చేది.

ఇందుకు పత్యము.

వాలు నూనె అవిశాకు
గుమ్మడికాయ

మాంసాదులు కూడదు.

ఉలవలుకూడదు, యెనుముపాలుకూడదు, నెయ్యికూడదు, కడమవ పలన్నిపుచ్చు కొనవచ్చును.

పైన చెప్పిన మహాశివులకు కరపాణి, సారి, గజ్జపుండు మొదలైనవాటికి పూజేడి.

యోనియందు రక్తంపడువారికి.

జమ్మియాకు

పిడికెళ్ళు ౩ నిమ్మపండ్లు

౪

ఇవిరెండు వస్తువులు రోటిలో వేసి దంచి యీ రసము పిండుకొని పావు సేరు రసంత్రాగించేడి. రక్తం నిలుచును.

పత్యము.

మజ్జిగ, అన్నం పుచ్చుకొనేడి.

తెల్లకుసుమ యెర్రకుసుమ రోగమునకు.

చిటిపాలవేరున్ను, వెల్లుల్లిపాయలు యేడున్ను, మిర్యాలు యేడున్ను కాటుక పలెనూరి నవటాకు మజ్జిగలో కలిపి యిచ్చేడి, యాప్రకారము మూడు దినములు యిచ్చేడి.

ఇందుకు పత్యము.

మజ్జిగ, అన్నము పుచ్చుకొనేడి.

చెలిడి వాయువులకు.

రసకర్పూరము

పలం | అక్కలకర్ప

పలం

వోమం

,, | కంకుర రోహిణి

,,

తాళకం శుద్ధిజేసినది

,, | మిర్యాలు

,,

రససింధూరము

,, | నల్లమందు

,,

శుద్ధిజేసిన మనసల

,, |

ఈ యిద్దరిదినునులు కల్యములో పుంచి నేలపుసరిక, వేళకషాముతో నొకజాము మర్దన, మునగపూల రసముతో రెండుజాము మర్దన, నల్లతులసిరసముతో రెండుజాములు మర్దన చేసి గురిగింజ ప్రాణం మాత్రలు జేసి పుంచేడి.

ఇందుకు అనుపాసములు.

పిప్పళ్ళు

లవంగములు.

పెచ్చజేసి చూర్ణము జేసి దమ్మిడియెత్తు చూర్ణములో యీమా కటిపాడిజేసి చూర్ణములో మిశ్రమము జేసి కొద్దితేనెవిడిచి పుచ్చుకొ ఈప్రకారము ౬ రుదు దినములు పదిపూటలు వ్యాధి బలముచూచిన నములు యిరువై దినములు పుచ్చుకొనేడి.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౬౭

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

చెలిదిరోగములు, పసిమి, తెలుపురోగములు, అంగలూటీలు, కుష్టు
రోగములు, దురదలు, మేహవ్రణములు, చెలిదివాయువులుమానును,
పత్యము.

పులుసు	కందిపప్పు	మునగకాయ
ండకాయ	అరటిపూత	కొయ్య శోటకూర
కందగడ్డ	పెండలం	ఆవుమజ్జిగ
ఆవునెయ్యి	పాలు	నిమ్మకాయపూరగాయ

మరిన్ని.

మేకమాంసము, వ్రుప్పంచులు తినేవారికియివి అనుకూలము, శయ్యా
పత్యము కూడదు, సారాయి, బుగిపత్రి మొదలైన నిషావస్తువులుకూడదు.
చుట్టముక్క, పొడి యివి అనుకూలము. దేహరోగ్యముగలిగి దేహకాంతి
గలుగును.

మేహవెట్టలకు.

న్నగంటాకురసం	సేరు బిల్వాకురసం	సేరు
నేలవుసిరికెరసం	,, తంగేడిపూలరసం	,,
వట్టివేళ్ళకషాయం	,, శ్రీగంధపుచెక్కకషాయం	,,
మారేడివేళ్ళకషాయం	,, ముల్లంగిగడ్డలరసం	,,
కాచియాకురసం	,,	

ఈ రసములన్ని యొకచట్టిలోబోసి ఆవునెయ్యి యొకపీసెబోసి పొ
య్యిమీదబెట్టి కాచేటప్పుడు.

చల్వమిర్యాలు	పలం జిలకర్ర	పలం
అతిమధురం	,, రుద్రజడవిత్తులు	,,
ధనియాలు	,, సాలామిసిరి	,,
కోష్ఠం	,, అవంగములు	,,
జాజికాయ	,, కుంకుమపువ్వు	,,
పాపత్రి	,, పచ్చకర్పూరము	,,
పైడితంగేడిపట్ట	,, నల్లతుమ్మవిత్తులు	,,
యేలకులు	,,	

ఇవి అన్నిచూర్ణించి పైన నెయ్యిలో వేసి అయిదుపలాలు చీనాకల కండ పొడివేసి పావుసేరుపన్నీరు, అర్ధసేరు ఆవుపాలున్ను బోసి పాకపదం చూచి కాచిదింపుకొని యీ నెయ్యి పూటకొకతులం చొప్పున రెండుపూటలున్ను పుచ్చుకొంటే మేహవెట్టలు, దేహమంటలు, శరీరవ్రాణములు, నీరుచురుకులు, చేతులు, కాళ్లుమంటలుతీరును, దేహంచల్లబడును. మిక్కిలి సుఖింగలుగును.

మేహ వెట్టకు.

మంచి నెయ్యి	పడి ౧	కాంచాకురసం	పడి ౧
నిమ్మపండ్ల రసం	,, ౪	ఎఱ్ఱగడ్డలరసం	,, ౪
ఇవియన్ని యొక పాత్రలో బోసి పొయ్యిమీద బెట్టి మంట వేసేది.			
అతిధురం	పలం ౧	తంగేడియగుళ్ళు	పలం ౧
తంగేడిచెక్క	,, ౧	గసగసాలు	,, ౧

ఇవియన్ని కాటుకవలెనూరి పయినమందులో వేసి తలియ బెట్టుతూ వండేది. అడుగు మయినపక్వముజూచి నెయ్యిని దించుకొని పూటకొకతులం చొప్పున పుచ్చుకొనేది. ౨౦ దినములు పుచ్చుకొనేది.

ఇందున తీరే వ్యాధులు.

మేహవెట్టలు మేహవ్రాణములు నోటిపుండ్లు నాభియందుండే వ్రణమునీరుచురుకులు అతిదాహము చేతులుకాళ్ళుమంటలు దేహసెగలు మానును. ౬౦ దినములు పుచ్చుకొంటే మిక్కిలి ఆరోగ్యము గలుగును.

కుసుమరోగాలకు ఘృతము.

మామిడిచెక్క రసము పడి ౧ సున పురాళ్ళ తేటనీరు నవటాకుచీనాచక్కెర ౧౦ పలాలు. నెయ్యి ౧౦ పలాలు గువిలన్ని పాత్రలో వేసి పొయ్యిమీదవ్రుంచి ఘృతముగావండి పూటకొకపలం పుచ్చుకొనేది. ఇచ్చాపత్యము చెలిది వస్తువులుకూడదు.

మేహవెట్టలకు.

రాతినార	పలం ౧	జీలకర్ర	పలం ౪
---------	-------	---------	-------

ఇవి రెండున్ను దంచి వస్త్రాభిరముచేసి ఇందున చీనాచక్కెర ౩ పలాలు కలుపుకొని ఏనుగపల్లెరు రసముతో అరతులం చూర్ణము పుచ్చుకొనేది ఈప్రకారము మూడుదినములుగాని ఐదుదినములుగాని పుచ్చుకొనేది. ఇచ్చాపత్యం.

వైద శాస్త్రము.

౧౬౯

మ రిన్ని.

ఉప్పియాకులు ౧౧. మిర్యాలు ౭ - పొట్టుతీసిన తెల్ల బాయలు ౫ -
మి.మూడును కాటుకవలెనూరి అళాకు ఆవుపాలలోకలిపి పుచ్చుకొనే
మి.మూడుదినములు పుచ్చుకొనేది, ఇచ్చాపత్యము.

రక్తప్రమేహములకు చూర్ణము.

అతిమధురం
జిలకర్ర
శతకుప్పి

లవంగ చెక్క
నల్లజిలకర్ర
సోంపు.

ఇవి దినము 1 టికి కాలుపలం.

ధనియా

పలం ౧

చీనాకలకండ

పలం 3

చూర్ణముచేసి మూడువేళ్ళతో చూర్ణముయెత్తుకొనినిమ్మ
పండ్లలో పదిదినములు పుచ్చుకొనేది.

ఇందునతీరేవ్యాధులు,

రక్తప్రమేహములు, చీముపడ్డే ప్రమేహములు, నూనును, ఇందు
కుయిచ్చాపత్యము,

రససింధూరము.

పాదరసం కల్వములోనుంచి పసుపుపొడివేసి మర్దించి కడిగి వేసి,
నల్ల పుష్పేతాకు కరిధూపం
కాకరాకురసం
వీటిలోమర్దించి శుద్ధిజేసికొని
మైల్తుత్తం పలం ౪

తేనెలోమూడుదినములువూరవేసి ఆవలకడిగియెత్తుకొనియోడబెట్టి
నూతురుసుకుకల్వమునుంచికాకరాకు రసములోమర్దించి నాలుగుజాము
మర్దించిమూసచేసిపై నశుద్ధిజేసిన పాదరసమును, పుళిగరణైరొడున్న
చింతిముద్దజేసితురుసుమూసలో యీరసాన్నివుంచి పుట్టమున్నుగోనెబట్ట

రాతిసున్నము యీమూడున్ను కాటుక వలెమర్దిచి తురుసుమీద కవచం జేసి యెండబెట్టి నాలుగుపళ్ళనష్టపొట్టుగ్గో పురం వేసేది, శివశక్తిపూజ జేసికవచంవిప్పి యీసింధూరమును సీసాగ్గో భద్రంచేసేది, ఈసింధూరముబియ్యపుగింజలో సగముతేనెలో పుచ్చుకొంటే సకలరోగములున్ను హరించివజ్రదేహమాను,

మూత్రం కట్టినందుకు,

చిల్లగింజలుపొడిజేసి తేతఁటంకాయ రంధ్రముజేసి యీపొడిలందు లోబోసి వొకరాత్రియంతాపూరనిచ్చి ప్రోద్దునదంత ధావనంచేసుకొనియీ ఁటంకాయనీరుపుచ్చుకొనేది, ఈప్రకారము మూడుదినములు పుచ్చుకొంటే, నీరుకట్టునివారణమై మూత్రంబాగాదిగును, ఇచ్చాపత్యము,

ముప్పు సున్నము,

పూసీరు	పలం ౨౦	నెల్లికాయగంధకము	పలం ౪
సవ్వరము	౨౦	రక్తమనశిల	౪
మైల్తుత్తం	౪	జయరసం	౪
శుద్ధిజేసిననాగం	౪		

ఈసరుకులన్ని కల్వముగ్గోవ్రాచి నిమ్మపండ్లరసమున నాలుగుజాములుమర్దించిపీంగానిలోపుంచి రాత్రికాలము మంచుగ్గోబెట్టేది, జయనీరు దిగును, సూర్యోదయమునకు ముందుగానేలేచి పీంగానిలో దిగివుండేనీరు నుయెత్తుకొని బుడ్డిగ్గోపోసి రాతికారుకు ఘట్టిగావేసేది.

జయనీరుపీంగానిమూలయింటిలోబెట్టి గాలితగలకుండా పైనమూసి రెండవదినమురాత్రి తిరుగామంచులోబెట్టేది. ప్రోద్దుపొడవక ముందుగానే పీంగానిలోదిగివుండే జయనీరునుబుడ్డిగ్గోవుంచుకొనేది. ఈప్రకారముగాతయిదు ఆరుదినములు మంచులోబెట్టి దిగినజయ నీరంతా గ్లాసు బుడ్డిలో దింపుకొని గ్లాసుకారుకు వేసి వుంచుకొని.

వైద్య శాస్త్రము.

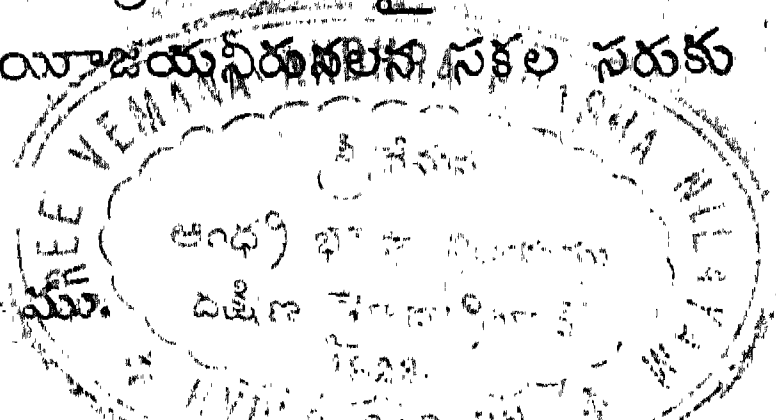
౧౭౧

ఈజయనీరులో సవ్వీరాన్ని ముంచిముంచి యెండలో బెట్టితూవ సే రము కట్టును. యశకాన్ని ముంచిముంచి యెండలో బెట్టితే తాళకం పాను.

వలాందలింగము యీజయనీరులో చురుకిచ్చేది వలాంద యింగిలీ ము యొక పలిమెడుదెచ్చి చాని కెలోవుంచి వైనజయనీరుతో ౮ జాము చురుకిచ్చితే కట్టిమైనమాను.

ఈమైనం పెసల బేడప్రమాణం తేనెలో పుచ్చుకొంటే, అంత్యకాల మందు కంతమందుకట్టిన కపాన్ని ఖండించును, మహాదరములు, గుల్మ రోగము, బల్లలు, కఠినశూలము, పక్షవాదులు మొదలైన రోగములు వారింతును, కఫరోగములువారింతును, యీజయనీరువల్ల సకల సరుకు లుకట్టును.

ముప్పు సున్నము.

మాల్లి, ఫాల్గుణమాసములయందు చొటిభూములయందు తెల్లగా సూరేకారంవతు దూదివలెనేపుట్టును, దీనికి పూసీరుఅనిపేరు, పూసీరుఅ గా చవిటిపూత యిది చవిటిభూములయందు పండును,

ఈ పూసీరుసున్నము పళ్లు ర రాళ్ళసున్నము పళ్లు ర

ఇవి రెండును నొక బానలో వేసి చిన్న పిల్ల వాండ్ర మూత్రముపదహా రుపళ్లుపోసి కలియ బెట్టి మూడుదినములు వూరనిచ్చి తేటవంచుకొని పొ య్యమీదబెట్టి కాచేది, నెమ్మదిగా మంటవేస్తూ అడుగుమాడకుండా కా చేది. ప్రప్సగును.

ఈప్రప్సనుయెత్తుకొని తిరుగా అమురిలోకలిపి పొయ్యమీదబెట్టిని నంగా మంటవేస్తూ ప్రప్సమాడకుండా కుండలడుగు మాడకుండా జా తగాకాచేది, ప్రప్సయకాను, యీప్రప్సనొకదు త్తలో వేసి తిరుగా చిన్న ండ్లఅమరిబోసి మూడుదినములు వూరనిచ్చి తేటవంచుకొని పొయ్యి దవుంచికాచేది, ప్రప్సోమ, యీప్రకారము అయిదుమార్లుకాచేది, ది మైన ప్రప్సోను.

ఈ వృష్ణును తెల్లటి పీంగానిలో బెట్టి యొకదినమంతా యెండలోవుంచేది, బాగాయెండిన తర్వాత దీన్ని కల్వములోవుంచి నిమ్మపండ్లరసముతో వకజాముమర్దించి బిళ్ళజేసి నీడలో యెండనిచ్చి ప్రమిదెలోవుంచి మైనప్రమిదెను చక్కగానమర్చి మైనసీలమ్మజేసి ౧౦ పిడకలతో పుతంవేసేది, గురువొను.

ఈ గురుసున్నాన్ని దేవిసన్నిధినివుంచి సకలోపచారములుగా ధూపదీపనై వేద్యములుమావపూహ, శాఖాన్న, చిత్రాన్న, పాయసాన్నములునై వేద్యములిచ్చి త్రిపురాబను బాగాధ్యానించి పూజించి గణపతిపూజ, భైరవపూజ, శివపూజ, సిద్ధస్వాములైన అగస్త్యాది మొదలైన ఋషులపూజజేసి బ్రాహ్మణసమర్పణజేసి జంగమార్చనజేసి ముష్ణుసున్నాన్ని యెత్తుకొని భద్రంజేసేది.

ఈ వృష్ణునున్నము సకలసరుకులున్ను చంపును, సకలలోహములకు యిది ఆదిగురువు యీసున్నమువలన సకలపుపసరములున్ను సకల పాషాణవర్గములున్ను, సకల వృష్ణులున్ను, సకల లోహములున్ను కట్టును, సింధూరముతొను, భస్మముతొను, సున్నముతొను, సకల సరుకులు మైనమాను, రసాన్ని కట్టును, సకలపనుల కుపయోగించును,

పాదరసం	పలం ౧	నెల్లికాయగంధకం	పలం ౧
కట్టిననాగం	౧	అపరంజి బంగారము	౧

ఇవి నాలుగున్ను కల్వములోవేసి నిమ్మపండ్లరసముతో నాలుగుజాములు మర్దించేది, మర్దించేటప్పుడు యీముష్ణుసున్నము నొకవరహాయెత్తువేసి ౪ జాములుమర్దించి గంగాజల కుప్పెకెక్కించి హాలుకాయంత్రములో బెట్టి యెనిమిదిజాములు మంటవేసేది, యీమంటవేయడం దీపాగ్నిగాకమలాగ్నిగా గాఢాగ్నిగావేసేది,

అగ్ని చల్లారి రెండవ దినమందు కుప్పెను బాలాంబ సన్నిధిని పూజార్చనలుజేసి పెద్దలకు పేదసాధువులకు భోజన తాంబూలాదులుసమర్పించి కుప్పెనుపగలగొట్టి చూచితే సింధూరించి యుండును, ఈసింధూ

వైద్య శాస్త్రము.

౧౭౩

ము వలన సకలరోగనివారణమౌను. ఈసింధూరమునొక బియ్యపుగింజ ఐమాణం తేనెలోపుచ్చుకొంటేకాయ సిద్ధిగలుగును.

నేతిలో పుచ్చుకొంటే, కుష్ఠరోగములు, మూలరోగములు, మేహ డ్యములు, కరిమేహము, కాళమేహము, శ్వేతకుష్ఠపు, మధుమేహము, శల్యగతమేహములు, బహుమూత్రములు, మూత్రకృచ్ఛలు, మేహ వణములు, అంగలూటీలు భగరంధ్రములు, మేహవ్రణములు, మేహతాపము, మేహజ్వరములు, ప్రమేహములు, మేహవాయువులు, రుద్రవాయువులు, డమరకవాయువులు, ఆనందవాయువులు మొదలైనవి హరించి దివి దేహమౌను, కాయసిద్ధికి మండలందినములు పుచ్చుకొనేది.

పైనజెప్పిన ముప్పుసున్నం పలం ౧ దశదీక్షలుజేసిన పెట్టుప్పు పలం ౧ శుద్ధిజేసిన పాదరసం ,, ౧ నవాతౌరం ,, ౧ సో ,, ౧

యిదు సరుకులున్ను కల్వములో వేసి కోడిగుడ్డు తెల్లజన, తెల్లజల్లడపాలు రెండున్ను నొకపీంగానిలో బోసిబాగాచిలికి యెండలోనొక దినంవుంచి పైన సరుకులలో బోసినాలుగు జాములు మద్దించి బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి ప్రమిదెలోబెట్టి పైనముసీసీలలు ఘట్టిగాజేసి పిడకలలో పురంవేసేది, సున్నమౌను. యీసున్నము కల్వములోవుంచి.

పూరం పలం ౪ వీరం పలం ౪

అందులోకలిపి పైన అండకరువు తెల్లజల్లెడిపాలు కలిసిన దానితో నాలుగు జాములు మద్దించి బిళ్ళజేసిబాగా యెండలో యెండనిచ్చి ప్రమిదెలోవుంచి సీలచుట్టిజేసి ౬ పిడకలలో పురంవేసేది. సున్నమౌను.

ఈసున్నము కల్వమందుంచి అర్కక్షరము, అండకరువు గలిసినదానితోమద్దించేది, నాలుగు జాములు మద్దించేది. మద్దించేటప్పుడు పైన సున్నముతో కూడా,

వీరం	వరహాయెత్తు	౨	పునుగు	వరహాయెత్తు	౨
పూరం	"	౨	కురువండు	"	౧
పచ్చకర్పూరం	"	౨			

ఈయైదు సరుకులు పయిన నున్నముతోచేర్చి అండకరువుతో బాగామర్చించి బిళ్ళజేసి యెండబెట్టి బాగా యెండిన తర్వాత యీబిళ్ళను మంచి ప్రమిదెలోబెట్టి సందులేకుండా చక్కగా పయిన ప్రమిదె అమర్చి సందులేకుండా ఘనమైన సీలమట్టిజేసి యెండనిచ్చి శివశక్తిపూజ, గణపతి పూజచేసి దూపదీపార్చనలు మంగళహారతులు మొదలయినవి అమ్మవారికి సమర్పించి పదిపిడకలతోపుత్రం వేసేదికడుంగారముప్పుసున్నమాను.

ఈకడుంగారమయిన ముప్పుసున్నమువలన నవలోహముతొను, సమస్తసరుకులునొను. యీమహాముప్పు గురువని తెలిసేది.

తిప్పచక్కెర బహుమంచిది న్యాయముగా శాస్త్రవద్ధతి తప్పకుండాచేసిన తిప్పచక్కెర, దీనికి అమృతచక్కెర తిప్పతీగెకు, అమృతవల్లి అనిన్నిద్రావిడ, సంస్కృత, ఆంధ్ర యిత్యాది భాషలలో ప్రసిద్ధి జెందినది.

ఈతిప్పచక్కెరలో, అశ్వగంధి చూర్ణముకలిపి పుచ్చుకొంటే, అస్త్రీగతజ్వరములు మానును.

తిప్పచక్కెరలో వజ్రవల్లిచూర్ణము మిళితంజేసి పుచ్చుకొంటే, పుబ్బసరోగములు, కంఠమందు పిల్లి కూతలు, యీరోగమువలన గలిగినవ్రాణవాయువులు, శూలలు మొదలయినవి హరించును.

ఈతీరున వస్తువుతో క్షయకులూగతకము, మహారాజమృగాంకము నవరత్న చింతామణి, పూర్ణచంద్రోదయ మేహంతకము, వసంతకుసుమాకరము మొదలయిన ఘనోషధములు.

ఒకబిళ్ళపుగింజ ప్రమాణము పైన చూర్ణముతో మిశ్రమముజేసి అందులో తేనె, నెయ్యి, లేక వెన్న, లేక యితరవస్తువుల ధృతులు మిశ్రమము పఱచి పుచ్చుకొంటే, సకల మేహములు, సకల క్షుష్ణువులు, సకలమధుహములు, గ్రంధులు, కరిమేహములు, శ్వేతపాండువులు, సరోగములున్నతీరును, రోగము లెరిగిపత్యము బెట్టవలెను.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౭౫

తాళకాన్ని యీద్రావకముతో ముంచిముంచి పదిదినములు యెం
తోవుంచితే తెలుపారు, యీ తాళకాన్ని మోదుగపూసి రసముతో
స్థిచి యీపూసి కవచమిచ్చి నీలమన్ను ఘట్టిగాజేసి పురంజేసితే
స్మీకరించును.

మనశిలను యీద్రావకముతో ముంచిముంచిపది దినములు యెండ
ముంచితే వెలవెలబారి తెల్లనర్జముగా నుండును.

ఈమనశిలను తెల్లగౌటనవేరు కవచమిచ్చి యిదుపిడకలపుర
మున భస్మముగును.

దర యీద్రావకము విడిచి ౮ జాములు మర్దనజేసితే
మయినచో వసునము నల్లవుమ్మెత్త రసముతోమర్దిచితే రసం
కలదు, యిదు యిదిబిళ్ళజేసి యెండించి కవచమిచ్చి లఘు
కరించును.

నల్లిగంధకాన్ని, ద్రావకముతోనూరి బిళ్ళజేసి రత్నపురుస్తోకవ
చమిచ్చి అరపిడకపురం, తెలుసుకొని సకల సరుకులు ఈ ద్రావకముతో
భస్మములు చేసికొనేది.

మహా ద్రావకము.

పూసరుపుప్పు	పలం ౧	యవాక్షౌరము	పలం ౧
గాజుప్పు	,, ౧	సజ్జాకారము	,, ౧
అటుకులుప్పు	,, ౧	అపామార్గంపుప్పు	,, ౧
పెల్లుప్పు	,, ౧	ముండ్లతోటకూరపుప్పు	,, ౧
పటికారము	,, ౧	సముద్రనురుగు	,, ౧
నవాక్షౌరము	,, ౧	అండసున్నము	,, ౧

ఈ పుప్పు సరుకులన్ని గొలుకటిగా కలిపి చిన్న బాండవోవేసి బా
తముగాసిబాతే యగ్రముతో ద్రావకము దించుకొనేది. యీద్రావకము

నొక పీఠానిలో కొద్దిగా వేసి తురుసిని ముంచి ముంచి యెండలో పది దినములు వుంచి తే సున్నమగును.

అభ్రక సింధూరము.

అభ్రకమునవసీతము జేసినది పలం ౧౦

దీన్ని తెల్లజిల్లేడివేళ్ళ రసాన నాలుగు జాములు మర్దించి బిళ్ళ జేసి చానికెలోవుంచి పైనమూసి ఘట్టిగా సీలమన్ను జేసి ౫౦ పిడకలపుతం,

ఈ ప్రకారమే జిల్లేడివేళ్ళ రసాన ౨౫ మాల్లు మర్దించి ౨౫ పుతాలు వేసేది, కొద్దిగా యెఱ్ఱగించును.

ఆవల దీన్ని యెత్తుకొని చిశ్రమూలరసముతో ౩ పుతములతో సింధూరించును యీ సింధూరము బహు మూత్రములకు, మధుమేహములకు, మేహవెట్టలకు, యిచ్చేది, తగిన అనుషానములతో యిచ్చేది, సమస్తరోగములు నివారణమవును.

శిల్పిరోగిములకు.

సీమరాతినార

శిలాసత్తు

పగడము

ఇవి సమభాగములు నిమ్మపులుసుతో మర్దించి బిళ్ళజేసి యెండించి ప్రమిదెలోనుంచి ౨౦ పిడకలు పుతం, ఆవల దీన్ని పుత్తరేణి యాకురసాన మర్దించి పయిన వత్తుపుతం వేసేది, తర్వాత నెలవుసిరికె రసాన మర్దన పుతం వేసేది, బాగుగా భస్మీకరించును.

చలువమిర్యాలు	పలం	౨	జాజికాయ	పలం	౪
యేలకులు	"	౨	అతిమధురం	"	౪
లవాగపట్ట	"	౪			

ఇవి అన్ని చూర్ణించి పలుకభస్మం రెండు గురిగింజలయెత్తుకలిపి పుచ్చుకొనేది, చురుకువెట్ట, తెలుపు, పసిమియివితీరును, ఇచ్చాపత్యము.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౪౭

ఈదినుసులు ౧-కి- కాల పలం.

ముత్యపు
చూరు
కుందనం

వెండిభస్మం
రత్నభస్మం
అభ్రకసింధూరం

త్రోహం
పచ్చకర్పూరం

ఇవిఅన్నికూర్చి చనుబాలుతో నాలుగు జాములు చేపపిచ్చుతో నాలుగుజాములు మేకపిచ్చుతో నాలుగుజాములు జముడు పాలుతో నాలుగు జాములు యీప్రకారము తప్పకుండా మర్దించి కుప్పలు కట్టి సకలజన్ని విషదోషములకు మహాచాయువులకు బియ్యపుగింజ ప్రమాణము తేనెతో తేదానీళ్లతో యిచ్చేది హరించును.

దుద్రప్రతాపరసం.

ఈదినుసులు ౧కి-౫ వరహాలయెత్తు.

నెరివిసం

గౌరి

పాదరసం

తాళకం

కార్ముకిల్ పాషాణం

యెలికెపాషాణం

సవ్వీరపాషాణం

గంధకం

శంకు నాభి

ఇవిఅన్ని శుద్ధిజేసి కల్వము లోవుంచి జముడు పాలతో నాలుగుజాములు నల్లవావిలి రసముతో నాలుగుజాములు కాకరాకు రసముతో నాలుగుజాములు ప్రత్తియాకురసముతో నాలుగుజాములు నీలివేళ్ళ కషాయముతో నాలుగుజాములు అడవిచిక్కుడిరసముతో నాలుగుజాములు ఈ రసములతో మర్దించిబిళ్ల జేసి యెండబెట్టి ప్రమిదలోవుంచి పైనమూసి గట్టి లమన్ను జేసి యెండించి అయిదుపిడకల లో పుఠం వేసినభస్మమగును.

ఈభస్మముతో పగడ ములు, నేలతాటిగడ్డలు దినుసున కొక్కటి వరహాల యెత్తు రేలపూలు ౧౦ వరహాల యెత్తుపొడిజేసి యీవస్తువు న్నిచూర్ణించి పైనపాకము లోబోసి నెయ్యి, తేనె, విడచి కలియ బెట్టి తేవ్యా పక్వముగాచేసి దించుకొని పూటకుపొన్నకాయ ప్రమాణము రేపుమాపు పుచ్చుకొనేది.

ఇందున తీరేవ్యాధులు.

మేహము. మూత్రకృచ్ఛము, క్షయము, శల్యగతమేహములు మొదలైనవి తీరును. రక్తజైత్యములు తీరును.

ఇందులో.—స్వర్ణ భస్మం, రజిత భస్మము, మాక్తి భస్మం, ఈ భస్మములలో యేదైనాపైన లేహ్యమునుగూర్చి పుచ్చుకొనేది.

రసకర్పూరం   రససింధూరం   ఇంగిలీకం   తాళకం

ఈనాలుగు సరుకులున్న కల్పమందుంచి మిరపగూడ్ర రసములో నాలుగు జామములు మర్దించి ఆవల పచ్చపూవులు పూసేగుంటగలకరా కురసములోమర్దించి తర్వాత నేలగొలిమిడి రసములో చేకొనితి ఆకుర సములో మర్దనయీప్రకారముగా ర జామములయొంచి మర్దించి బిళ్ల జేసి యెండలోబెట్టితర్వాత పెంకులోబెట్టి ఘట్టిసీలజేసి తిరుగా యెండించి ఈ శ్వరధ్యానముజేసి ధూపదీపనై వేద్యమిచ్చి పాత్రెండు పిడకలలో పురం వేసేది. కవచమిచ్చివిప్పియెత్తుకొని యాయకావధంబియ్యపు గింజప్రమాణం తేనెలోపుచ్చుకొంటే సకలమేహ వాయువులుతీరును.

పెసలబేడ ప్రమాణం చనుబాలులో పుచ్చుకొంటే చిన్నబిడ్డలకు గర్భవాయువులు తీరును. ఇదేఅండ తైలములో పుచ్చుకొంటే చిన్నబిడ్డల కు అల్లమాంధ్యం బిడ్డల రోగము లన్నితీరును. పసిమి కొలుకు సవ్వాయి ఈరోగముగలవారలకు రెండుగురిగింజల ప్రమాణము తాటిబెల్లములో మిళితపరచి పుచ్చుకొంటే అవినివారణమకాను.

చక్కెరలోపుచ్చుకొంటే రొమ్మనొప్పులు పిత్తవాయువులునివారణమకాను, పెన్నలో పుచ్చుకొంటే షాష్ట ములు శమించును, త్రికటుక చూళ్లములో శరీర నొప్పులు తీరును. అతిమధుర చూళ్ల ములో పుచ్చు కొంటే పిత్తభ్రములుతీరును. త్రిఫల కషాయ ములో మూల రోగములు వారించును. బిల్వాదిలేహ్యములో పిత్తపాండువులు దేహముతెలుపుమా నును, రక్తవృద్ధిగలుగును.

ఇందుకు పత్యము,—పులుసు, కంది పప్పు, మునగకాయ, బెండ కాయ, అరటిపూత. కొయ్యులోటకూర.

కాద్రీరసము ఆయుర్ వేదమందు దీనికి రుద్రరసమనిపేరు.

శుద్ధిజేసిన నెల్లి కాయగంధకంతులం   శుద్ధియెలికెపాషాణంతులం   పొంగించిశుద్ధియైన వెలిగారంతులం   శుద్ధిజేసిననాభి   తులం

ఎలికె పాషాణాన్ని ఆత్మ జలములో వుడికించి దీనిలోకూడా అ

వైద్య శాస్త్రము.

౧౩౯

న్నివస్తువులు కల్వములో వుంచి నిమ్మపండ్ల రసాన గి జాములు మర్దన జేసి మి
రపగించ ప్రమాణము మాత్రలు జేసి యీ మాషధము చలి జ్వరములకు
విషజ్వరములకు సన్ని పాతకజ్వరములకు జ్వర వాయువులకు యిచ్చేది.

తాళిశపత్రి

యేలకులు

లవంగం

అక్కలకట్టి

చేకొణతి వేరుపట్ట

ఇదిదీనును ౧ కి- ఒకతులం.

చొప్పున చూర్ణము చేసి దమ్మిడియెత్తు చూర్ణములో నొకమాత్ర
పొడిచేసి కల్పుకొని కొద్ది తేనెవిడిచి మిశ్రమము జేసి పుచ్చుకొనేది.

మూడుపూటలు బలమై వృద్ధి కరమై వుండే జ్వల వాయువులకుమించి పో
తూవుండే సన్ని పాతక దోషములకుం దిన మొకటింటికి ౩ డునాలుగు పరి
యాయములు ఉపయోగించేది.

సన్ని పాతక భైరవం వీరభద్రకలిగం పీటిలో యేదైనా కలికం వే
సేది. గంజి యిచ్చేది పులుసువర్జం.

జ్వ రాం కు శ ము.

ఇంగిలీకం వరహాలయెత్తు ౨౫ గాడిదెపాలు ఆళాకు ౩

ఒక పీంగాణిలో పోసి బాగా శుద్ధి జేసిన శంకుపాషాణం రెండువరహా
యెత్తు పైన పాలులో కలిపి యీ కలిపిన పాలు యింగిలీకానికి చురుకుయి
చ్చేది. చట్టిలో యినుక బోసి చట్టి పోయ్యి మీద బెట్టి పైన చిన్న పీంగాణి బె
సన్న గామంట వేసేది, ఒక్కొక్క బొట్టుగా చురుకిచ్చేది. ఇంగిలీకము కట్టు
తేనెలో బియ్యపుగింజలో నాలుగవభాగము చాది ౩ డుపూటలు యి
చ్చేది. మిర్యాల కషాయములో యిచ్చేది జ్వరములు హరించును, పులు
సోసి వేసేది.

ఇందుకు పత్యము,

కందిపప్పు, తియ్యచారు, తియ్యకివంగబద్దలు, వ్రస్తివరుగులు, కా
వరుగులు, మునగకాయ, లేత బెండకాయ, గోధుమరవ.

గంజ యివి యిచ్చేది, ఆవుపాలు అన్నము పుచ్చుకొనేది,

చలిజ్వరములకు బలునై నజ్వరములకు బియ్యపుగింజ ప్రమాణము
యిచ్చేది, సన్ని పాతక దోష జ్వరాలకు మొగలింగ చెక్కరసం మునగ చె

క్రూరసముతోగాని యిచ్చేది, జ్వరమునిలిచిన ౩ డవదినం అముదంతంటు
కొని స్నానముచేసి పుల్సువస్తువులు చేర్చుకొనేది, మాంసాదులు వాడుక
వాతలు మేకమాంసము చేర్చుకొనేది, కోడిమాంసము యెట్టి శ్రేష్ఠ
ములకున్న కూడదు పుట్రుపిట్టలు కొజు కుందేలి సావరము వ్రడుముయీ
మాంసాదులు పత్యము చేసేవారలకు అనుకూలము కోడిమాంసము
కూడదు.

మలబద్ధ నివారణి.

నేలతంగేడు, కరక్కాయపిందెలు, ద్రాక్ష, జలకట్ర మిర్యాలు.
ఇవిదినుసు ౧కి ౩పలాలు,

లవంగం	పలం		ధనియాలు	పలం	౪
జాపతి	పలం		పైడితంగేడివూలు	,,	౨

ఇవి అన్ని చూర్ణముచేసి తేనె కాచి యీ చూర్ణమువేసి పిసికి
లేహ్యముద్దగాజేసి రాత్రికాలమందు కాలుతులం పుచ్చుకొనేది వాయు
పు వాతములు పూర్ణవాయువులు హరించి మలబద్ధకము నివారణమాను
ఇచ్ఛాపత్యము.

ఖండాద్రి రసకట్టు,

అల్లపురసం	పడి		దిండుప్పు	తులం	౧
గంధకద్రావకం	తులం		పుత్తరేణిపుప్పు	,,	౧
లాగురుపుప్పు	,,		వెదురుప్పు	,,	౧

ఇవి పొడిజేసి బుడ్డిలో వేసి యెండలో వుంచి యెనిమిదో భాగముపు
చ్చుకొనేది, తీరేవ్యాధులు.

అజీర్ణ బేది, మందము, వాంతి, వెక్కిళ్ళు, వాంతి బేది, కడుపులో
మంట, అరోచకము, దాహము యివితీరును.

పుదీనా రసకట్టు.

పుదీనారసం. అల్లపురసం, చెఱుకురసం, పులుపు దానిమ్మపండ్ల
రసం, నిమ్మపండ్లరసం, అన్ని సమముగా కూర్చి,

ఇందొక్కొక్కటి పరహాయెత్తు ౧ కుంకుమపువ్వు పలం |

శృంగిభస్మము మిళితపరచి సూర్యపురానవుంచి కాలు రూపాయ
యెత్తు పుచ్చుకొనేది.

వాంతి, వెక్కిళ్ళు, దాహముతీరును, వాంతి బేదిగలిగినవారలకు, ఇచ్ఛాద.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౮౧

బౌద్ధములు, కషాయము.

చూర్ణము, లేహ్యములకు చేర్చినస్తునలపేర్లు.

పంచమూలమనగా, మారేడివేరు దుండిలపువేరు గుమ్మడివేరుకలిగొట్టివేరు కూర నెల్లి వేరు. ఇవిగూరుపంచమూలములు.

లఘుపంచ మూలములు.

చిన్నములక, పెద్దములక కొలపొన్న, పొన్న, పల్లెరువేళ్ళు. ఇవిలఘుపంచ మూలములు,

దశమూలముల పేర్లు.

చిన్నములక, పెద్దములక, నక్కజోకపొన్న, ముయ్యాకపొన్న, పల్లెరు, మారేడు, కూర నెల్లి. గుమ్మడు, దుండిలము, కలిగొట్టి, ఇవిదశమూలములు.

త్రికటుక మనగా

శొంఠి, పిప్పళ్ళు, మిర్యాలు,

త్రిఫలము లనగా,

కరక్కాయ, నెల్లికాయ, తాడికాయ,

రెండు మిర్యాలనగా,

మిర్యాలు. తెల్లమిర్యాలు.

రెండుపిప్పళ్ల పేర్లు

సన్నపిప్పళ్లు, గజపిప్పళ్లు.

పంచకొల కషాయము లనగా,

శొంఠి, చవ్యము, మోడి, పిప్పళ్లు, చిత్రమూలము.

ఈ పదములు శాస్త్రములలో అచ్చటచ్చట గూఢముగా వచ్చును గనుక వివరముగా తెలిసికొనుటకై వాటివాటిని వివరించి వ్రాయడమైనది.

సోబె పాడలు.

కుసుంభాపుష్ప, తేనెలోమర్దించి పూసేది

తులసియాకు, నిమ్మపండ్ల పులుసున మర్దించిపూసేది

రేవల్ చిన్ని, నిమ్మపులుసున మర్దించి పూసేది

పైడితంగేడివేరు, గంధముతీసిపూసేది

కానుగ వేరు, మంచినీరుతో గంధముతీసి పూసేది

నాగమల్లివేరు, నిమ్మపులుసున మర్దించి పూసే,
మరిన్ని, — పొడవత్రవేరు కలం ౩, ఏలకులు కలం ౧, జిల
కర్ర కలం ౩, వీటిని నిమ్మపండ్లరసముతో రెండుజాములు కాటుకవలె
మర్దించి యీముద్దను నొక పాత్రలోనుంచి దిన దినమున్ను దేహానికి పూ
సి నలుగుబెట్టుకొని సాయంకాలము స్నానముజేసేది.

ఈప్రకారముచేసి తే వొళ్ళుదురదలు పొడలు సారిగజ్జి మూగతీట
యివిహరించును.

ఇచ్చా పత్యము.

వంకాయ, పెసలు, సెనగలు, మత్స్యములుకూడదు,

గజ్జిపుండ్లు దురదలు.

నీరుడువిత్తులపప్పు కలం ౨, హారతికప్పురం కలం ౧, ఏలకు
లు కలం ౨, వీటిని నిమ్మపులుసుతోగాని పులిమజ్జిగతోగాని మర్దించి
దేహమునకు పూసుకొని నలుగుబెట్టుకొని స్నానము జేస్తుంటే గజ్జిపుం
డ్లు దురదలు మానును.

సకల వ్రణములకు పెళాస్త్రి,

ఇనుముపాత్రలో పాతనెయ్యి ౪ పలాలున్ను తేనే మైనం ౨ పలా
లున్ను చేర్చి కరిగించి కరుగు ముఖములో,

గంగసింధూరం తులం ౪ నూనె కలం ౨

ఇవిదినుసు ౧-కి తులం ౪ రసకర్పూరము, కర్పూరం, ఇంగిలీకం,
సాంబ్రాణి, ముద్గార్సింగి. ఇవిఅన్ని పొడిచేసి మైన మాత్రలో వేసి యిను
ము ఆయుధముతో బాగాకలియబెట్టి పాకం చక్కగాచూచి దీని పెళాస్త్రి
లాగు సకలగడ్డలుకు పైనవేస్తే పగిలి బాధలుతీరి ఆరిపోవును.

వ్రణములకు పెళాస్త్రి.

మంచినూనె ౩ పలాలు చట్టిలోబోసి పొయ్యిమీదబెట్టి మంటవే
స్త్రు అందులో గంగసింధూరం యొకపలిమెడు వేసి కలియబెట్టుతూ,

కోపురసకర్పూరం వరహా ౨ తెల్లకాచు వరహా ౧

తాళకం ,, ౧ పలుకుసాంబ్రాణి ,, ౧

రససింధూరం ,, ౧

ఇవి అన్ని పొడిచేసి వేసి కలియబెట్టుచు పెళాస్త్రి పక్కంబాచి

వైద్య శాస్త్రము.

౧౮౩

దీపుకొని డబ్బిలోవుంచుకొని గడ్డలకు కురుపులకు మేహ వ్రణములకు
గుడ్డకు పట్టించి నిప్పునెగ జూపించివేసేది వ్రణములుమానును,

గుగ్గిల పెళాస్త్రీ,

గుగ్గిలం పలం ౨ పలుకులుగా జేసి చట్టిలోనుంచి నువ్వులనూనెకొ
ద్దికొద్దిగా పోస్తు. కలియబెట్టుచు వచ్చేది పాకపదము చూచుకొని.

ముదాకొసింగి పలం ౪ గంగసింధూరం పలం ౧ రసకర్పూరం ప
లం ౧ ఇవిపొడిచేసి పైన నూనెలోవేసి కలియబెట్టుచు వచ్చేది అప్పట
ప్పటికి నూనెపోస్తు పెళాస్త్రీ పక్వముచూచి దించుకొని గుడ్డకు పట్టించి
సకలవ్రణములకు వేసేది మానును,

మరియొక పెళాస్త్రీ.

తెల్లగుగ్గిలం పలం ౩ మంచినూనె పలం ౧ ఇవిచట్టిలోవుంచిపొ
య్యమీదబెట్టి నండేటప్పుడు పాకముచూచుకొని కొద్ది కొద్దిగా బొట్టు
బొట్టుగా నూనెపోస్తున్న,

రససింధూరం

ఇంగిలీకం

రసకర్పూరం

పాలతుత్తం

దినుసు ౧కి- నరాయెత్తు,

ఇవిచూర్ణించి పైన పాకములోవేసి బాగా కలియబెట్టుచునూ
పోస్తున్న పెళాస్త్రీ పక్వము కనిపెట్టి వండిదిచుకొని డబ్బిలో వుంచు
సేది సకలమైన వ్రణములకు గుడ్డకు పూసివేస్తే వ్రణములుమానును.

మరియొక పెళాస్త్రీ.

రసం	వరా	౧	కాల్చినకోడిగుడ్లపెంకులభస్మం	వర	౨
మైలతుత్తం	,,	౨	పచ్చగావుండే మైణం	,,	౪
పాలతుత్తం	,,	౨	తెల్లగుగ్గిలం	,,	౧౬

ఈసరుకులన్ని పొడిజేసికొని మైణముకరిగించి మంచినూనెబోసిపై
సరుకుల చూర్ణముబోసి పక్వముగా పెళాస్త్రీమాడకుండా జాగ్రతగా
శాస్త్రీని మృదుపక్వముగాజేసి కల్వములోవేసి అంకాయ నూనెబోసి
గా మర్చించి వేడిసిల్చుబోసి వంచివేసేది నీరంతావంచివేసి తడిలేకుం
చేసి డబ్బిలోవుంచుకొనేది, సకలవ్రణములకున్న వేసేది మానును.

వంగసింధూర పెళాస్త్రి.

వంగసింధూరం పలం ౧ ముదార్ సింగి పలం ౪
రసకర్పూరం ,, ౧ నువ్వులనూనె ,, ౩

పొయ్యిమీదబెట్టి మంటవేస్తు పైనవస్తువులూ కాటుకవలెనూరి
నూనెలోబోసి పెళాస్త్రి పక్వముగావండి దించుకొనేది పెళాస్త్రి నలుపు
వర్ణము తిరిగేవరకు కలయబెట్టుతూ పూడేది పక్వమైనతర్వాత డబ్బిలో
పుంచుకొని గడ్డకు చరిమి పూడ్లకు వేస్తూనచ్చేది,

అగస్త్యుల సకలవిధ కొళంబు.

శుద్ధిజేసినపాదరసం	మైలుతుత్తం
నెల్లికాయగంధకం	మనోశిల
శుద్ధిజేసిన శంకుపాషాణం	ఇంగువ
పాముదొండగడ్డ	వేపపప్పు
నాగవల్లి వేరుపట్ట	

ఇవి దినుసు ౧-కి పలం ౧

శుద్ధిజేసిన నేపాళపప్పు పలం ౧

ఇవికల్వములోవేసి తెల్లజిల్లేడు పాలులోరెండుజాములుమర్దనవేప
నూనెలో ౪ జాములుమర్దించి డబ్బిలోపూచుకొని సగ్గ విషములకుమి
రపగింజ ప్రమాణము తాటిబెల్లములో పొదిగియిచ్చేది వేపనూనెలో
పెసలబేడప్రమాణముచాచి కలికంవేసేది సర్పవిషముచేత పల్లుగిట్టుకొని
రొమ్ముపడచుకొని కండ్లన్ను పెదవులున్ను నల్లగించి పున్నవారికి పుపా
యముగా యినుముమొదలైన ఆయుధములతో నోదు తెరచి యీ యశా
షధము గురిగింజప్రమాణము వేపనూనెలోగాని నీళ్ళలోగాని కలిపిగొం
తులోపోసేది వాంతియశాను కలికంవేసేది సర్పవిషములు దిగును మూడు
దినములు పులుసులేని పత్యముంచేది.

పిచ్చినక్క పిచ్చికుక్క కఱచినందుకు మనిషికాటుకు యెలికె
కాటుకు పందికొక్కుకాటుకు తేళ్ళు మండగబ్బ మొదలైన విషజంతు
వుల కాటుకు యీమందు గురిగింజప్రమాణము మూడుదినములు తాటి
బెల్లములోయిచ్చి పులుసులేని పత్యముబెట్టవలెను తేళ్ళు మండగబ్బ

వైదశాస్త్రము.

౧౮౫

కఱచితే కఱచినతావులో సకలవిష కొళంబుకాటులో రాచి నిప్పు సెగచూపించేది. సకల విషములు దిగును. హరించును.

తేళ్ళు, మండ్రగబ్బలు కఱచితే కాటులో రాయవలెను, లోపలికి యివ్వకూడదు. పిచ్చినక్క, పిచ్చికుక్క, మెలికె, పందికుక్కు, యివి కఱచినా సర్పములు, తట్టపురుగులు యివి కఱచితే యీమందు కాటులో రాయవలెను, లోపలికియివ్వవలెను, యిట్టివారలకు చక్కగాచికిత్సచేయవలెను.

శంకుపాషాణం పలం ౧

చానికెలోవుంచి పొయ్యిమీదబెట్టి సన్నమంటవేస్తూ గాడిద గడపరసంతో నాలుగు జాములు చురుకిచ్చేది, జిల్లేడుపాలుతో నాలుగుజాములు చురికిచ్చి భద్రంజేసివుంచి తేళ్ళు, మండ్రగబ్బలు కఱచినవాండ్లకు నీళ్ళలోచాది వేసిన తక్షణమే విషముహరించును.

నాగవల్లి వేరు బాగా ముదిరినవేరు ఆదివారము అమావాస్యగాని లేక అమృతసిద్ధయోగమందుగాని ముదిరిన తెల్లజిల్లేడివేరుగాని ముష్టివేరుగాని వూడగవేరు చెక్కనిగాని ఆకాశగరుడ గడ్డగాని విషము యెక్కిన వారలకు కొంచము నమలించి తినిపించితే సకలవిషములు హరించును, విషముమించి స్మృతిదప్పిన పక్షమందు పైనచెప్పిన క్రియలు నీళ్ళలోచాది నోరు తెరిపించి గొంతులో పోసేది. ఆరోగ్యమవును.

జ్వర దోషములు పుట్టినప్పుడు నాలుకయందు ముండ్లు గలిగియుండును, నాలుక తడిలేక యుండును తక్షణేక్షణే మిక్కిలి దాహము గలిగిఅంతకంతకు సన్నిపాతకము దోషములు హెచ్చును.

ఇందుకు గండోషధము.

ఇవి దినుసు ౧ కి- వరహాయెత్తు.

పరంజి బంగారు	వెండిపొడి	పగడములు
ముత్యములు	కుంకుమపువ్వు	గోగోజనము
కస్తూరి	అతిమధురము	అక్కరకర్ర
సన్న	దుప్పికొమ్మ	మోదుగవిత్తులు
జిహ్వామాంసి	నీలకులు	చల్వమిరియాలు

లవంగపత్రి
లవంగాలు
ద్రాక్ష

బిల్వకాయ పెంకులు చంగల్వకోష్ఠం
శోంఠి రససింధూరము
ఆర్ద్రొండవేరు

వీటిని చనుబాలుతో నాలుగుజాములు మర్దించి తేనెతో వకజాము మర్దించి కరాటానవుంచి, జ్వరదోషము, సమస్తదోషములు, సన్నిపాతకములు, సంభవించిన కాలమందు నాలుకయందు బాగామర్దించేది పుక్కిలించుకొని ద్రవ మ్రింగుమని చెప్పేది.

సకల గుల్మములకున్న ద్రావకం.

ఉత్తరేణి సమూలం	ద్రాక్షతీగెసమూలం
యర్రముండ్లశోట	గుంటగలగర
కూర సమూలం	బ్రహ్మదండి
దుష్టుపుచెట్టు	నేలగొలిమిడి
చిత్రమూలం	బొంతజముడు

ఇవి అన్ని వేరేవేరేకాల్చి బూడిదెచేసికొని మూలికె యొకటింటికి 3 డేసిపళ్లు బూడిదెకొలిచి తొమ్మిదిమూలికెలభస్మము వేరేవేరేకుండ్లలోబోసి పదిపళ్ళజలముబోసి అయిదు దినములు కలియబెట్టుతూ వుంచి తర్వాత తేటవంచుకొని కాచేది. పుష్పయశాను. యీప్రకారము ప్రత్యేకముగా ఉప్పును తీసుకొని యీపుష్పము దీనితోకూడా

దినుసు ౧-కి ౨ పలాలు.

పెట్టుప్పు	వైంధలవణం	పటికారం
గాజప్పు	పూసీరుప్పు	

ఇవి అన్ని కల్వముతోవుంచి మల్లియాకురసముతో నొకజాము మర్దించి యెండనిచ్చి కొంచెము పదునుండగానే కుండలోవేసి బోలెమూసి నీలమట్టిజేసి పొయ్యిమీదబెట్టి ద్రావకం దిగుచుకొని వినాయకునిపూజించి సుధ పాలవేళ్ళ పాచి మూలములకు ౨౦ చుక్కలు వేసిని స్తేరొమ్మలొప్పులు, శూలలు, పైత్యరోగములు, నీరుకట్టు, శుద్ధకట్టు, లింగస్తంభమందు దుర్మాంసము పెరిగి తొందరజేసేదిన్నియావత్తు మానును

వైద్య శాస్త్రము.

౧౪౬

ఇందుకు పత్యము.

కందివప్పు వంకాయ మునగకాయ
పెద్దచిక్కుడుపిదెలు కందగడ్డలురొడు పులుసు పొగాకు
ఇవి అన్ని అనుకూలము యితరపదార్థములుకూడదు.

సకలపైత్యమునకు తైలం.

బాగాముదిరిన తుమ్మచెక్క పలం ౮

రోటిలో వేసి నలియగొట్టి ౮ పళ్ళు సుద్ధజలముపోసి అష్ట భాగము
గా కాచి యీకషాయములో వకపడి నువ్వుల నూనెబోసి ౩ శేర్లు ఆ
వుపాలుబోసి కాచేది. కాచేటప్పుడు,

ఇం దు లో.

ఇవి దినుసు ౧ - కి ఒకటింకాలు వరహాయెత్తు.

మంజిష్ఠి	జాజికాయ	కిచ్చిలిగడ్డ
లవంగాలు	అతిమధురం	చంగల్వకోష్ఠం
కర్పూరం	తక్కోలం	గంధపుచెక్కపొడి

వీటిని పాలతో మర్దించి నూనెలో వేసి తైల పక్వముగా
కాచి స్నానములుచేయుచుంటే, పిత్తరోగములు హరించును.

ఇంగిలీక మైనము.

సుద్ధిజేసిన యింగిలీకం వరహం ౧౦ అరతికర్పూరం వరహం ౫
పలుకుసాంబ్రాణి వరహం ౫

ఇవి ౩ న్ను కల్వములో వేసి ఒకజాము మర్దనజేసేది. మైన
మాను. యీమైనము గురిగింజ యెత్తు వోమం లేహ్యములో చేర్చి పు
చ్చు కొంటే తక్షణము, వాంతి, భేదులు, నిలుచును. మరిన్ని, అజీర్ణము
లు, కడుపు వుబ్బరములు హరించును.

ఉక్కుసున్నము.

ఉక్కుపొడి పలం ౫

పీంగానిలో నుంచి తెల్ల జల్లేడి పాలు మునగబోసి ౨౦ దినములు
యెండలో బెట్టేది. తెల్లగాపూసును ప్రమిదలో వుంచి సీలమన్ను జేసి ౧౦౦
పిడకలతో పురం బెట్టేది, సున్నమాను.

ఈ సున్నము బియ్యపుగింజ ప్రమాణము తేనెలోపుచ్చుకొంటే, మేహనంజులు, పిత్త పాండువులు, అతిసారభేదులు, శూలనొప్పులు, అస్తిగతజ్వరములు మొదలయినవితీరును, మరిన్ని శ్వేతకుష్టువులు తీరును. ఇచ్చాపత్యము,

గంధక తైలము.

నెల్లికాయగంధకం	హం ౫	పత్రతాళకం	వరహ ౩ ౪
నవాక్షరం	” ౪	పాదరసం	” ౨
గి-మాల్లుకాచినపెట్టుప్పు,,	౪	సవ్వీరం	” ౧ ౪

వీటిని కల్వమందుంచి ౧౨౪ పలం ఆవునెయ్యిబోసి నాలుగు జాములు మర్దించి బెత్తెడు వెడల్పు మూరెడు పొడుగున మల్లు సల్లా గుడ్డనుచించి పేలికెలుగా చేసికొని పైన గంధకమును పూసియొకదుత్తలడుగున నాలుగయిదు రంధ్రములు వేసి యారంధ్రమునకు పెంకాయ నారగాని వుక్కుతంతులుగాని జానకికిగుచ్చి పైనమూతమూసి సీలజేసిగుంట్రొవ్వి అడుగున పీంగానివుంచి దుత్తబెట్టిపైనపిడకకు వేసి నిప్పు వేసేది గుంటతైలము దిగును.

ఈతైలము దమ్మిడి యెత్తు చక్కెరలో ౨౦ బొట్లు ౧౬ బొట్లుతైలం వేసిపుచ్చుకొనేది రెపుమాపు ౧౦ దినములు వ్యాధిబలముచూచుకొని ౧౫-౨౦ దినములు పుచ్చుకొనేది.

తీ రే వ్యాధులు.

మేహవ్రణములు, గజ్జి, కరిమేహములు, మూలరోగములు, నాభిలోవుండు సవ్వాయిరోగము, కొరుకు రోగము, నోటిపుండు, కారకము, భగరంధము, లూటీలు, యోనిపుట్ట మొదలయిన రోగములు తీరును.

పత్యము.

కండిపప్పు	పచ్చపెసలపపప్పు	మేకమాంసము
బీరకాయ	సొరకాయ	వెలుగు
మజ్జిగ	నెయ్యి	

బాగాభోజనము జేయవలెను. పులుసు, సూక్ష్మముగా వేసుకొనవలెను. ఇచ్చాపత్యము.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౩౬

తాళ కట్టు.

శుద్ధి జేసిన తాళకము పలం ౨ నెల్లి కాయగంధకము పలం ౧
మనశిల ౧ రసకర్పూరము ౪

ఈవస్తువులు కల్పములో పొడి జేసి యొకచిన్న బుడ్డిగాని గంగాజలకు
పైలోగాని పోసి యొక చట్టిలో యినుకబోసి యీకుప్పెను ఆ యినుకలో
గ్రుచ్చి కుప్పెకు కంఠమువరకు యినుకబోసి పొయ్యిమీద వుంచి యొక
జామువరకు మంట వేసేది రాతికారుకుతో కుప్పెనోరుమూసి పొయ్యిమీద
దవుంచి మంట వేసి చల్లారిన తర్వాత దించుకొని కుప్పెపగలగొట్టి లోన
ఘట్టిపడియుండే మందును తీసుకొని రెండు బియ్యపుగింజల ప్రమాణము
తేనెలోగాని, త్రికటుక చూర్ణములోగాని యిచ్చినట్టులయితే, జ్వరము
రా. దోషములు, క్షయదగ్గులు హరించును. ఇందుకు పత్యము పులుసు
కూడదు.

ఇంగిలీక కట్టు.

ఇంగిలీకం పలం ౨ కోపురసకర్పూరం పలం ౧ గంధకం పలం ౧

ఇవిమూడున్న పొడి జేసి కాసికుప్పెకు యెక్కించి సీలజేసి పైన
ప్రకారం చట్టిలోవుంచి కంఠమువరకు యినుకబోసి పొయ్యిమీద బెట్టియొక
జామువండి చల్లాల్చి తీసుకొని కుప్పెపగలగొట్టి అందులోవున్న ఔషధ
ము తీసుకొని అర్ధగురిగింజ ప్రమాణము తేనెలోగాని పైన చెప్పిన ప్రకార
ము చాదిపుచ్చుకొంటే, వాయువులు, వాతములు, జ్వరములు హరించు
ను. రోగబలాబలము కొద్దిపత్యము బెట్టవలెను.

నేపాళములు కలిసిన మందును పుచ్చుకొంటే యెక్కువ భేదమై
తే ౨ పలం వస, నొక పాత్రలో వేసి మాడ్చి మసిజేసి రెండు సేళ్లు నీళ్ళుబో
సి అర్ధ సేరుగాకాచి ఘంటఘంటకు ఆ నవటాకు కషాయం త్రాగించేది, భే
దము నిలుచును. శంకు మొదలయిన పాషాణములు కలిసిన ఔషధము
లవల్ల ముఖంకాళ్లు, పూచినట్టుగా వాపుజూపితే,

ఇందుకు శాంతి.

సీలి వేళ్ళు, మిర్యాలు నలియగొట్టి కషాయం బెట్టి యిచ్చేది.

చిట్టి కూర వేళ్లు, మిర్యాలు కషాయము యిచ్చేది.

ప్రత్తి వేళ్ళు, కషాయము యిచ్చేది.

లేదా, వాంటికి యిచ్చేది నివారించును.

రసవర్గములు, పుచ్చుకొంటే నొకానొకరికి నోరుపోక్కినా, పుండు అయినా యిందుకు పటికారభస్మము సిల్కొవేసి పుక్కిలించేది. లేదా లోపలికి పుచ్చుకొనేది.

సవ్వీరము మొదలయిన వాటివలన దేహాఘాతములుగలిగితే నారి కేళ తైలంపుచ్చుకొనేది, నారికేళతైలము స్నానముచేసేది.

జాతి లింగకట్టు.

వలాండ యింగిలీకము

పలం గి

యొకటేగెడ్డగా తెచ్చి చానికెలోపుంచి నిమ్మపండ్ల రసముతో నాలుగుజాములు చురుకిచ్చేది, నుప్పిపండ్లరసముతో నాలుగు జాములుమంచికలబంద పాలుతో నాలుగు జాములు, దుష్టుపాకురసముతో నాలుగు జాములు, యీప్రకారము చురుకిచ్చేది, కట్టును, యీకట్టును తేనెలో కషాయముల అనుపానములలో ఇచ్చేది, జ్వరము, మందములు, అజీర్ణములు, వాతములు, వాయువులు హరించును.

మహారస కట్టు.

ఇవి దినుసు ౧-కి గి వరహాలయెత్తు.

పాదరసం

గంధకం

ఇంగిలీకం

రసకర్పూరం

యర్రటిరత్నములు

ముత్తములు

పగడములు

తాళకం

శంకు

బంగారము

రజితము

ఎఱ్ఱటి చిత్రమూలం సమూలం దంచరసం పిండుకొని పై నారకులు కల్వములోపుంచి యీరసముతో ౨ జాములుమర్దించి గాజులకు పైకెక్కించి వాలుకా యంత్రములోత్రేతాగ్నిగా నాలుగు జాములువండి యెత్తుకొని కల్వములోపుంచి,

కస్తూరి

వరహం

౨

పచ్చకర్పూరం

వరహం

౨

గోరోజనం

,,

౨

కల్వములోవేసి చనుబాలలో చిత్రమూలరసముతో మర్దించికుప్పెగాజేసి పుంచుకొని సకలరోగములకున్ను అనుపానములలో నిచ్చేది.

వైద్య శాస్త్రము.

౧౬౧

నవాక్షర జయనీరు.

పెట్టుప్పు	పలం	౨౦	కరియుప్పు	పలం	౨౦
నవాచ్చారం	,,	౨౦	పటికారం	,,	౨౦
గవ్వనున్నం	,,	౨౦	తెరుసు	,,	౨౦

ఈయాలు సరుకులున్ను మర్దించి కొత్తచట్టితోవుంచి పొయ్యిమీద బెట్టి మంటవేసేది సున్నవకాను, యీసున్నాన్ని పీగానిలో నుంచిమండున బెట్టేది జయనీరు దిగును, మిక్కిలి కారము గలిగియుండును.

కల్వములోకల్లుప్పు గి పలాలువుంచి యీ జయనీరుతో నాలుగు జాములు మర్దించి బిళ్ళజేసి పురంవేసేది, యీప్రకారము అయిదుమార్లు పురంవేసేది పుష్పకట్టును.

కట్టినపుప్పు	పలం	౧	అపరంజిబంగారుపొడి	పలం	౧
పాదరసం	పలం	౧	సరిగెవెండి		౧
గంధకం	పలం	౧			

ఇవి పొడిజేసి కల్వములో మర్దించి పొడిజేసి కాశికుప్పె కెక్కించి వాలుకా యంత్రములో ర జాములువండి దించుకొని కుప్పె పగలగొట్టి ఘట్టిగావుండే మందును యెత్తుకొనేది ఘట్టిగావుండును బియ్యపుగింజప్రమాణము తేనెలోపుచ్చుకొంటే, సకలరోగములు నివారించును.

అ య క ట్టు.

ఉప్పుకట్టు	పలం	౧	గంధకం	పలం	౧
ఇనుమురాపొడి	,,	౧	తాళకం	,,	౧
సరిగెవెండి	,,	౧	మనశిల	,,	౧
పాదరసం	,,	౧			

ఇవియన్ని కల్వములోనుంచి కలబంద రసముతో మర్దించిపొడిపొడిగాజేసి గంగాజలము కుప్పెకెక్కించి వాలుకా యంత్రములో ర జాములువండి సాంగ శీతలాన తీసుకొని కుప్పెపగలగొట్టి లోపలనున్నమందును యెత్తుకొనేది ఘట్టిగా వజ్రమువలె వుండును ఈకుప్పెను తేనెలో అర్థగురిగింజెత్తు పుచ్చుకొంటే సకలజన్నులు సకలవాయువులు మేహవాతములు మొదలయినవి మానును.

వ్యాస ప్రోక్ష.

కాంత రజితకట్టు.

పుష్పకట్టు	పలం ౧	మనశిల	పలం ౧
కాంతం	,, ౧	ఇంగిలీకం	,, ౧
రసం	,, ౧	శంకుభస్మం	,, ౧
నెల్లి కాయగంధకం,,	౧		

ఇవియన్నియు గాడిదె కడపాకురసంతో 3 జాములు మర్దనజేసి యొడబెట్టి ఈపొడిని గంగాజల కుప్పెకెక్కించి వాలుకా యంత్రము ల్లో జాములువండి సాంగ శీతలానదించుకొని కుప్పెలో మందునుయె త్తుకొని రెండుబియ్యపు గింజలప్రమాణము తేనెలోచాది పుచ్చుకొంటే విషపాండుజ్వరాలు మేహనంజలు వుదర వాయువులు గుల్మరోగములు క్షయరోగములు మొదలయినవి హరించును మిక్కిలి ధాతువృద్ధికలు గును.

చండమార్తాండరసము.

ఉష్ణకట్టు	పలం 1	గంధకం	పలం 1
శంకుపాపాణం	,, 1	తాళకభస్మం	,, 1
శారీభస్మం	,, 1	ముద్దారుశింగి	,, 1
కాంతసింధూరం	,, 1	రసభస్మం	,, 1

ఇవి అన్ని కల్వములో నొకటిగామర్దించి కాశికుప్పెకు యెక్కించి వాలుకాయంత్రాన నాలుగుజాములువండి చల్లాల్చి కుప్పె పగలగొట్టి అందులోవుండే బోషధంయెత్తుకొని బియ్యములో సగం ప్రమాణం తేనె లోపుచ్చుకొనేది చెనుపాటా త్రికటుక కషాయములో పుచ్చుకొంటే వి బోషములు సన్ని పాతజ్వరములు సప్తజ్వరములు హరించును.

వ్యాసప్రోక్ష వైద్యశాస్త్రము.

సంపూర్ణము.

